

Biologie živočichů

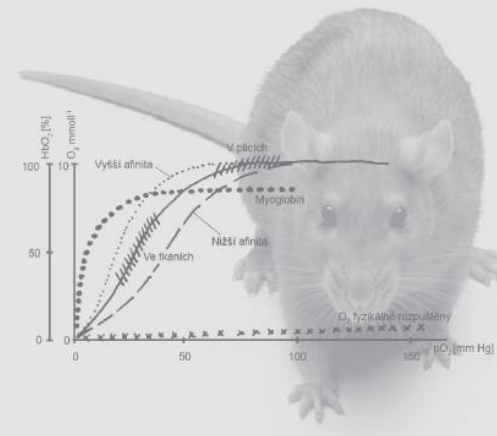
Bi6790

Doc. Martin Vácha
Doc. Pavel Hyršl
Dr. Jiří Pacherník
Dr. Monika Dušková

Masarykova univerzita
Přírodovědecká fakulta

Srovnávací fyziologie živočichů

Martin Vácha
Ivana Fellnerová
Vítězslav Bičík
Richard Petrásek
Vladimír Šimek

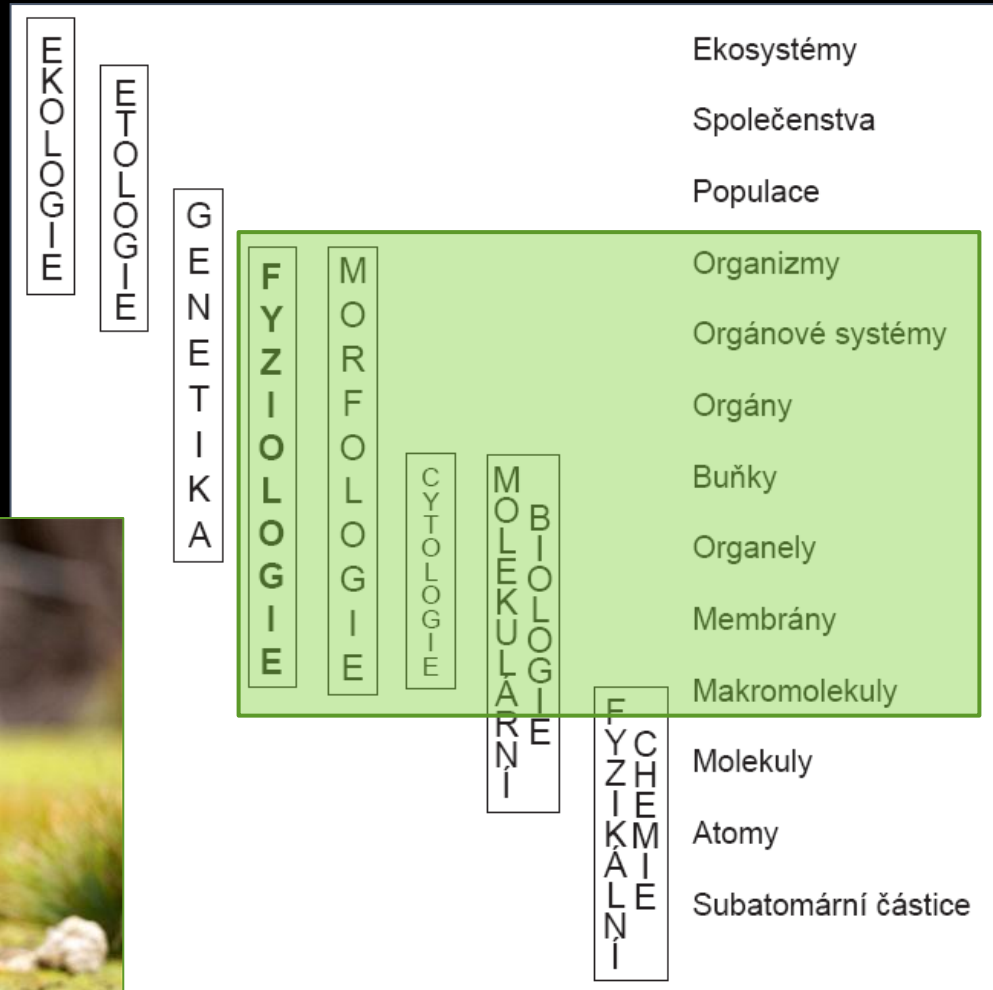
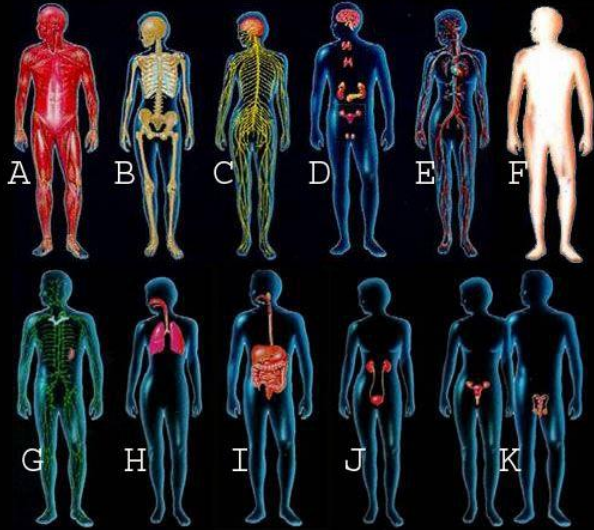

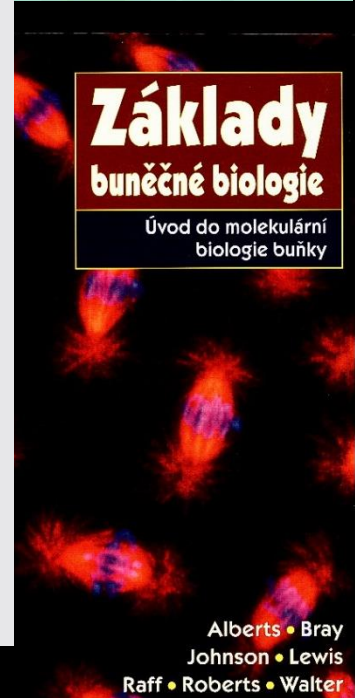
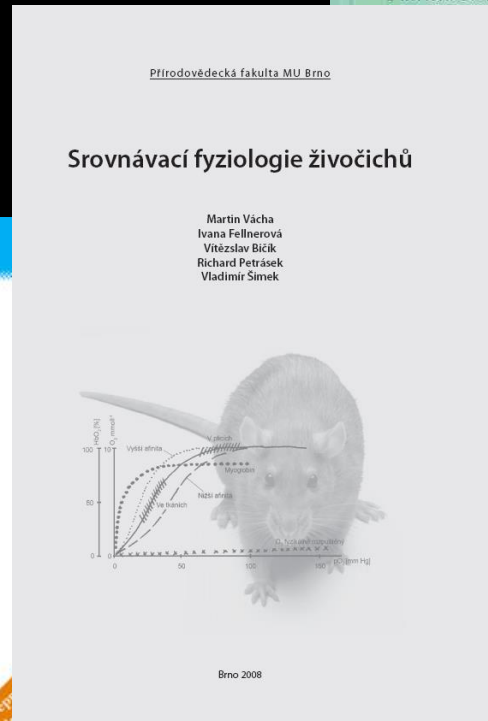
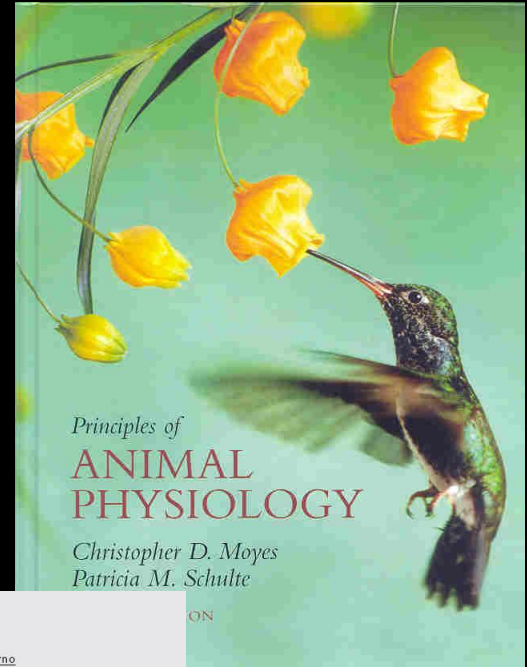
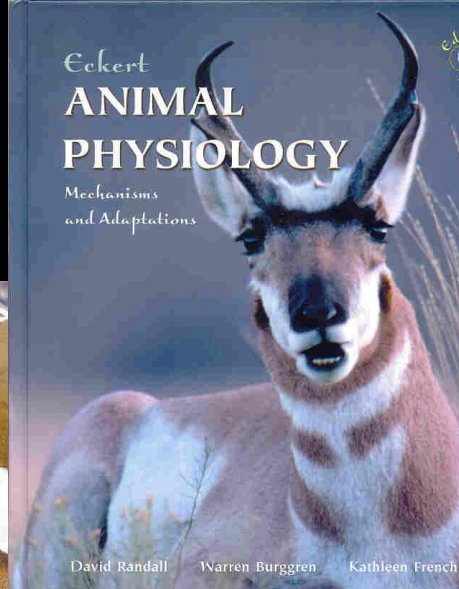
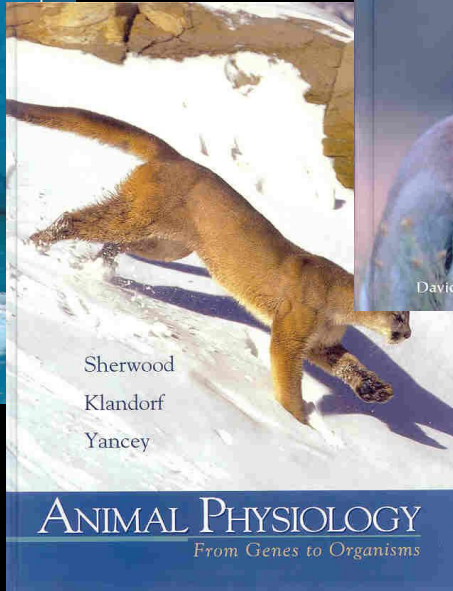
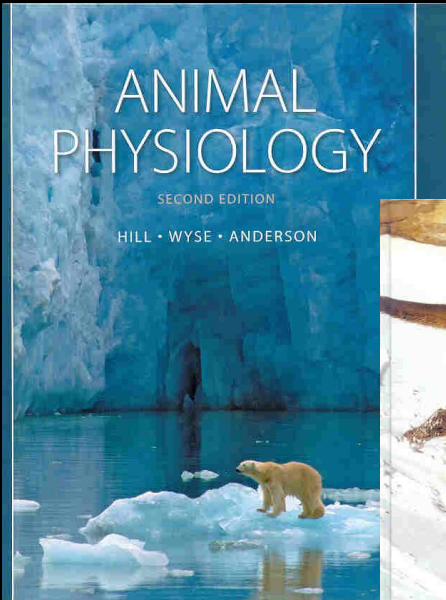
Brno 2013

Biologie živočichů

- Anatomie a morfologie (cytologie, histologie, organologie)
- Fyziologie
- Ekologie
- Etologie
- Genetika
- Molekulární biologie
- Taxonomie
- Imunologie
- Vývojová a evoluční biologie, atd. atd.

Fyziologie - kontext

Z čeho studovat?
Chodit na přednášky?

A vyhledání přehledu a doporučení

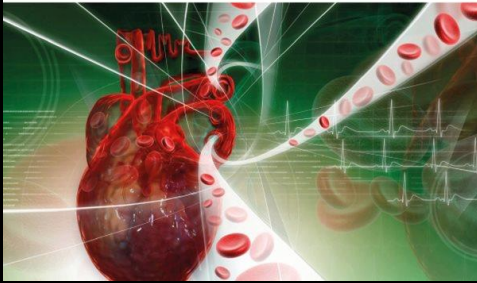
Alberts • Bray
Johnson • Lewis
Raff • Roberts • Walter

GRADA

Stefan Silbernagl, Agamemnon Despopoulos

Atlas fyziologie člověka

překlad 8. německého vydání

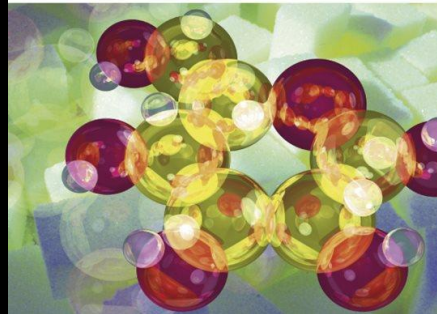
GRADA

Jan Koolman, Klaus-Heinrich Röhm

Barevný atlas biochemie

Překlad 4. vydání

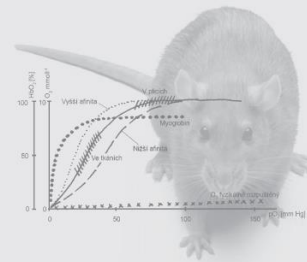
220 barevných tabulí od Jürgena Wirtha

Přírodovědecká fakulta MU Brno

Srovnávací fyziologie živočichů

Martin Vácha
Ivana Fellnerová
Vítězslav Bičík
Richard Petrášek
Vladimír Šimek

Brno 2008

Z čeho studovat?
Chodit na přednášky?

Studijní materiály

☒	 Testove_otazky_z_Biologie_zivocichu_zverejmeno_XII_2018.pdf	Vácha, M.	Dnes	
☐	 Smysly_a_rytmy_BZ.pdf	Vácha, M.	9. 5. 2018	
☐	 Smysly_a_rytmy_bile_pozadi_BZ.pdf	Vácha, M.	9. 5. 2018	
☐	 Vylucovani_bile_pozadi.pdf	Vácha, M.	25. 4. 2018	
☐	 Pohyb_a_svaly_bile_pozadi.pdf	Vácha, M.	18. 4. 2018	
☐	 Teplota_bile_pozadi.pdf	Vácha, M.	11. 4. 2018	
☐	 9.__10._Funkce_telnych_tekutin_a_imunita.pdf	Hyršl, P.	4. 4. 2018	
☐	 12_Dychani_2018.pptx	Pacherník, J.	29. 3. 2018	
☐	 11_Cirkulace_2018.pdf	Pacherník, J.	29. 3. 2018	
☐	 5_Metabolismus_2018.pdf	Pacherník, J.	29. 3. 2018	
☐	 Biologie_zivocichu_-_zaklady_organologie.pdf	Dušková, M.	7. 3. 2018	
☐	 BZ_Uvodni_kapitoly_bile_pozadi.pdf	★ Vácha, M.	21. 2. 2018	
☐	 Nervy.pdf	Vácha, M.	17. 5. 2017	
☐	 Nervy_-_bile_pozadi.pdf	Vácha, M.	17. 5. 2017	
☐	 Hormony.pdf	Vácha, M.	10. 5. 2017	
☐	 Hormony_bile_pozadi.pdf	Vácha, M.	10. 5. 2017	
☐	 Traveni_bile_pozadi.pdf	Vácha, M.	26. 4. 2017	
☐	 Pohyb_a_svaly.pdf	Vácha, M.	19. 4. 2017	
☐	 BZ_Uvodni_kapitoly.pdf	Vácha, M.	23. 2. 2017	
☐	 Priklady_otazek.pdf	Vácha, M.	18. 5. 2016	
☐	 Biologie_zivocichu_-_zaklady_histologie.pdf	Dušková, M.	27. 4. 2016	
☐	 Vylucovani.pdf	Vácha, M.	29. 4. 2015	
☐	 Traveni.pdf	Vácha, M.	29. 4. 2015	
☐	 Specialni_fyziologie_smyslu_Rytmy.pdf	Vácha, M.	10. 3. 2015	
☐	 Teplota.pdf	Vácha, M.	10. 3. 2015	
☐	 Srovnávací fyziologie živočichů - el. skripta https://is.muni.cz/auth/do/sci/UE...	Stehlík, M.	2. 12. 2014	

Martin Vácha
Ivana Fellnerová
Vítězslav Bičík
Richard Petrášek
Vladimír Šimek

SROVNÁVACÍ FYZIOLOGIE ŽIVOČICHŮ

ÚEB, PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA, MASARYKOVA UNIVERZITA
MARTIN VÁCHA

- Titulní strana
- Organizace textu
- 1 Postavení fyziologie mezi ostatními vědami
- 2 Fyziologické principy**
- 2.1. Vnitřní a vnější prostředí
- 2.2. Buněčná membrána a membránové struktury
- 2.3. Transport jako základní životní proces
- 2.4. Membránový potenciál
- 2.5. Ionty vápníku
- 2.6. Bílkoviny jako signální a řídicí molekuly
- 2.7. Signálová transdukcce
- 2.8. Biologický pohyb a cytoskelet
- 3 Homeostáza, adaptace a regulace
- 4 Obecná neurofyziologie
- 5 Přeměna látek a energií – metabolismus
- 6 Teplota, její vliv a udržování
- 7 Problém velikosti a proporcí těla
- 8 Fyziologie pohybu
- 9 Funkce tělních tekutin
- 10 Imunitní systém
- 11 Cirkulace
- 12 Fyziologie dýchacího systému
- 13 Fyziologie trávení a vstřebávání
- 14 Exkrece a osmoregulace
- 15 Hormonální řízení
- 16 Nervová soustava

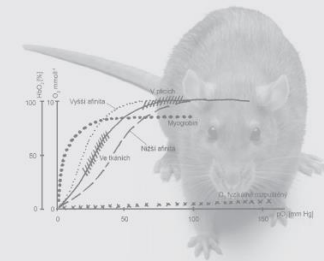
2 Fyziologické principy

Tato kapitola ve stručnosti a souhrnně představuje dobře zhlédnout nejprve bez podrobností a v celku je popis v oddílech věnovaných jednotlivým fyziologickým

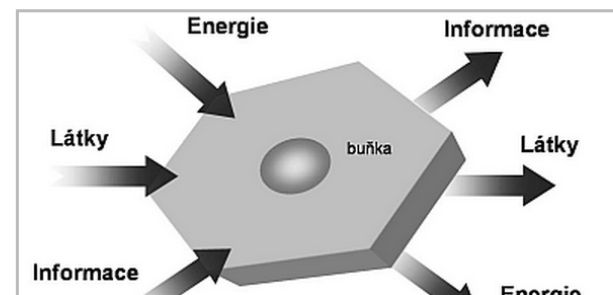
2.1. Vnitřní a vnější prostředí

Na živý organismus lze pohlížet jako na **otevřený**. Vezměme si za příklad nejjednodušší formu života – jedr musí se potýkat se dvěma protichůdnými požadavky vůči s ním **komunikovat**. Musí se ohradit vůči chaosu a stálé neživému světu – musí se bránit neregulovaným a nahodilým a splynutí s neživým okolím je jedním ze základních atributů života a vyžaduje investování energie. Život, tak jak jej známe, nemá k dispozici jinou energii než primárně zachycenou ze slunečního záření. V tomto ohledu tedy heterotrofní organizmy vděčí autotrofům za to, že jsou schopni sluneční energii zabudovávat do chemických vazeb svých těl. Jedině v této formě k ní mají heterotrofové přístup. O její opětovné uvolnění v těle se postarají především oxidativní procesy vedoucí nakonec až ke konečným produktům již bez jakékoli využitelné energie – H_2O a CO_2 .

Jak vidíme, živá buňka se tedy nemůže svému okolí zcela uzavřít, musí s ním komunikovat, přijímat z něj potravu, vracet do něj odpadní látky, vyměňovat teplo, dýchací plyny a také informace. **Rovnovážný, ustálený stav vnitřního prostředí – homeostáza**, který si organismus usiluje udržet navzdory okolí, je tedy stavem **dynamickým**. Je to stav rovnováhy balancující – jako míček držený ve výšce vodotryskem – mezi přítokem a odtokem. Veškeré procesy v organismu mají za cíl tuto rovnováhu udržet v rámci tolerovatelných mezí. Překročení akceptovatelných mantinelů vede ke smrti. Naprostá většina dílčích pochodů v organismu se nalézá ve stavu dynamické rovnováhy. Udržení integrity buňky – její vysoké organizovanosti, je podmíněno vyrovnaným tokem látek, energií a informací skrze ni (obr. 2.1).

Brno 2008

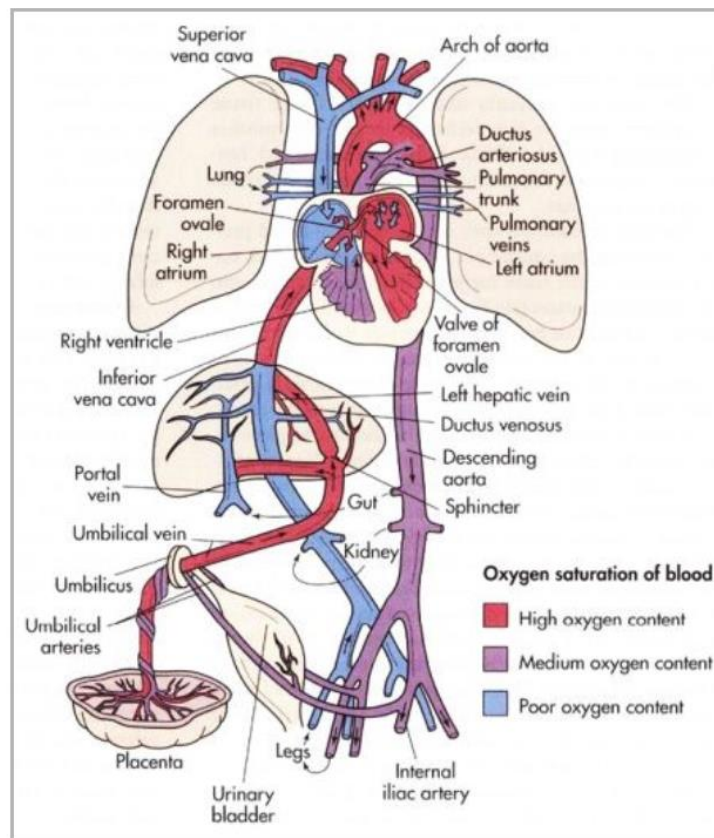
Elektronická verze skript

Činnost provázejí zvukové projevy, tzv. srdeční ozvy. Ozva systolická je silnější, hlubší a delší. Vzniká nárazem zavírajících se chlopní cípových při stahu komor a vibrací napínajících se stěny na začátku systoly. **Ozva diastolická** je kratší, slabší a vyšší. Je výsledkem uzavření poloměsíčitých chlopní na začátku diastoly a vibrací krevního sloupce ve velkých cévách.

11.3.2 Krevní oběh plodu (fetální oběh)

U obratlovců je závislý na způsobu vývoje jejich zárodků. U **anamnií**, vyvíjejících se převážně ve vodě, je fetální oběh jednodušší než u amniot, rozmnožujících se na souši. Je to v důsledku kontaktu plodu s vodním prostředím, které umožňuje také dýchání difúzí.

Fetální oběh savců (Obr. Fetální oběh internet) se vyznačuje především tím, že **plicní oběh nefunguje a tělní oběh není důsledně oddělen od plicního oběhu**.

Obr. 11.5: Fetální oběh internet.

V srdci plodu spolu předsíně navzájem komunikují otevřeným otvůrkem v předsíňové přepážce (*foramen ovale*). K obohacení krve plodu kyslíkem dochází v **placentě**. Odtud proudí krev obohacená kyslíkem a živinami pupeční žílou přes žilný kanálek (*ductus venosus*) do zadní části pravé srdeční předsíně (obchází tak játra). Přes otvor v předsíňové přepážce se dostává do levé předsíně, poté do levé komory a odtud tepnami do důležitější hlavové části plodu.

Přehled kapitol:

1. Postavení fyziologie mezi ostatními vědami
2. Fyziologické principy
3. **Histologie**
4. **Organologie**
5. Homeostáza, adaptace a regulace
6. Obecná neurofyziologie
7. Problém velikosti a proporcí těla
8. Teplota – její vliv a udržování
9. Přeměna látek a energií – metabolismus
10. Cirkulace
11. Fyziologie dýchacího systému
12. **Funkce tělních tekutin**
13. **Imunitní systém**
14. Fyziologie pohybu
15. Fyziologie trávení a vstřebávání
16. Exkrece a osmoregulace
17. Hormonální řízení
18. Nervová soustava
19. Speciální fyziologie smyslů
20. Biorytmy

Z čeho se připravovat na zkoušku?

Test

4. Které hormony mohou ovlivňovat energetický metabolismus. Jmenujte hlavní z nich, zmiňte místo sekrece a způsob působení.

Příklad správné odpovědi na plný počet bodů:

A) Trijodtyronin a Tyroxin ze štítné žlázy zvyšují oxidační děje v mitochondriích a tak i metabolismus, proteosyntézu, zrání, růst. B) Somatotropin (růstový h.) z adenohypofýzy zvyšuje využívání lipidů a růst. C) Somatostatin z D buněk pankreasu snižuje využívání živin (tlumí sekreci inzulínu a glukagonu, resorpci ve střevě). D) Katecholaminy ze dřeně nadledvin mobilizují energetické rezervy, zvyšují svalový výkon. Podobně E) kortizol z kůry nadledvin.

Statistika známek

PřF: **Bi6790** Biologie živočichů (jaro 2019) jiné předměty

Vypisovat známky ze všech pokusů
Včetně rozdělení dle vyučujících
Rozdělení dle dílčích známek z jednotlivých pokusů a vyučujících

 Zobrazit popisek: Rozdíly variant zobrazení

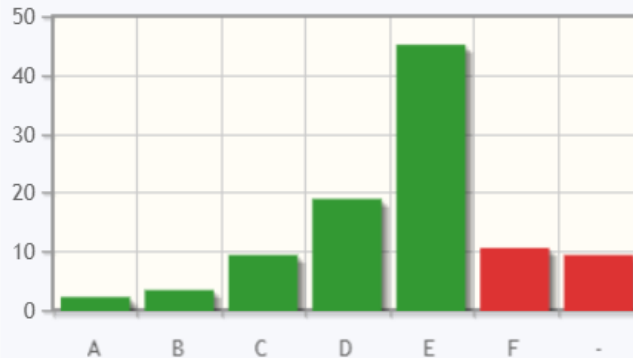
Výsledné známky

Předmět	Celkem studentů	Úspěšně	Průměr	A	B	C	D	E	F	-
Bi6790	84	88 %	2.79	2	3	8	16	38	9	8

- Kliknutím na kód předmětu se vypíše srovnání výsledků předmětu **dle historie**.
- Do úspěšnosti se nezapočítává hodnocení '-' (nedostavil se).
- Co znamenají jednotlivá ukončení

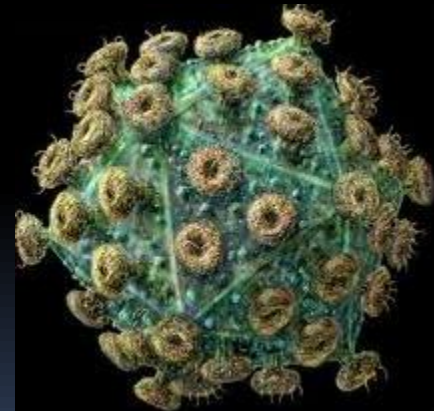
Sloupečky v grafu znamenají **procentuální** zastoupení jednotlivých známek.

Bi6790 Biologie živočichů

Biologie živočichů

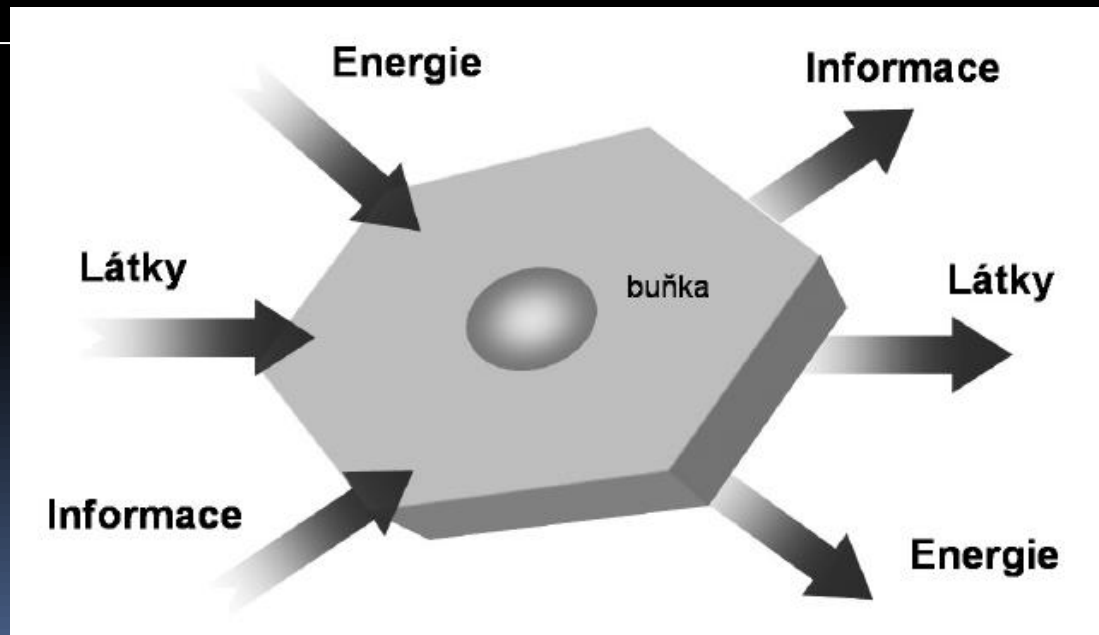
Definice živého: odvodíme nejlépe z funkcí - dynamických procesů, které neživá příroda nemá

Definice živého: odvodíme nejlépe z funkcí -dynamických procesů, které neživá příroda nemá: Udržování organizovanosti a integrity.

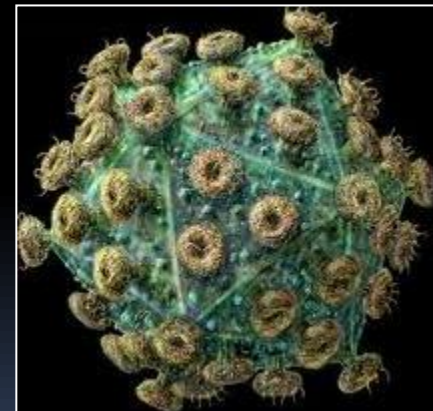
Využívání látek a energie z okolí (termodynamické procesy).

Studium funkcí – úkol pro fyziologii

Definice živého: výjimky z pravidla ?

Larvu pakomára lze zmrazit v tekutém N₂ a pak zase oživit. Viry „spoléhají“ na cizí život.

Spontánní proces

Vyžadující energii

Energie
k životu

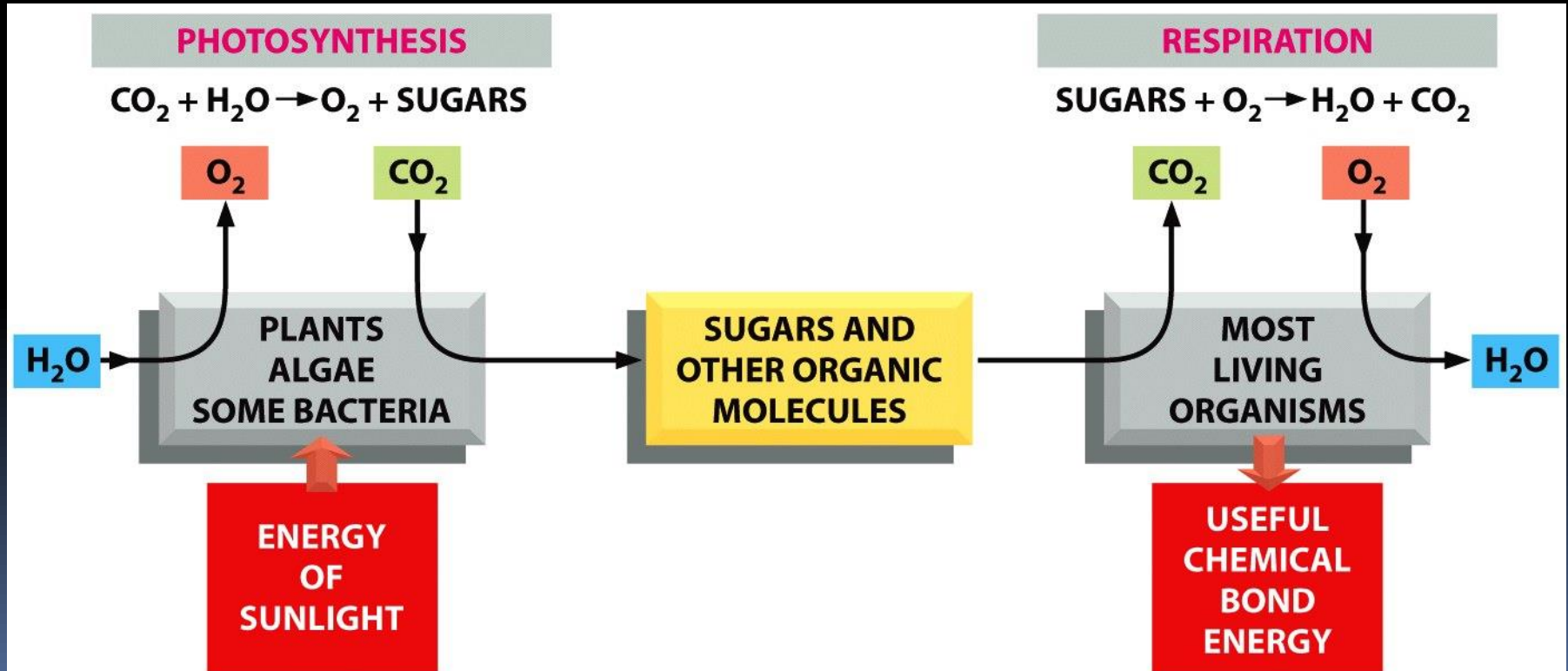
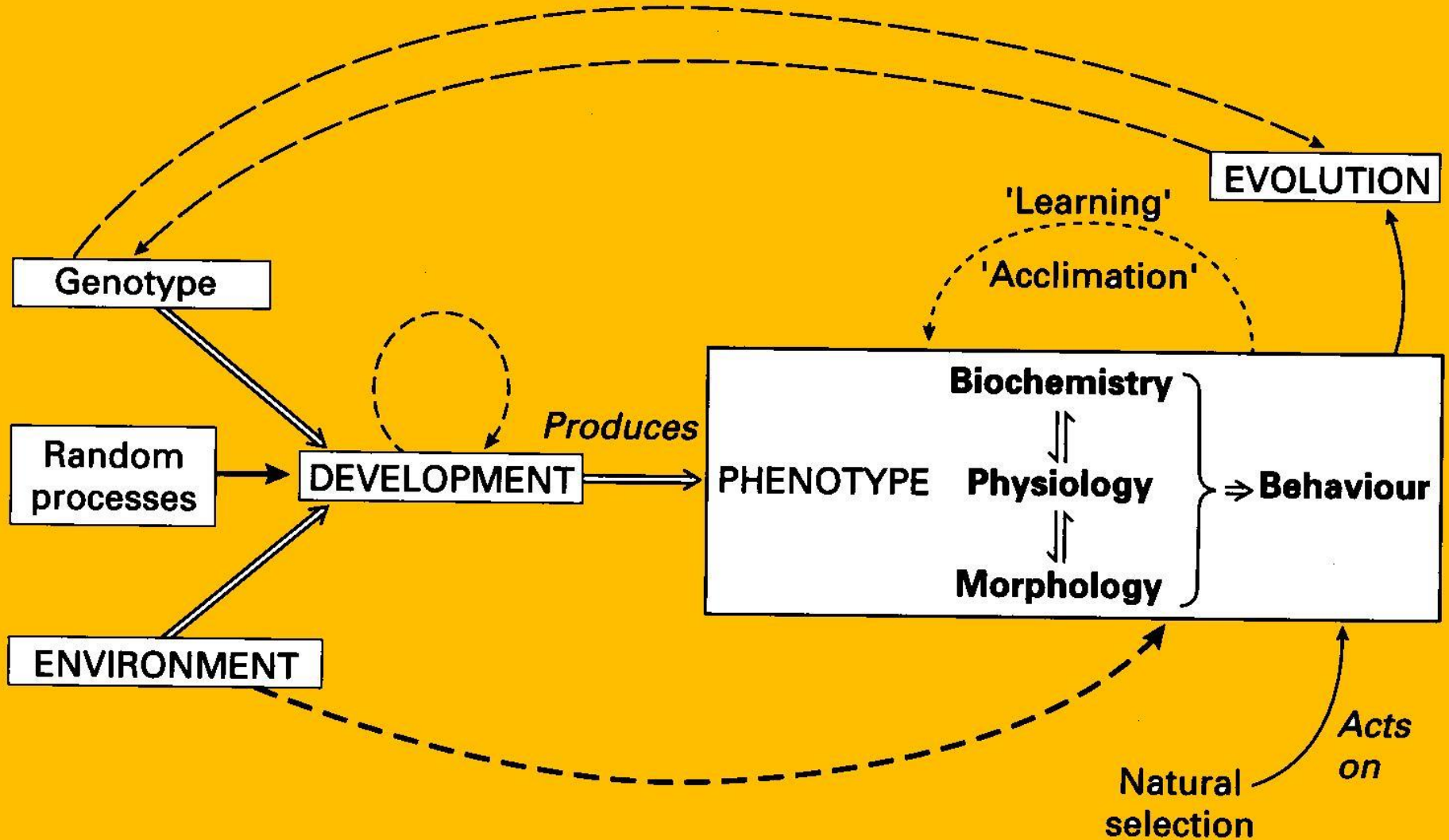
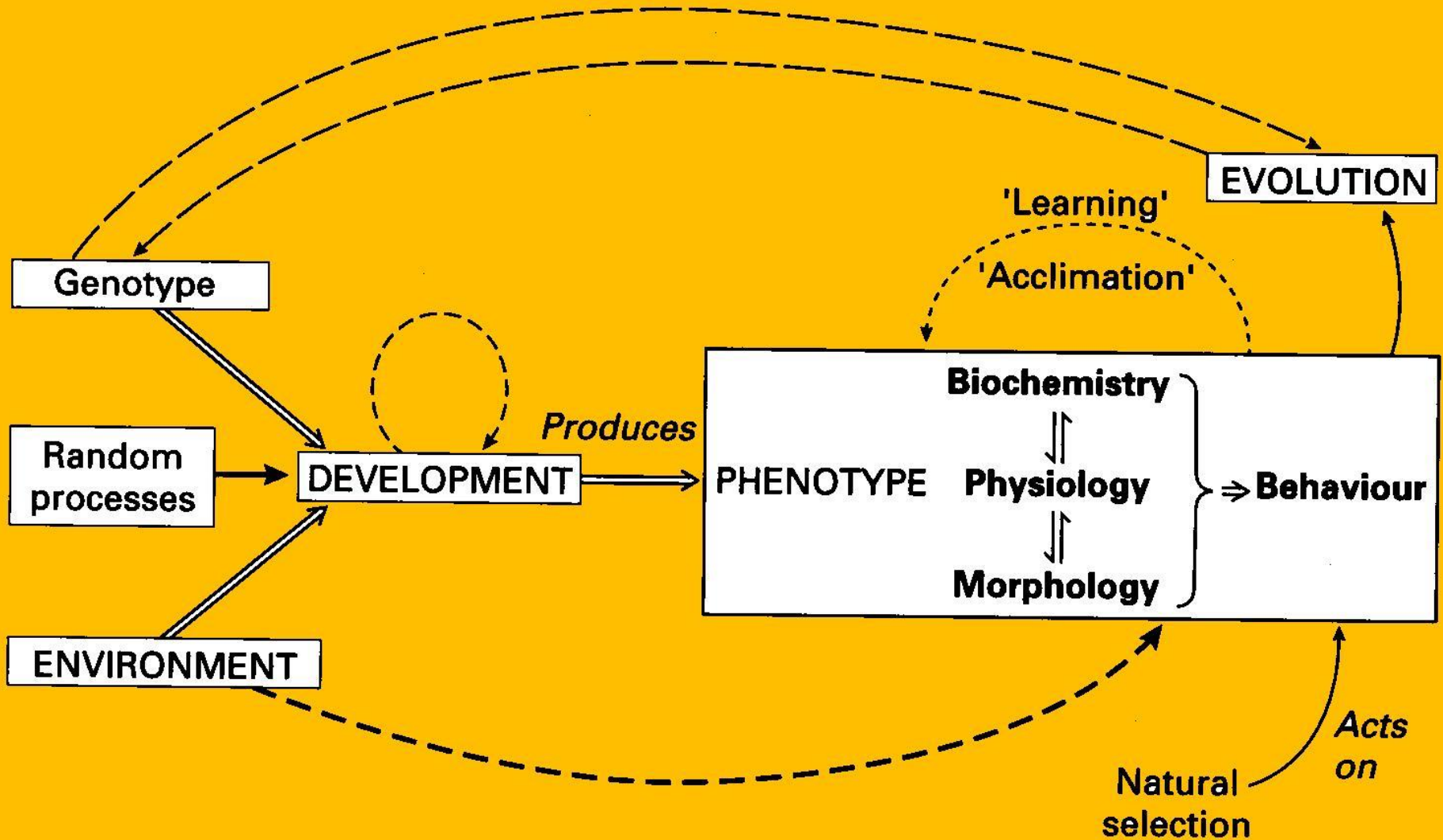

Figure 2-41 Molecular Biology of the Cell 5/e (© Garland Science 2008)

Fenotyp je obraz současné stavby a funkce.
Je vyjádřením genotypu.

Co rozhoduje o fenotypu? Živý organismus má svou historii: je výsledkem milionů let evoluce pod vlivem prostředí.

Na biologické vlastnosti se lze dívat ze dvou hledisek:

- mechanistické vysvětlení – jak to funguje, proximální, tradiční fyziologický přístup
- evoluční vysvětlení – proč se to vyvinulo, teleologické hledání smyslu

Např. svalový třes, pocení, zvracení, trávení atd., atd.

Na biologické vlastnosti se lze dívat ze dvou hledisek:

- mechanistické vysvětlení – jak to funguje, proximální, tradiční fyziologický přístup
- evoluční vysvětlení – proč se to vyvinulo, teleologické hledání smyslu

Např. svalový třes, pocení, zvracení, trávení atd., atd.

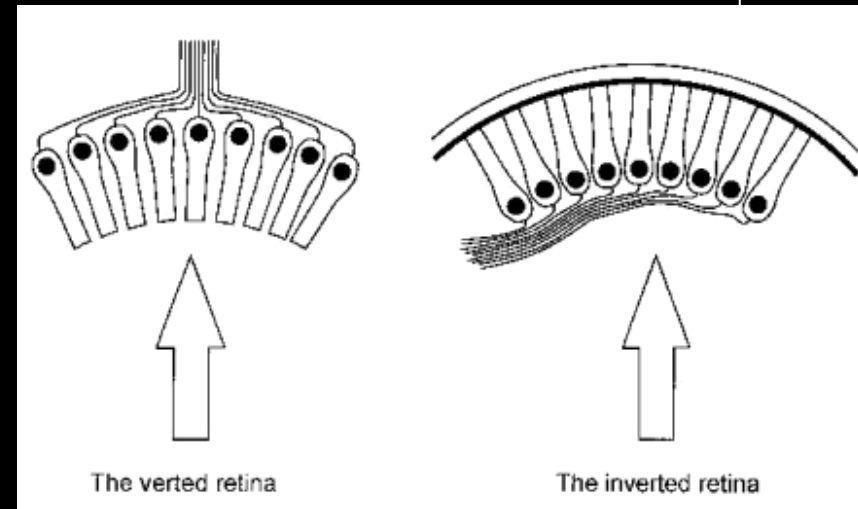
Znaky vznikají náhodně (?) a ty, které překážejí, selekcí mizí. Mluví se tedy o nich jako o adaptacích – pomáhají zvýšit životaschopnost.

Evoluční pohled nabízí teleologická vysvětlení – hledání logiky věcí. Odpověď na otázku proč? K čemu dobré?

Živý organismus má svou historii: je výsledkem milionů let evoluce díky variabilitě a přírodní selekci.

Má svou minulost, která jej limituje. Znaky tedy nemusí být nejlogičtější.

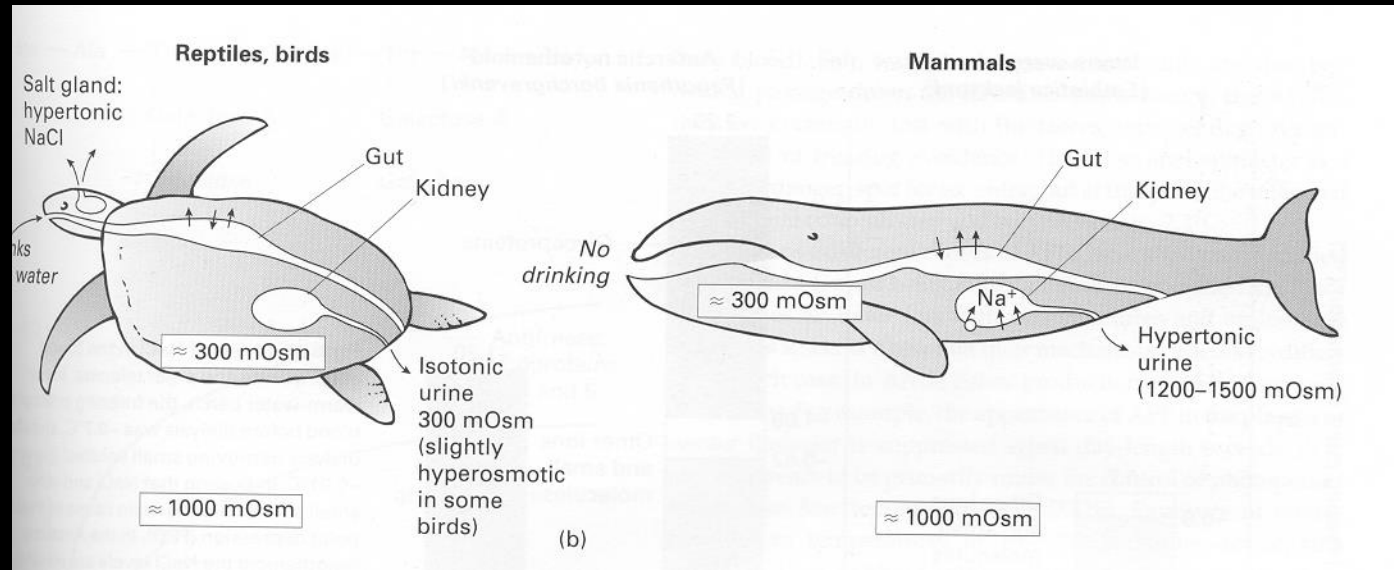
- Páteř – suboptimální design.
- Inverzní oko obratlovců

- Lidský genom je zaneřáděn dříve funkčními geny a většina zřejmě nic nekóduje. Některé geny máme po virech a bakteriích!

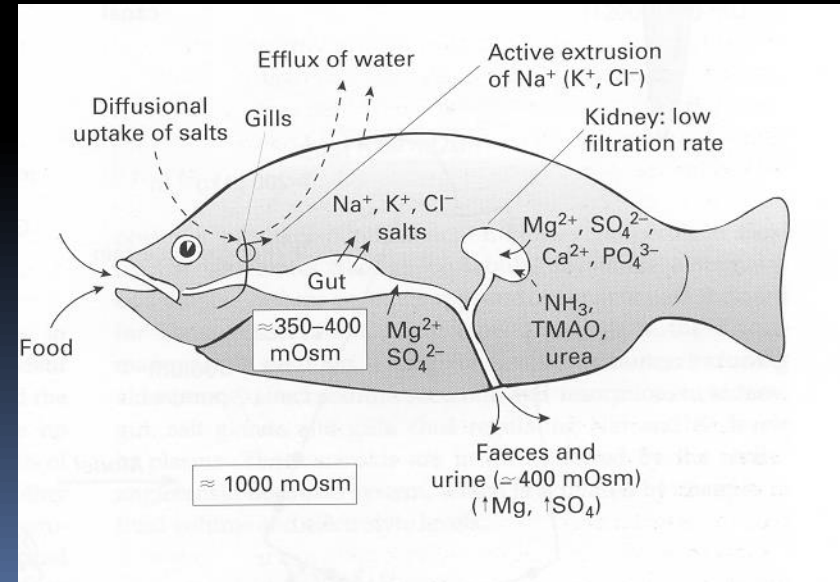
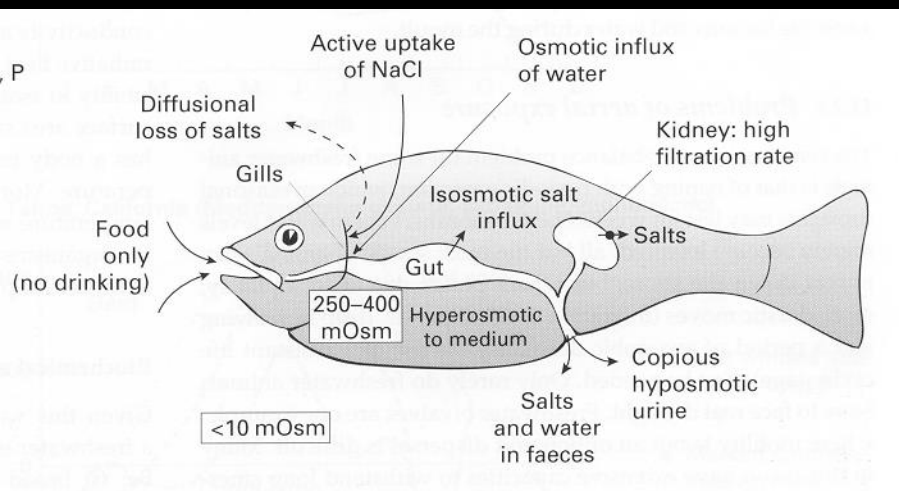
Srovnávací a evoluční přístup – vidí vývojové
(historické) a environmentální souvislosti

Prostředí a historie určuje funkční i stavební znaky

ve sladké vodě

v moři

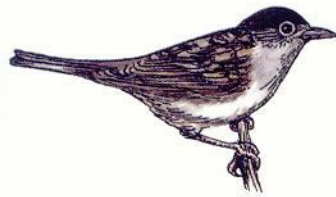

Morfologie a funkce
Allenovo a Bergmanovo pravidlo

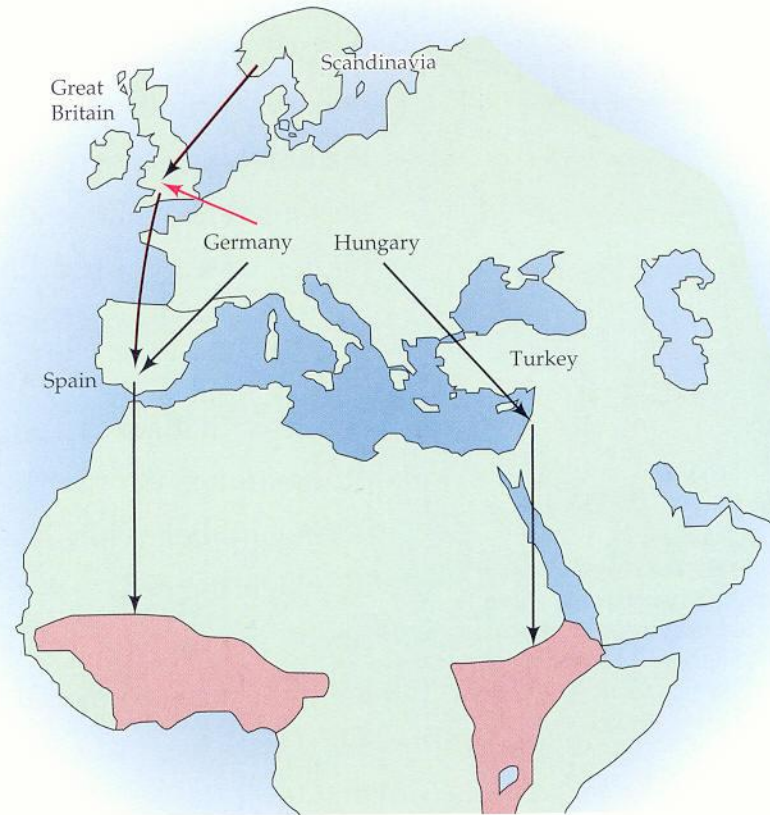
Morfologie a funkce
Allenovo a Bergmanovo pravidlo

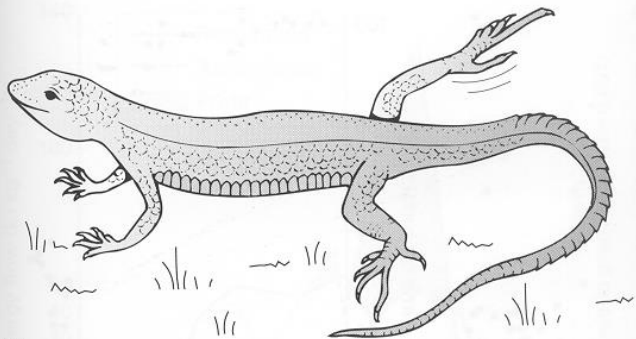

Blackcap warbler

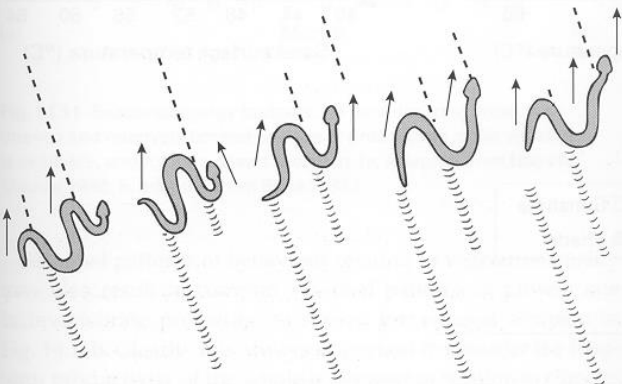
Chování jako adaptace

1 Different migratory routes of blackcap warblers. Blackcaps living in southern Germany and Scandinavia first go southwest to Spain before turning south to western Africa. Blackcaps living in eastern Europe go southeast before turning south to fly to eastern Africa. Other members of the species that breed in central Germany fly in a westerly direction to southern Britain, where they remain for the winter.

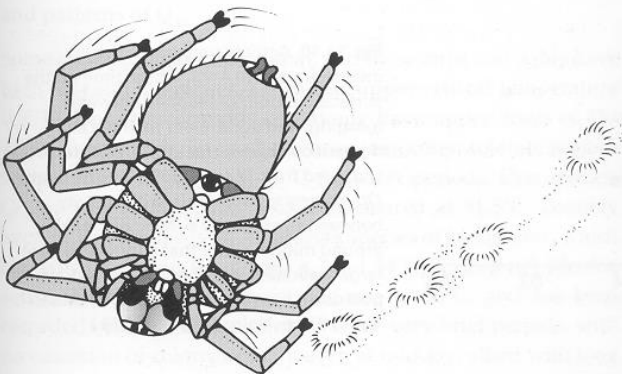

(a)

(b)

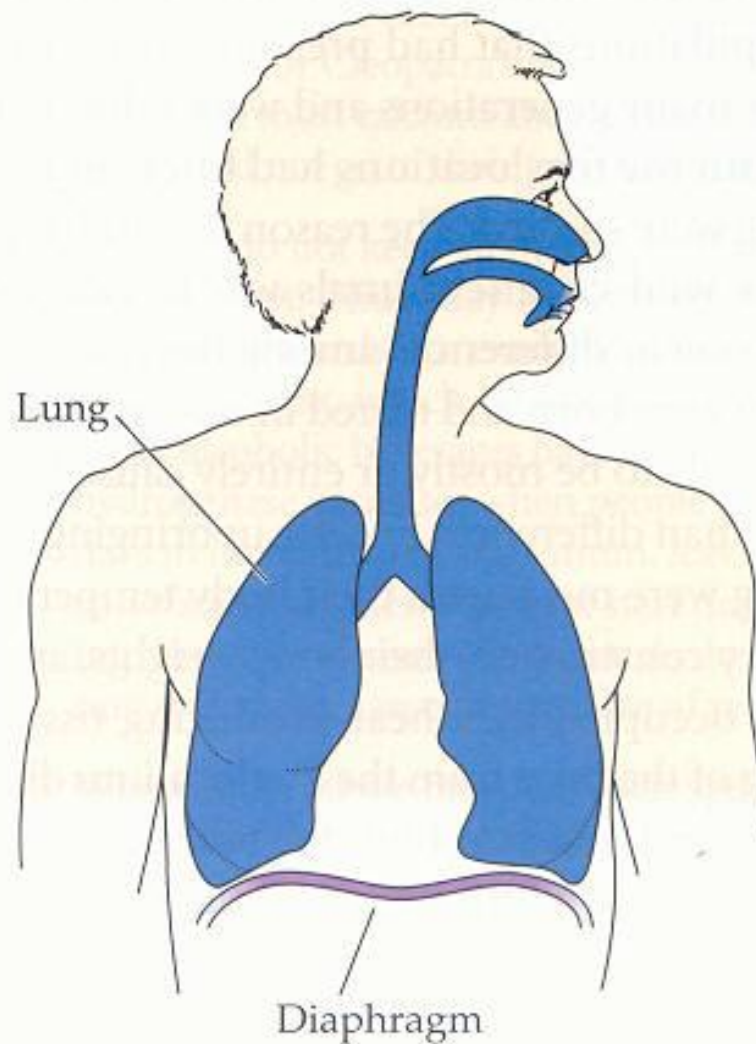
(c)

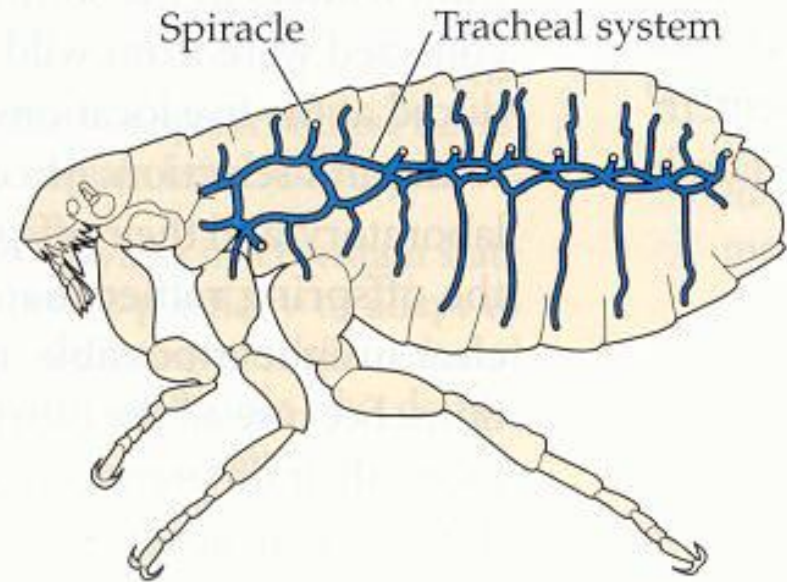
Chování jako adaptace

Různá řešení téhož problému

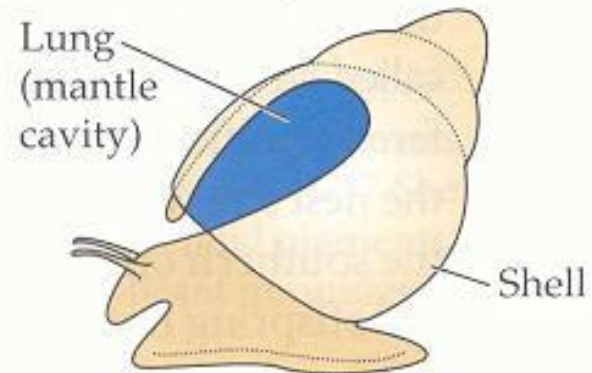
(a) Human (Phylum Chordata)

(b) Insect (Phylum Arthropoda)

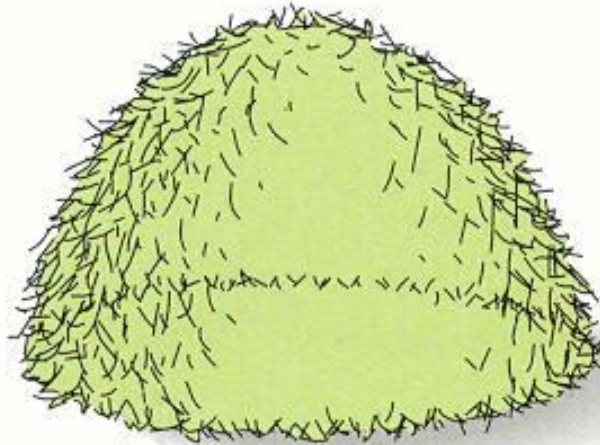

(c) Land snail (Phylum Mollusca)

I velikost určuje stavbu těla a funkce

(a) Meadow vole

175 g

In 1 week, the vole eats about six times its body weight to meet its energy needs.

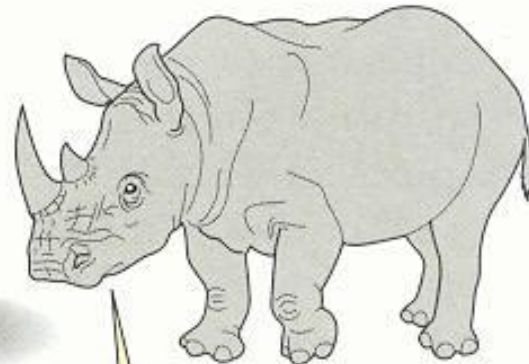
30 g

(b) White rhino

650 kg

These piles of tightly packed forage are sized correctly relative to the sizes of the animals.

1900 kg

The rhino, on the other hand, eats only a third of its body weight in 1 week to meet its energy needs.

Čím větší tím úspornější

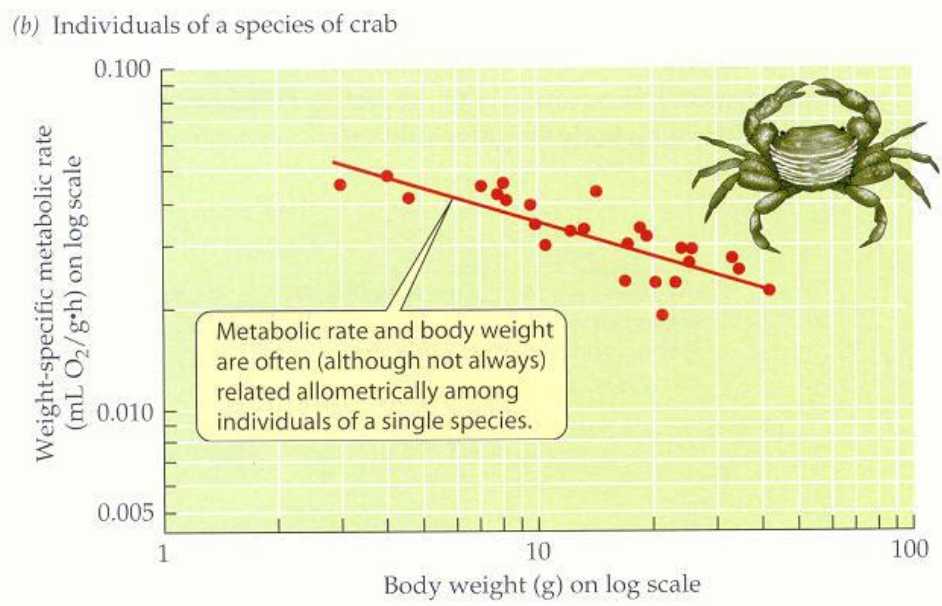
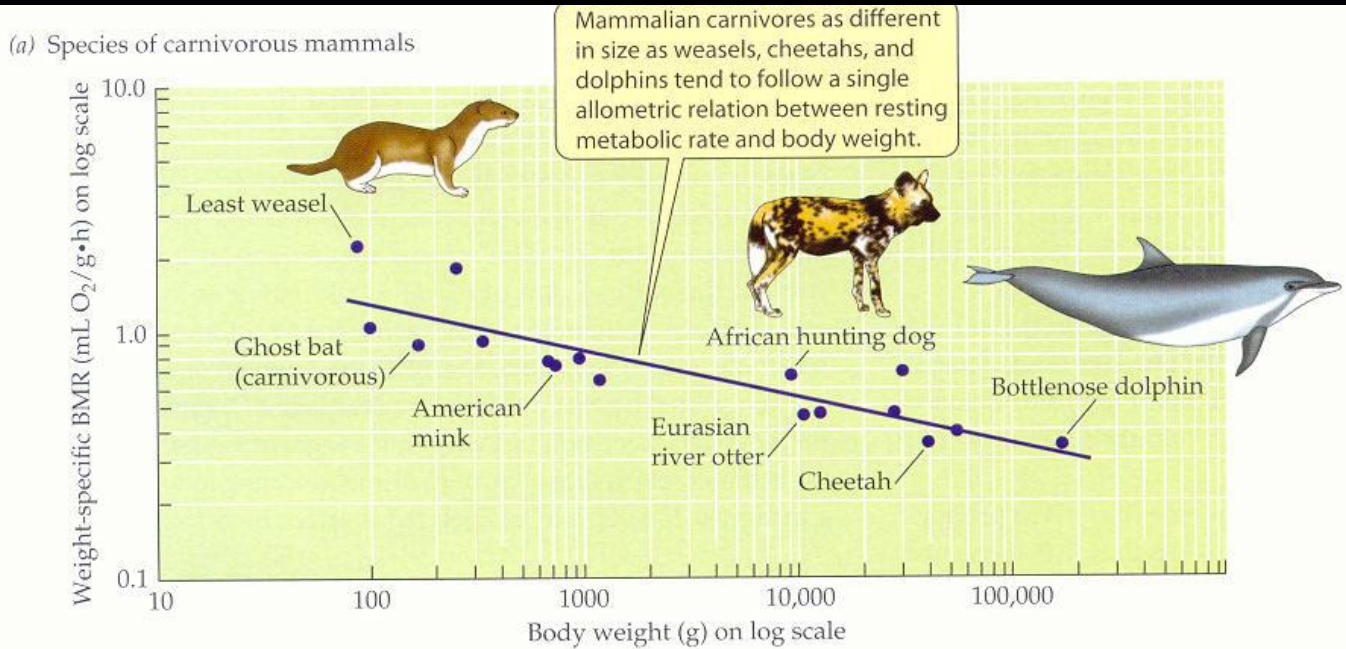
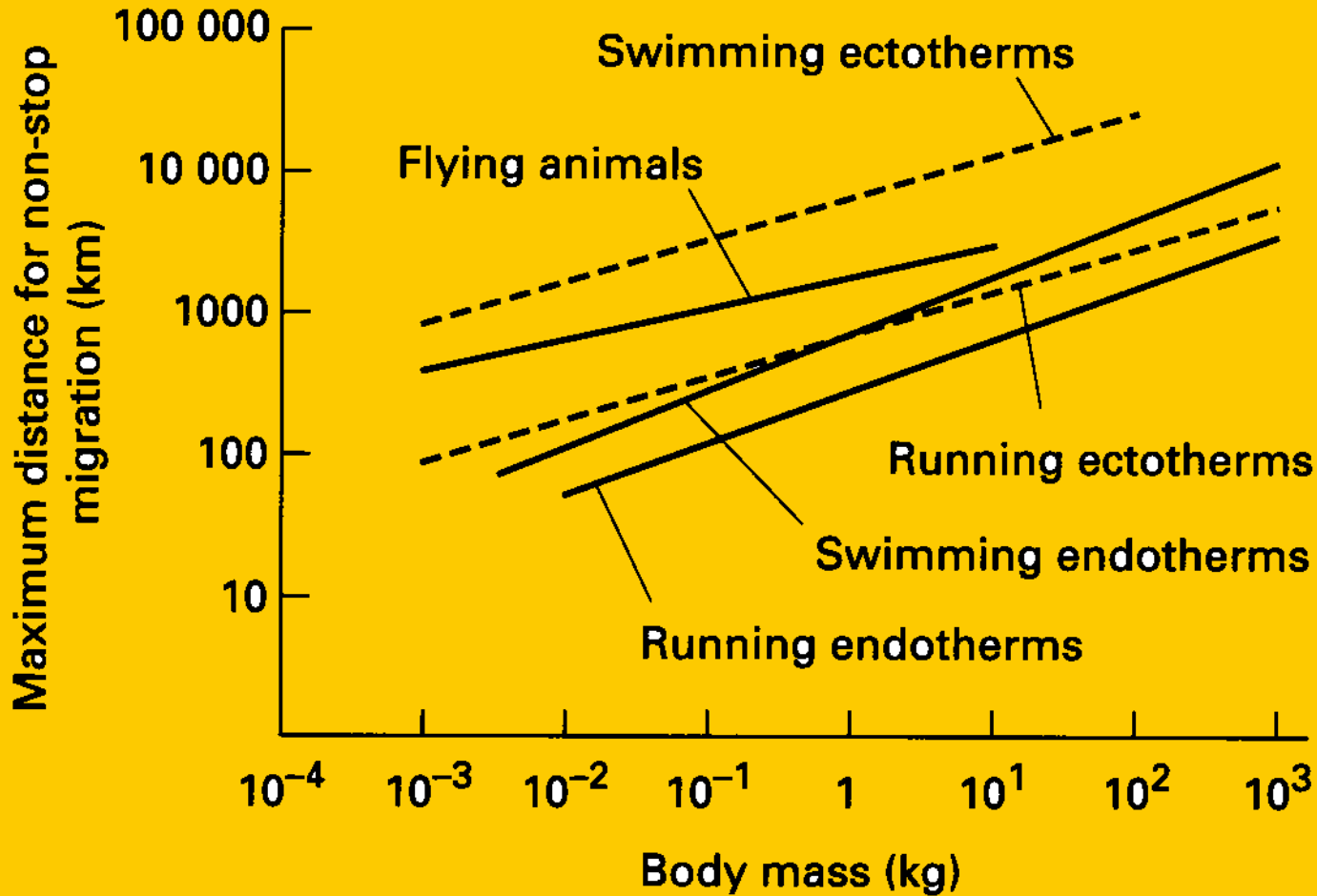

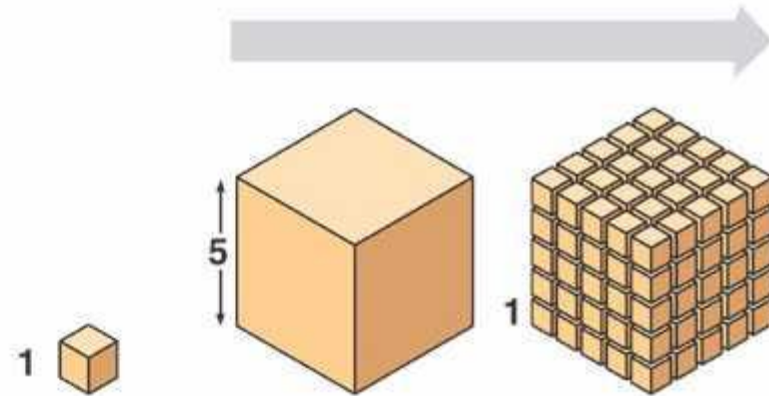
Figure 5.10 Metabolic rate and body weight are linearly on log-log coordinates: (a) A log-log plot of resting metabolic rate as a function of body weight for mammals that eat primarily vertebrate flesh, plotted on log-log coordinates. The blue points represent individual species, and the blue line is a regression line fitted to them. (b) A log-log plot of weight-specific metabolic rate as a function of body weight in a crab (*Pachygrapsus crassipes*) at a body weight of 10 g. The red point represents a particular individual, and the red line is a regression line fitted to the points. See Appendix 1 for more details on log-log layouts. (a after McNab 1986; b after

Nejtěžší se při non-stop migracích dostanou nejdál

Poměr Povrch/Objem a maximalizace povrchu

Surface area increases while total volume remains constant

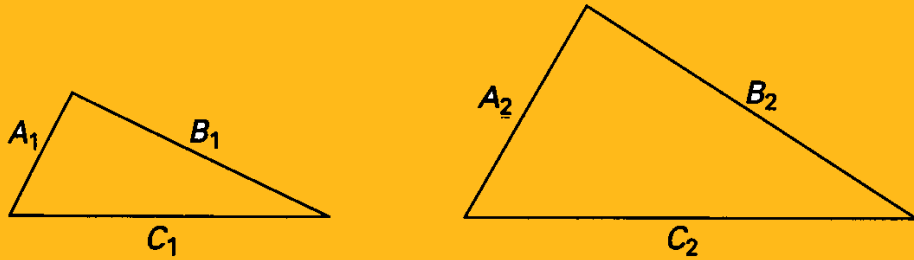

Total surface area (height × width × number of sides × number of boxes)	6	150	750
Total volume (height × width × length × number of boxes)	1	125	125
Surface-to-volume ratio (surface area / volume)	6	1.2	6

Velikost limituje funkcje

Tělesné proporce a nelineární – allometrické vztahy.
Velký živočich nemůže být zvětšeninou malého.

$$\frac{A_1}{A_2} = \frac{B_1}{B_2} = \frac{C_1}{C_2} = k$$

izometrické trojúhelníky

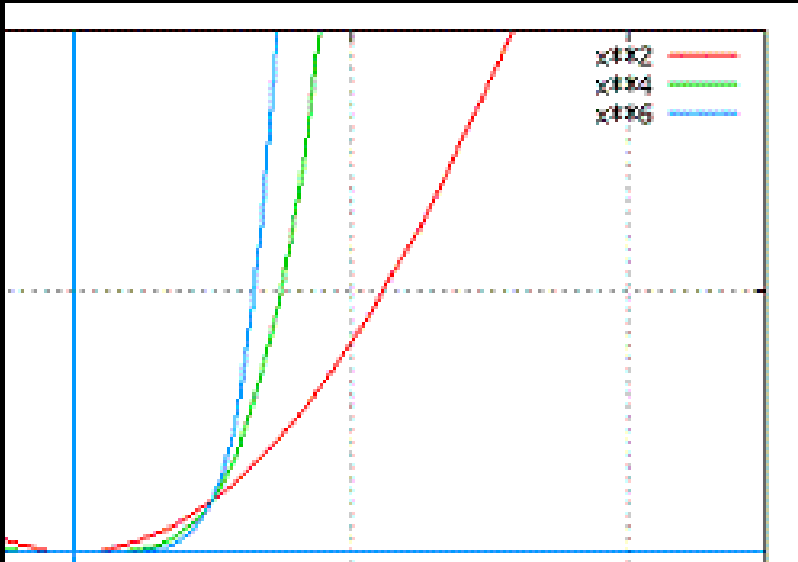
Tělesné proporce a nelineární – allometrické vztahy.
Velký živočich nemůže být zvětšeninou malého.

allometrické vztahy

Tělesné proporce nelineární – allometrické vztahy.
Velký živočich nemůže být zvětšeninou malého.

allometrické vztahy

Velikost těla je limitem pro:

svalový výkon – pohyb a opora těla

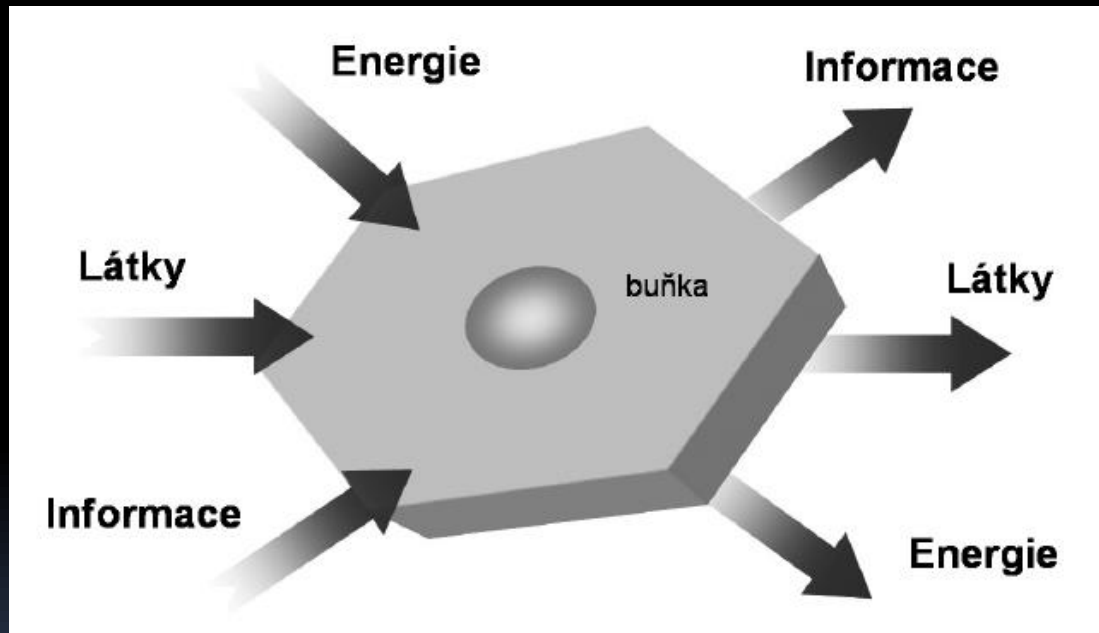
udržování stálosti uvnitř těla – energetiku

termoregulaci

transport difúzí – složitost stavby

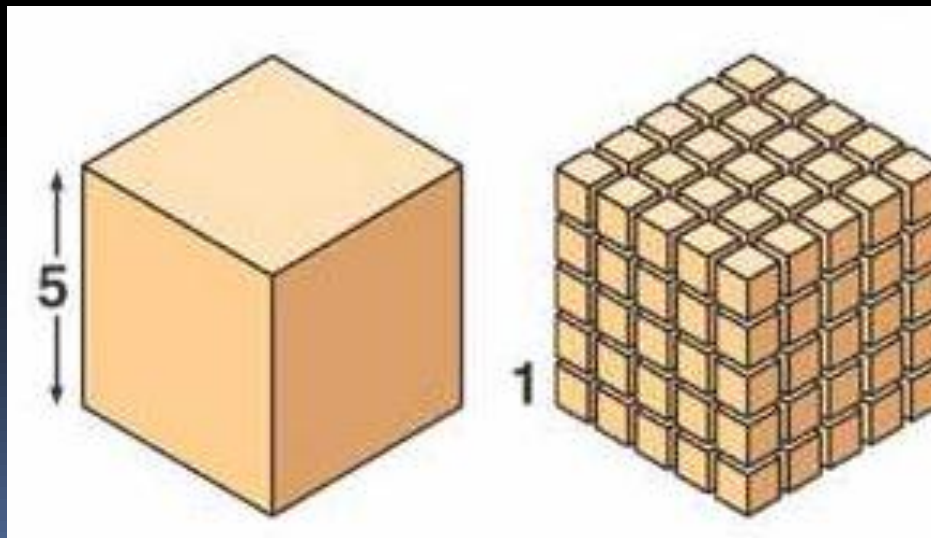
Udržení organizovanosti navzdory chaosu
-základní vlastnost živých organismů.
Udržení stálosti vnitřního prostředí - homeostázy.

Od jednobuněčných k mnohobuněčným.

Podmínky vnitřního a vnějšího prostředí se liší.
Vnější navíc kolísají, vnitřní musejí být stále
Homeostáza, regulace

- Mnohobuněčnost – živočich si nese „pramoře“ s sebou
- možnost života v dalších volných nikách, větší nezávislost.
 - nutnost vzniku infrastruktury organismu
 - nutnost údržby vnitřního prostředí

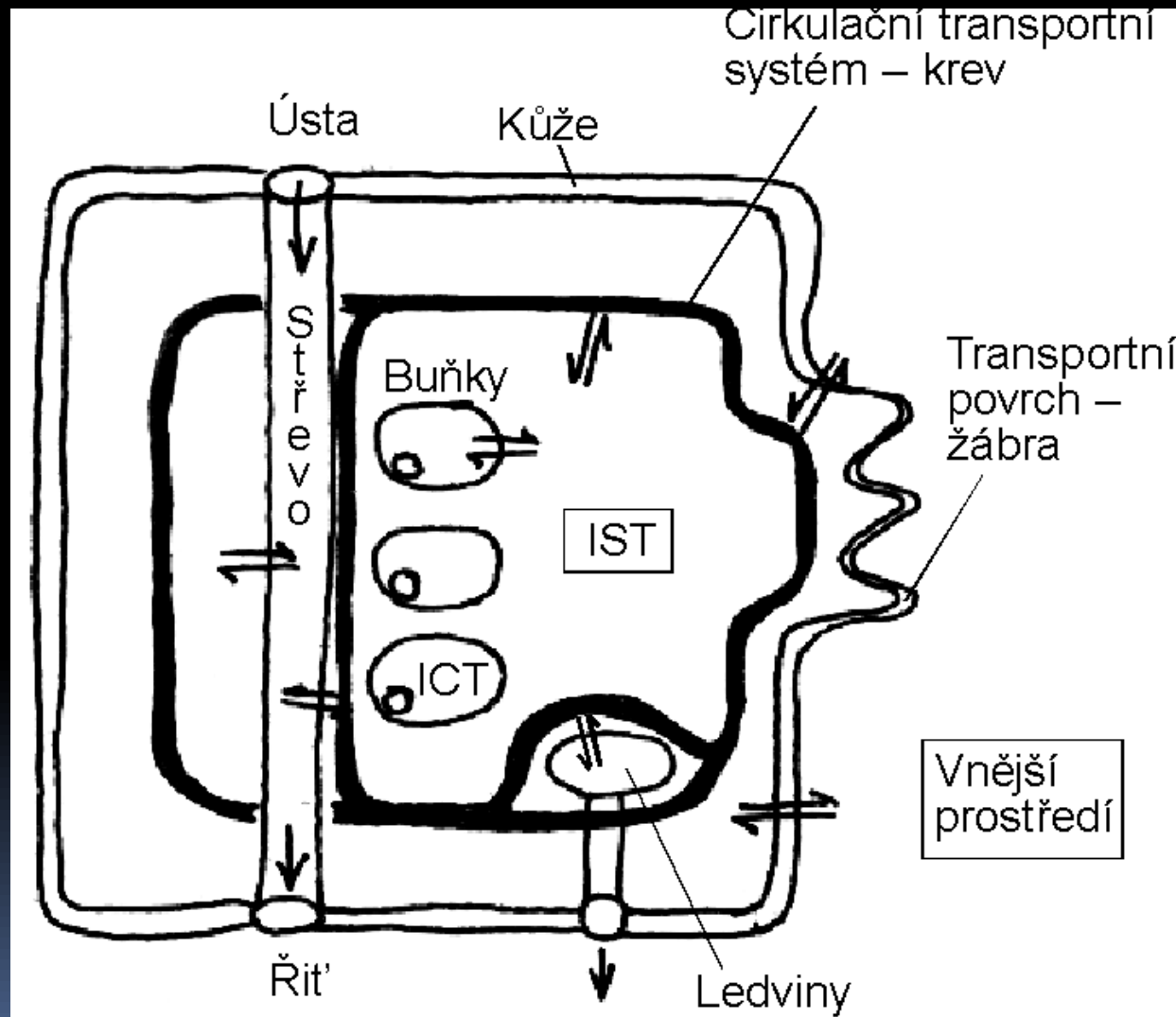
Homeostáza, regulace

Podmínky vnějšího prostředí kolísají, vnitřní musí být stálé.

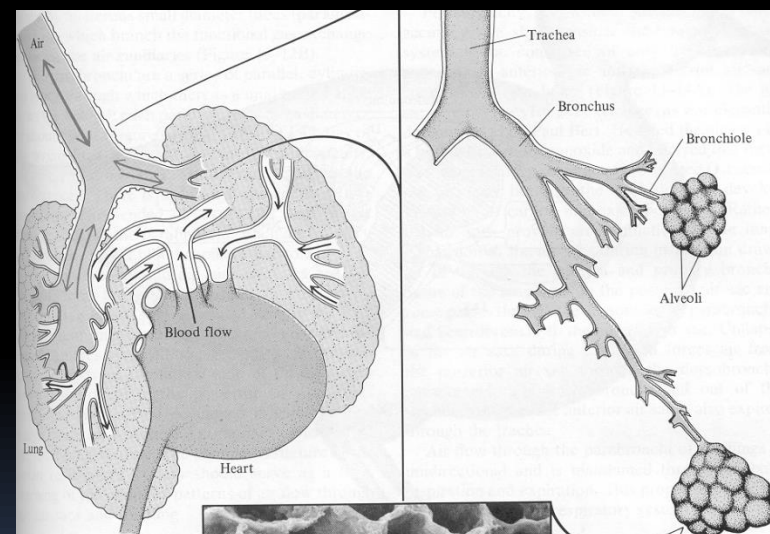
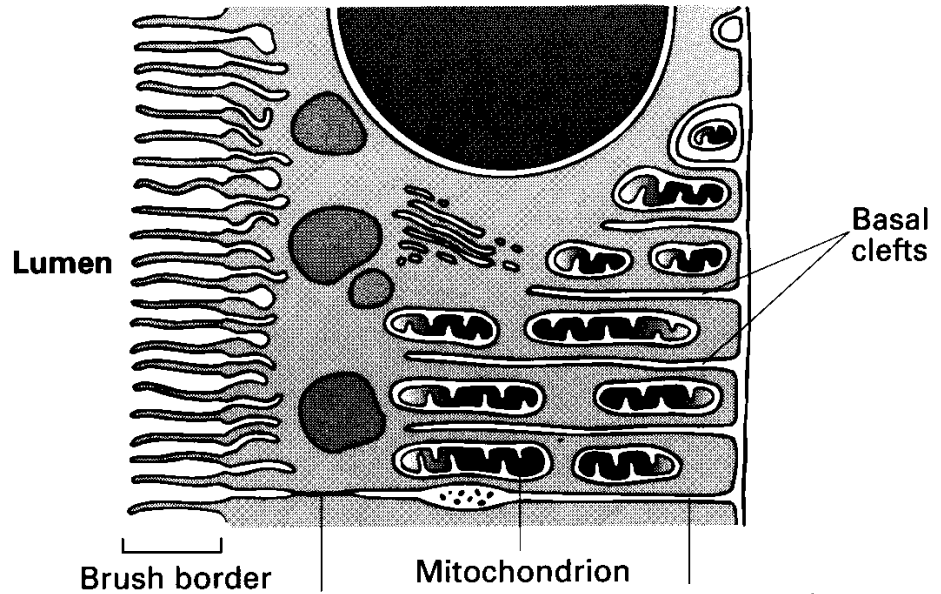
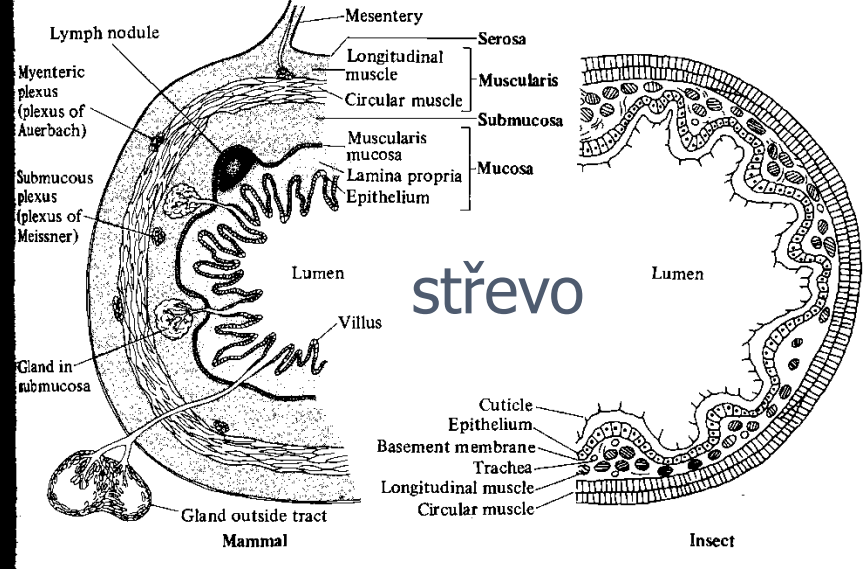
Co je potřeba hlídat pro udržení homeostázy?

- Zdroje energie
- Dýchací plyny
- Odpadní produkty
- pH
- Vodu, soli a elektrolyty
- Objem a tlak
- Teplotu
- Sociální parametry

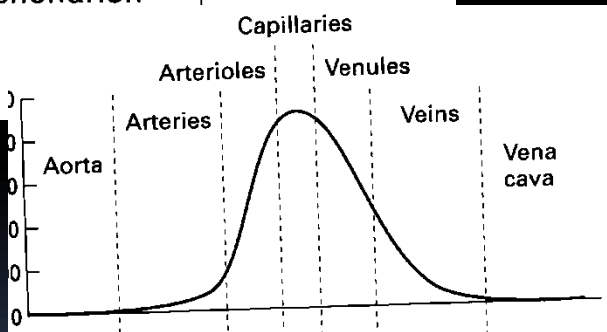
Vznik orgánových soustav u mnohobuněčných - péče o stálost vnitřního prostředí

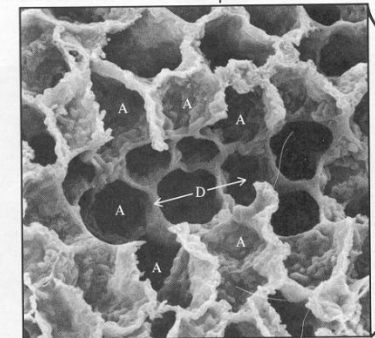
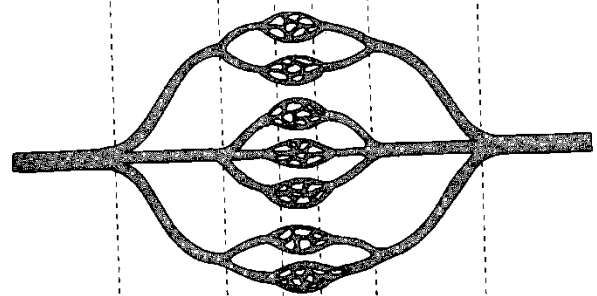
Vnitřní kontaktní rozhraní musí mít velkou plochu

ledvinný tubulus

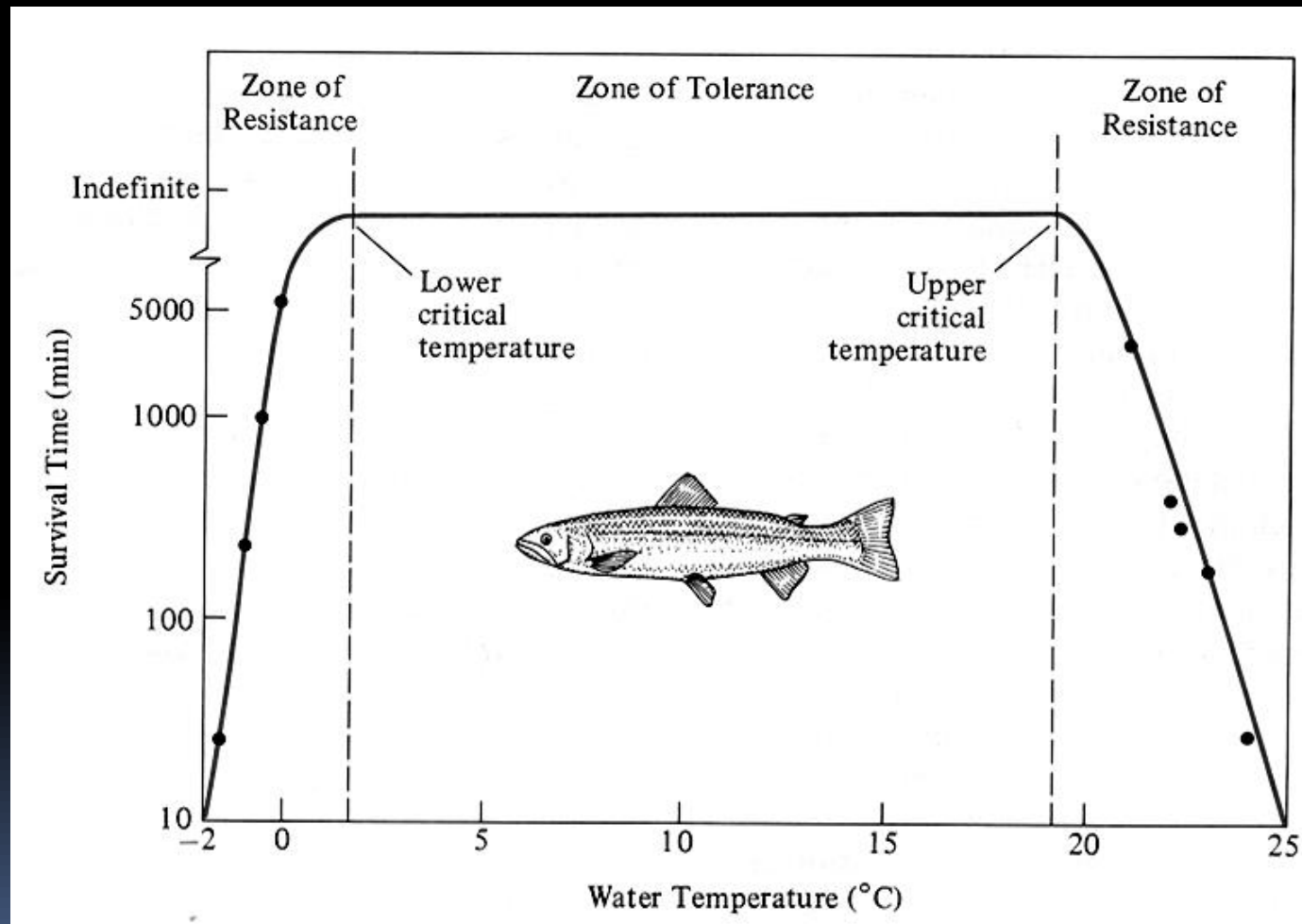

kapiláry

plíce

Podmínky vnějšího prostředí kolísají: Homeostáza, adaptace, regulace

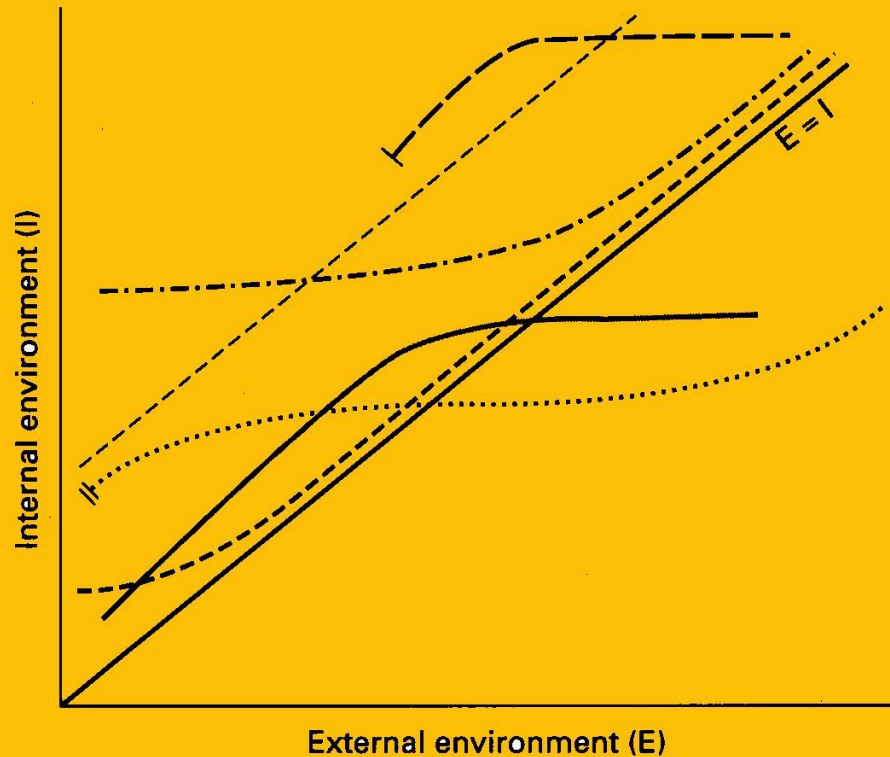
Optimum a jeho hranice

Ne všem se ale homeostáza vyplatí
Různé adaptační strategie na změnu životních podmínek

- a) Uteč – „Vyhýbači“
- b) Akceptuj - Konforméři
- c) Vyreguluj - Regulátoři

Volba strategie souvisí s tělní stavbou a velikostí těla.

„Konformerů“ a regulátorů.

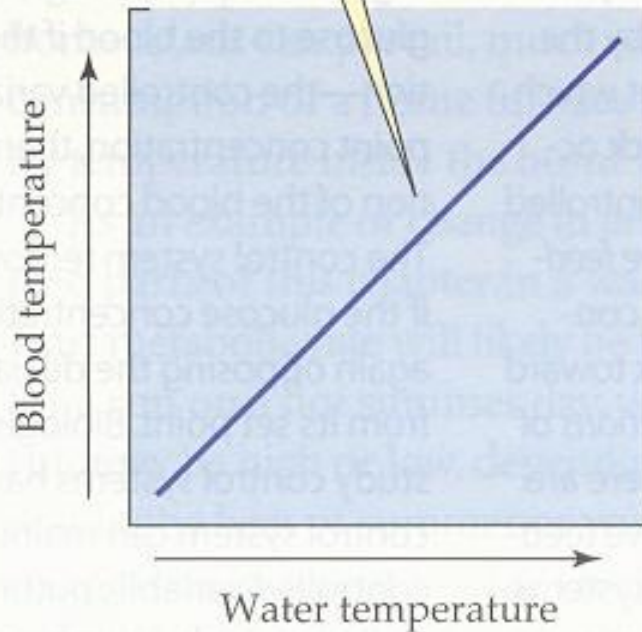

- 'Conformer', but some regulation at extreme low E
- 'Regulator', but less efficient at extremes
- . - . - . Typical 'partial' regulator, conforming in relatively normal conditions but regulating as conditions get more difficult
- Essentially a conformer (parallel to E = I line), but internal environment has constant excess of measured variable
- Regulator but unable to survive too much change (starts to conform and then dies)
- Mixed conformer/regulator: regulates (approximately) above some species-specific level

„Konforméři“ a regulátoři.

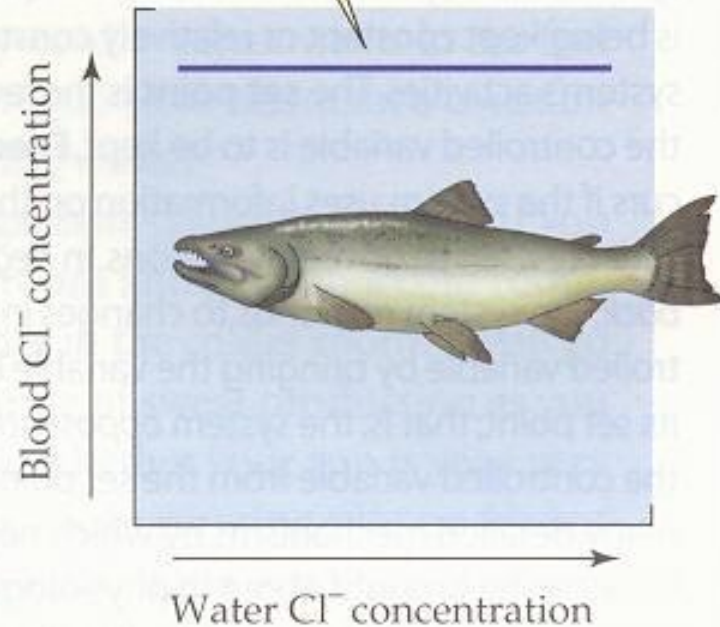
(a) Temperature conformity

When a salmon enters a river from the sea, its body temperature (including blood temperature) changes if the river water is warmer or cooler than the ocean water...

(b) Chloride regulation

...but its blood Cl^- concentration remains almost constant, even though river water is very dilute in Cl^- and seawater is very concentrated in Cl^- .

Celková životní strategie zahrnuje mnoho faktorů – Neexistuje jediné univerzální, ideální řešení

Characteristics of r- and K-selected organisms

r-organisms

short-lived
small
weak
waste a lot of energy
less intelligent
have large litters
reproduce at an early age
fast maturation
little care for offspring
strong sex drive
small size at birth

K-organisms

long-lived
large
strong or well-protected
energy efficient
more intelligent
have small litters
reproduce at a late age
slow maturation
much care for offspring
weak sex drive
large size at birth

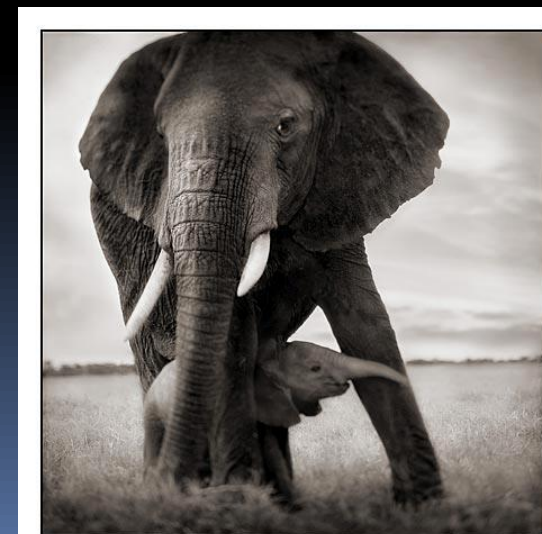
Note: *Not all characteristics apply to all organisms. It is not suggested, for example, that some bacteria have a stronger sex drive or are more intelligent than others. From Principia Cybernetica, <http://pespmc1.vub.ac.be/DEFAULT.html>*

Celková životní strategie zahrnuje mnoho faktorů – Neexistuje jediné univerzální, ideální řešení

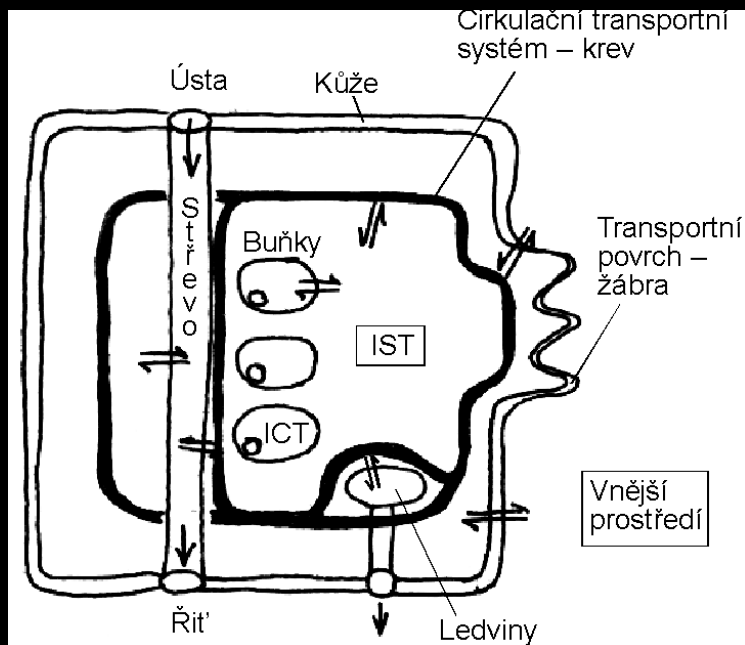
R- stratég: vyšší důraz na rozmnožování a mobilitu potomstva, přičemž kvalita a konkurenceschopnost je odsunuta do pozadí. Rychle roste, rychle se množí, jsou malí, bez péče o potomstvo. Mnoho potomků, velká mortalita. Výhodné v raných stádiích osidlování.

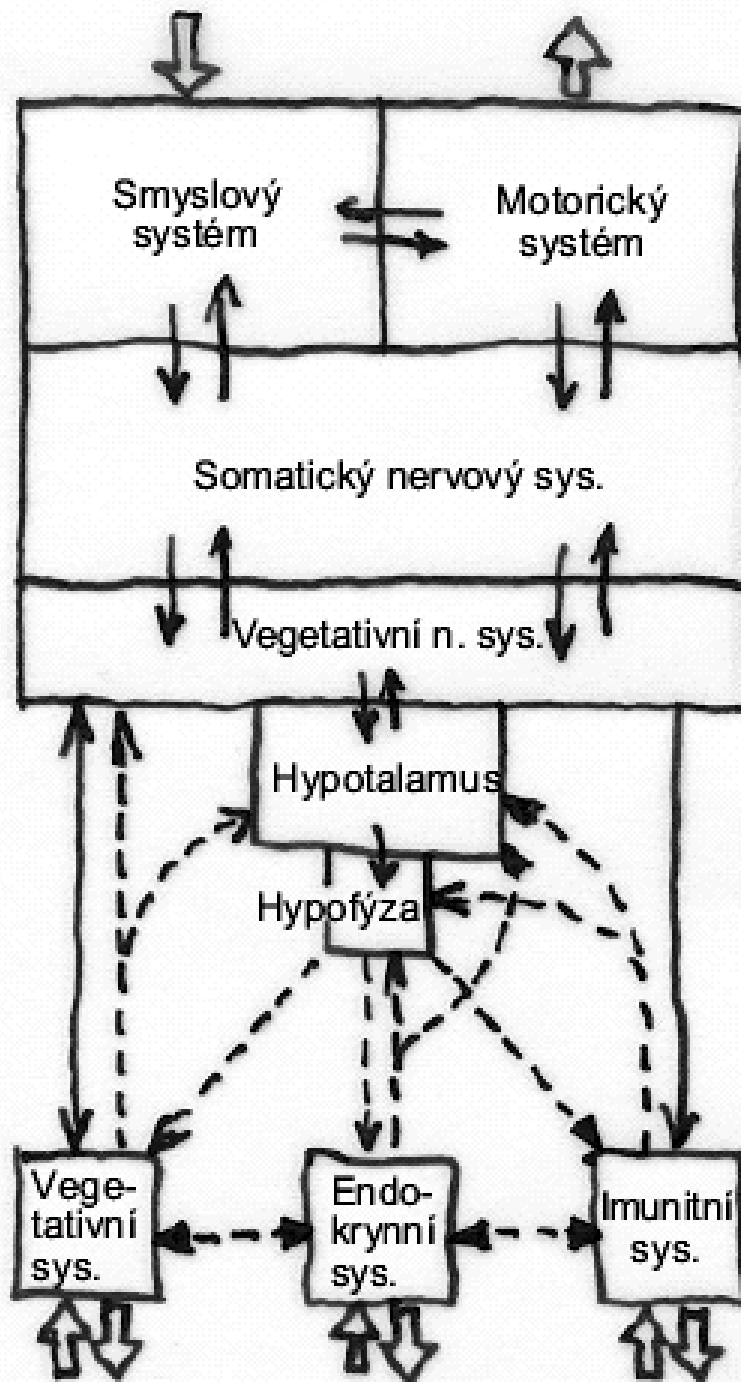
K-stratég je organismus, který ve své životní strategii uplatňuje vyšší důraz na kvalitu a konkurenceschopnost potomstva, přičemž jeho kvantita a mobilita je odsunuta do pozadí. Maximálně využívají stabilní prostředí.

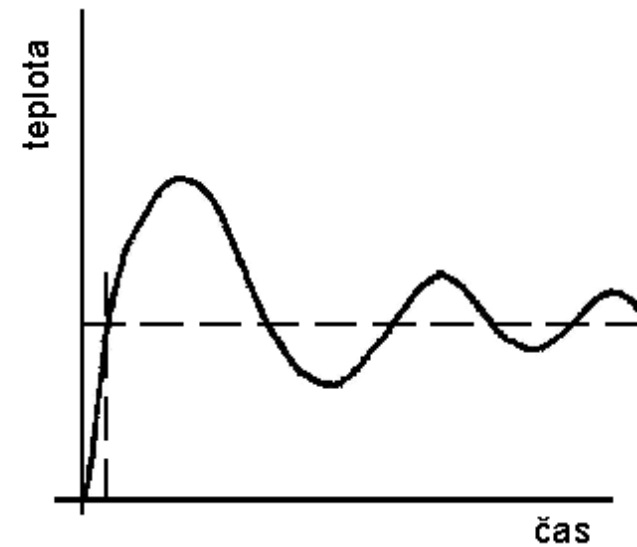
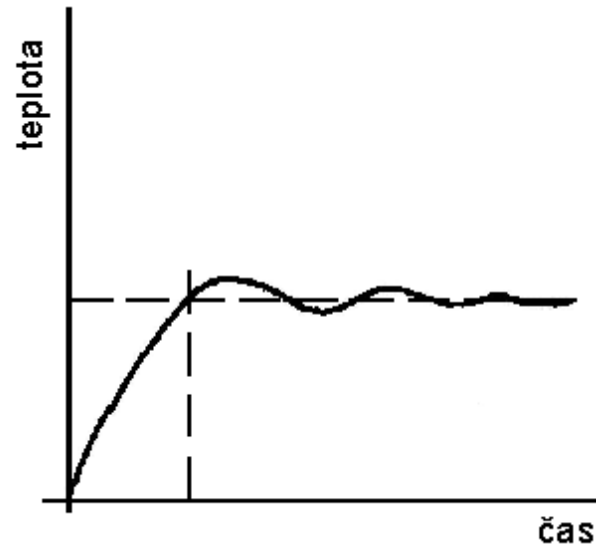
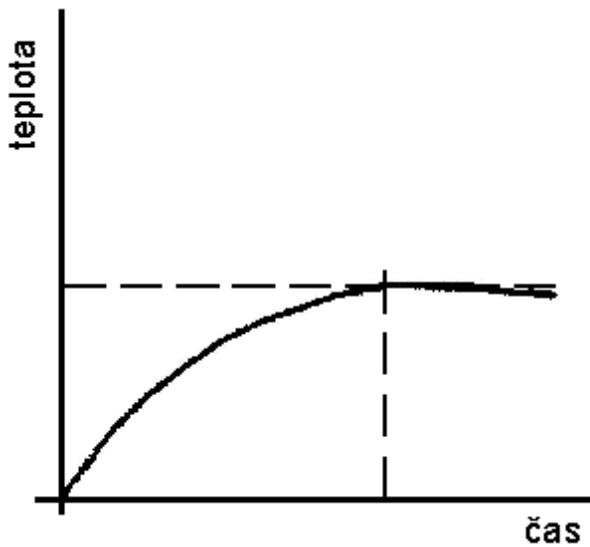
Regulace

Řídící a obslužné systémy

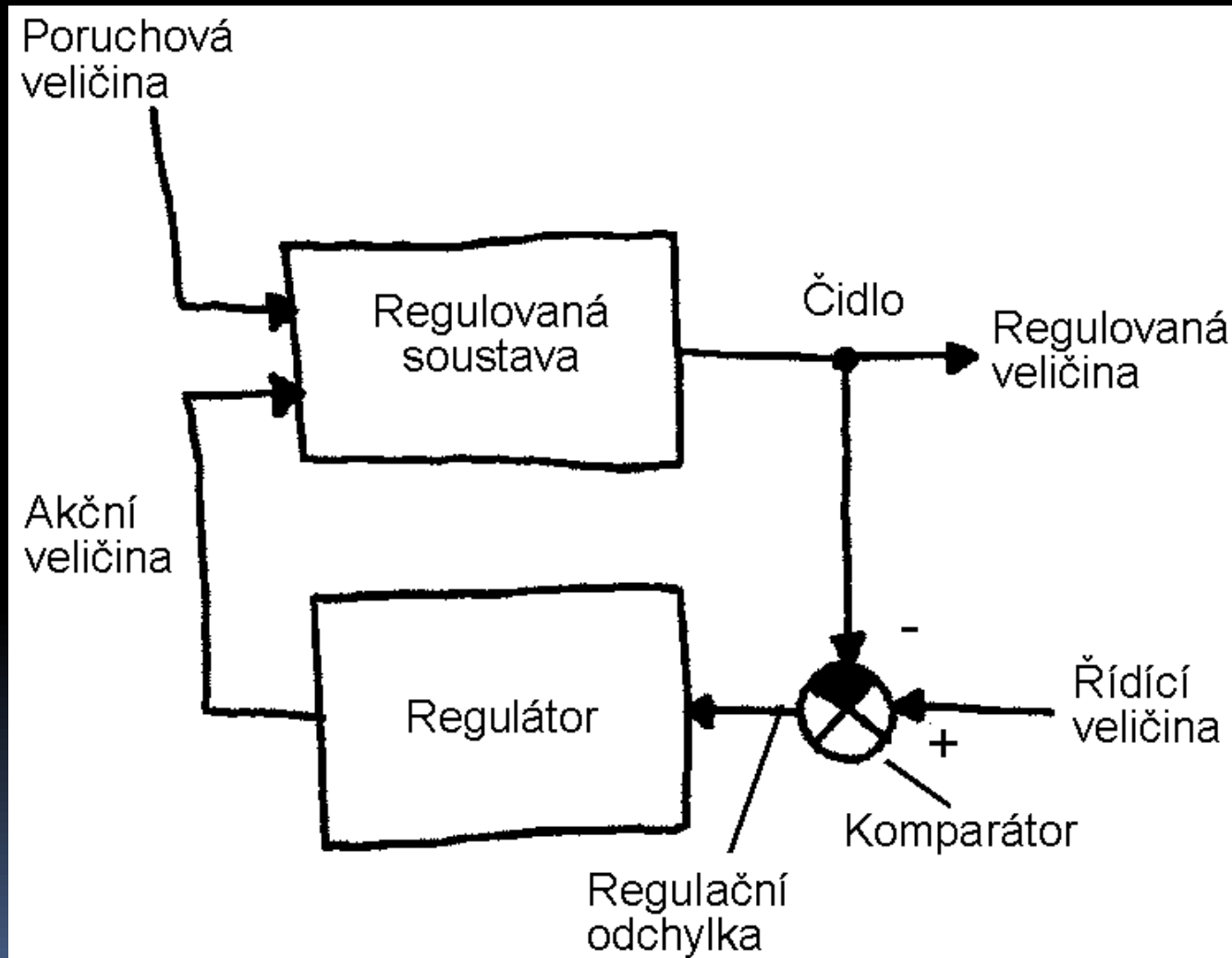

Regulace

Kompromis mezi rychlostí a přesností

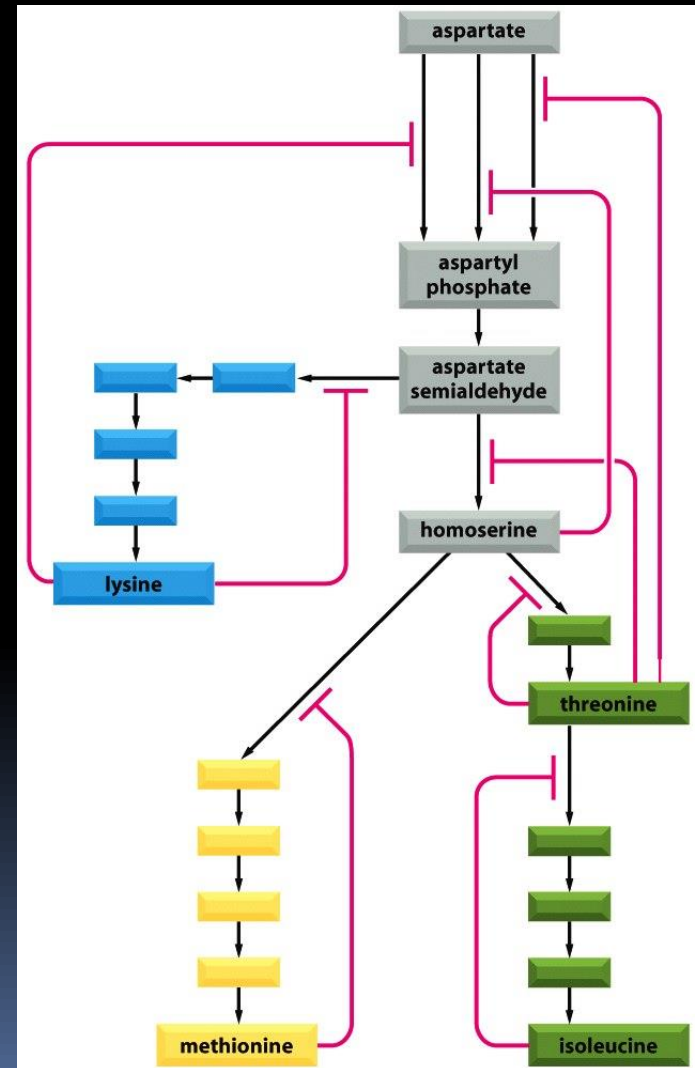
Negativní zpětná vazba jako základní nástroj udržení homeostázy

Negativní zpětná vazba jako základní nástroj udržení homeostázy

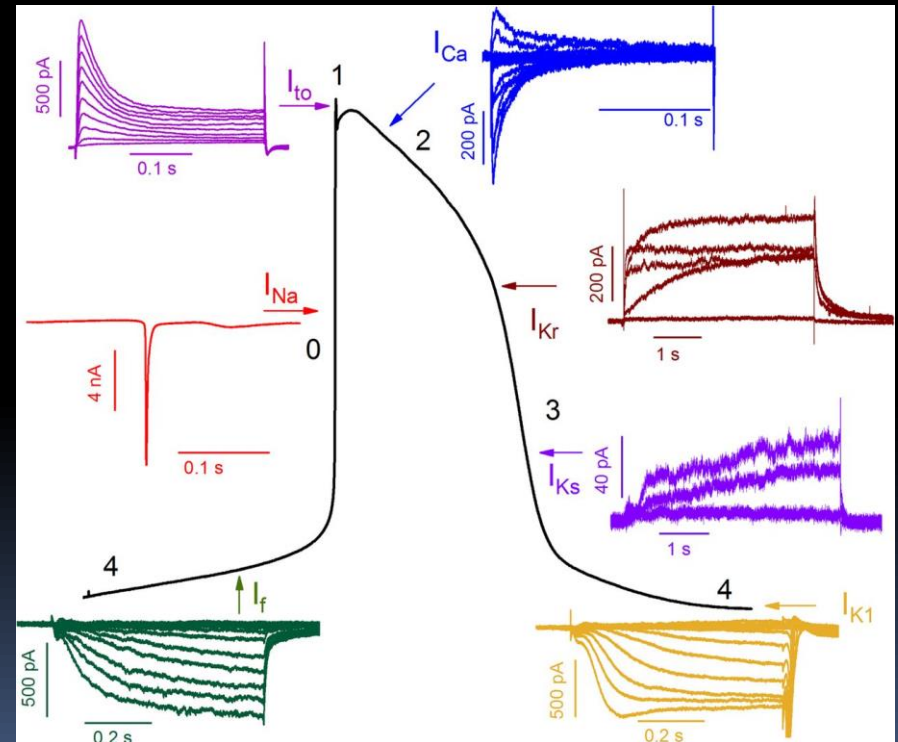
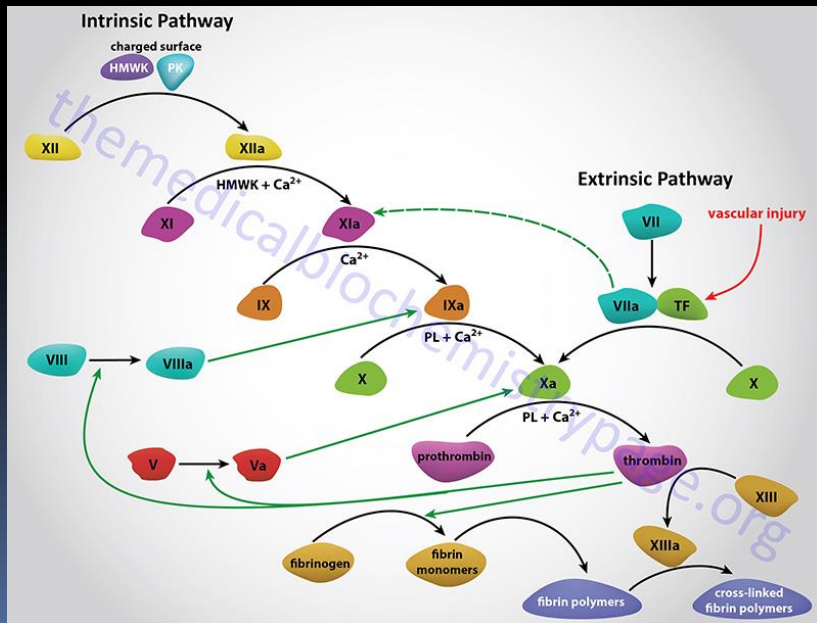
Přesnost regulace:

- ON-OFF
- Proporcionální
- Anticipační

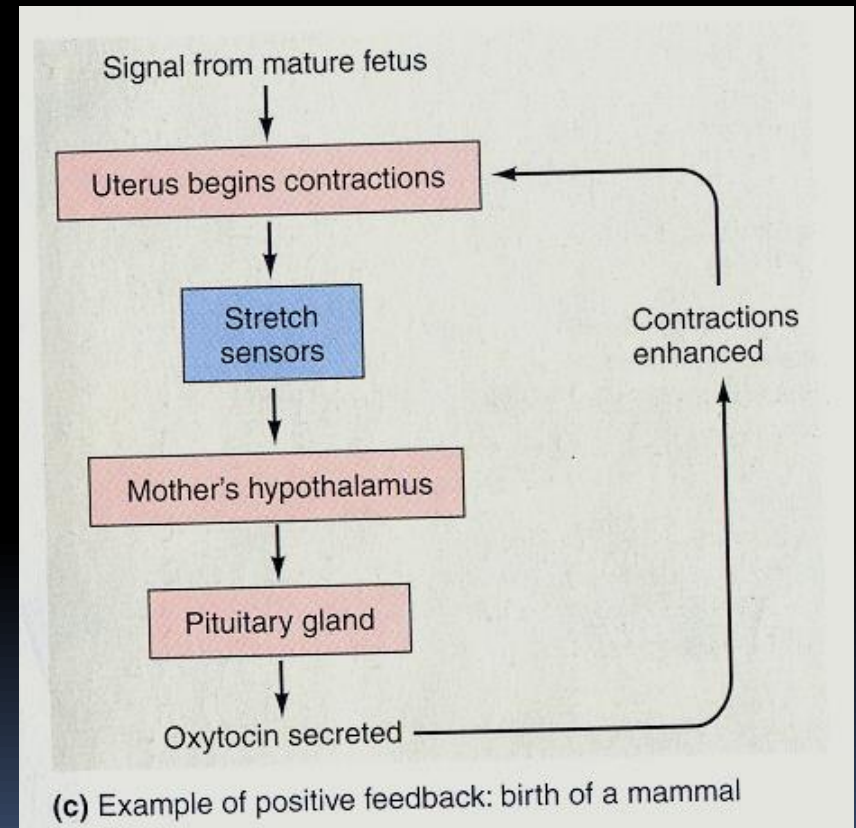
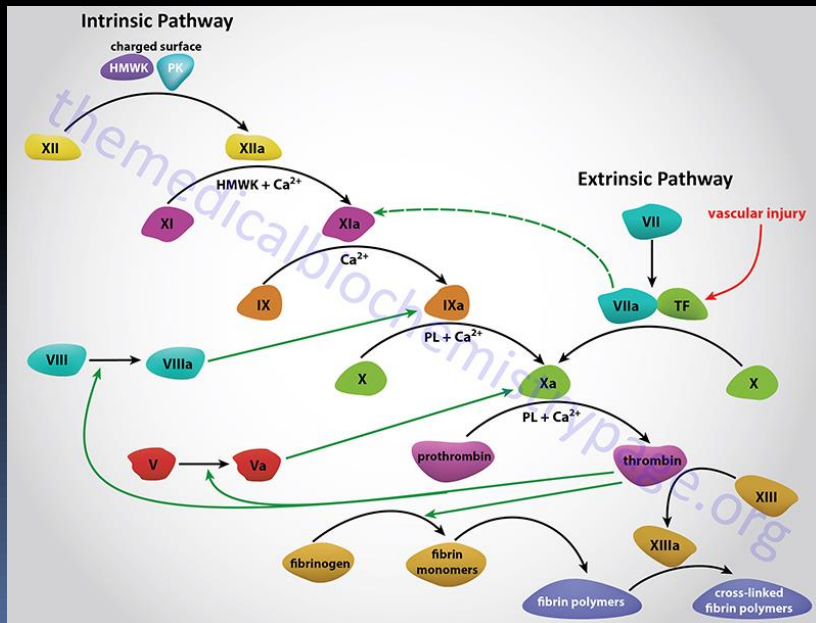
Pozitivní zpětná vazba

Když je rychlá změna potřeba:
 Akční potenciál, tvorba krevní zátky,
 ovulace, porod, orgasmus

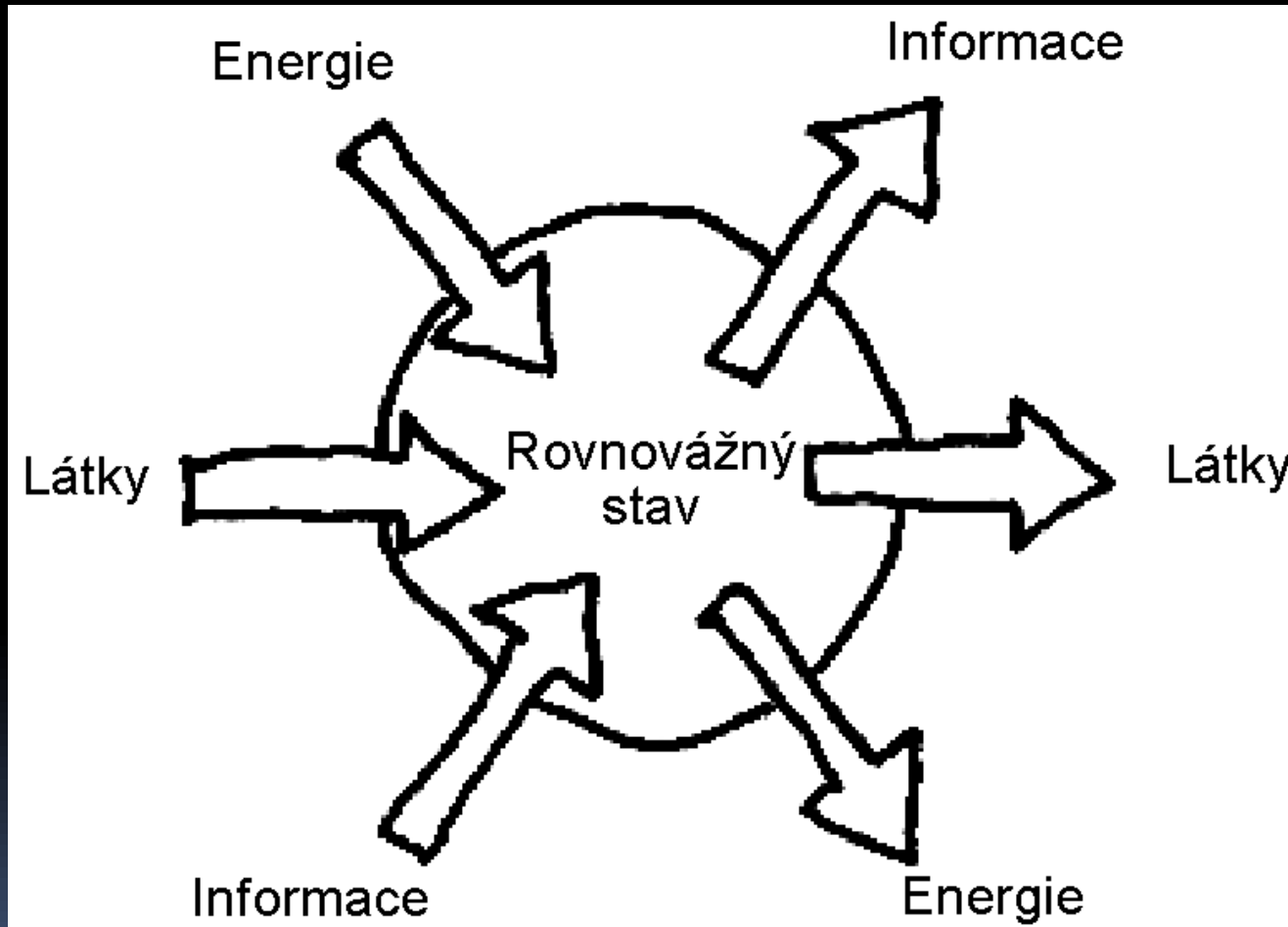

Pozitivní zpětná vazba

Když je rychlá změna potřeba:
Akční potenciál, tvorba krevní zátky,
ovulace, porod, orgasmus

Život je postaven na udržování organizovanosti navzdory chaosu

Shrnutí

Živý organismus je výsledkem:
konkrétního vývoje
v konkrétním prostředí
Určité velikosti těla
Určité životní strategie
např. chování, počtu potomků ...

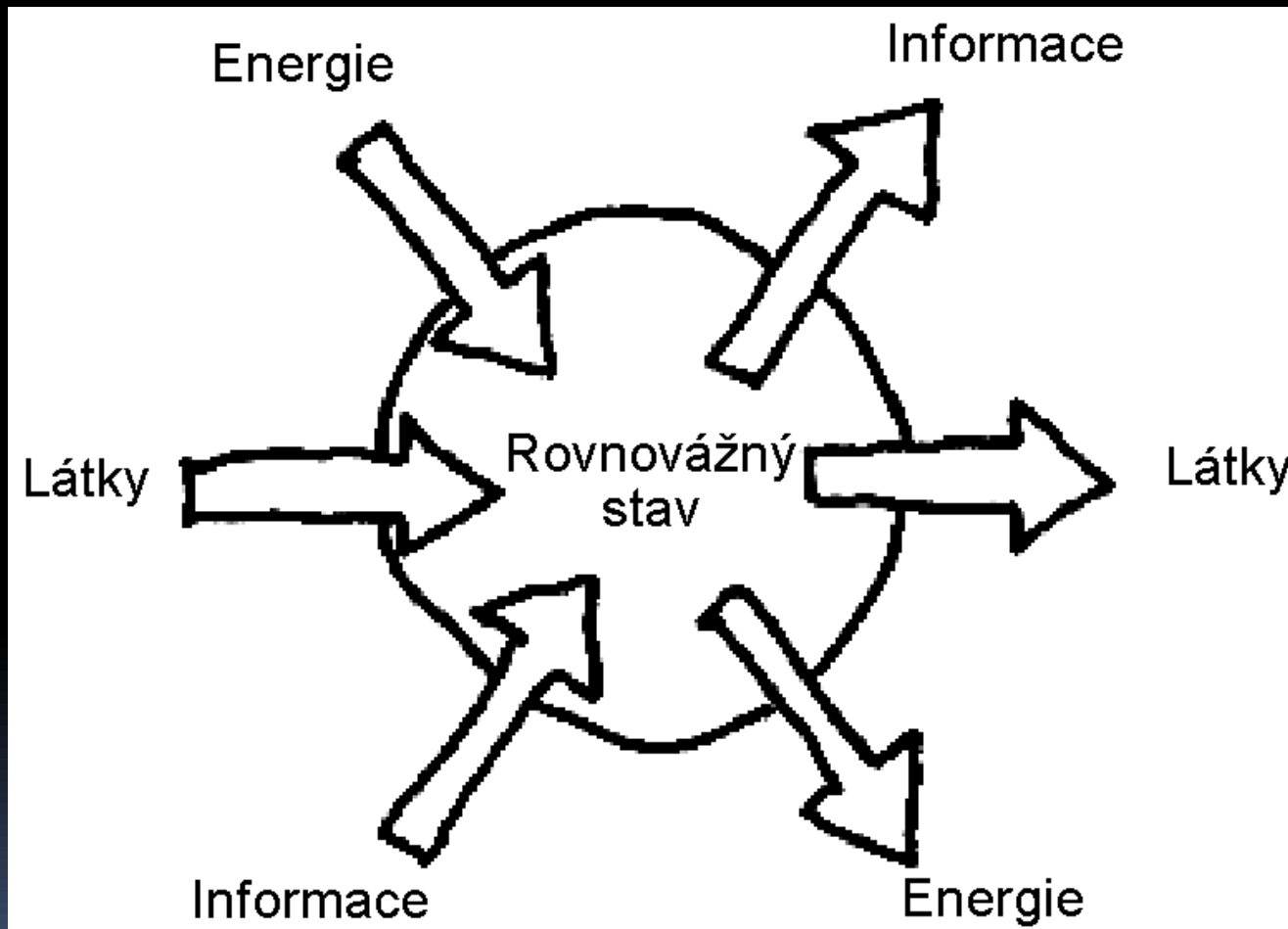
Shrnutí

Živé organismy pracují na své „údržbě“.
Koncept homeostázy umožňuje pochopit smysl práce orgánových soustav mnohobuněčných.

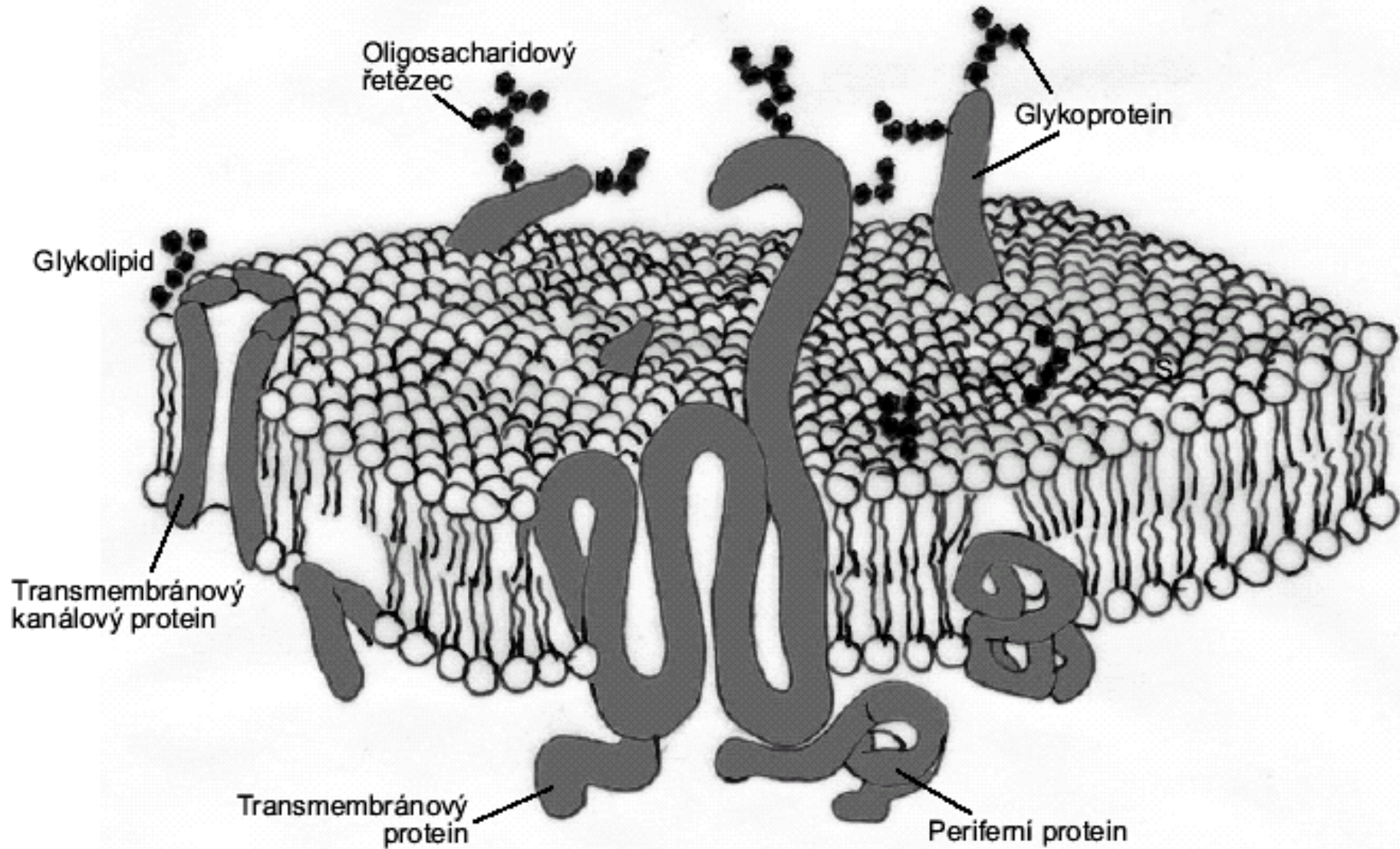
Shrnutí

Negativní zpětná vazba je základním typem homeostatické regulace

Udržení organizovanosti navzdory chaosu
-základní vlastnost živých organizmů-
Nutná kontrola nad toky látek

Bariéra a brány

Membrána z nepropustného materiálu. Fluidní mozaika.

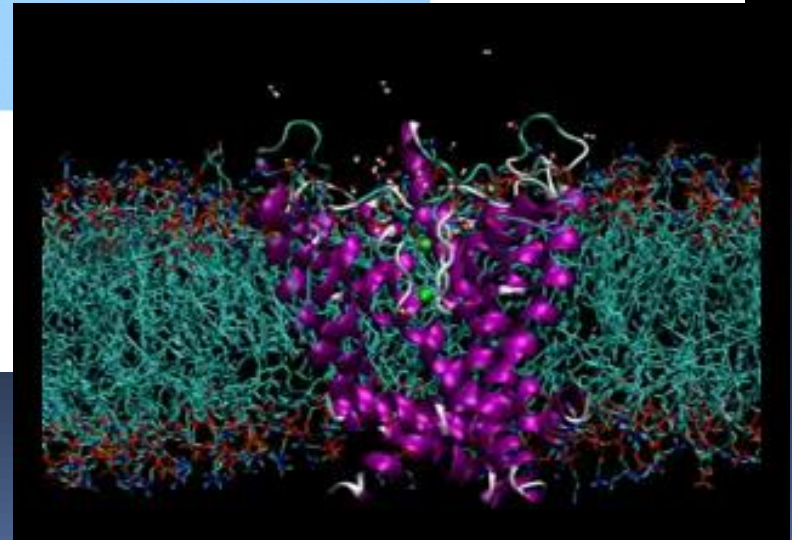
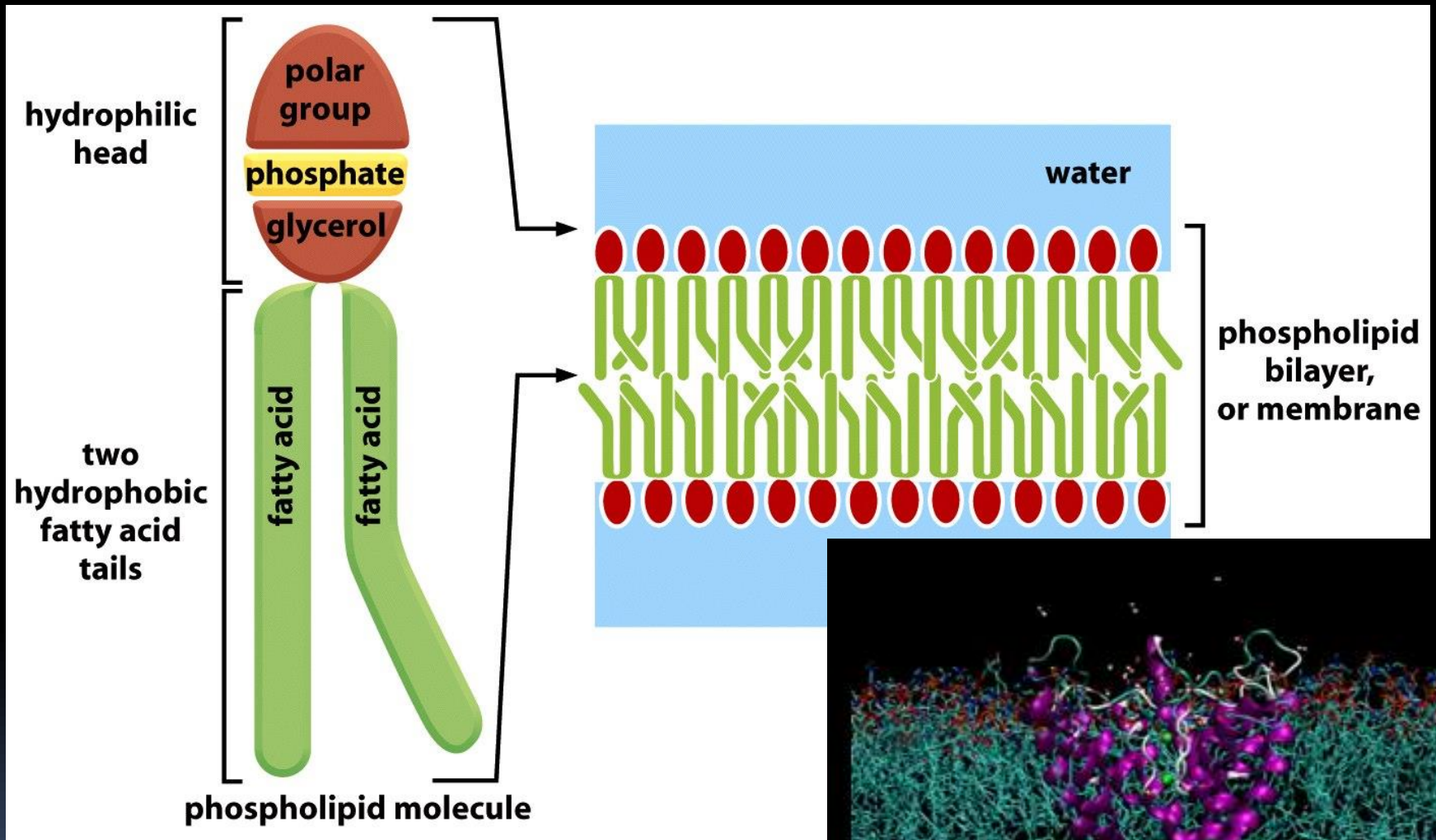
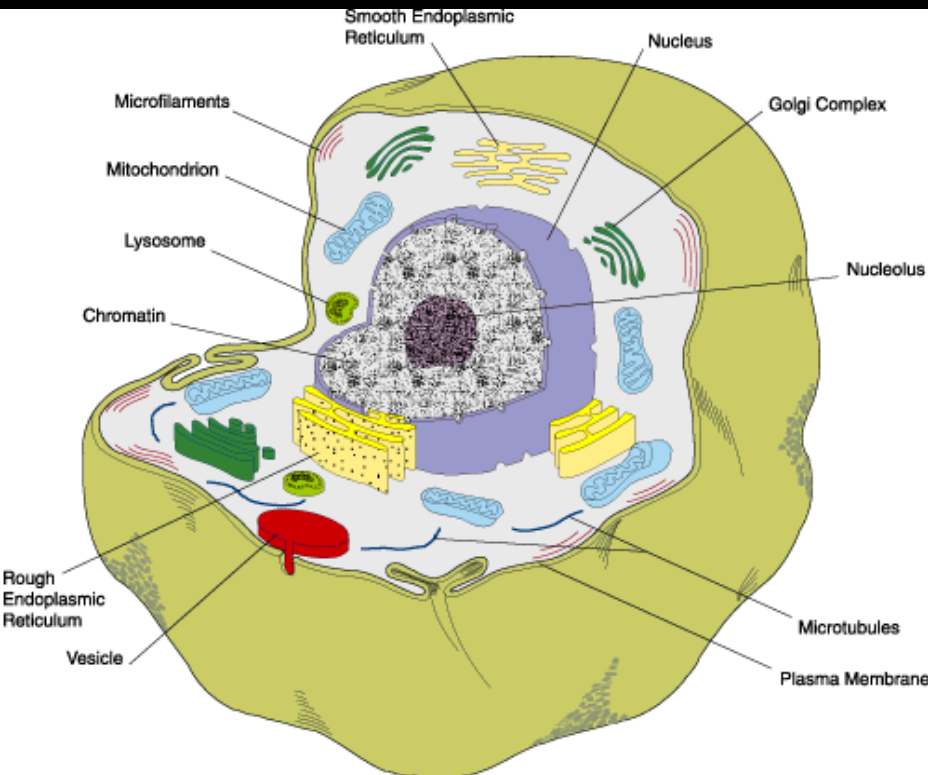

Figure 2-22 *Molecular Biology of the Cell* (© Garland Science 2008)

Hlavní membránové struktury buňky

Odděluje a uzavírá kompartmenty s danými funkcemi

Plazmatická membrána	Bariéra mezi intra a extracelulárními roztoky, určuje pasivní a aktivní transport rozpuštěných látek (solutů). Přijímá, předává a vede chemické nebo elektrické signály .
Jaderná membrána	Bariéra oddělující jaderný obsah od cytoplazmy, perforovaná velkými póry umožňujícími komunikaci difúzí.
Mitochondrie	Organely mající kromě ohraničující membrány ještě vnitřní membránové prostory. Jde o „generátory“ využitelné energie – probíhá zde štěpení živin za uvolňování H^+ iontů. Koncentračního gradientu H^+ na vnitřních membránách je využito k tvorbě ATP. Mitochondrie mají svou vlastní DNA.
Drsné endoplazmatické retikulum (ER)	Systém propojených váčků a kanálků s ribozómy na povrchu. Jsou místem syntézy proteinů.
Hladké endoplazmatické retikulum	Navazuje na drsné ER, ale je bez ribozómů. Je místem metabolismu steroidů, transportuje proteiny z drsného ER do Golgiho komplexu.
Golgiho komplex	Tvořen naskládanými plochými cisternami. Přijímá produkty hladkého a drsného ER, modifikuje je, koncentruje a obaluje membránami. Vzniklé vezikuly pak mohou být sekretovány z buňky ven exocytózou.
Lyzozómy	Vezikuly obsahující hydrolytické enzymy pro intracelulární rozklad poškozených organel nebo fagocytovaných částic.

Bariéry a brány

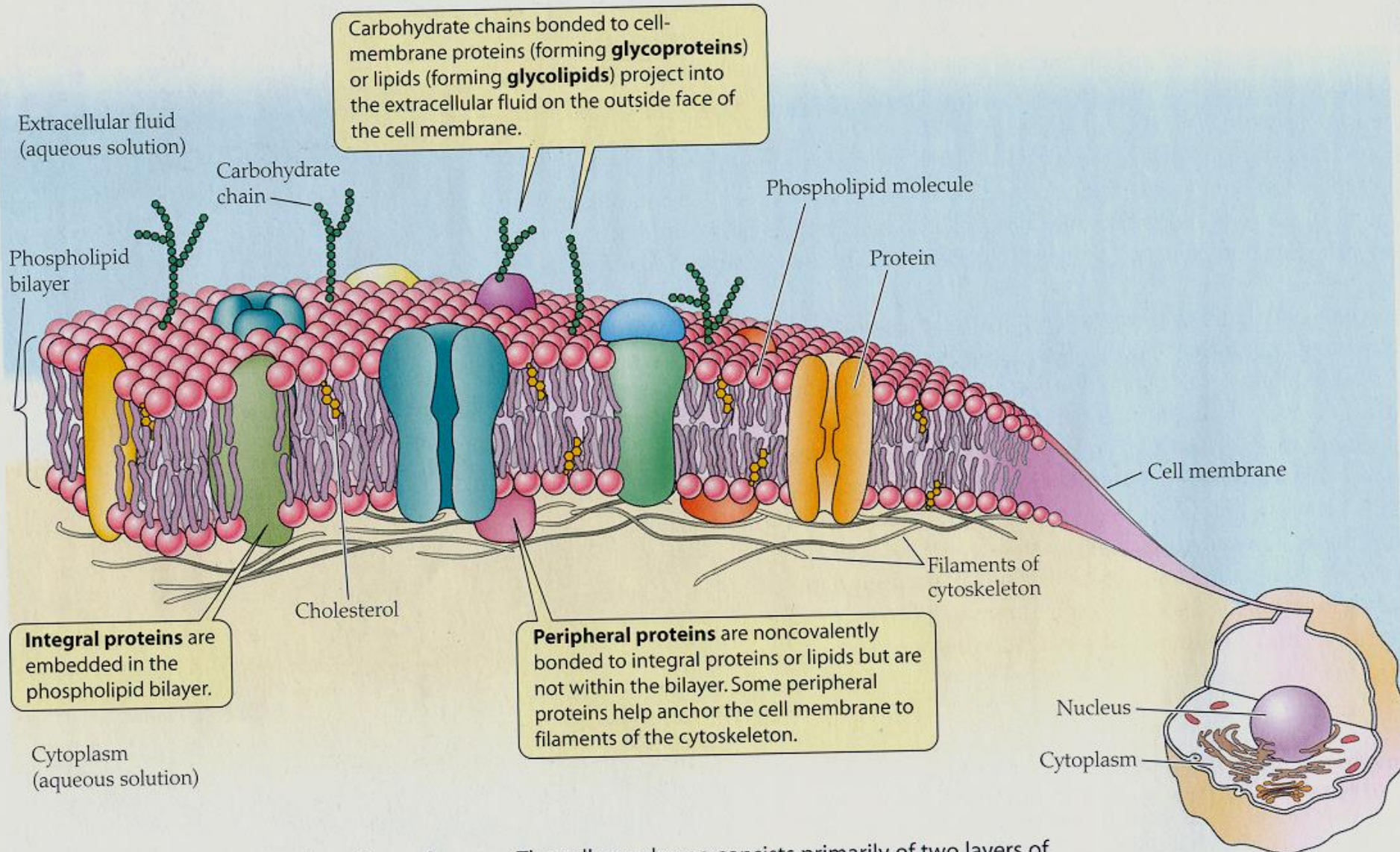
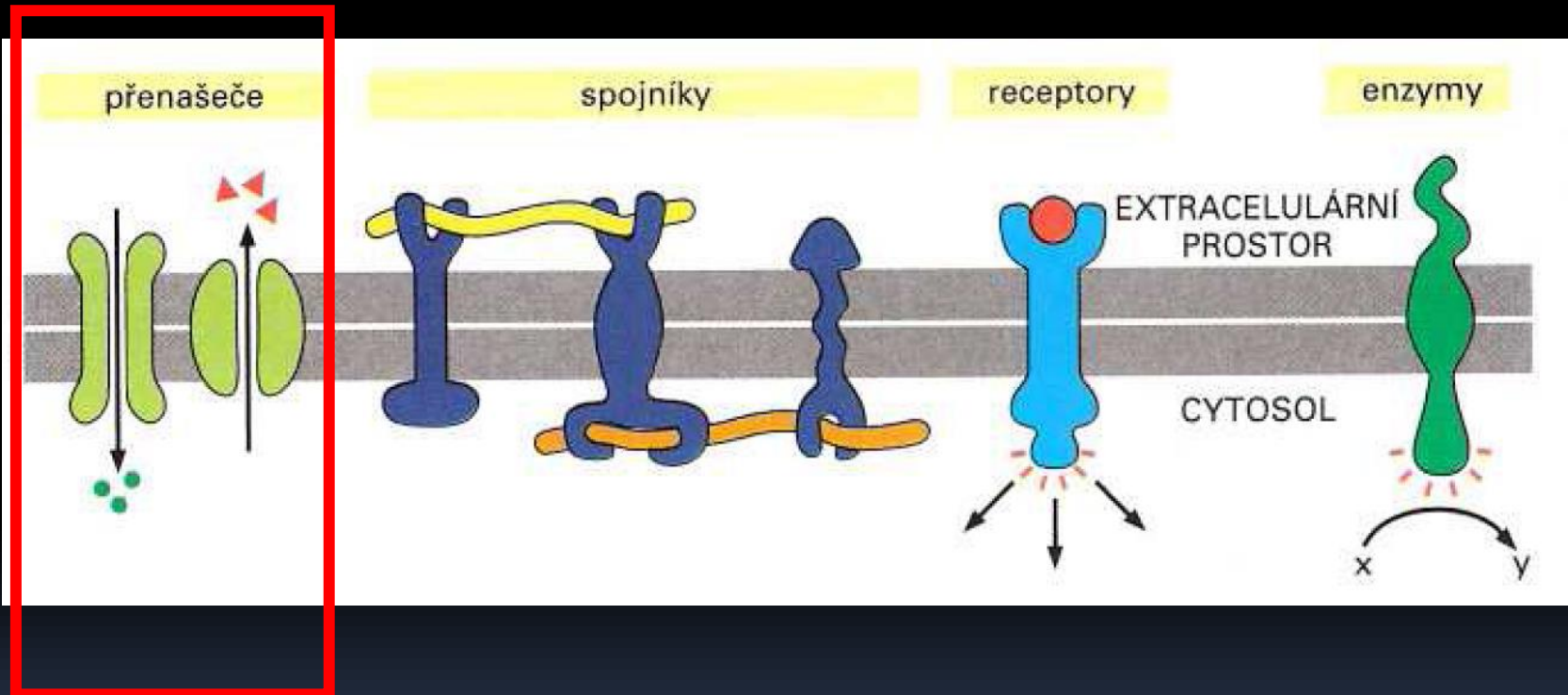
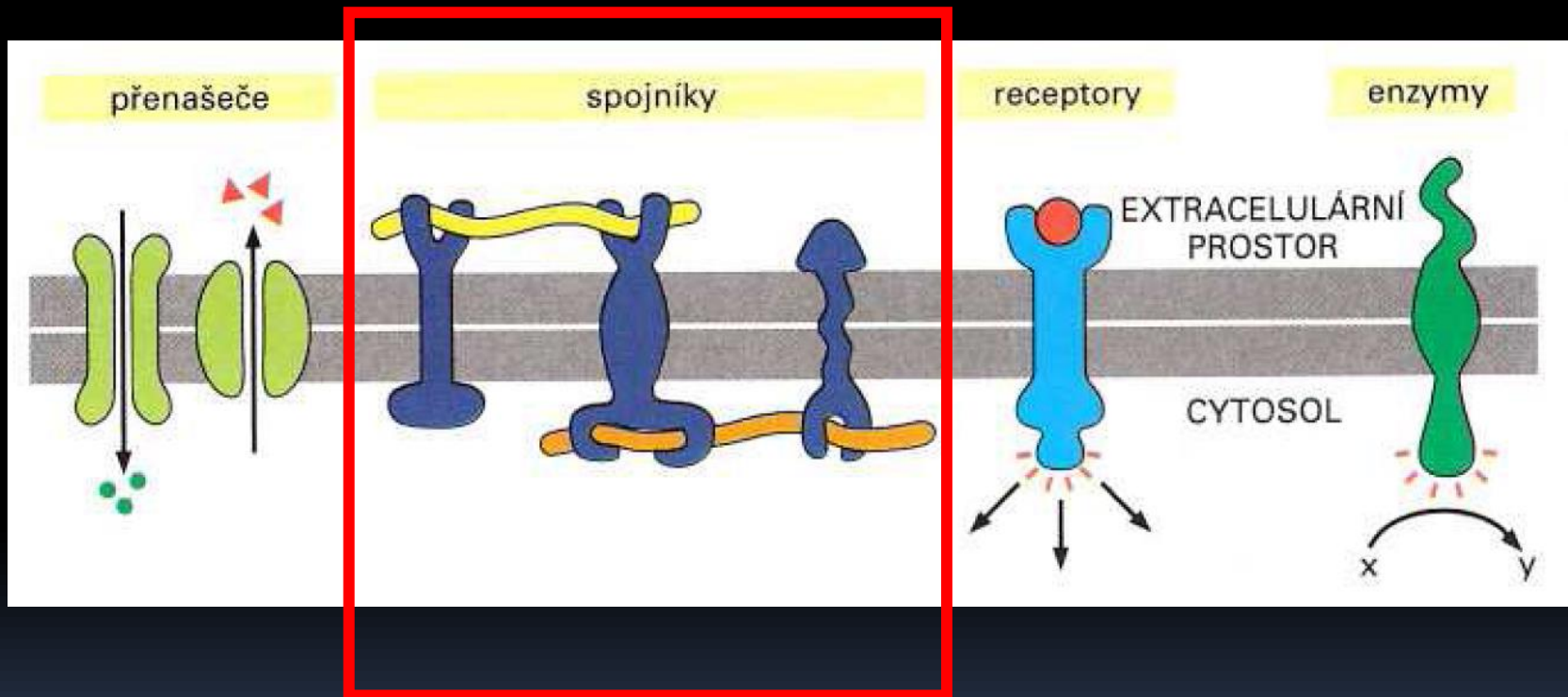

Figure 2.1 The structure of a cell membrane The cell membrane consists primarily of two layers of phospholipid molecules with protein molecules embedded and attached. Intracellular membranes also have a structure based on proteins embedded in a phospholipid bilayer.

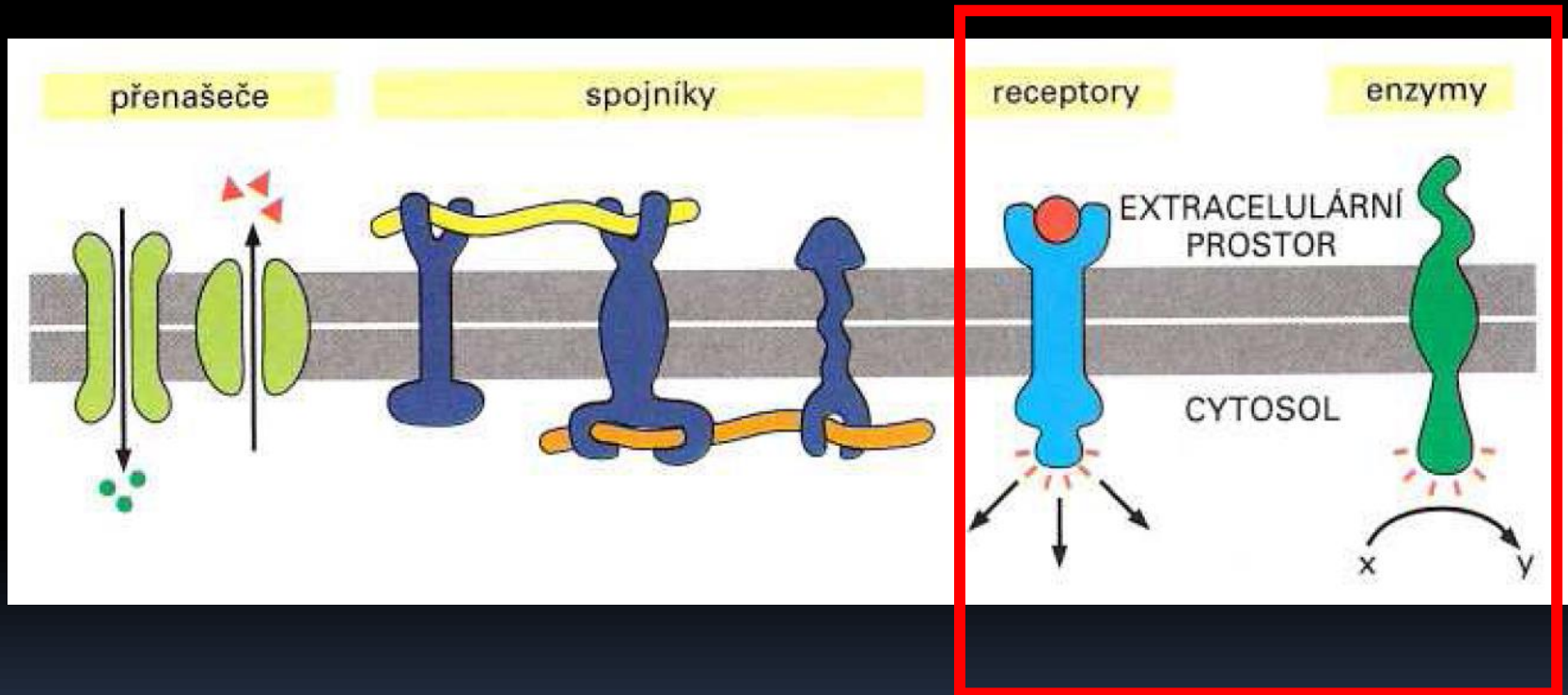
Funkce membránových bílkovin – přenos látek

Funkce membránových bílkovin – fixace na extra a intracelulární struktury.

Funkce membránových bílkovin – přenos signálů

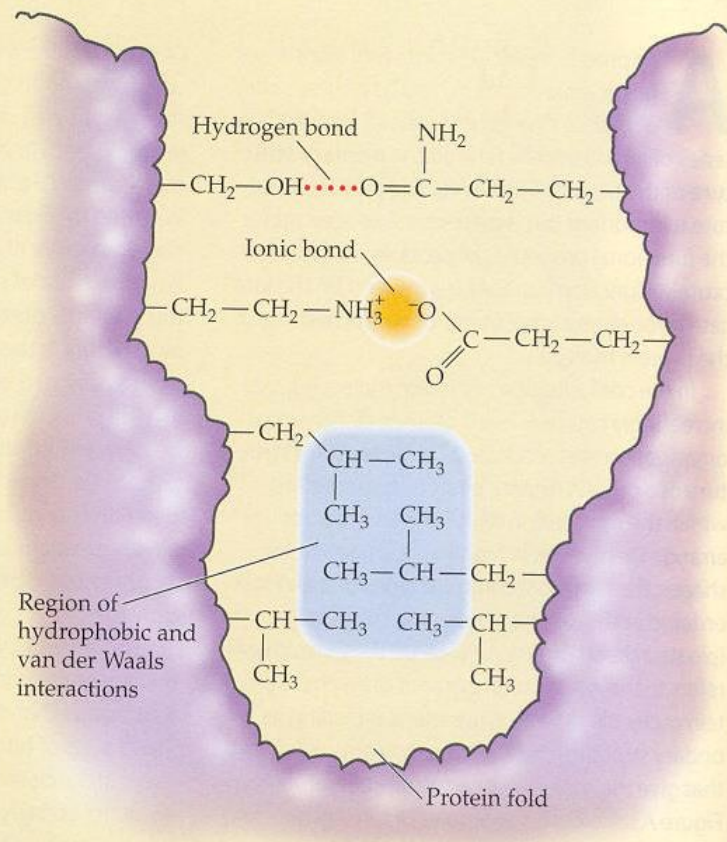

Bílkoviny jako brány a další jejich nezastupitelné funkce

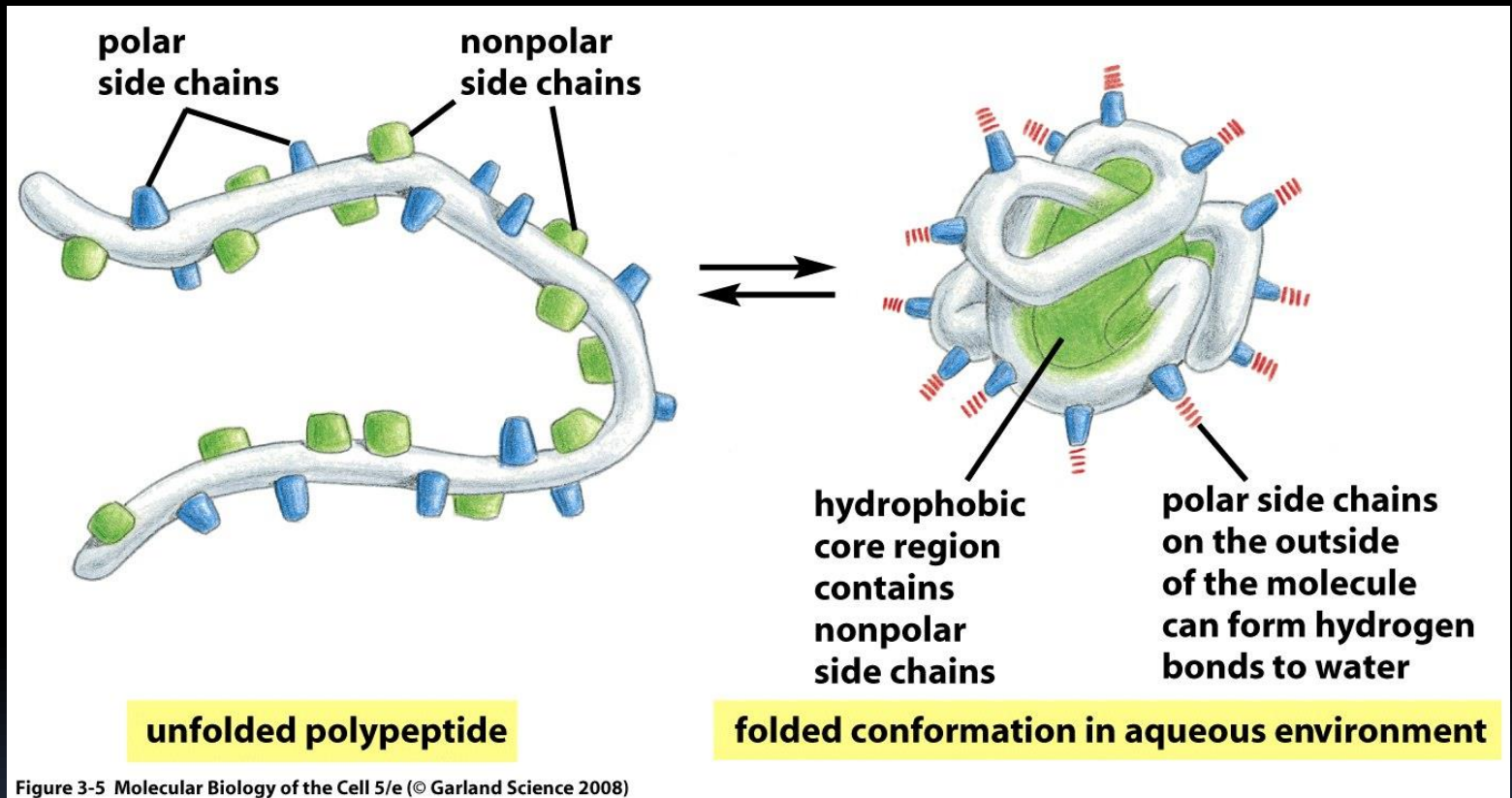
Bílkoviny – flexibilní molekuly:

- přenašeči signálů
a látek
- generátory pohybu
- regulační enzymatická aktivita
- jedinečnost vazby

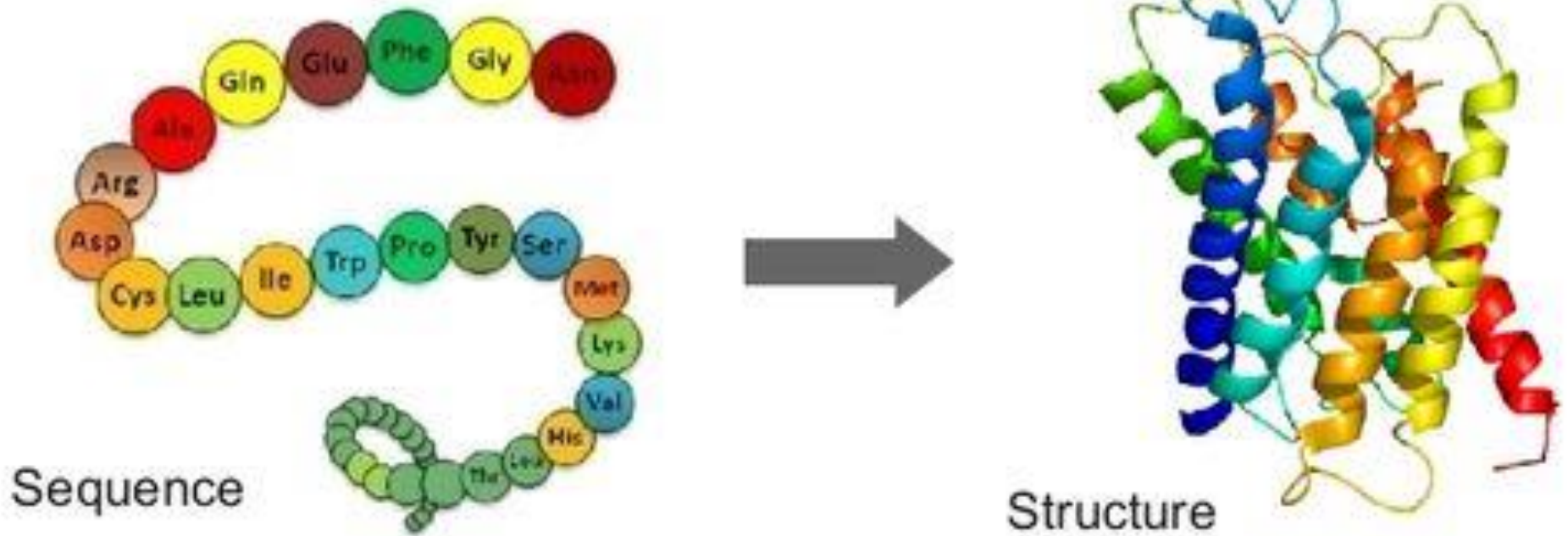
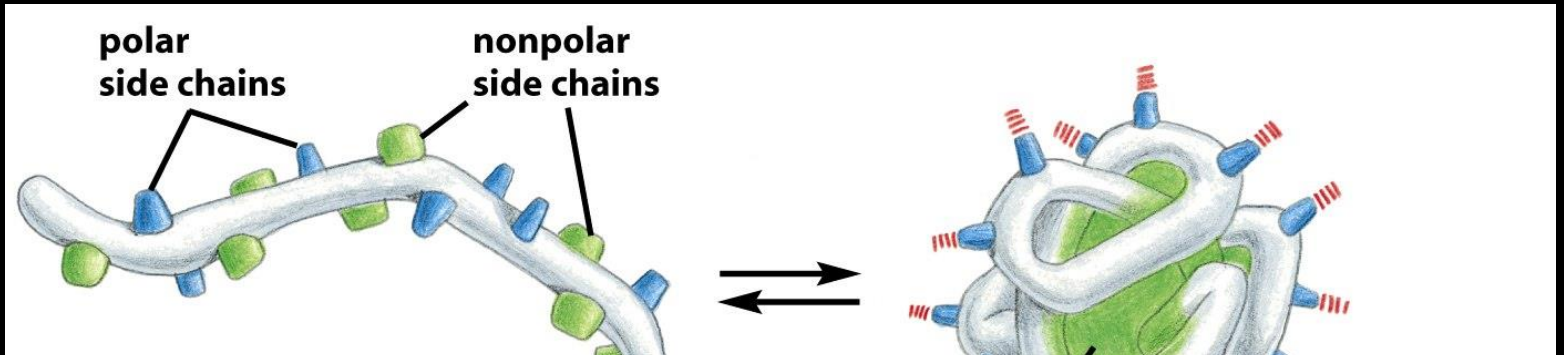
Figure C Types of weak, noncovalent bonds that are important in protein structure The bonds are illustrated where they stabilize a hairpin fold in a protein molecule.

Protein se skládá do kompaktní konformace určené pořadím AK.

Protein se skládá do kompaktní konformace určené pořadím AK.

Vazba proteinu k jiné molekule je selektivní – jedinečnost vazby
Protilátka-antigen, vůně-receptor

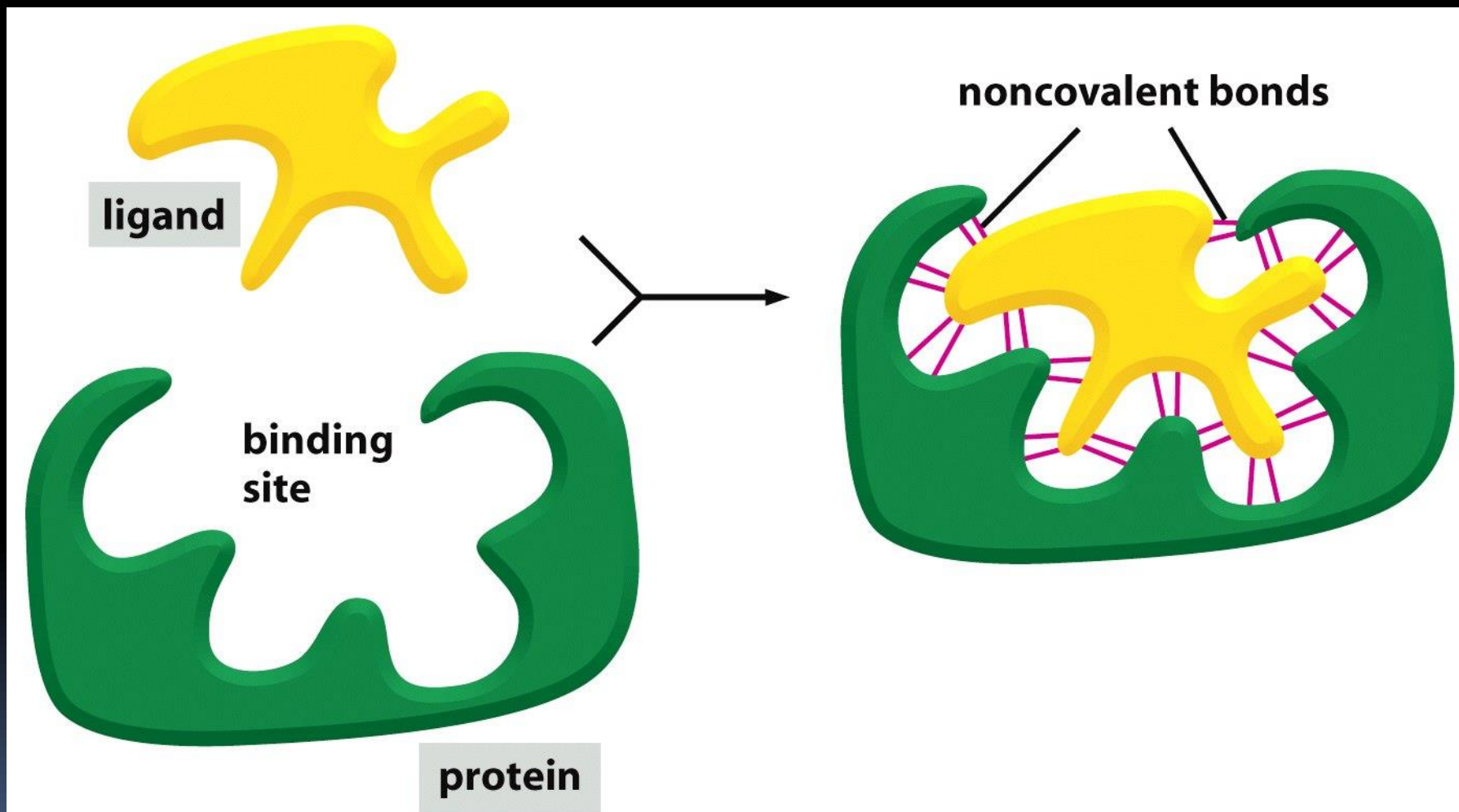
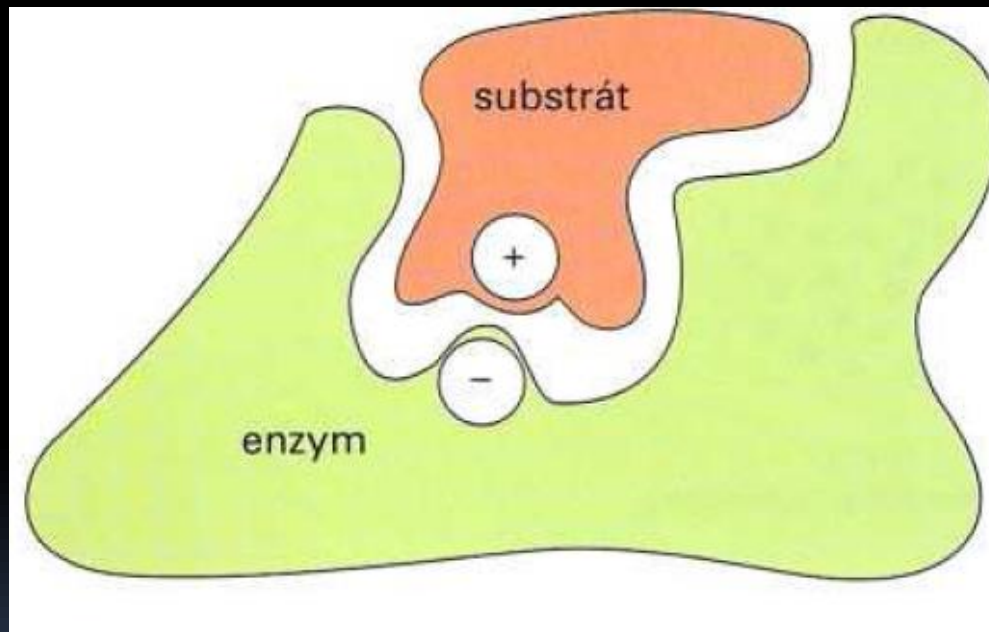

Figure 3-36 Molecular Biology of the Cell 5/e (© Garland Science 2008)

Vazba proteinu (enzymu) k jiné molekule je selektivní a umožní spustit reakci.

Enzym – substrát

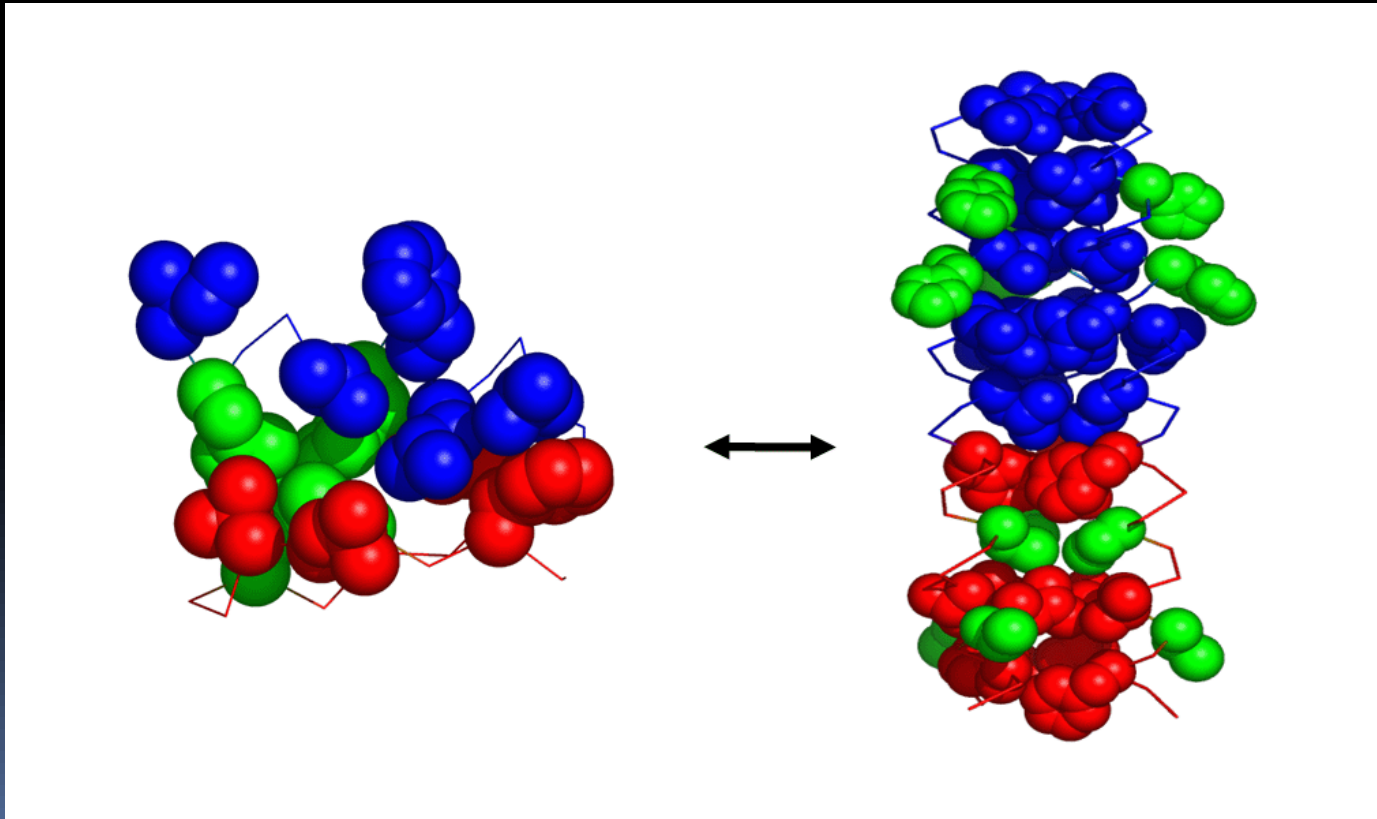
Enzymy jsou spouštěči a regulátory buněčných dějů

Díky slabým vazbám je možné překlápění alosterické struktury po aktivaci

- Po vazbě ligandu na receptorové místo
- Změnou elektrického napětí
- Mechanickou deformací
- Enzymatickou fosforylací (kinázou) nebo defosforylací (fosfatázou)

(Základ proteinových strojů).

Fosforylace proteinu.
Fosforylová skupina modifikuje-
Zapíná nebo vypíná.

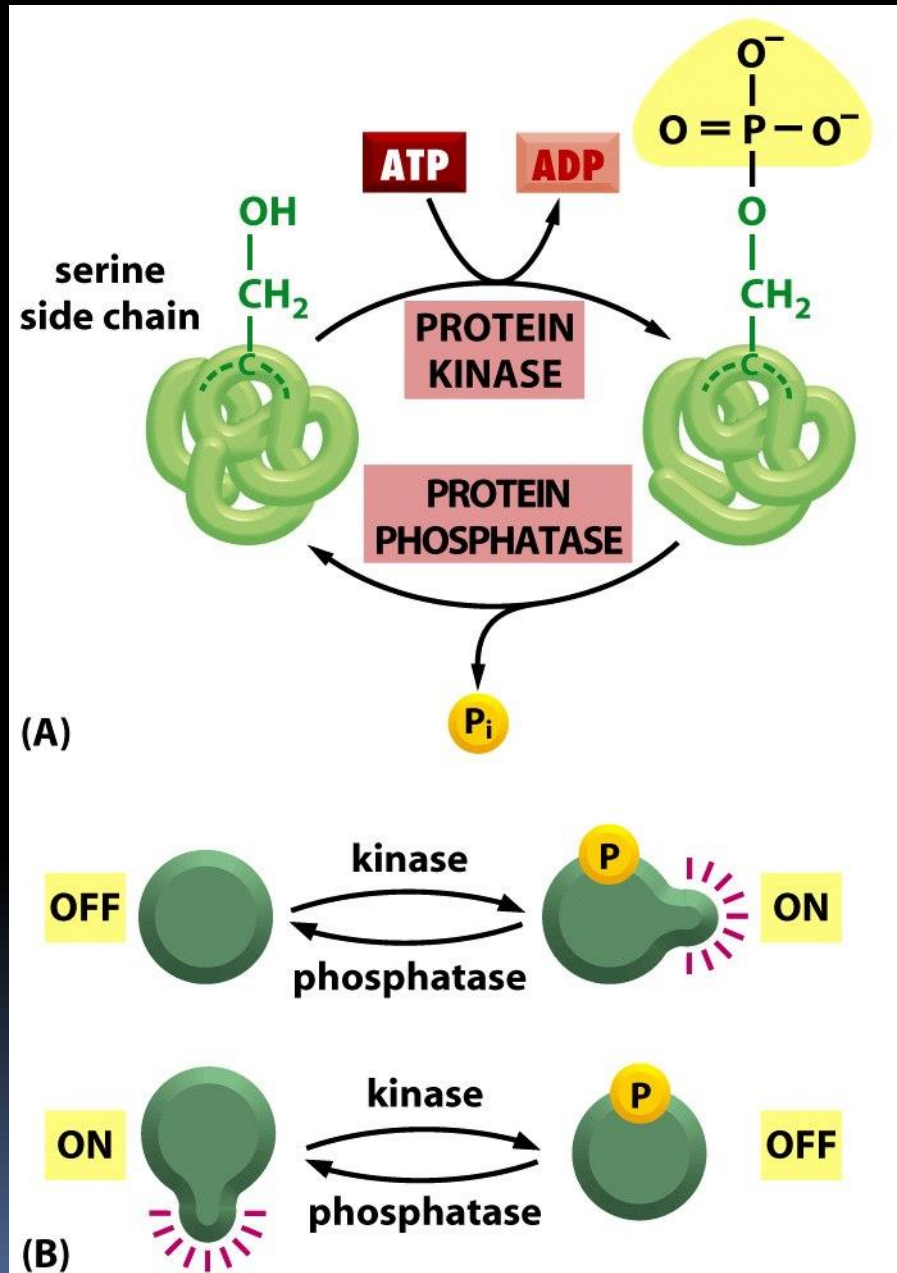
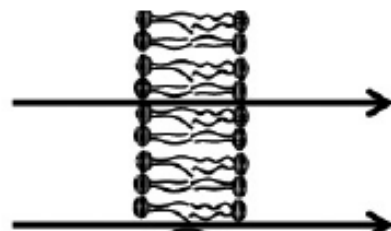

Figure 3-64 Molecular Biology of the Cell 5/e (© Garland Science 2008)

a) Prostá difuze

b) Usnadněná difuze

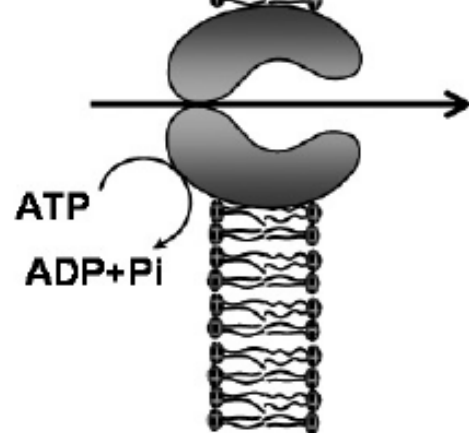
c) Prostup iontovými kanály

d) Sekundární aktivní transport

e) Primární aktivní transport

Transport látek přes membrány

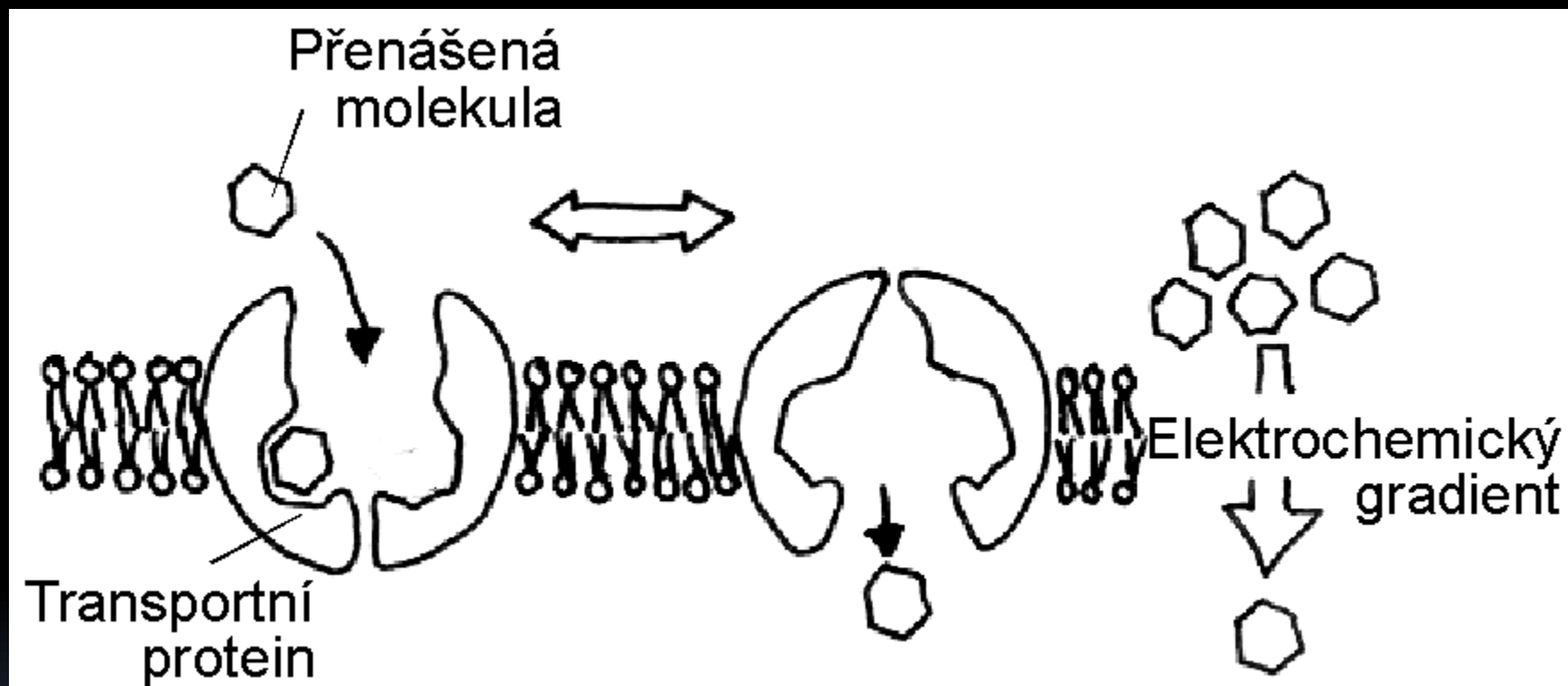
Typy transportu

Tabulka 12–2 Některé příklady přenašečových proteinů

Přenašečový protein	Umístění	Zdroj energie	Funkce
Přenašeč glukosy	plasmatická membrána většiny živočišných buněk	žádný	pasivní přenos glukosy do buňky
Přenašeč glukosy poháněný spádem Na^+	apikální plasmatická membrána buněk ledvin a střeva	gradient Na^+	aktivní přenos glukosy do buňky
Antiport Na^+ a H^+	plasmatická membrána živočišných buněk	gradient Na^+	aktivní export iontů H^+ , regulace pH
Sodno-draselná ATPáza	plasmatická membrána většiny živočišných buněk	hydrolýza ATP	aktivní export Na^+ a import K^+
Vápenatá ATPáza	plasmatická membrána eukaryontních buněk	hydrolýza ATP	aktivní export Ca^{2+}
Protonová ATPáza	plasmatická membrána buněk, rostlin, hub a některých bakterií	hydrolýza ATP	aktivní export H^+ z buňky
Protonová ATPáza	membrány lyzosomů v živočišných buňkách a vakuol v buňkách rostlin a hub	hydrolýza ATP	aktivní čerpání H^+ z cytosolu
Bakteriorhodopsin	plasmatická membrána některých bakterií	světlo	aktivní čerpání H^+ ven z buňky

Pasívní

Usnadněná difuze – změna konformace transportní bílkoviny (brány)

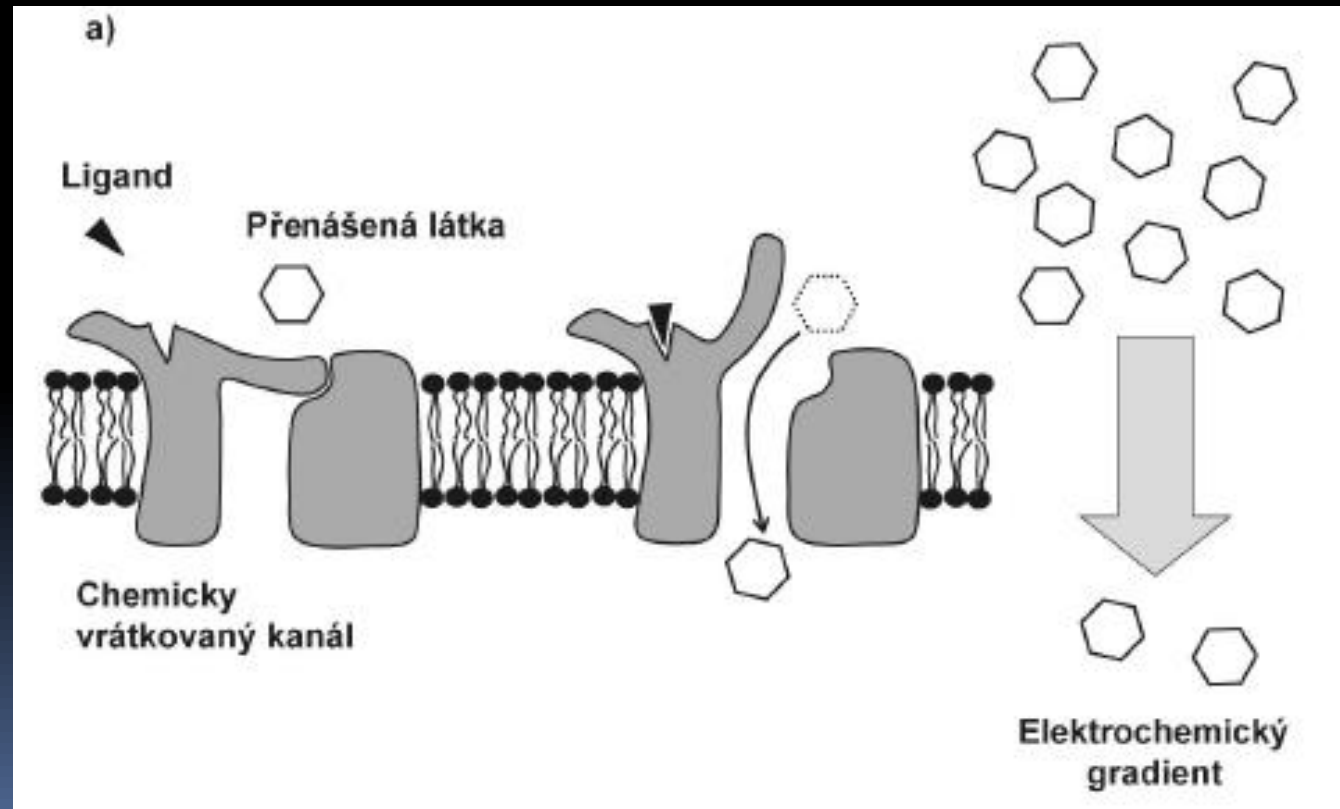
Pasívní

Kanály mohou regulovat pasivní transport.

Jsou mnohem rychlejší než transportéry

Mohou být velmi selektivní a řízené různými podněty

Řízené (vrátkované) ligandem

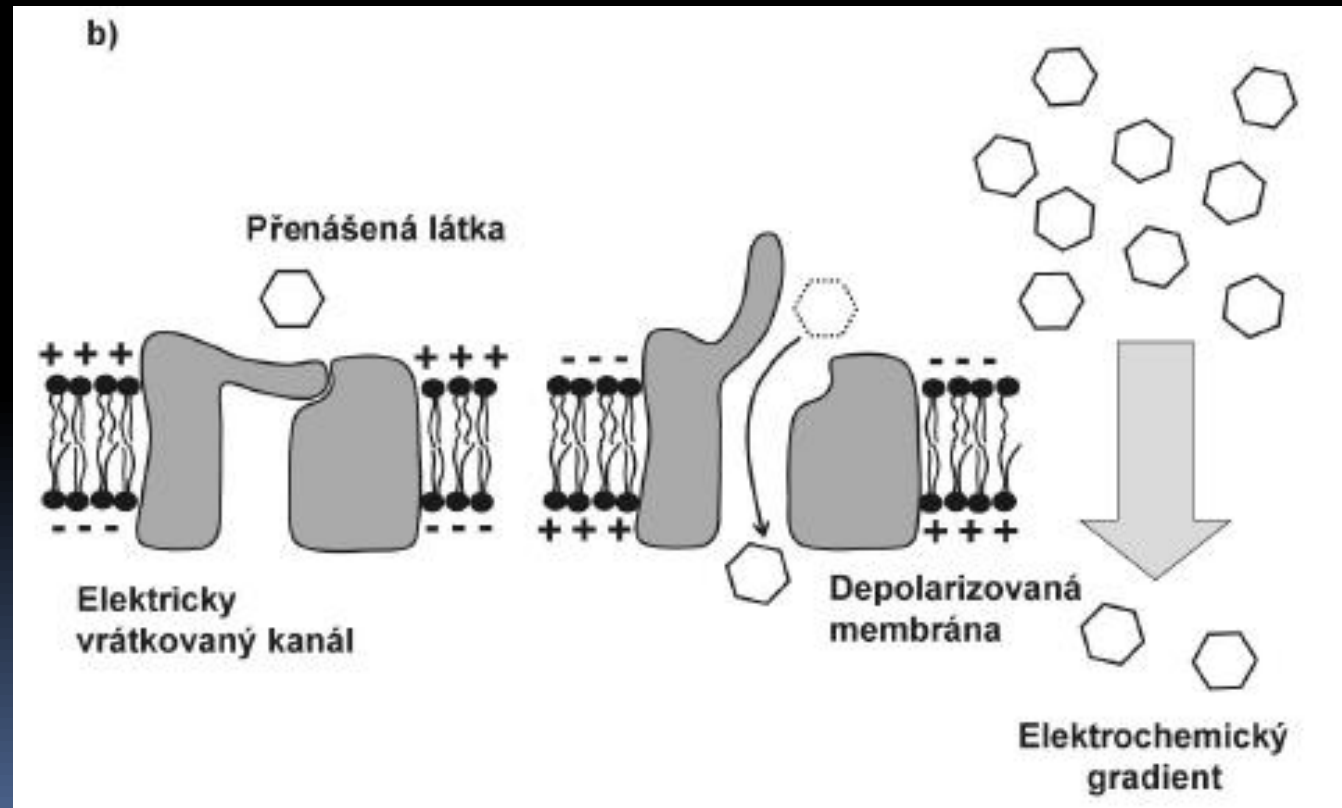
Pasívní

Kanály mohou regulovat pasivní transport.

Jsou mnohem rychlejší než transportéry

Mohou být velmi selektivní a řízené různými podněty

Řízené (vrátkované) elektricky

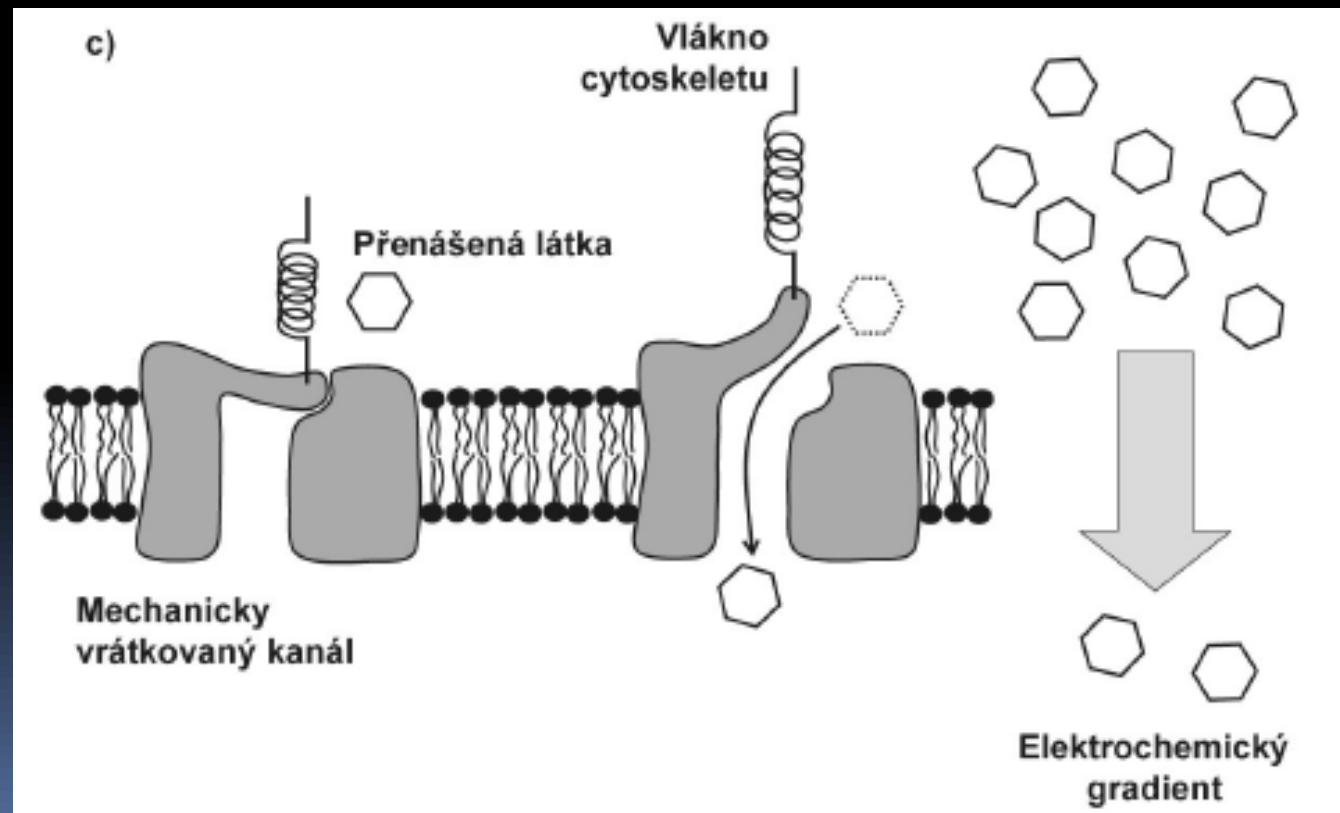
Pasívní

Kanály mohou regulovat pasivní transport.

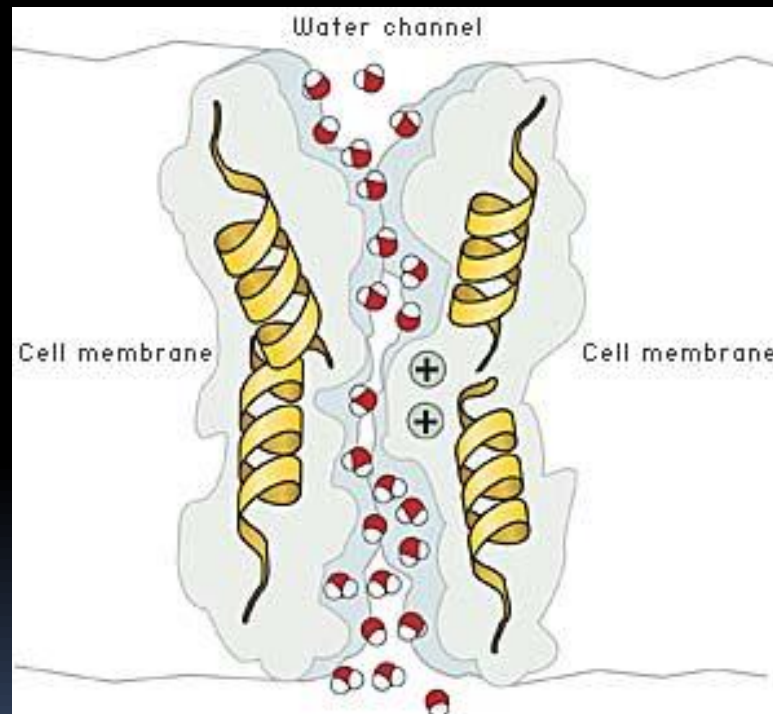
Jsou mnohem rychlejší než transportéry

Mohou být velmi selektivní a řízené různými podněty

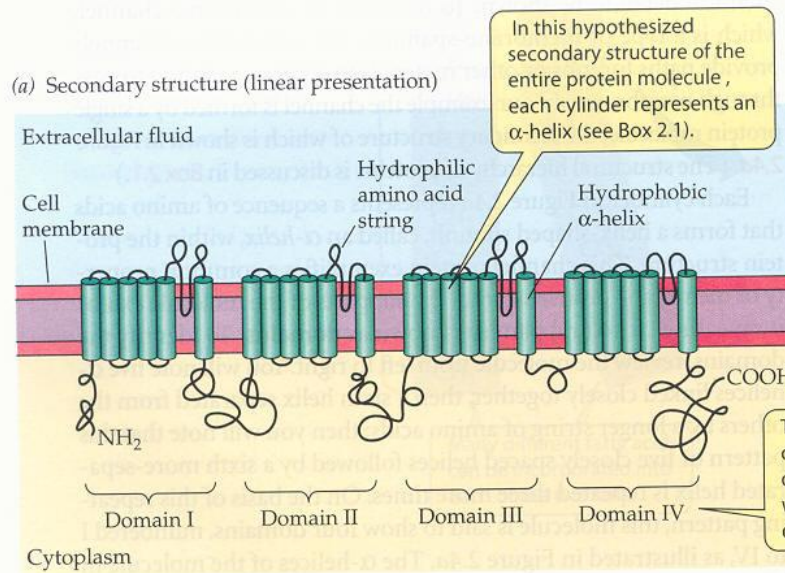
Řízené (vrátkované) mechanicky

Aquaporin umožňující tok vody přes membránu.
Tam, kde nejsou, voda přes membránu neprotéká

Strukturu kanálů lze znázornit různě

carbohydrate groups always project from the outer, extracellular face, not the inner, cytoplasmic face (see Figure 2.1). These carbohydrate groups are thought to serve as attachment sites for extracellular proteins and as cell recognition sites.

¹ The word fragment *glyco* refers to carbohydrates (after the Greek *glykeros*, "sweet").

Figure 2.4 The structure of a transmembrane protein—a voltage-gated Na⁺ channel—illustrating several modes of presentation

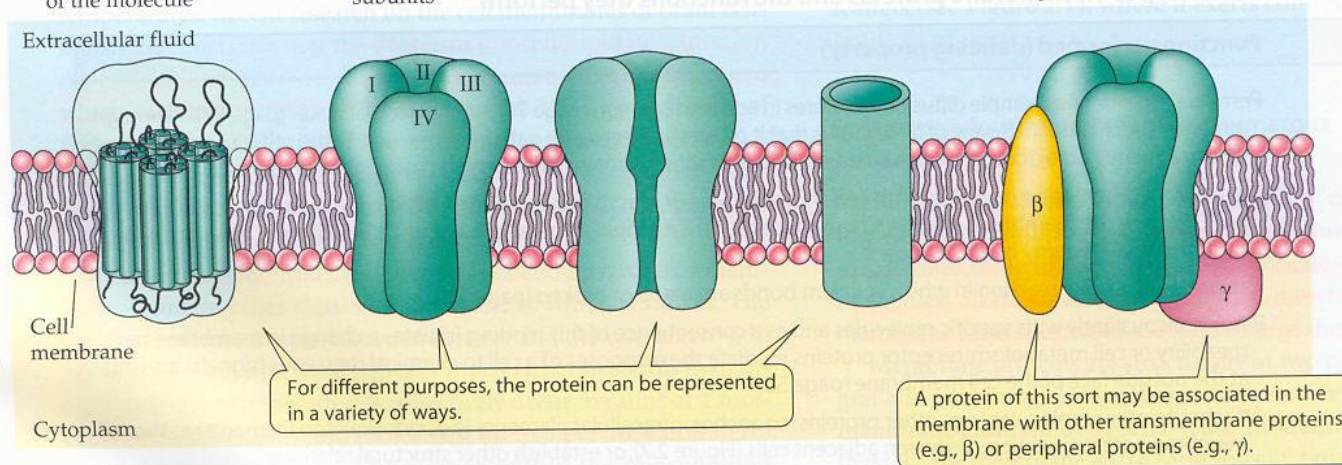
(b) Simplified three-dimensional structure enclosed in a sketch of the envelope of the molecule

(c) Stylized version of chemical structure showing subunits

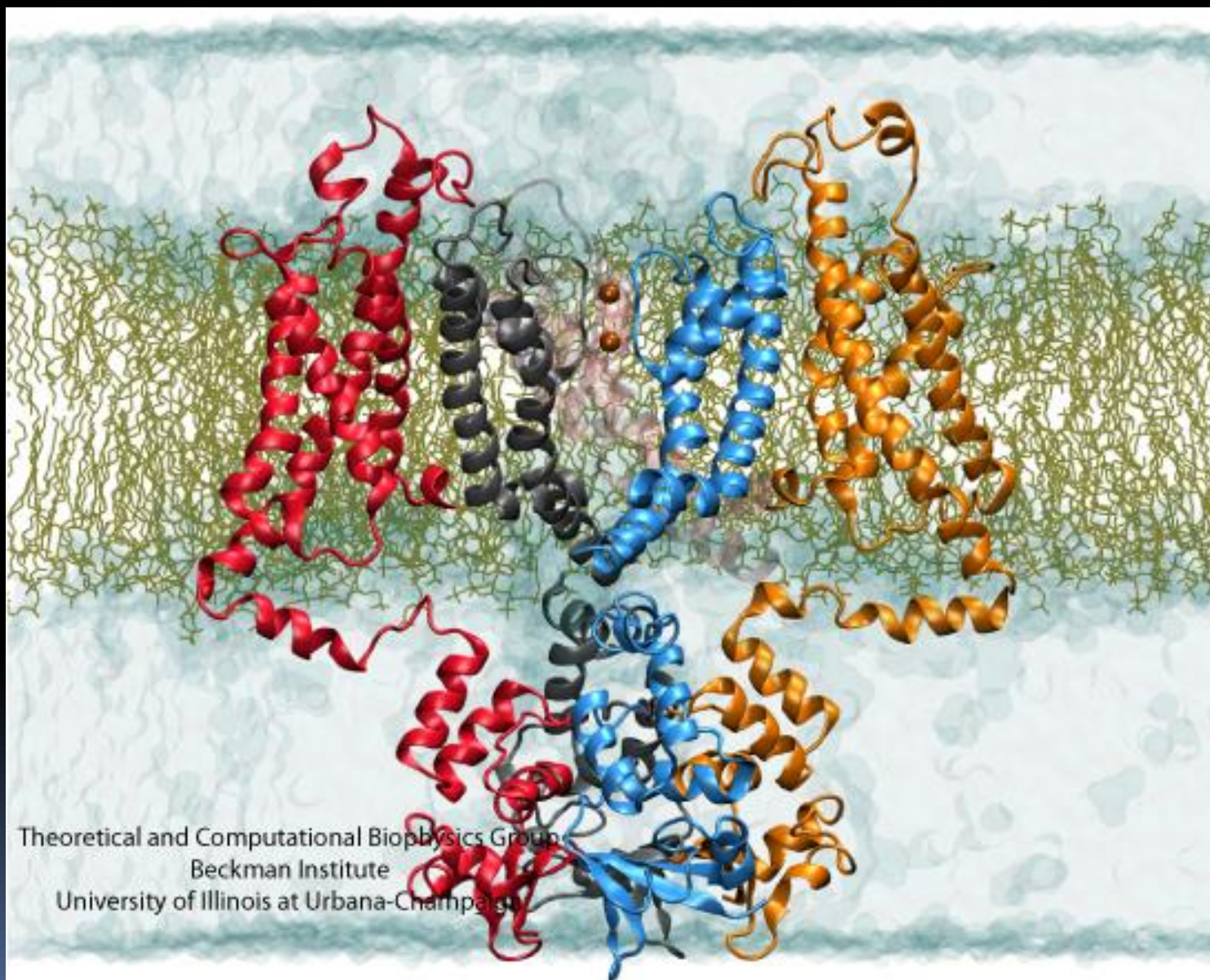
(d) Semirealistic symbol

(e) Schematic symbol

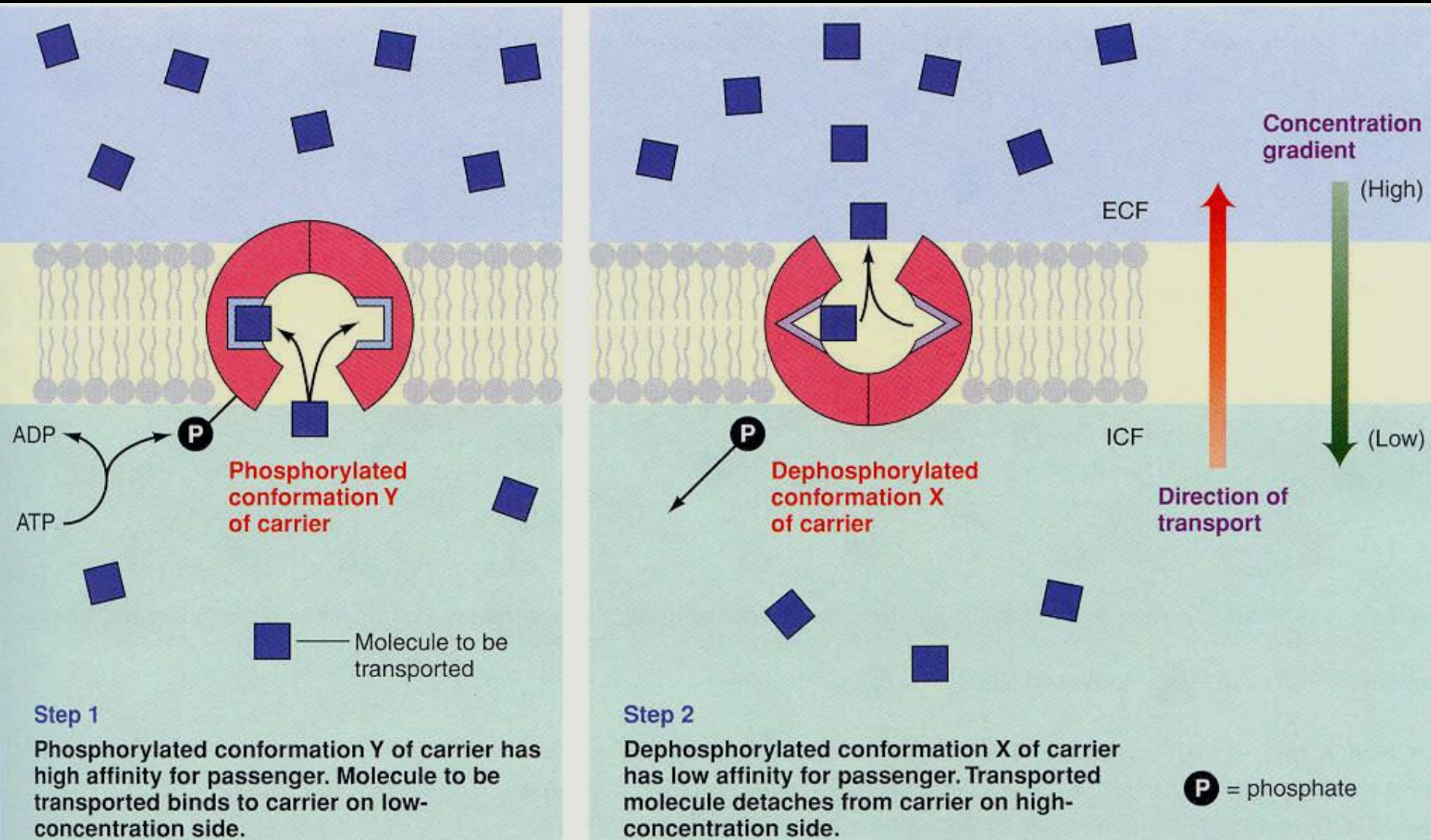
(f) Stylized version of chemical structure showing associated protein molecules

Draslíkový kanál

Aktivní transport – poháněno E nesenou ATP

animation

Animace aktivní transport

<http://highered.mcgraw-hill.com/sites/dl/free/0072437316/120060/ravenanimation.html>

Tabulka 12–2 Některé příklady přenašečových proteinů

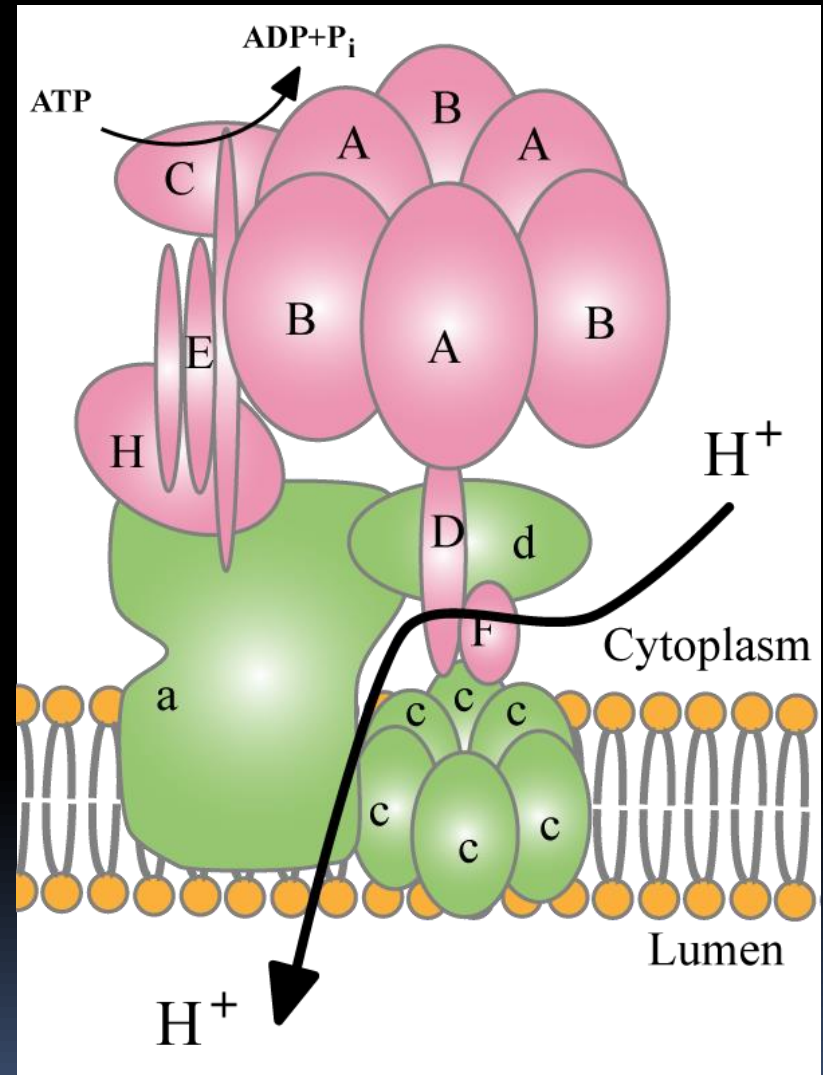
Přenašečový protein	Umístění	Zdroj energie	Funkce
Přenašeč glukosy	plasmatická membrána většiny živočišných buněk	žádný	pasivní přenos glukosy do buňky
Přenašeč glukosy poháněný spádem Na^+	apikální plasmatická membrána buněk ledvin a střeva	gradient Na^+	aktivní přenos glukosy do buňky
Antiport Na^+ a H^+	plasmatická membrána živočišných buněk	gradient Na^+	aktivní export iontů H^+ , regulace pH
Sodno-draselná ATPáza	plasmatická membrána většiny živočišných buněk	hydrolýza ATP	aktivní export Na^+ a import K^+
Vápenatá ATPáza	plasmatická membrána eukaryontních buněk	hydrolýza ATP	aktivní export Ca^{2+}
Protonová ATPáza	plasmatická membrána buněk, rostlin, hub a některých bakterií	hydrolýza ATP	aktivní export H^+ z buňky
Protonová ATPáza	membrány lyzosomů v živočišných buňkách a vakuol v buňkách rostlin a hub	hydrolýza ATP	aktivní čerpání H^+ z cytosolu
Bakteriorhodopsin	plasmatická membrána některých bakterií	světlo	aktivní čerpání H^+ ven z buňky

Aktivní transport

Například ATP- H⁺ pumpa – (protonová)

Žaludek, lyzozóm, ledvinný tubulus

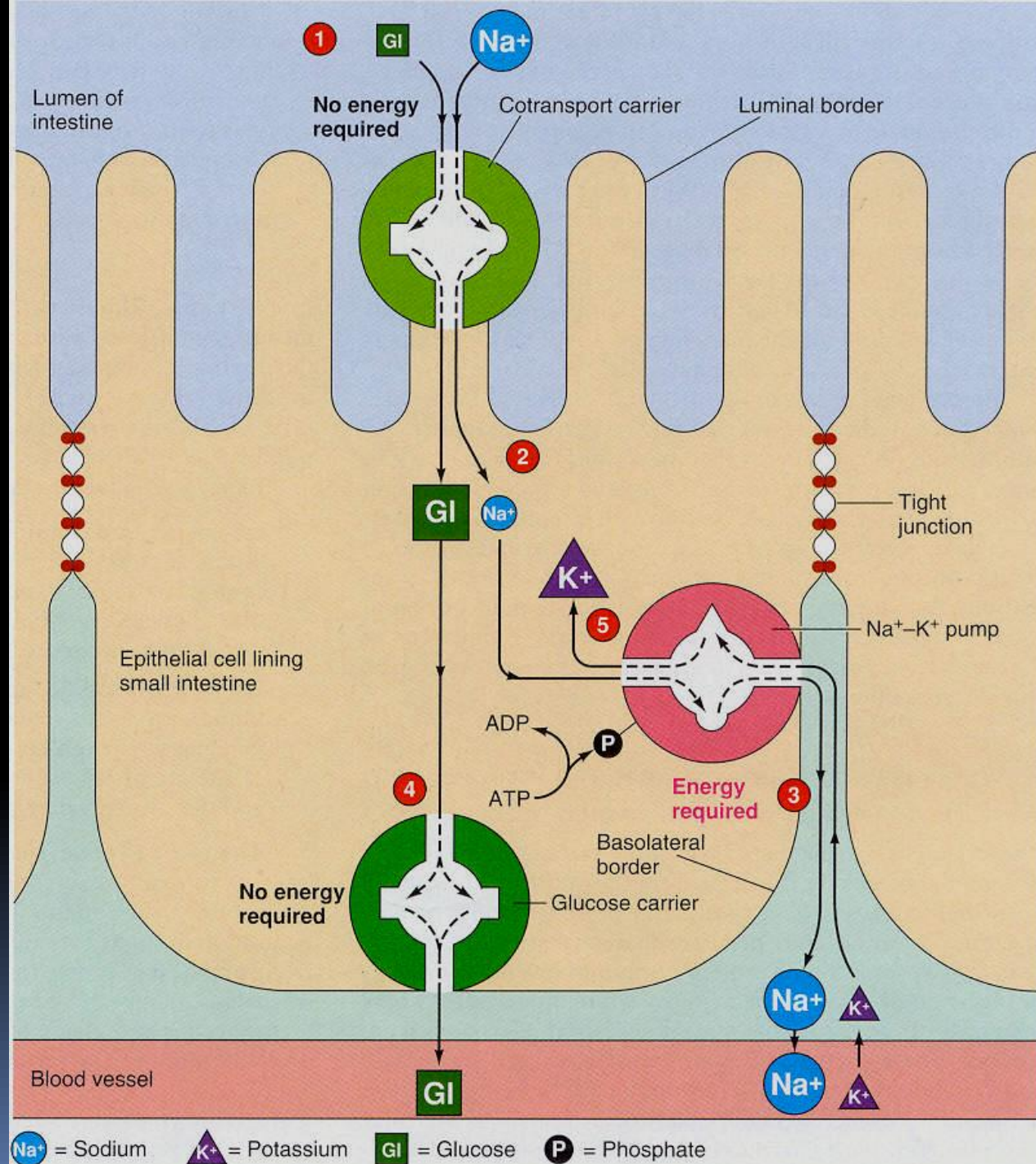
<http://highered.mcgraw-hill.com/olc/dl/120068/bio05.swf>

Sekundární aktivní Transport –

Můžeš projít, ale vezmi náklad

<http://highered.mcgraw-hill.com/olc/dl/120068/bio04.swf>

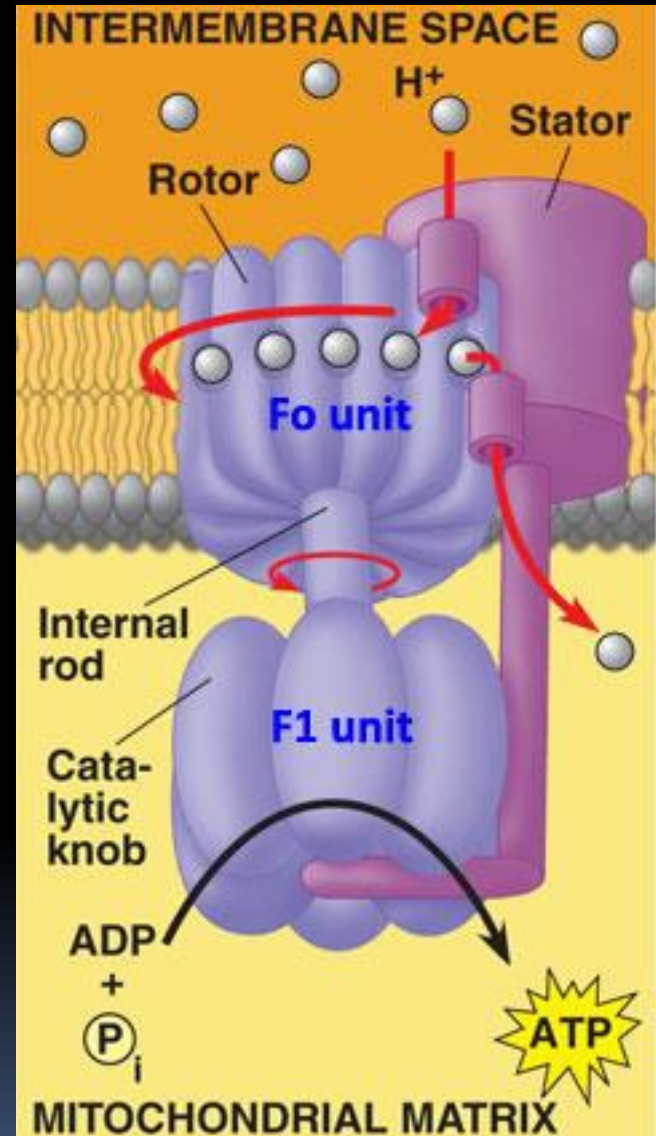
Sekundární aktivní Transport – Můžeš projít, ale vezmi náklad

Tabulka 12–2 Některé příklady přenašečových proteinů

Přenašečový protein	Umístění	Zdroj energie	Funkce
Přenašeč glukosy	plasmatická membrána většiny živočišných buněk	žádný	pasivní přenos glukosy do buňky
Přenašeč glukosy poháněný spádem Na^+	apikální plasmatická membrána buněk ledvin a střeva	gradient Na^+	aktivní přenos glukosy do buňky
Antiport Na^+ a H^+	plasmatická membrána živočišných buněk	gradient Na^+	aktivní export iontů H^+ , regulace pH
Sodno-draselná ATPáza	plasmatická membrána většiny živočišných buněk	hydrolýza ATP	aktivní export Na^+ a import K^+
Vápenatá ATPáza	plasmatická membrána eukaryontních buněk	hydrolýza ATP	aktivní export Ca^{2+}
Protonová ATPáza	plasmatická membrána buněk, rostlin, hub a některých bakterií	hydrolýza ATP	aktivní export H^+ z buňky
Protonová ATPáza	membrány lyzosomů v živočišných buňkách a vakuol v buňkách rostlin a hub	hydrolýza ATP	aktivní čerpání H^+ z cytosolu
Bakteriorhodopsin	plasmatická membrána některých bakterií	světlo	aktivní čerpání H^+ ven z buňky

ATP syntetáza na vnitřní membráně mitochondrie se točí obráceně –

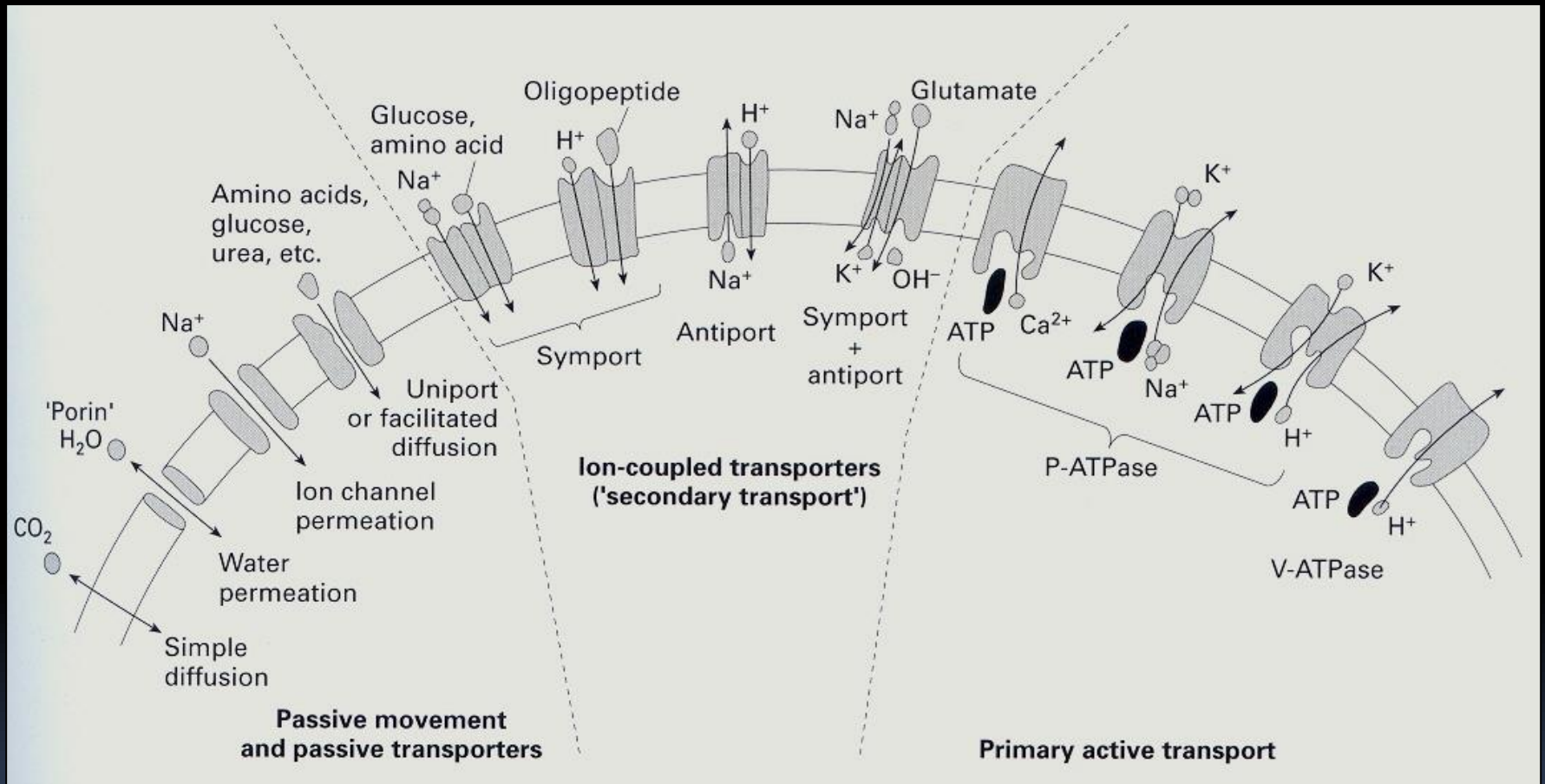
Můžeš projít, ale vyrob ATP

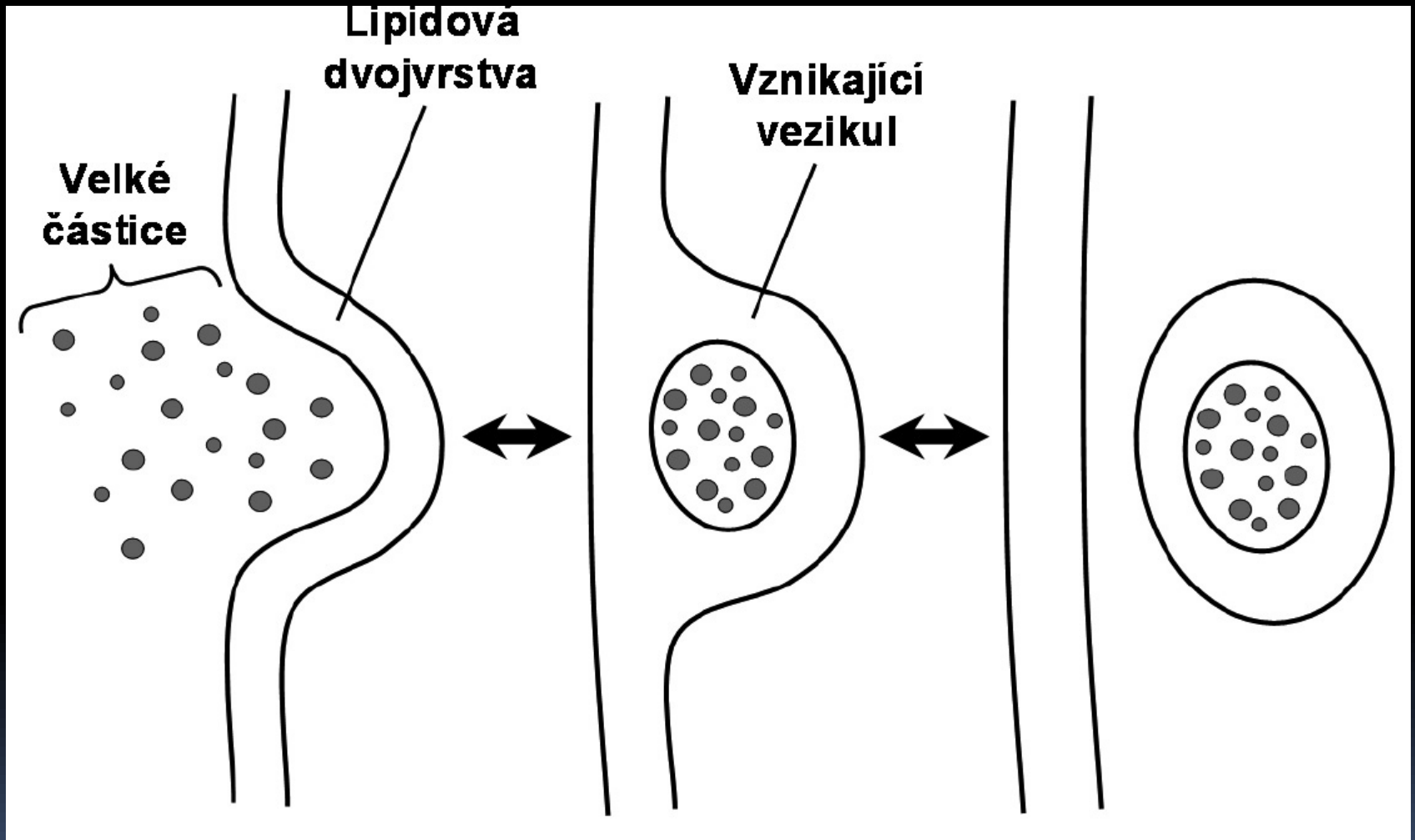
<http://highered.mcgraw-hill.com/olc/dl/120071/bio11.swf>

<https://www.youtube.com/watch?v=xbJ0nbzt5Kw>

Přehled transportů ještě jednou

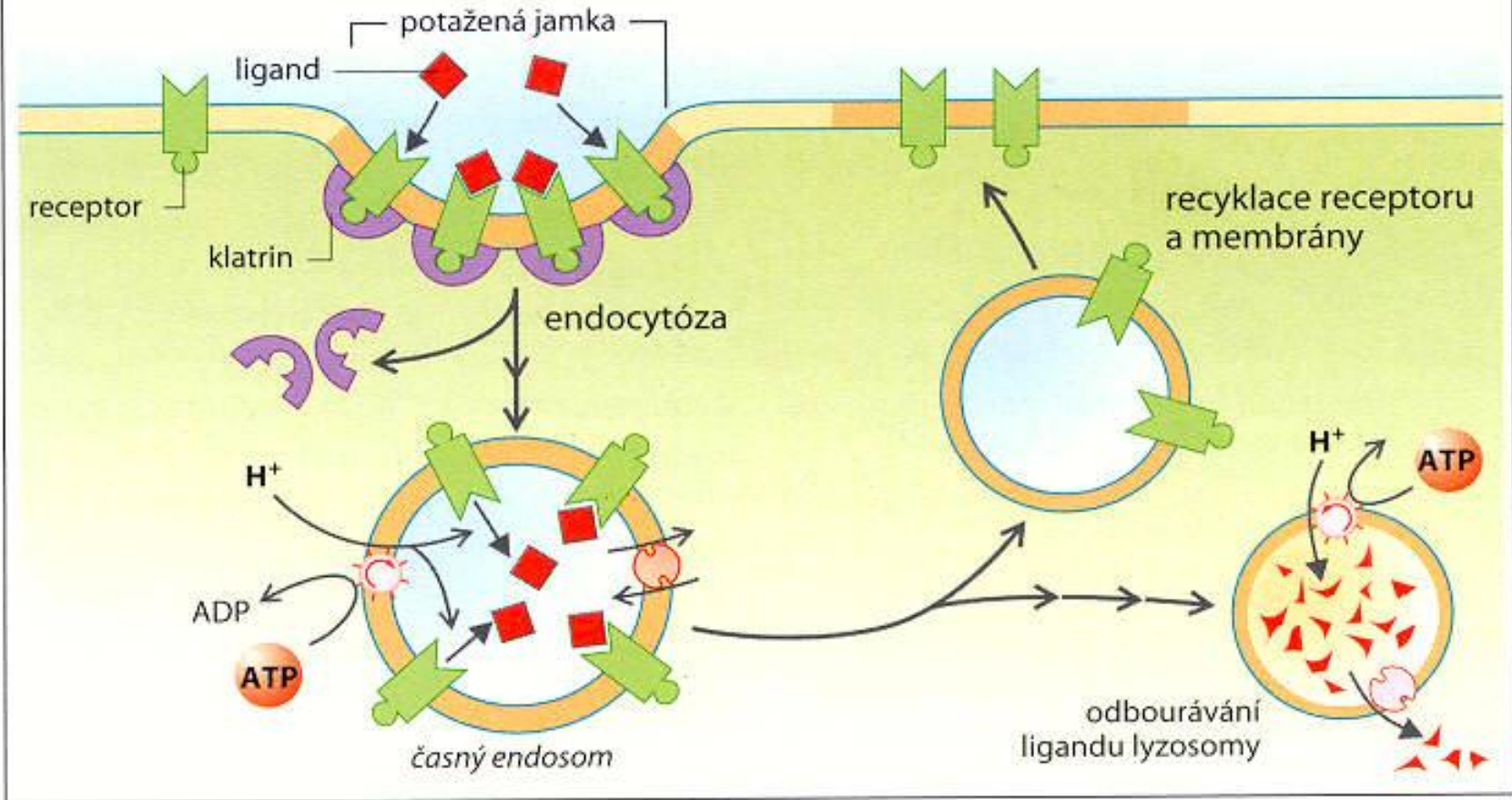

Cytóza – aktivní transport velkých množství

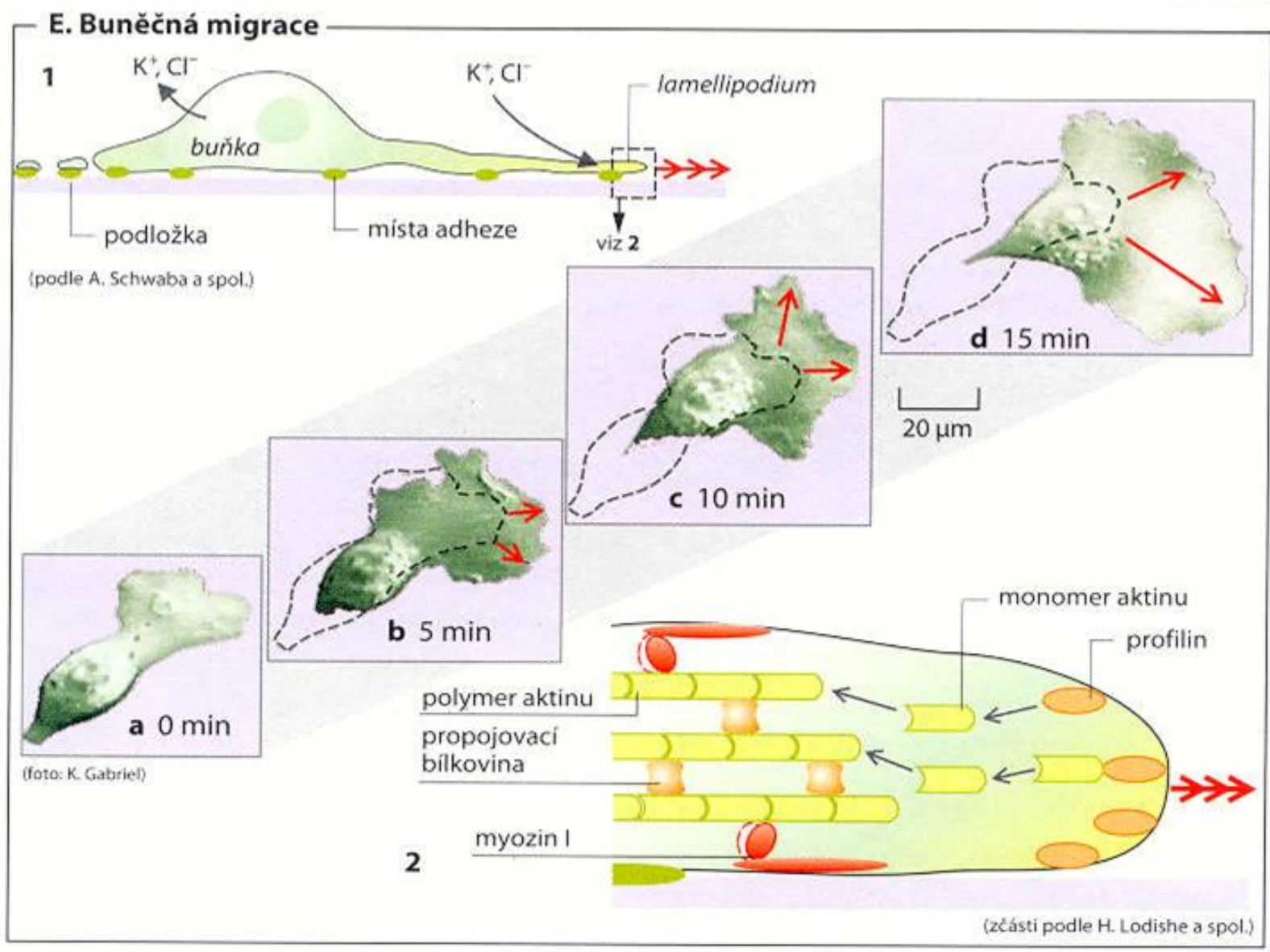
Lysozomy likvidují cizorodé látky a částice z venku - [animace](#)

C. Receptory zprostředkovaná endocytóza

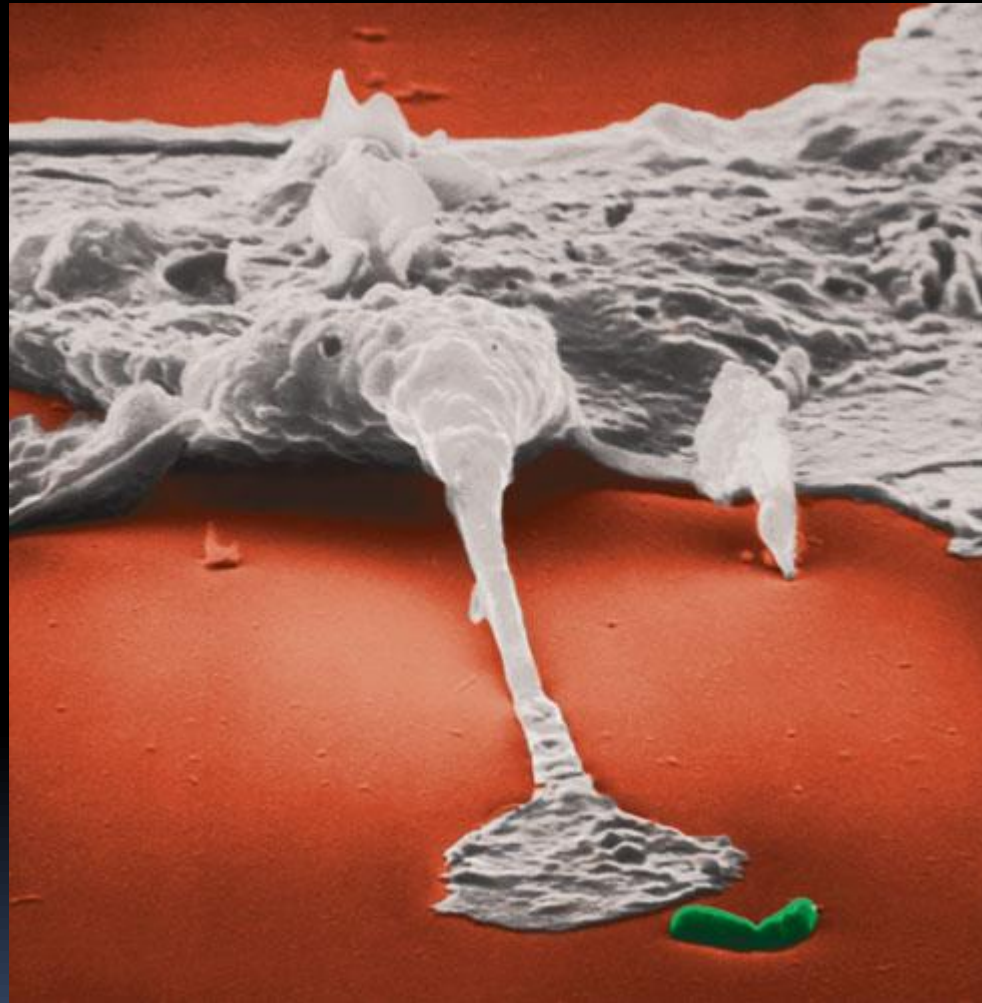

<http://highered.mcgraw-hill.com/olc/dl/120068/bio02.swf>

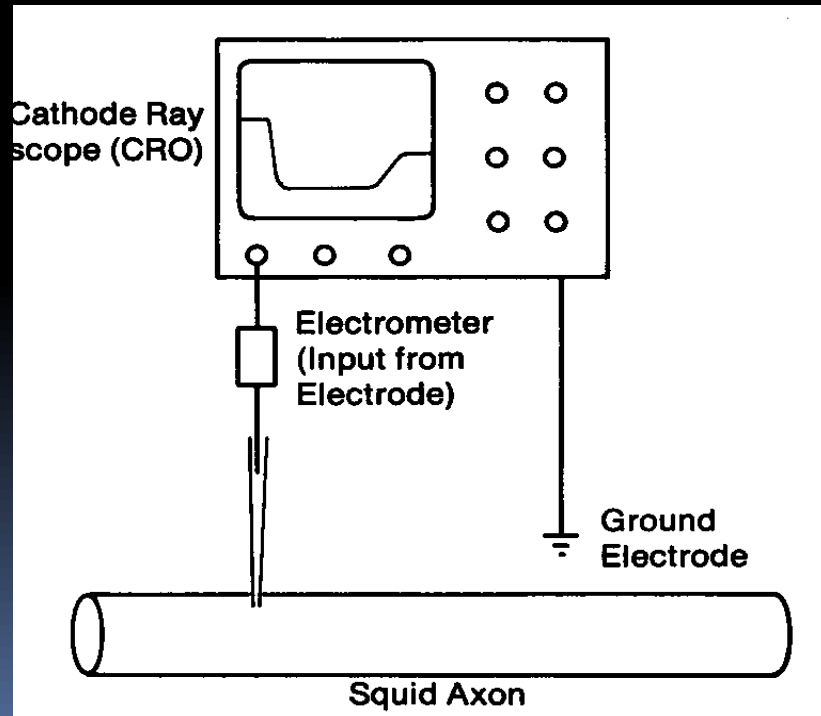
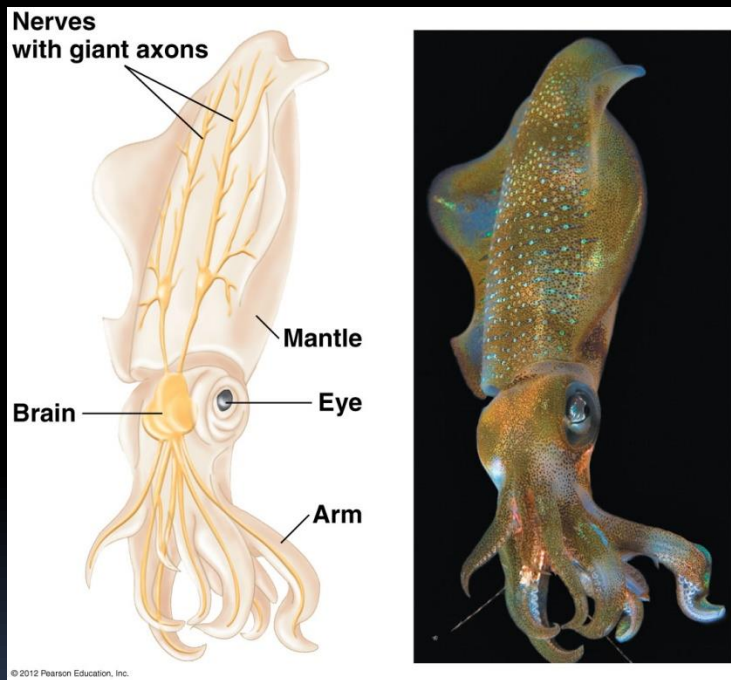
Améboidní pohyb a úloha cytoskeletu

Makrofág a
bakterie

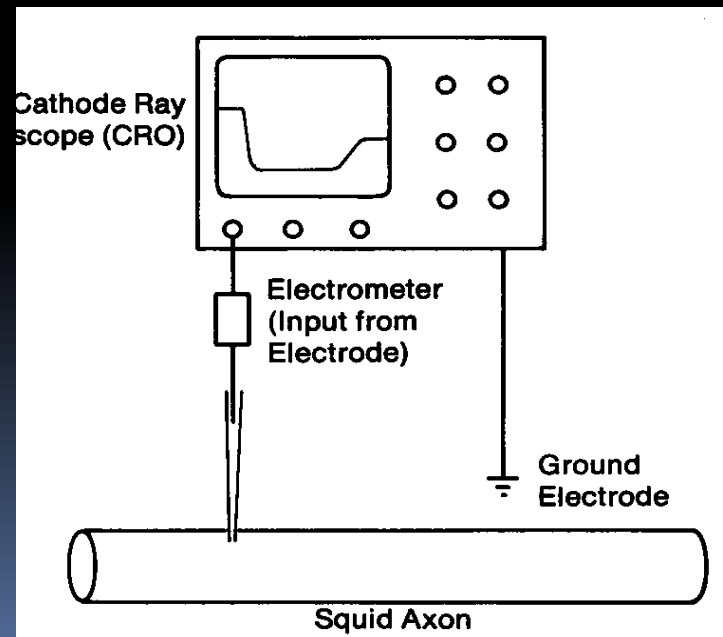
Membrána se selektivním aktivním transportem iontů elektricky nabíjí. Nabitá membrána - Klidový potenciál

Elektrické napětí na membráně:
Membrána se selektivním aktivním transportem iontů elektricky nabíjí.
Nabitá membrána - Klidový potenciál

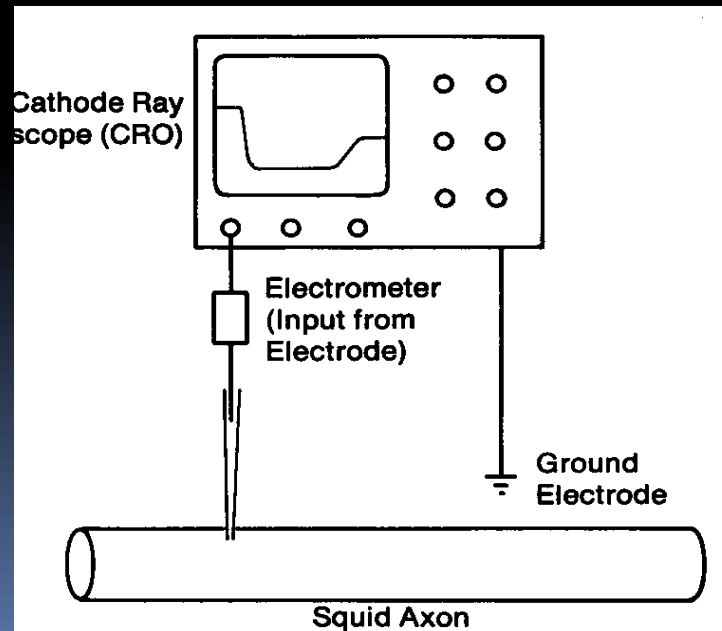
Využitelný pro:

- sekundární transport
- tvorbu a přenášení signálů

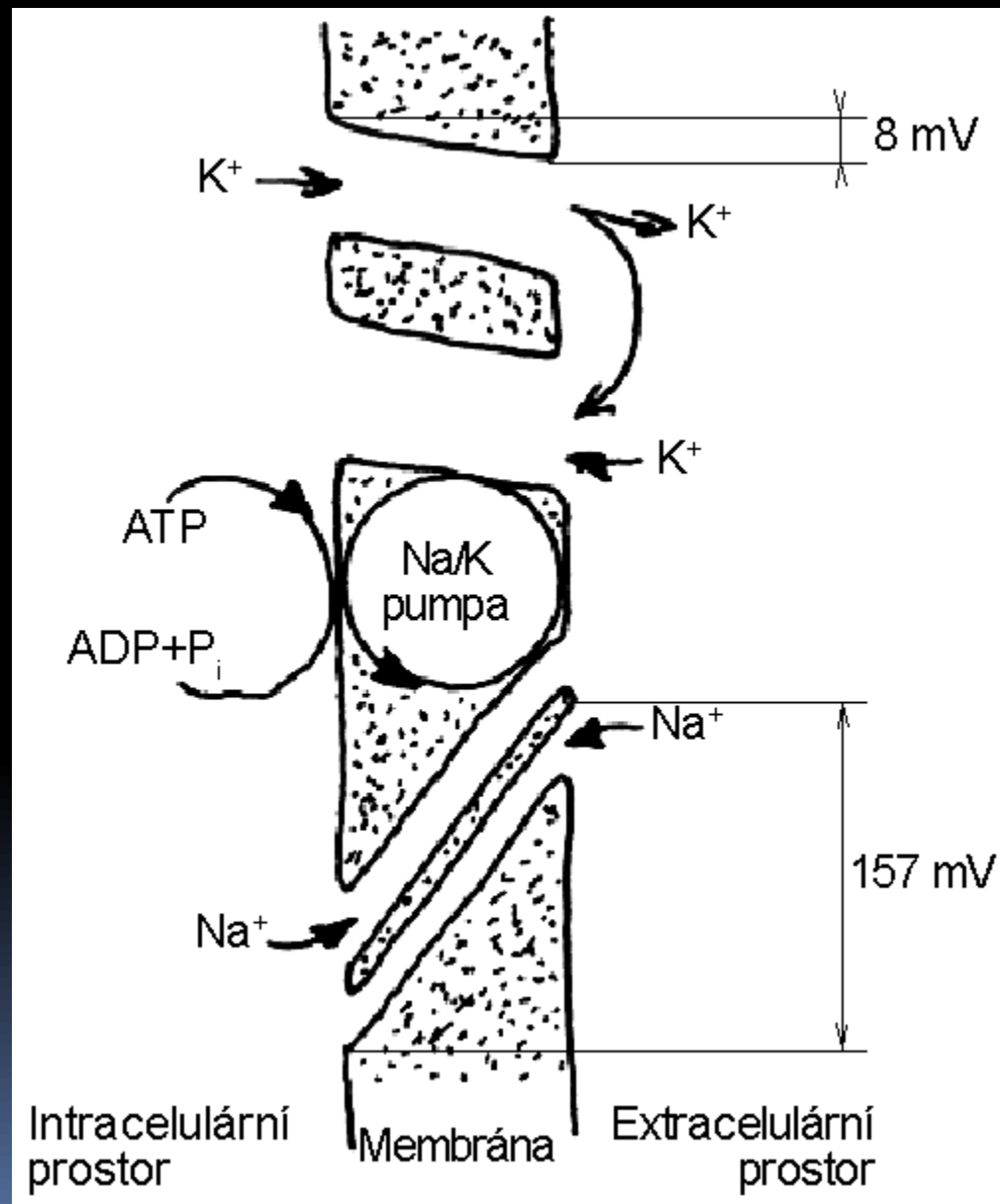

Nabitá membrána - Klidový potenciál

Iont	Koncentrace		Gradient Intra/Extra	Rovnovážný potenciál
	Intracelulární	Extracelulární		
Na ⁺	12 mmol/l	145 mmol/l	1:12	+67 mV
K ⁺	155 mmol/l	4 mmol/l	39:1	-98 mV
Cl ⁻	4 mmol/l	123 mmol/l	1:31	-90 mV
volný Ca ²⁺	10 ⁻⁴ mmol/l	1,5 mmol/l	1:15.000	+129 mV
fixní anionty	155 mmol/l			

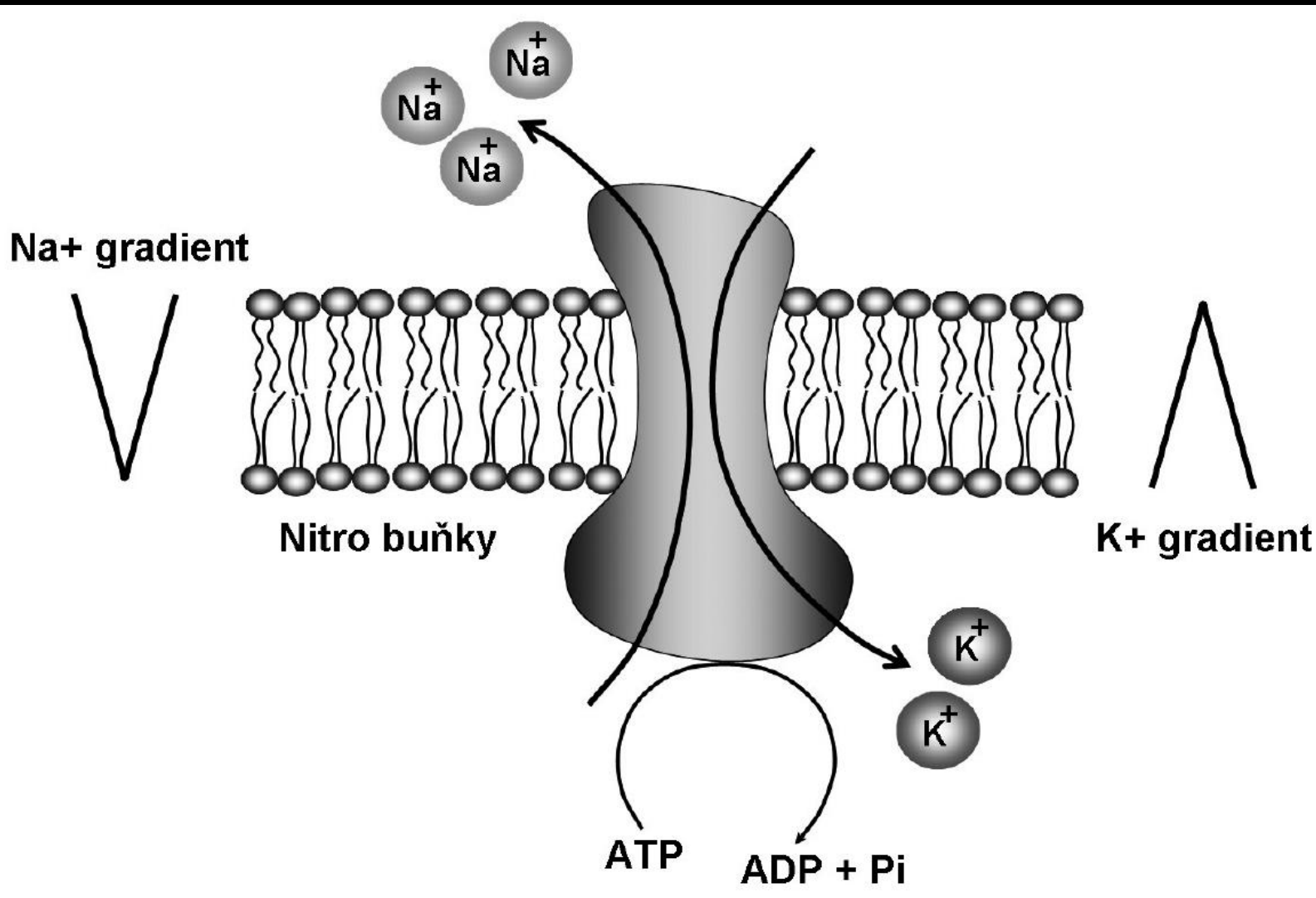

Na/K pumpa nabíjí membránu

Na/K pumpa

Animace

Na/K pumpa

When open to the ECF, the carrier drops off Na^+ on its high-concentration side and picks up K^+ from its low-concentration side

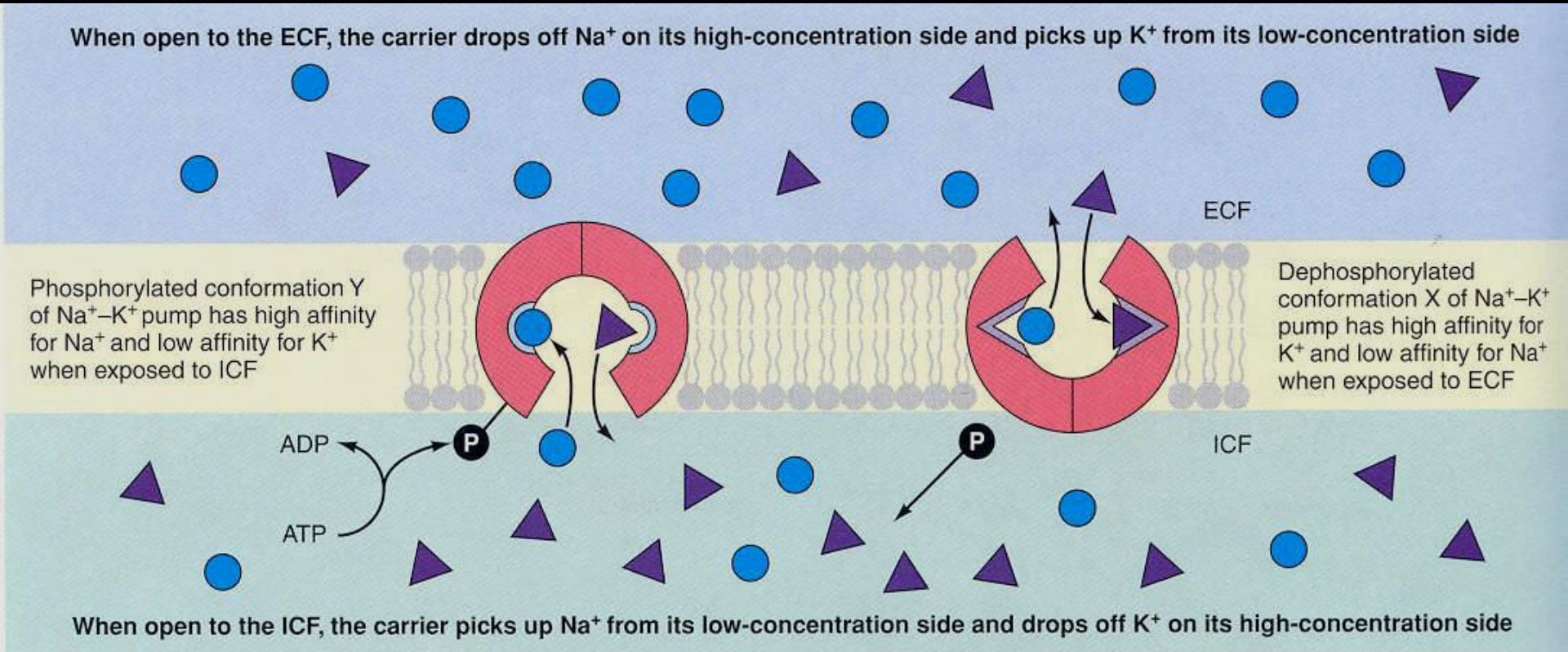
Phosphorylated conformation Y of Na^+-K^+ pump has high affinity for Na^+ and low affinity for K^+ when exposed to ICF

Dephosphorylated conformation X of Na^+-K^+ pump has high affinity for K^+ and low affinity for Na^+ when exposed to ECF

ADP
ATP

When open to the ICF, the carrier picks up Na^+ from its low-concentration side and drops off K^+ on its high-concentration side

● = Sodium (Na^+) ▲ = Potassium (K^+) ● P = Phosphate

Na – daleko od rovnováhy

K – v rovnováze

K⁺:

KONCENTRACE

Na⁺:

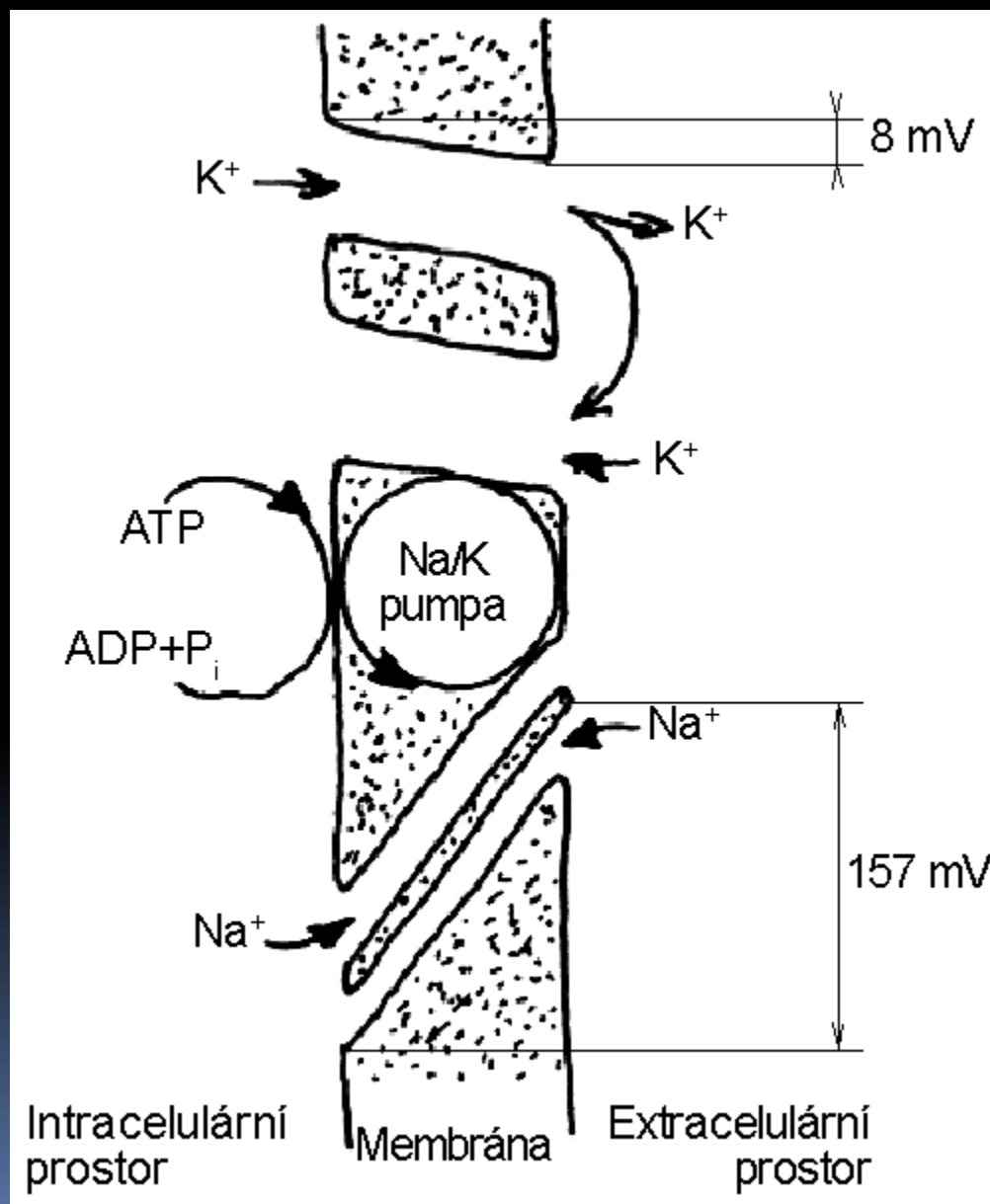

NÁBOJ

INTRA (-)

EXTRA (+)

Ještě jednou: K^+ volně protéká přes malý rozdíl hladin (8mV)
 Na^+ má mnohem větší snahu vtékat (157mV)

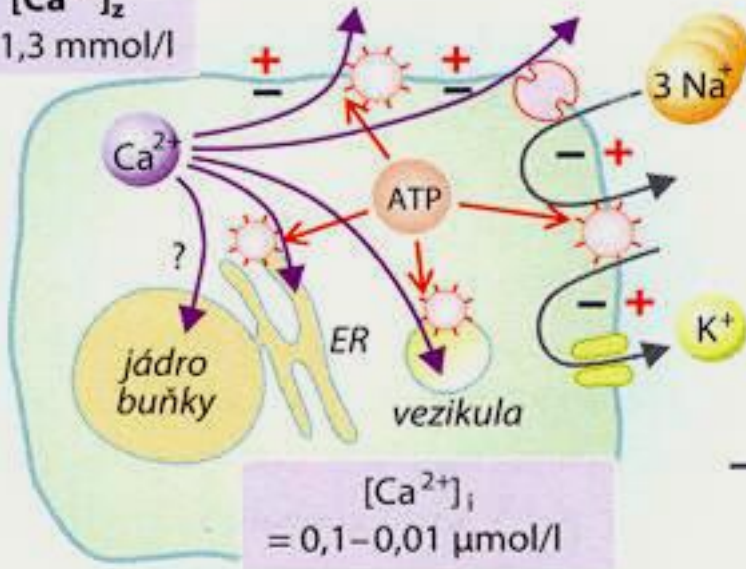

Vápník – extracelulární iont, nositel signálů

A. Regulace buňky ionty Ca^{2+}

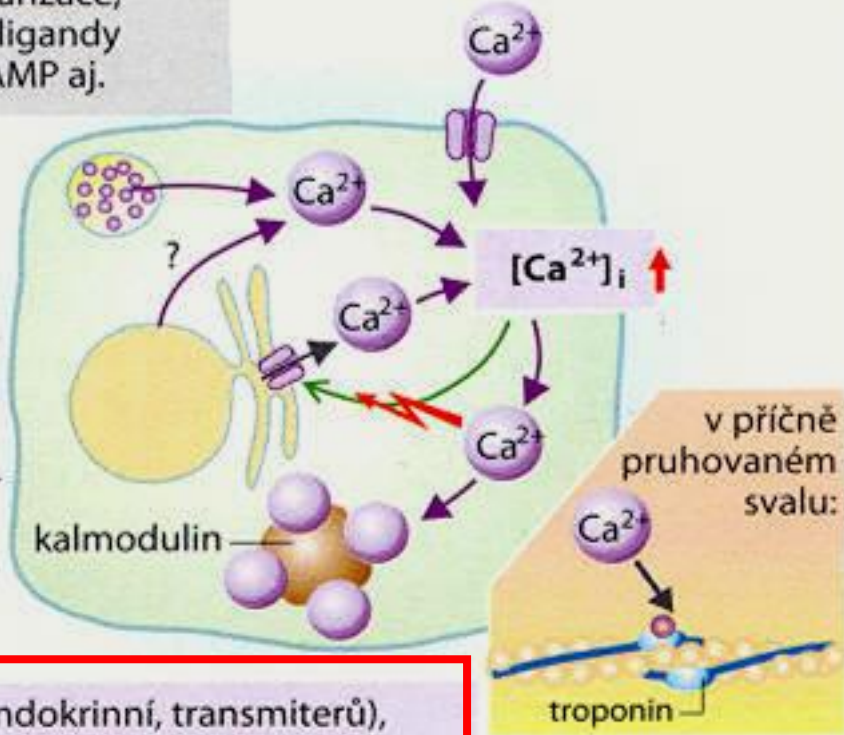
$[\text{Ca}^{2+}]_z$
= 1,3 mmol/l

1

depolarizace,
zevní ligandy
 IP_3 , cAMP aj.

2

svalová kontrakce,
podráždění čidla,
otvírání/zavírání jiných iontových kanálů

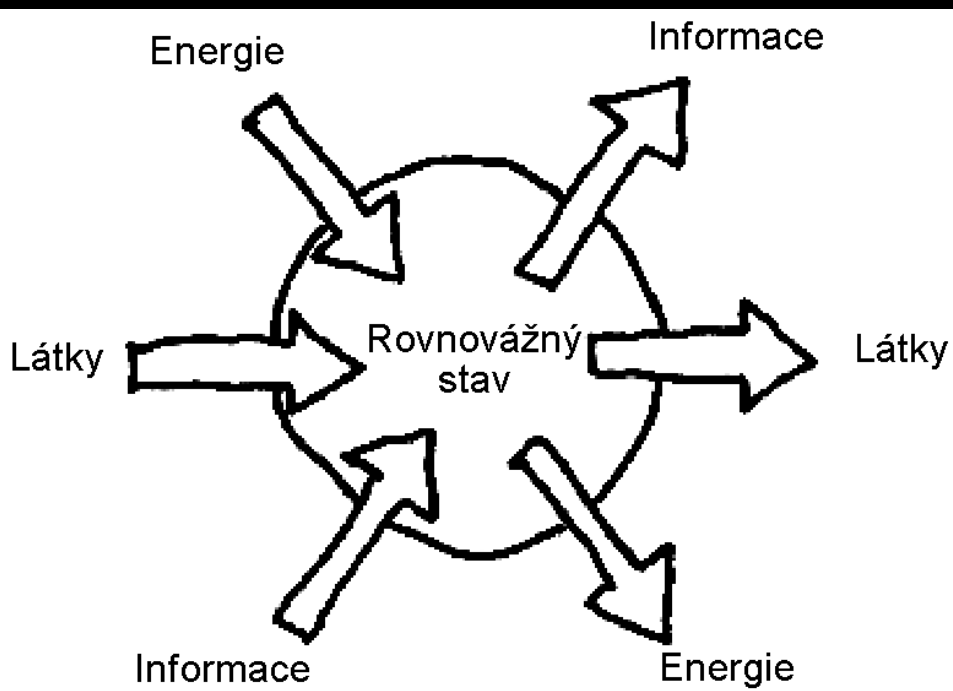
exocytóza (exokrinní, endokrinní, transmitterů),
uzavírání gap junctions,
migrace buněk aj.

Mechanismy udržující
nízkou hladinu Ca v buňce

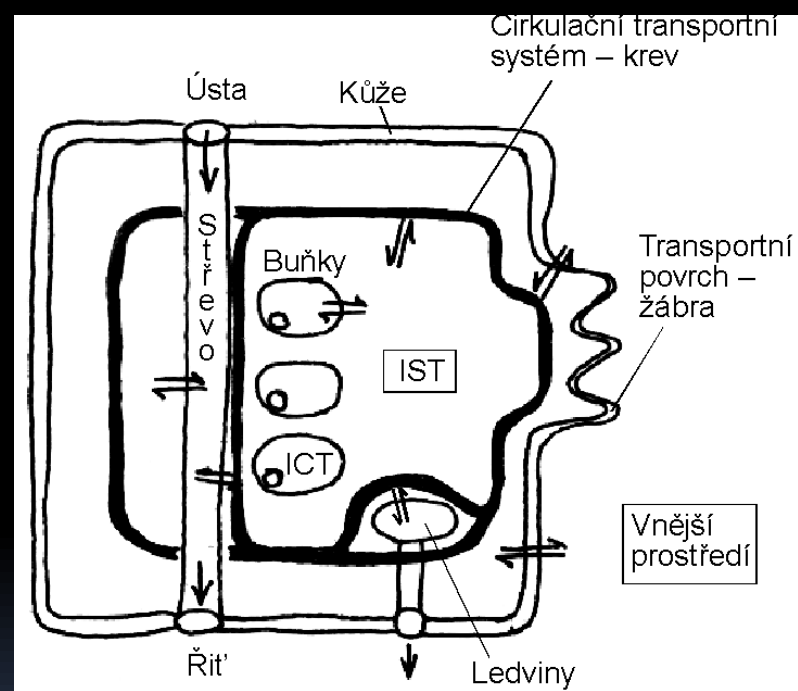
Stačí malé podráždění a Ca
proudí do buňky

Bariéry a brány

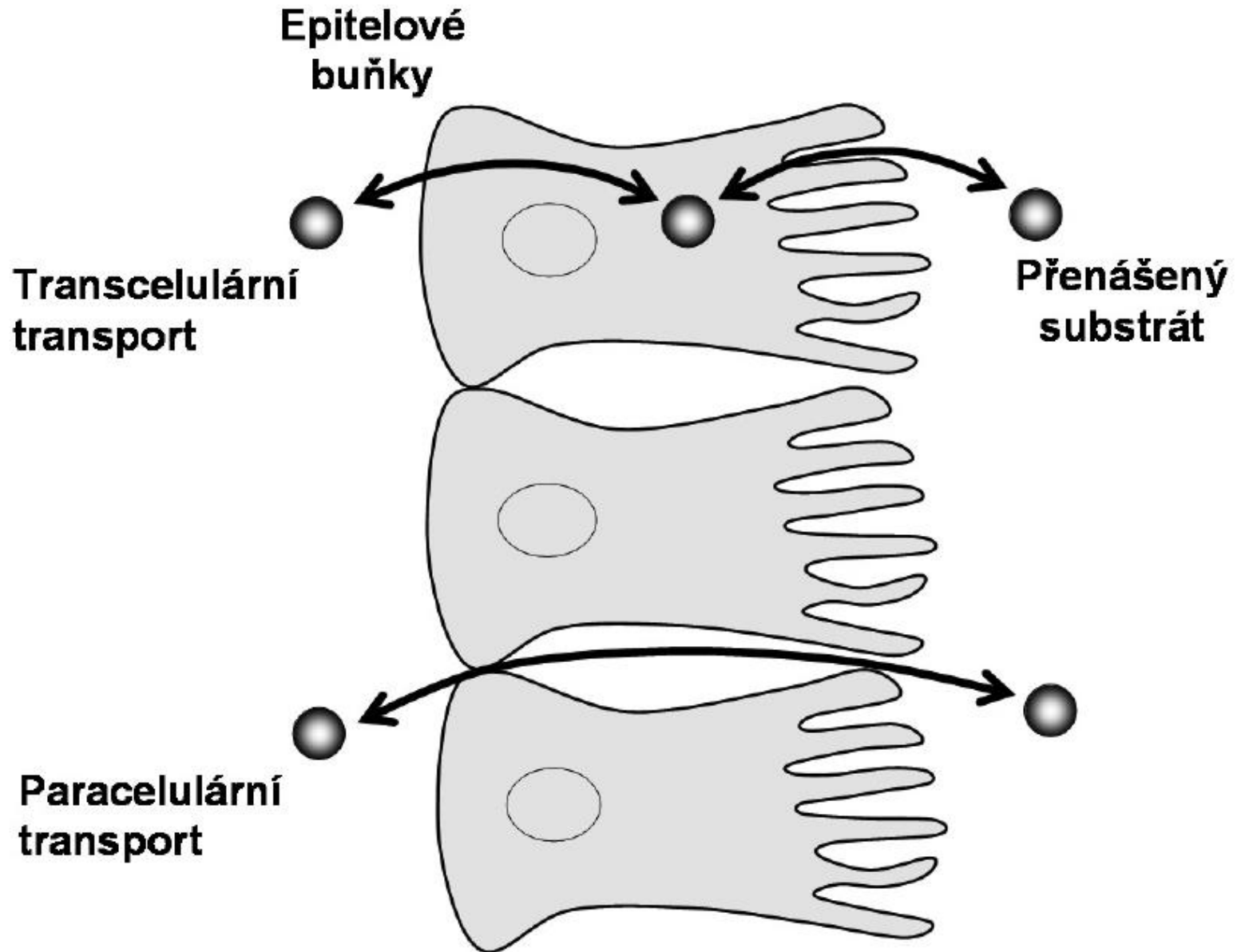
Jednobuněčný

Mnohobuněčný

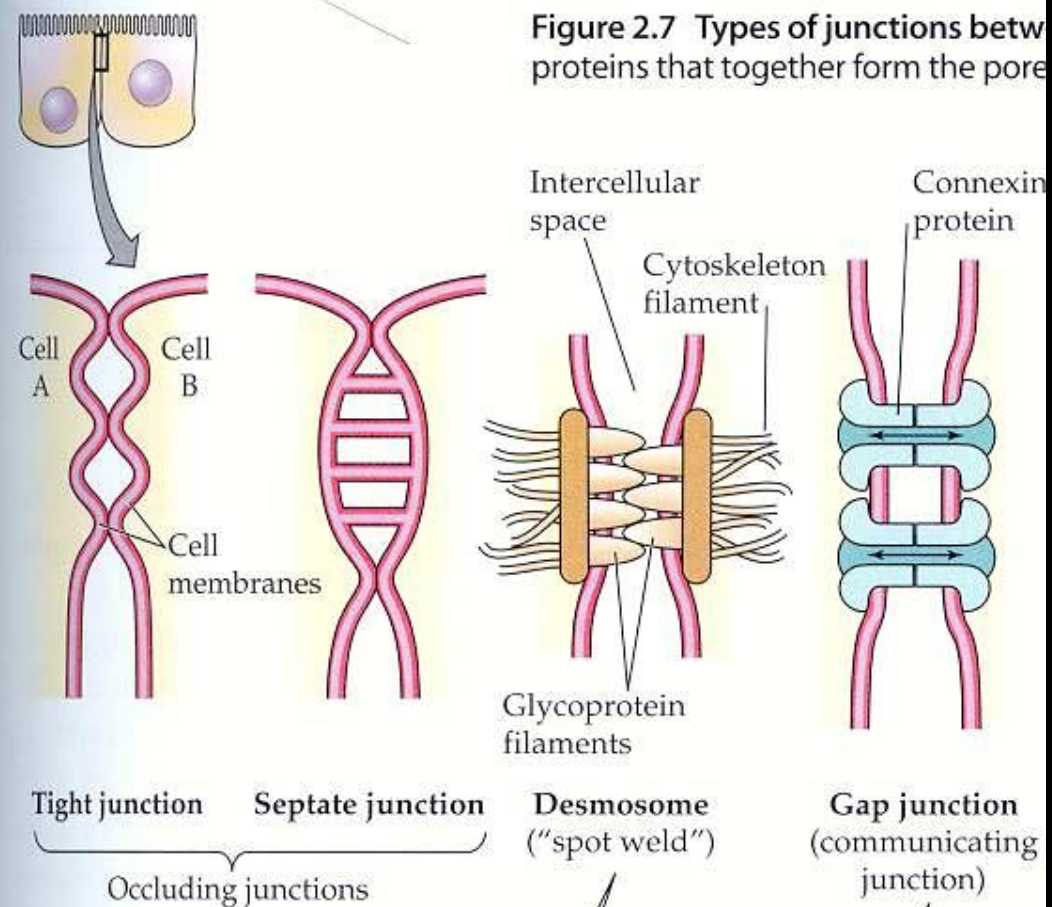

Paracelulární transport – určuje „děravost“ epitelu
Těsný (kapiláry mozku) versus děravý (fenestrovaný) epitel (k. glomerulu)

Spolupráce – buněčná spojení

Figure 2.7 Types of junctions between proteins that together form the pore

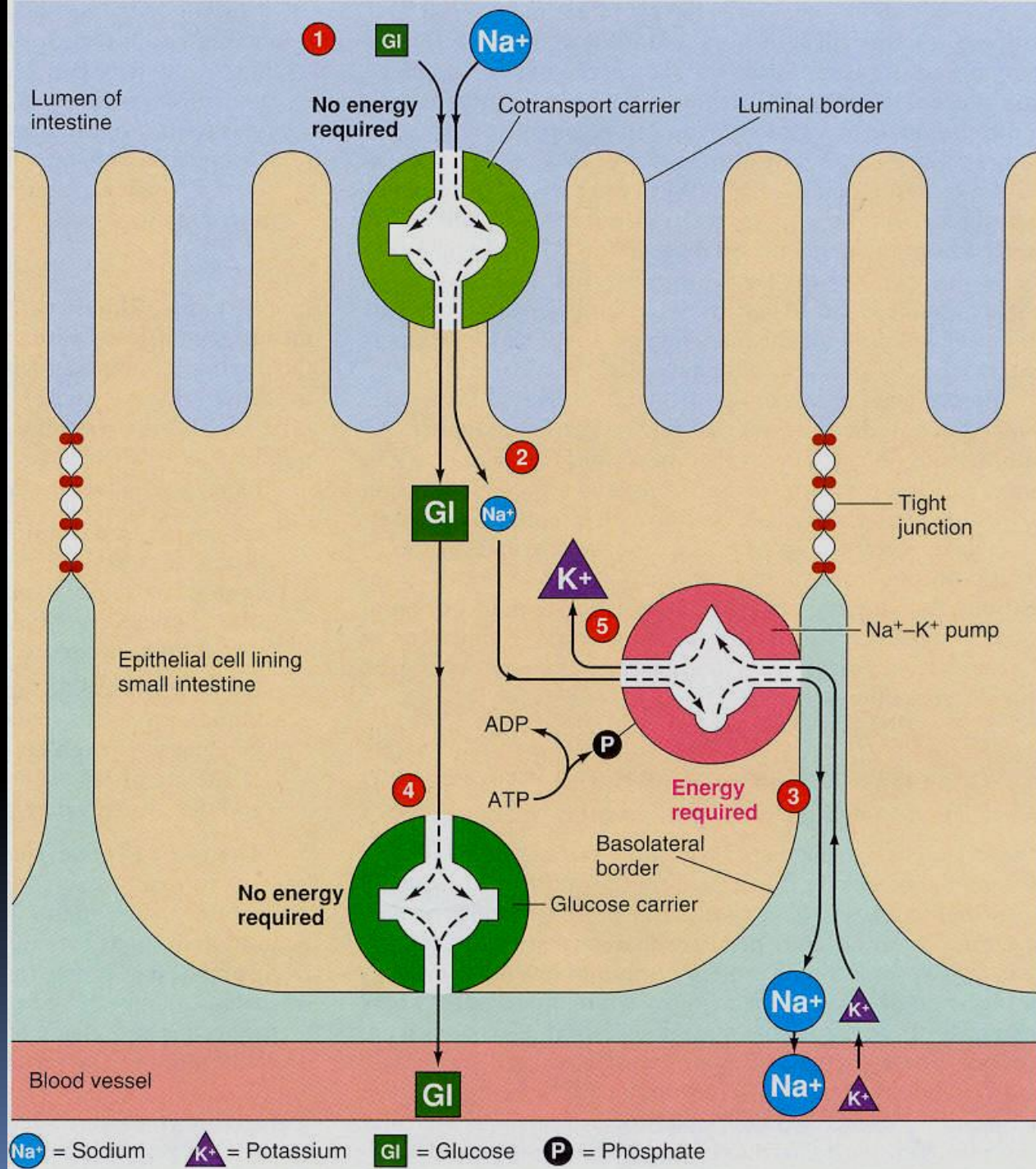
Tight junctions and **septate junctions** occlude the intercellular space between two cells because not only do the cell membranes meet or fuse at such junctions, but also the junctions form continuous bands around cells. In tight junctions, the cell membranes of the two cells make contact at ridges.

A **desmosome** is a localized spot where the contact between cells is strengthened.

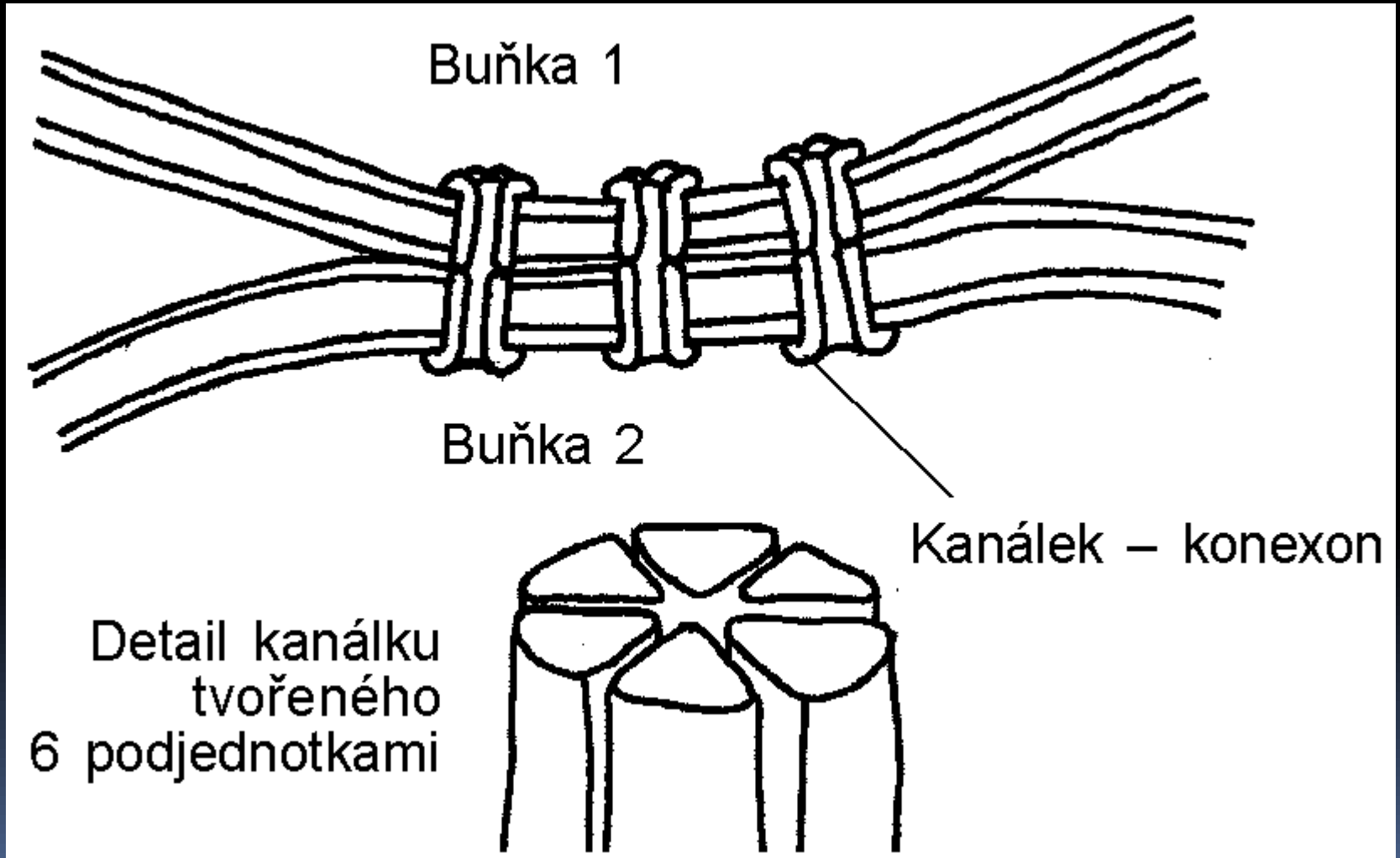
A **gap junction** is a localized spot where the cytoplasm of two cells communicate through tiny pores, as symbolized by the double-headed arrows.

Tight junction v epitelu střeva

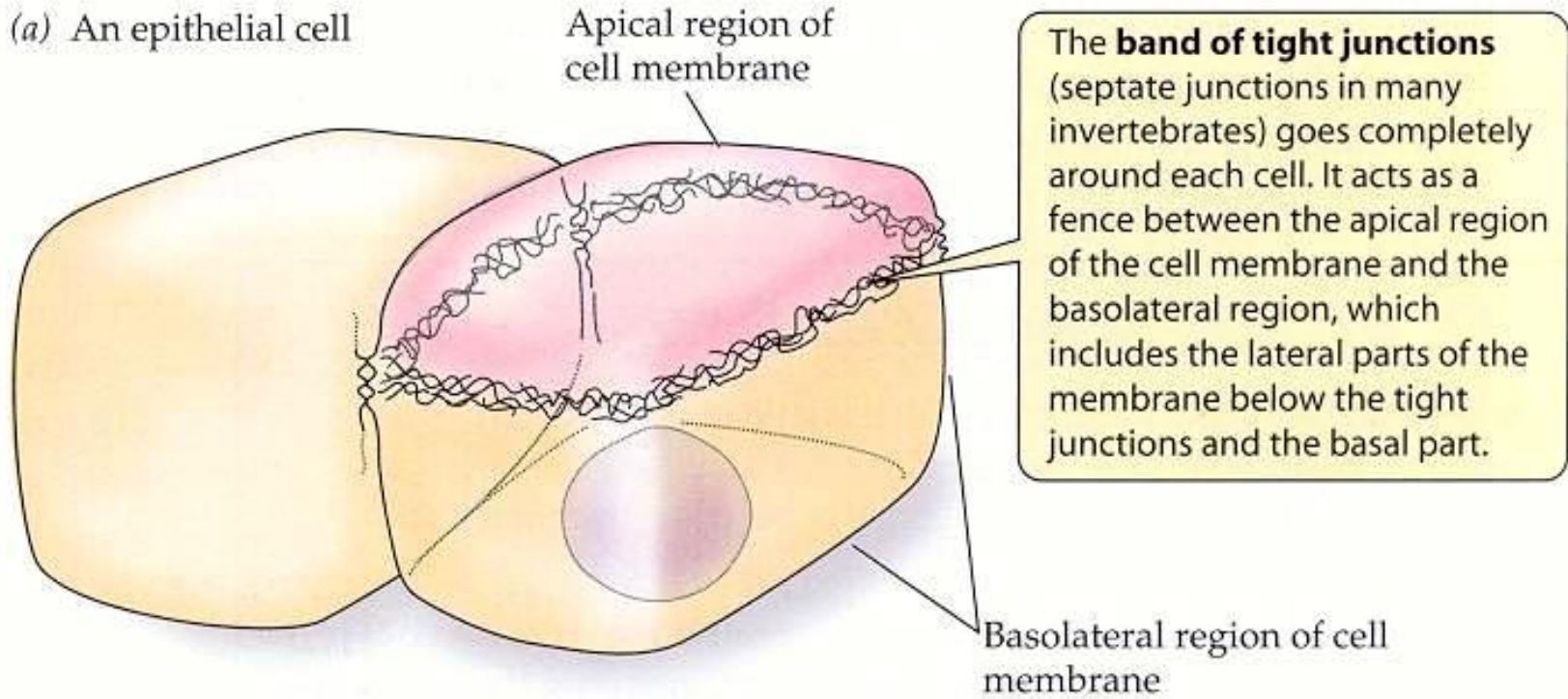
Toky látek přes bariéru
epitelu jsou pod kontrolou.

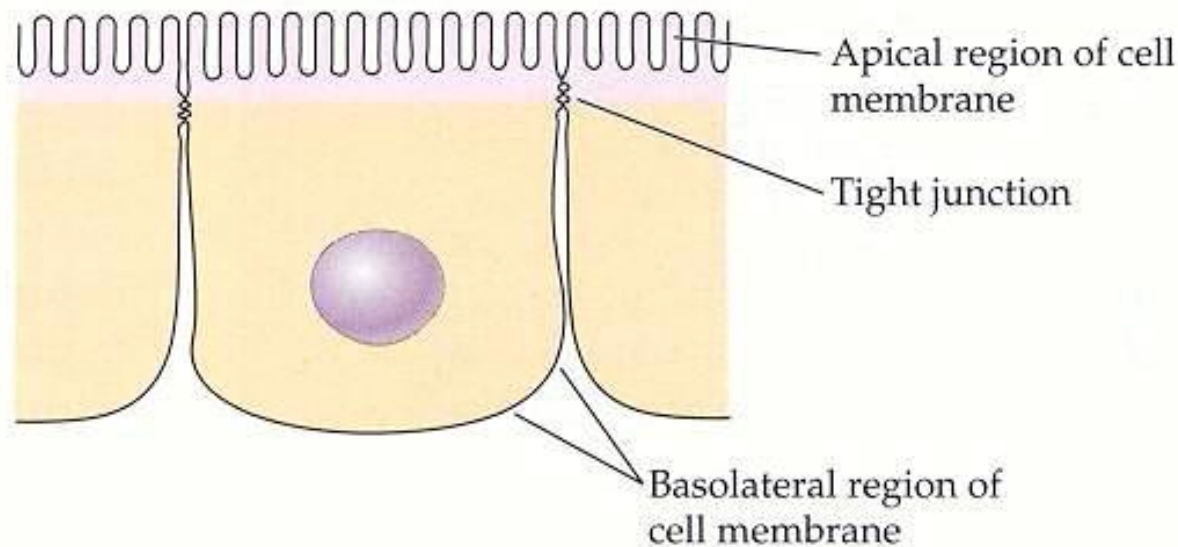
Konexon a „gap junction“

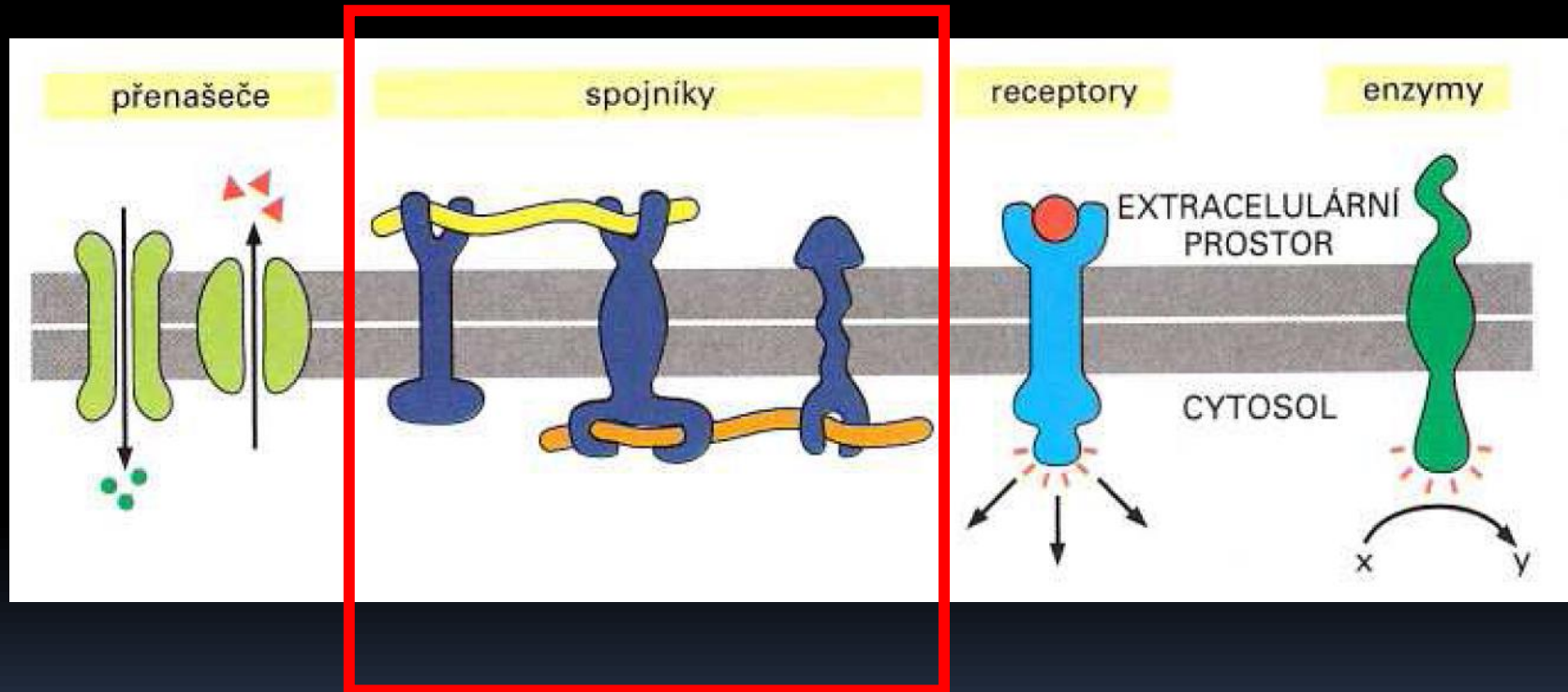
(a) An epithelial cell

(b) Schematic representation of an epithelial cell

Funkce membránových bílkovin – přenos látek, signálů, ale i **fixace buněk na extra a intracelulární struktury.**

Buněčná spojení nutná i pro mechanickou soudržnost

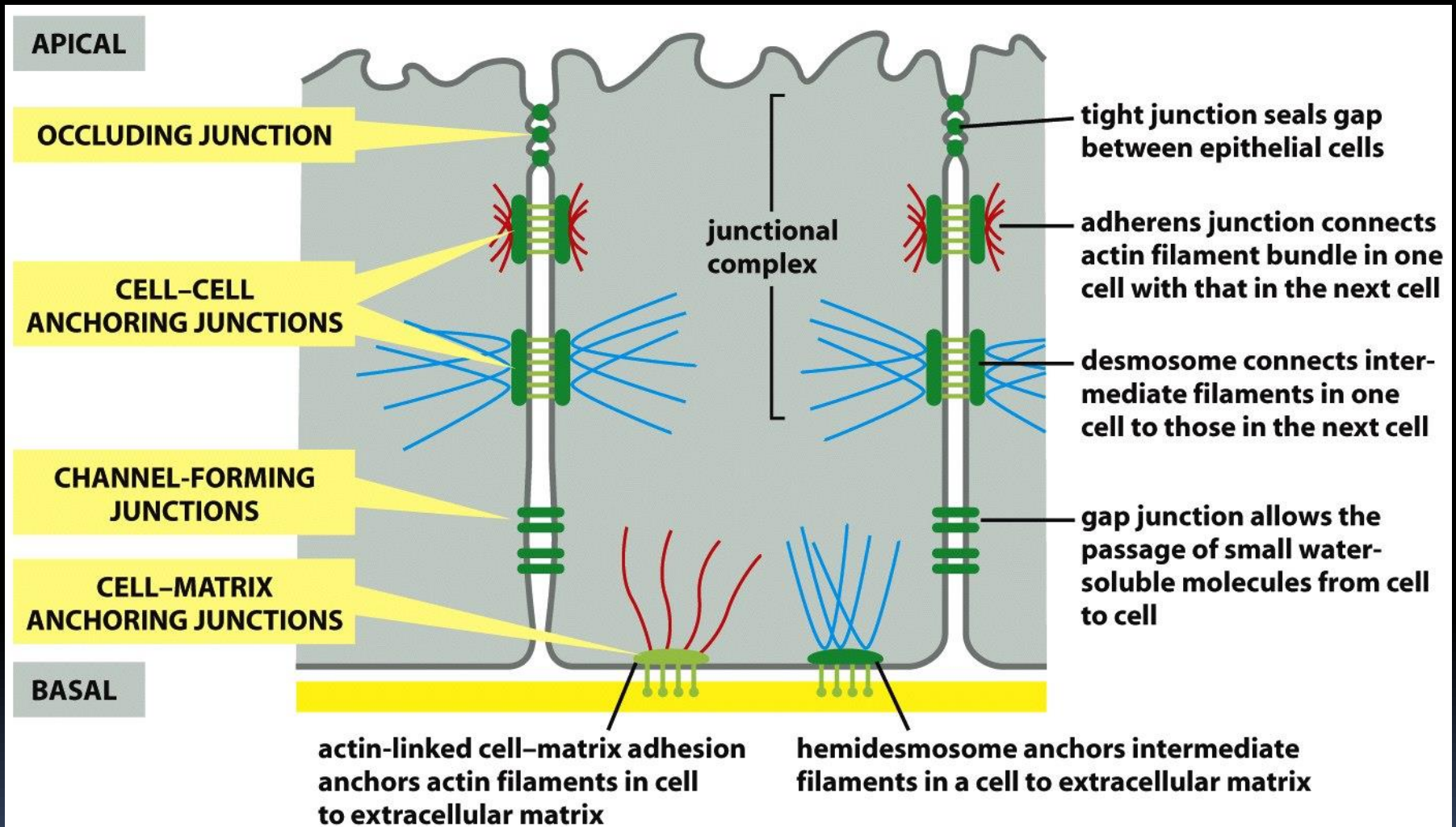

Figure 19-3 Molecular Biology of the Cell 5/e (© Garland Science 2008)

Extracelulární matrix tvoří:

- tmel mezi buňkami (hlavně kolagen)
- basální membránu epitelů
- Napojena na cytoskelet uvnitř buněk

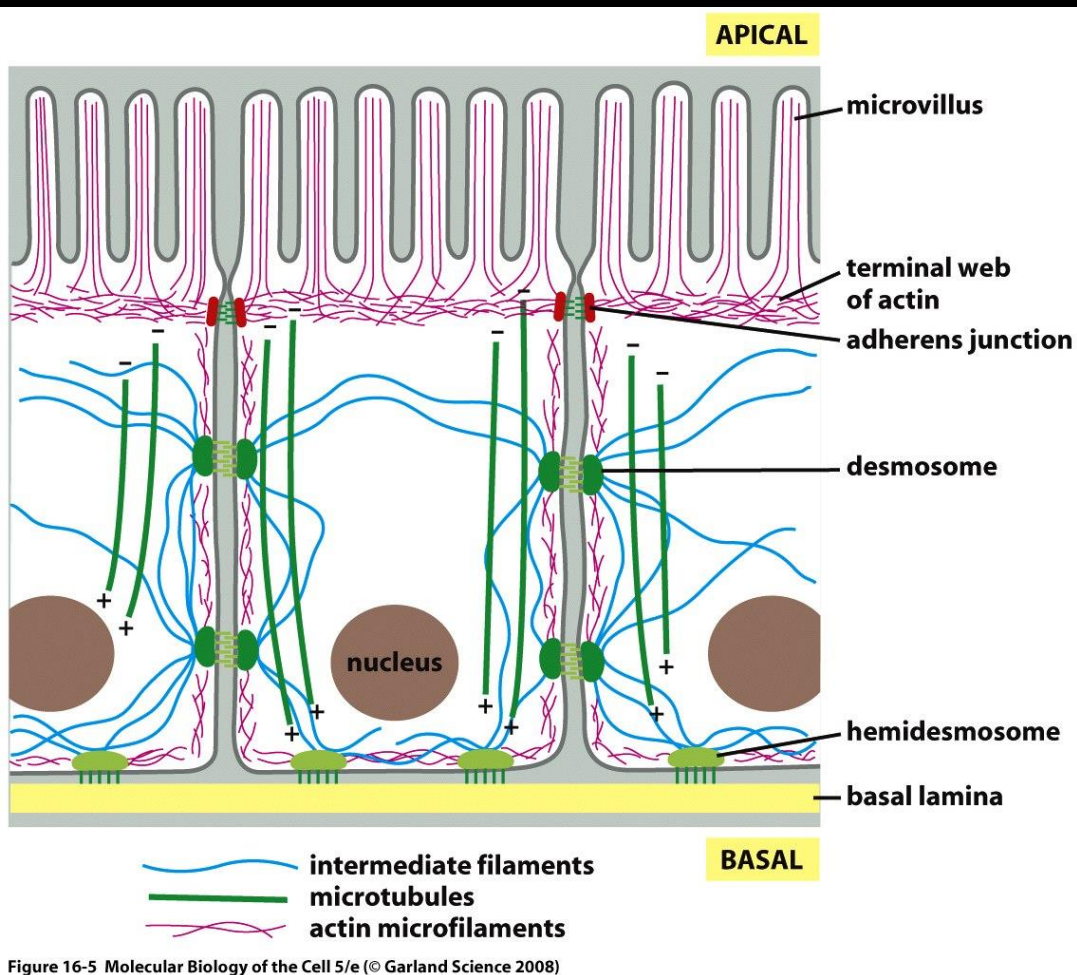
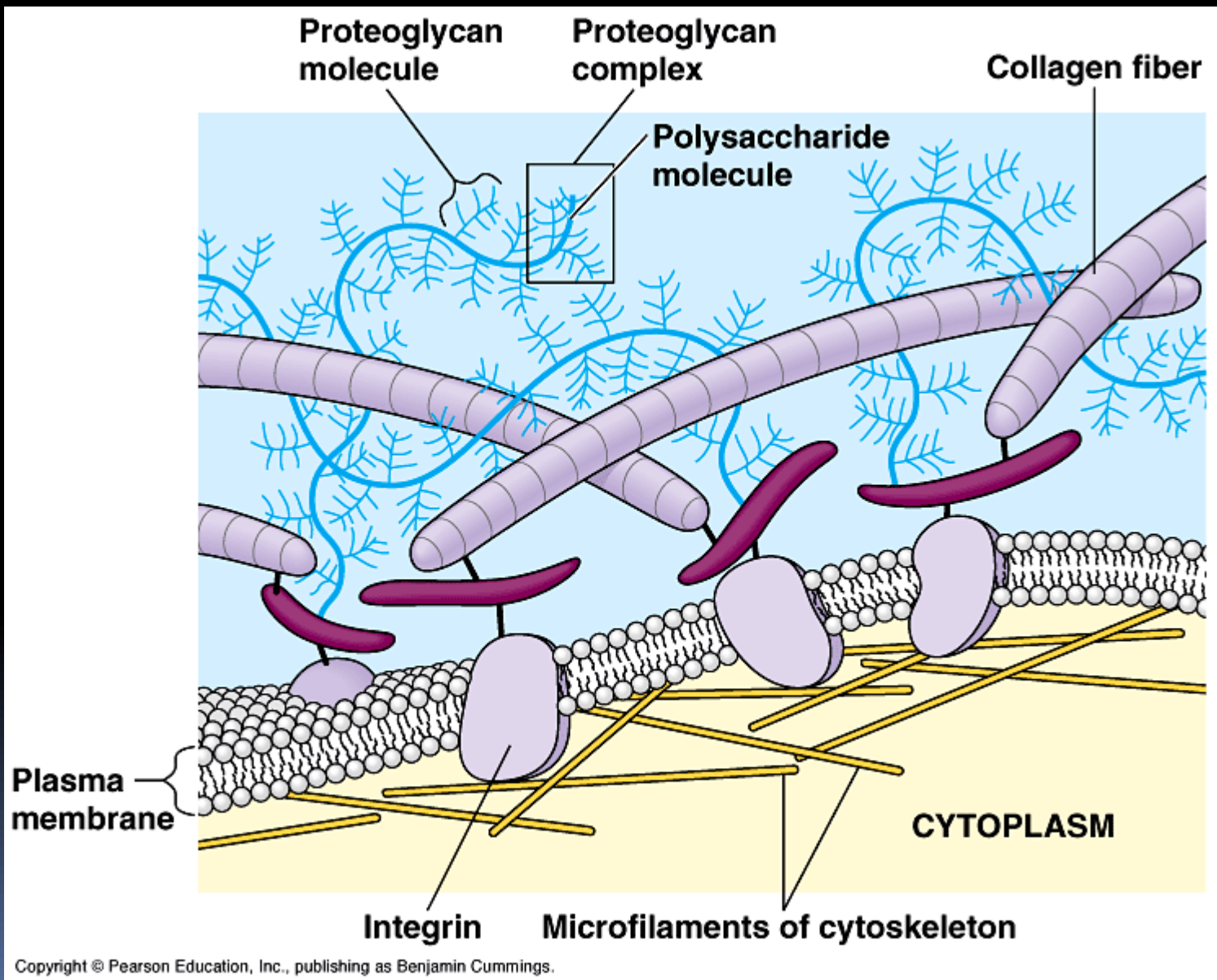
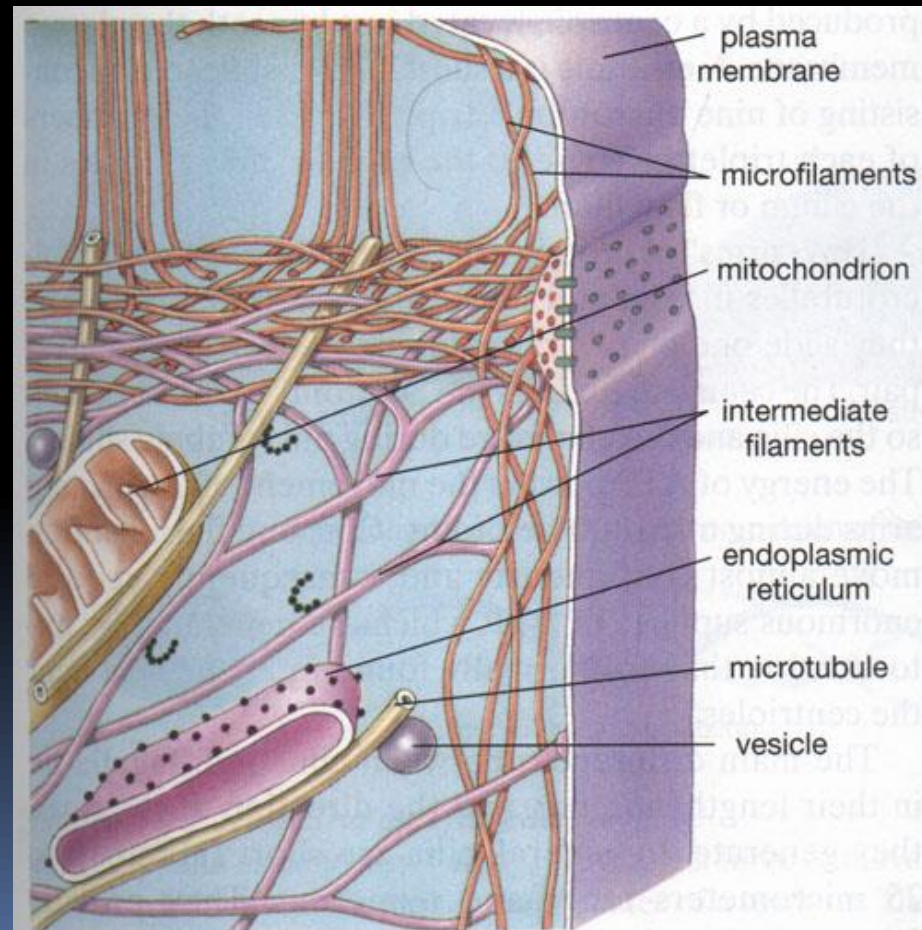
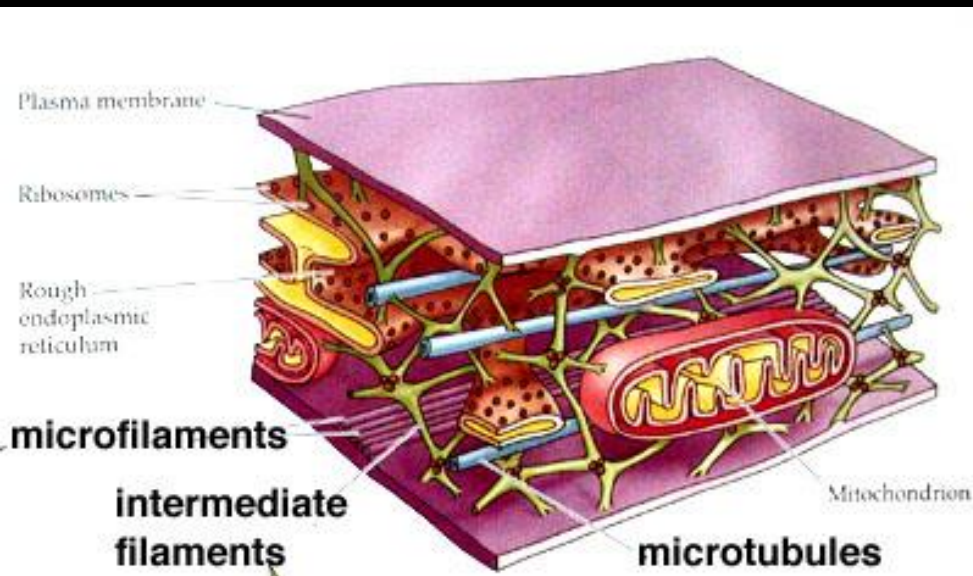

Figure 16-5 Molecular Biology of the Cell 5/e (© Garland Science 2008)

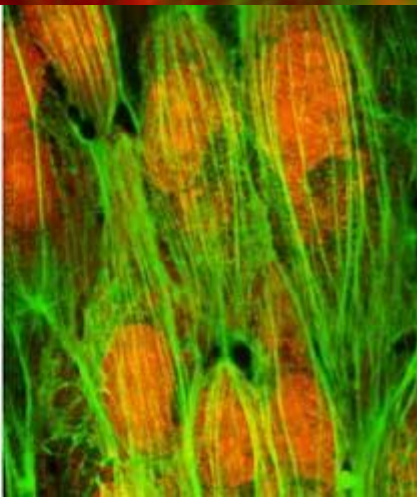
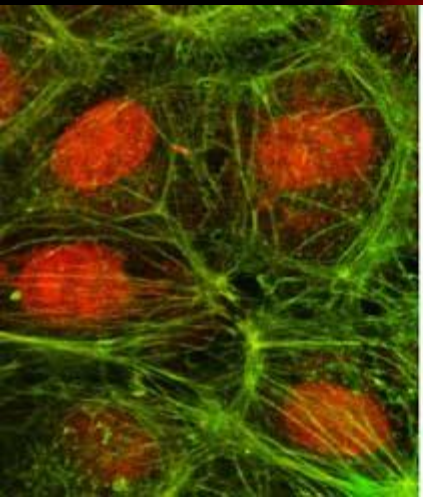
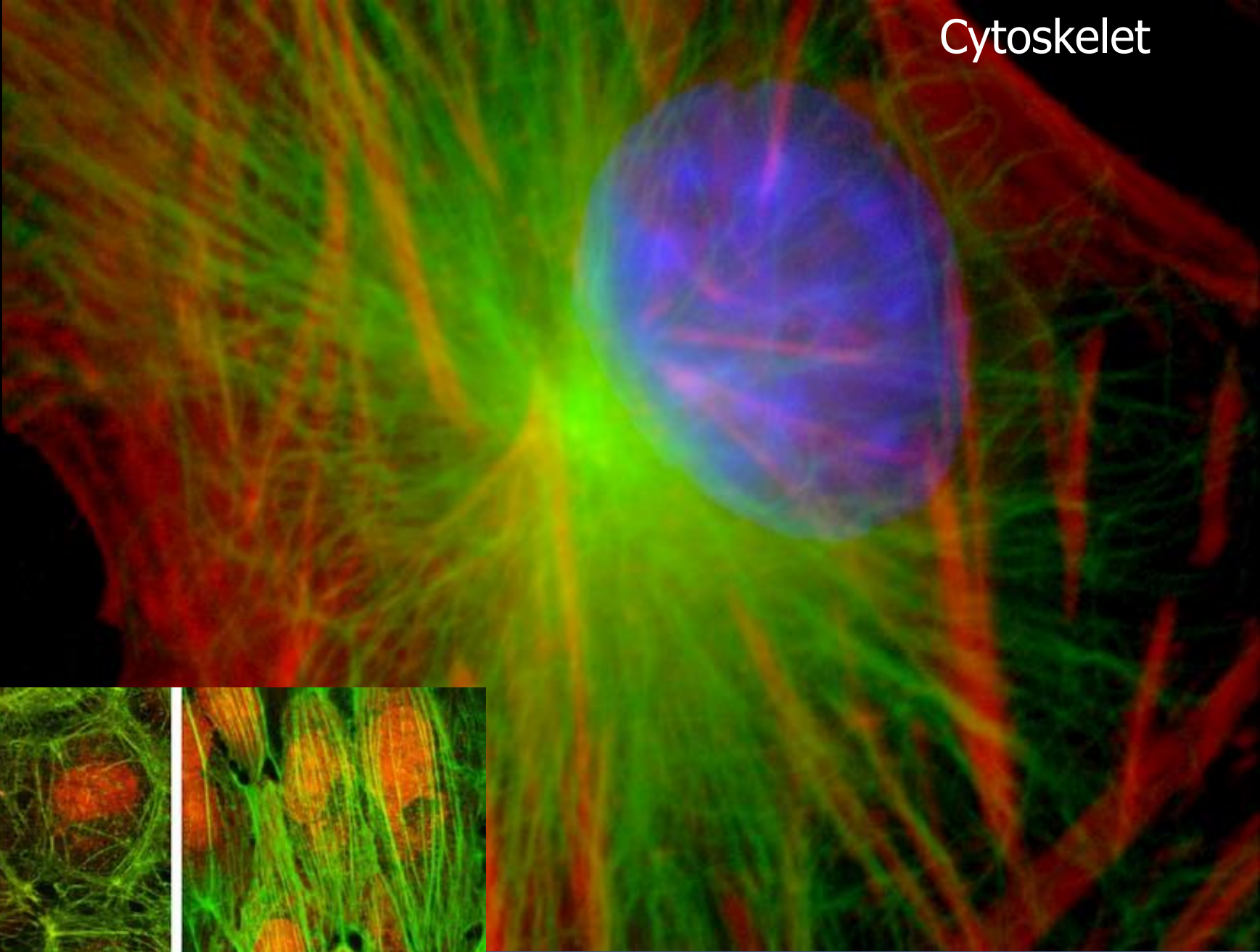
Extracelulární matrix – tmel mezi buňkami (hlavně kolagen)
Integriny kotví v membráně

Cytoskelet

Cytoskelet

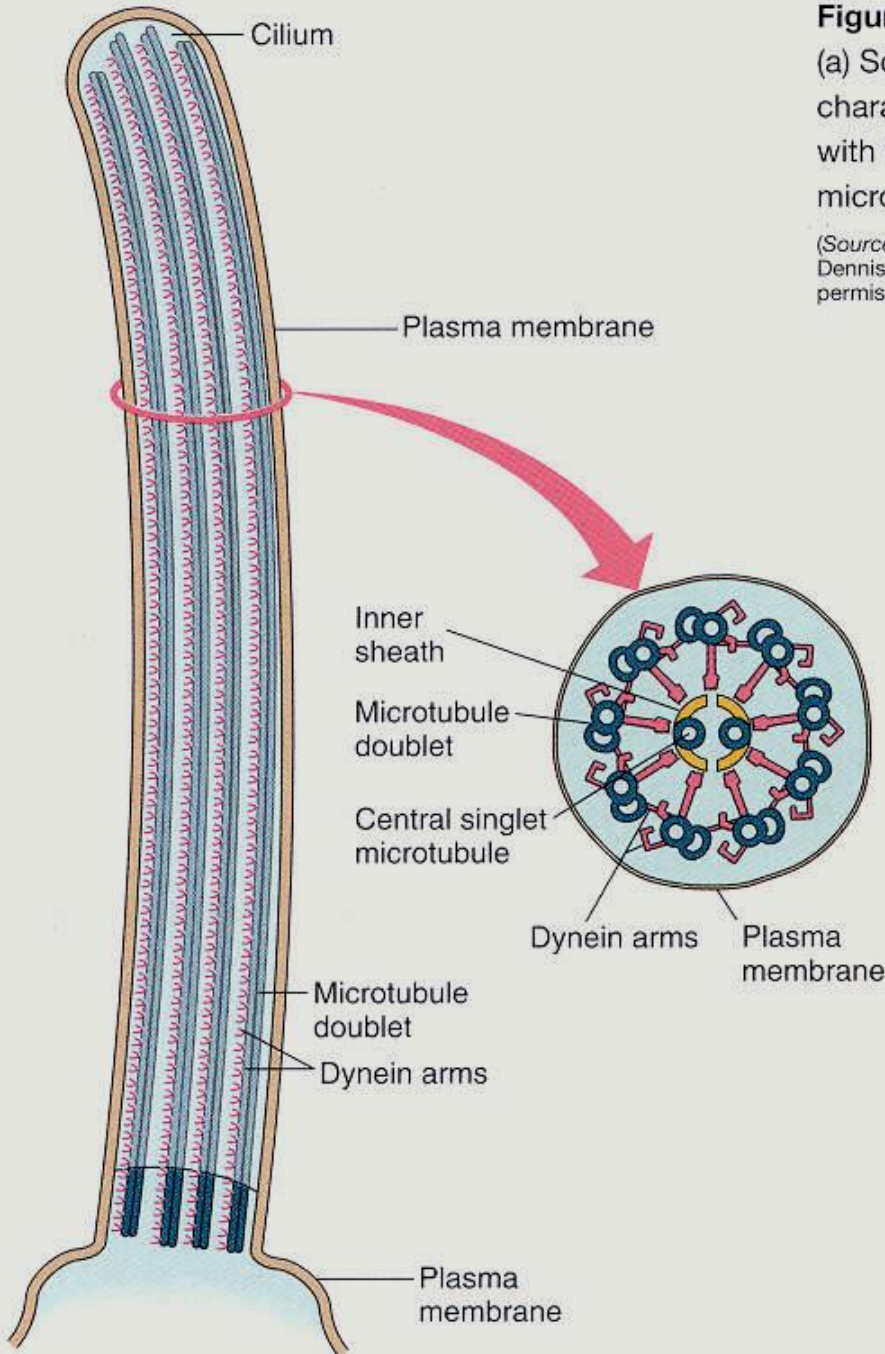

Cytoskeleton

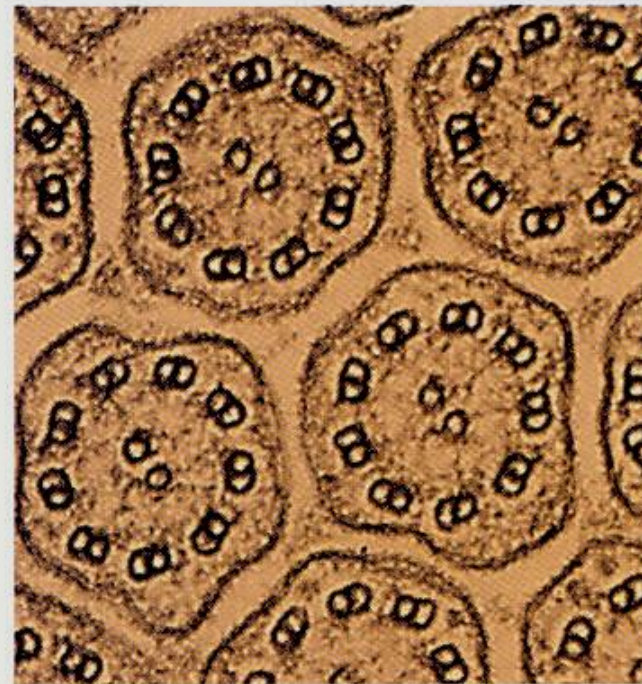
Figure 2-27 • Internal structure of cilia and flagella.

(a) Schematic diagram of a cilium in cross-section showing characteristic “nine plus two” arrangement of microtubules with the dynein arms and other accessory proteins. (b) Electron micrograph of numerous cilia in cross-section.

(Source: Adapted from *Molecular Biology of the Cell*, Fig. 10-27, p. 565 by Bruce Alberts, Dennis Bray, Julian Lewis, Martin Raff, Keith Roberts, and James D. Watson. Reprinted with permission of Garland Science/Taylor & Francis Books, Inc.)

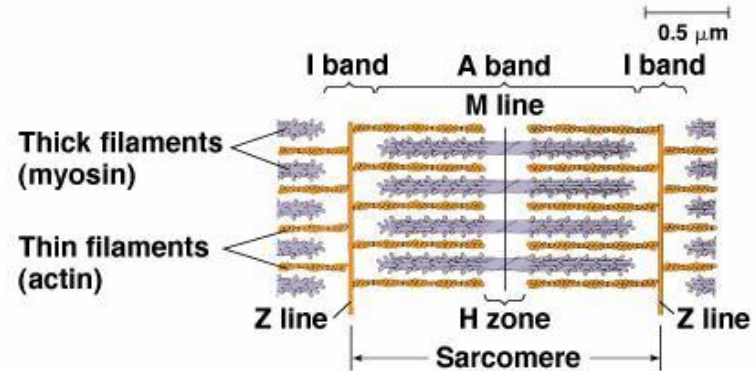
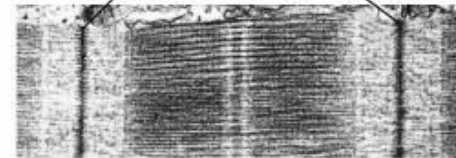
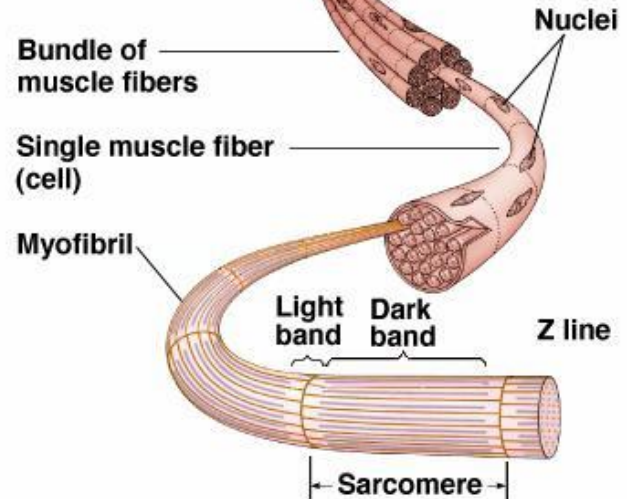
(a)

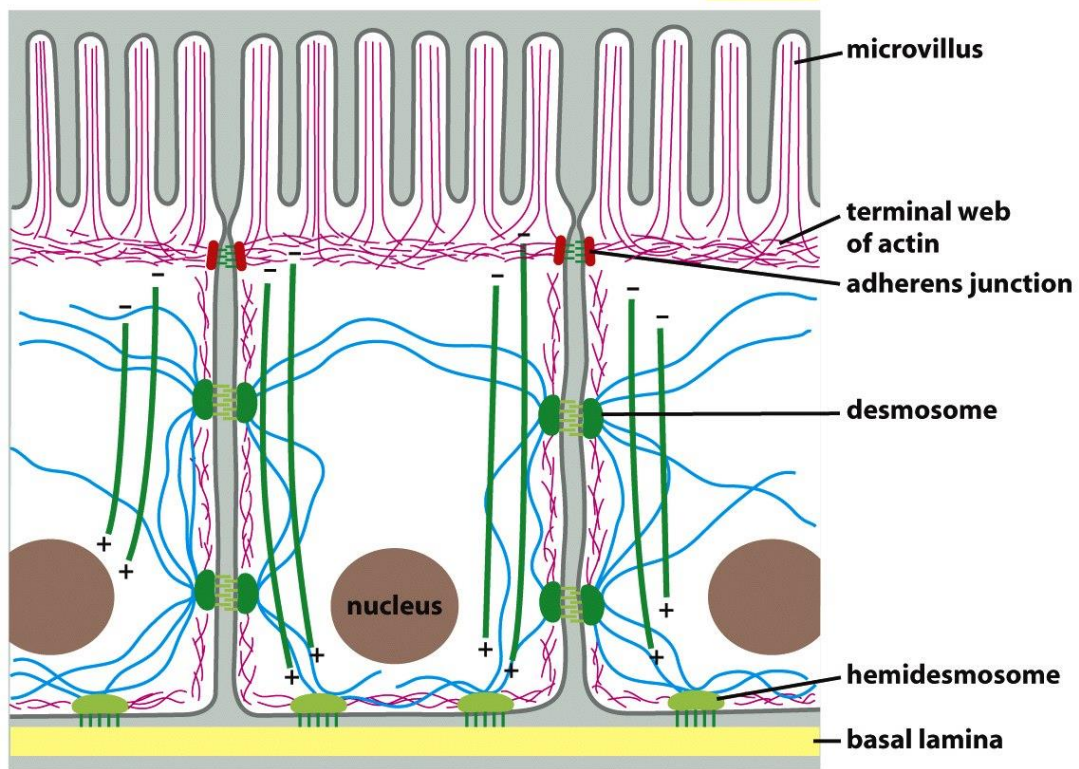
(b)

Photo: © David M. Phillips/Visuals Unlimited

Mikrofilamenta:
Aktin a myosin

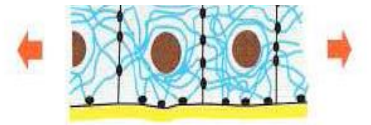

APICAL

- intermediate filaments
- microtubules
- actin microfilaments

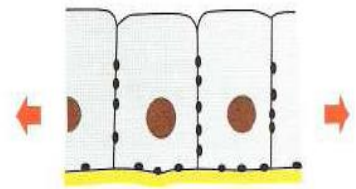
BASAL

napínání vrstvy buněk se středními filamenty

buňky zůstávají netknuté a pohromadě

napínání vrstvy buněk bez středních filament

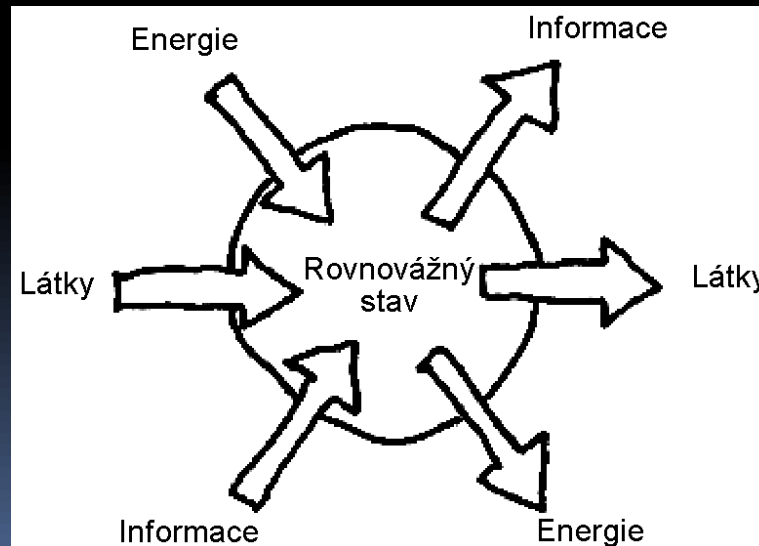
buňky praskají

Typy filament
Úloha středních

Figure 16-5 Molecular Biology of the Cell 5/e (© Garland Science 2008)

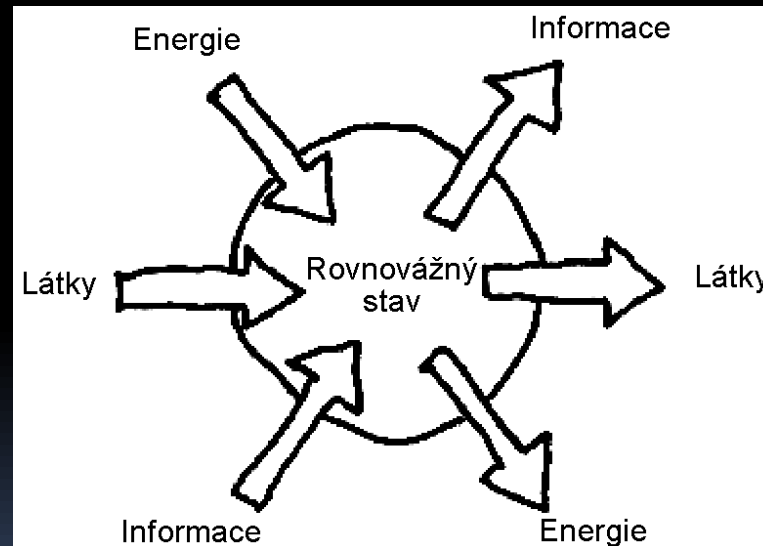
Shrnutí

Řízený transport splňuje základní podmínku udržení stálosti.
Bílkoviny mají zásadní úlohu v přenosu látek i signálů.
Nabitá membrána se hodí.
Cytoskelet umožňuje pohyb i oporu – pro buňku zásadní.

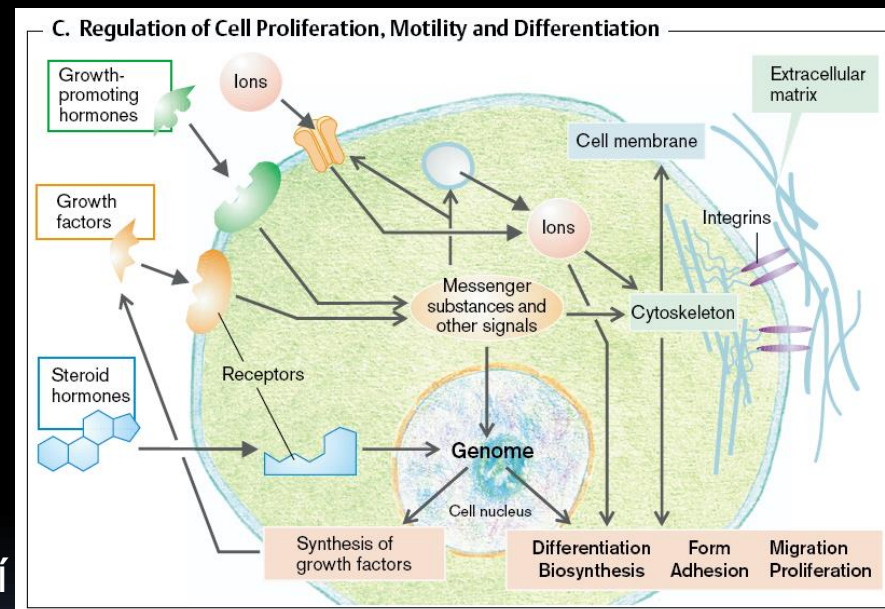

Přenos informací

Mezibuněčná komunikace a signálová transdukce

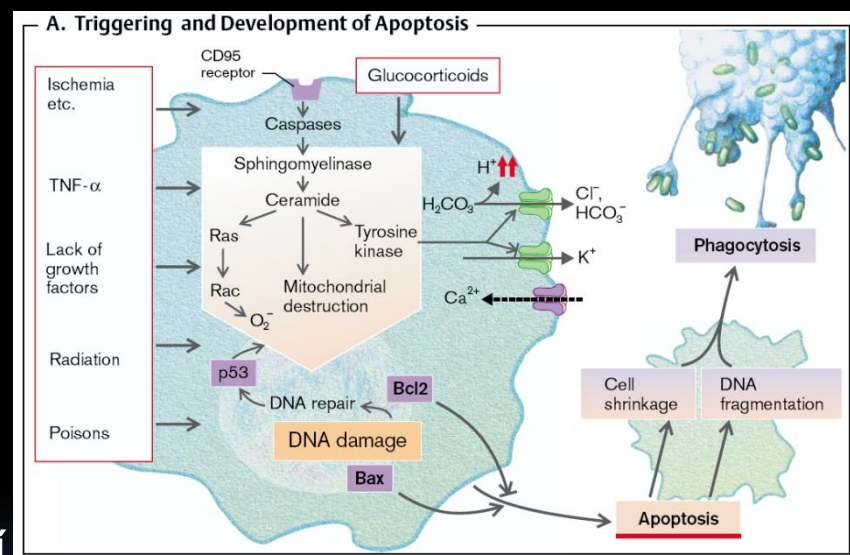

Mezibuněčná komunikace a signálová transdukce

Obecná chemorecepční schopnost buněk
Komunikace ve společenství buněk, rozeznání
poškozené nebo cizí buňky
Signály: diferencuj, proliferuj, syntetizuj, zemři...
Porozumění = klíč k podstatě

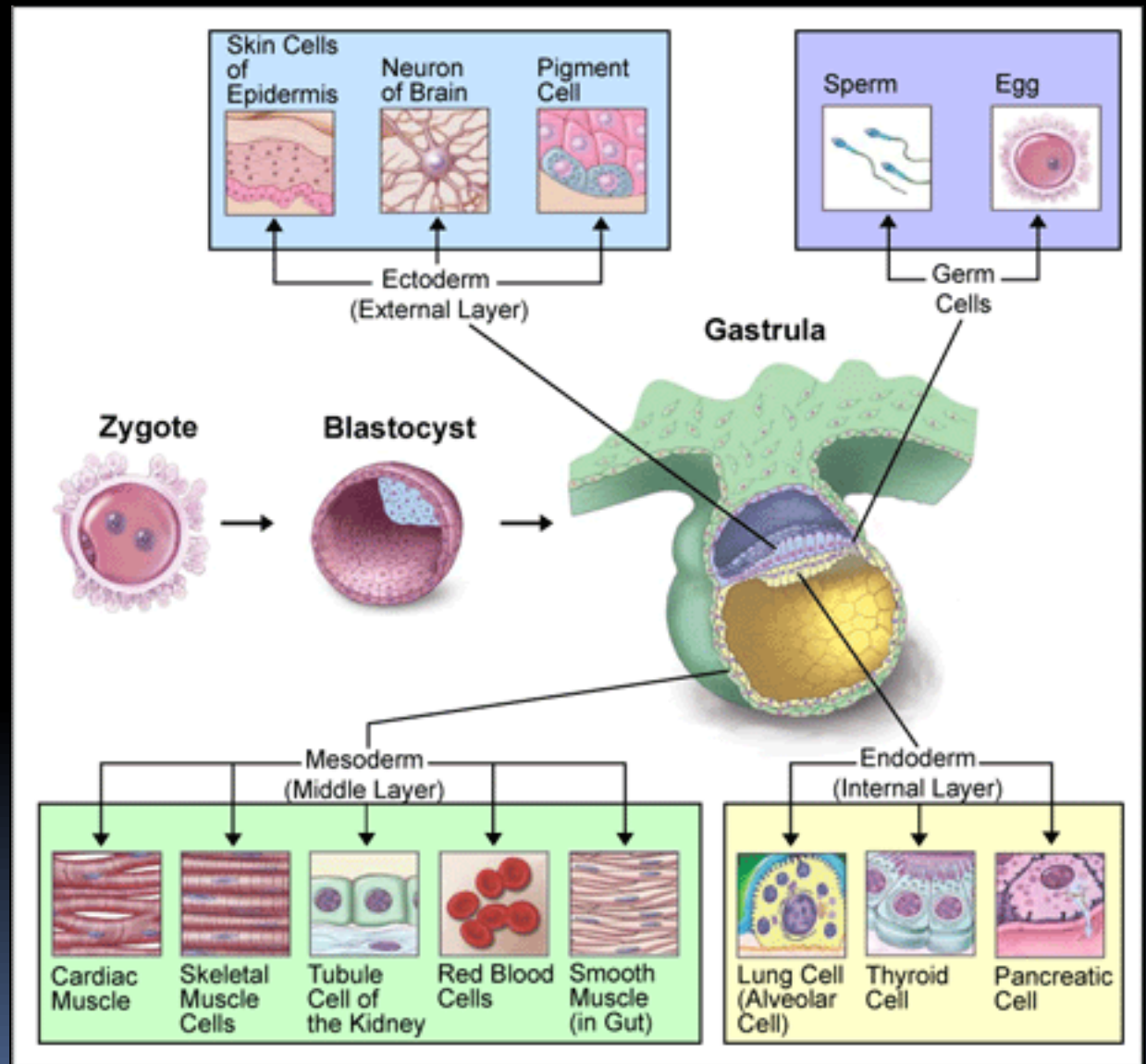
Mezibuněčná komunikace a signálová transdukce

Obecná chemorecepční schopnost buněk
Komunikace ve společenství buněk, rozeznání
poškozené nebo cizí buňky
Signály: diferencuj, proliferuj, syntetizuj, zemři...
Porozumění = klíč k podstatě

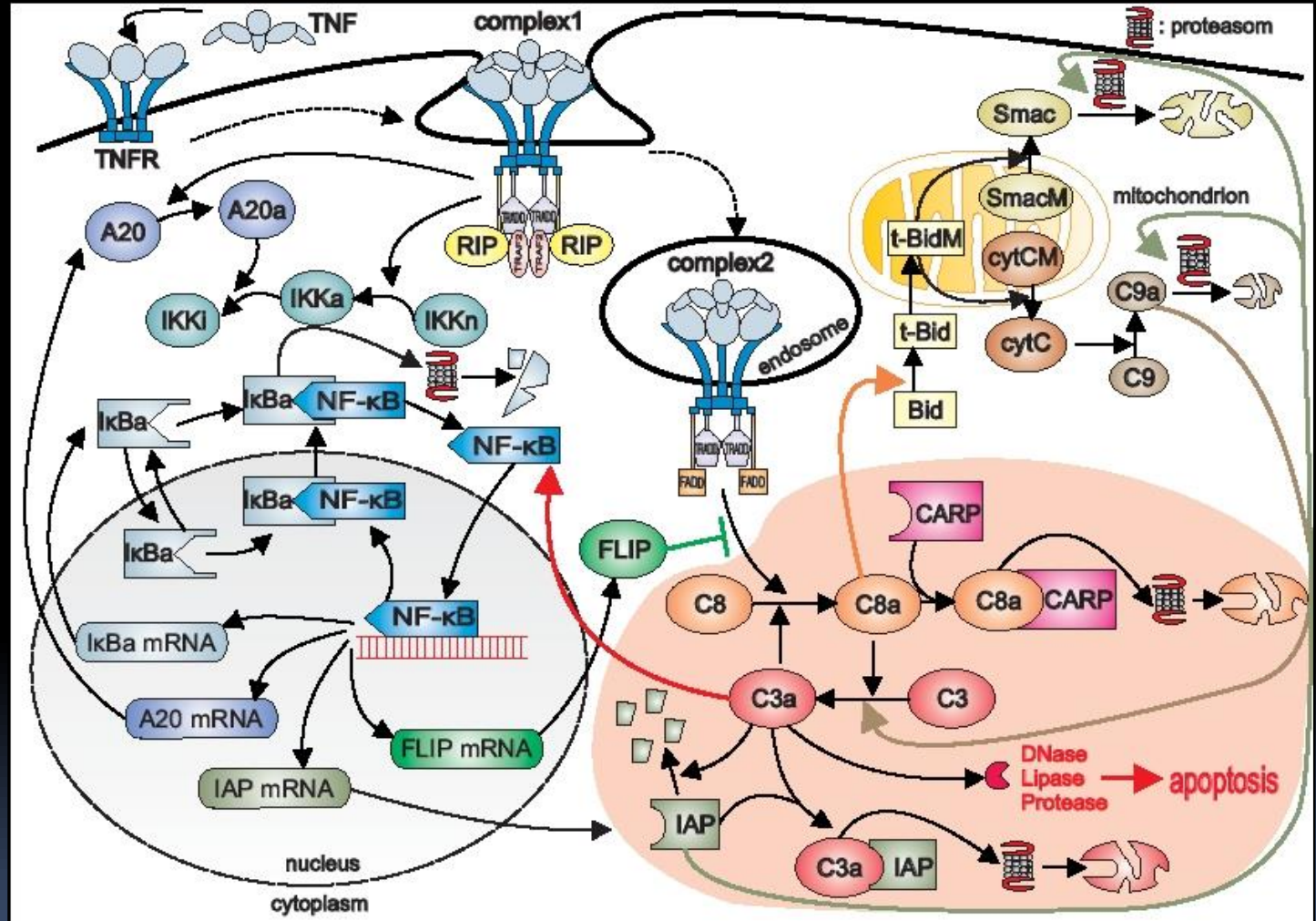
Chemické signály přijímá buňka od svého vzniku...

Embryonální diferenciace

...po svou smrt

Apoptóza

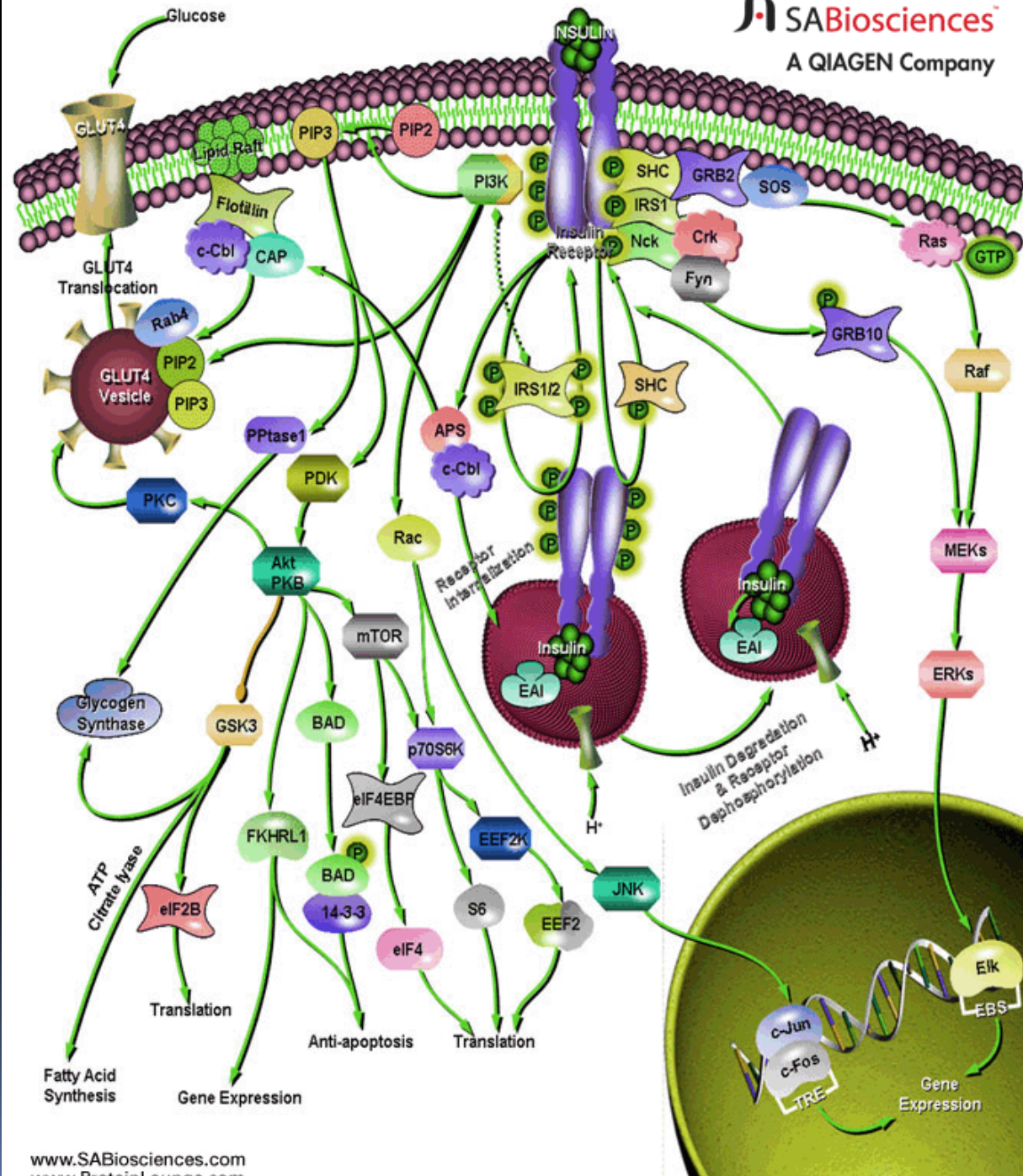

Mezibuněčná komunikace a signálová transdukce

Ovariální teratom

Obecná chemorecepční schopnost buněk
Komunikace ve společenství buněk, rozeznání
poškozené nebo cizí buňky
Signály: diferencuj, proliferauj, syntetizuj, zemři...
Porozumění = klíč k podstatě
Regenerativní medicína a onkologie
Na jednu stranu chceme aby už nerostly (novotvary) na druhou aby zase rostly (náhrady)

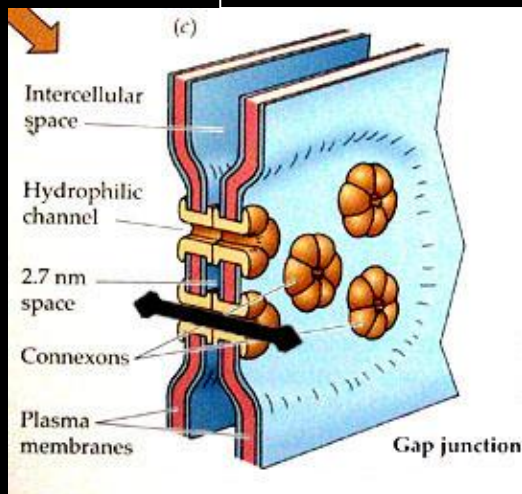
Úkol biomedicíny: rozplétání
signálních drah
Inzulínová dráha jako příklad

Chemická struktura signálních látek.

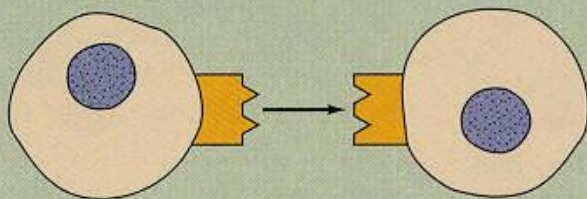
- Peptidy a proteiny – mnoho hormonů a neurohormonů
- Steroidy – hormony a feromony
- Aminy – od tyrozinu (adrenalin, par. histamin)
- Retinoidy – od vit A
- Plyny – (NO, CO)
- Puriny – ATP, cAMP
- Eikosanoidy – (prostaglandiny)

Způsob předání signálu – jeden klíč, ale různé dveře

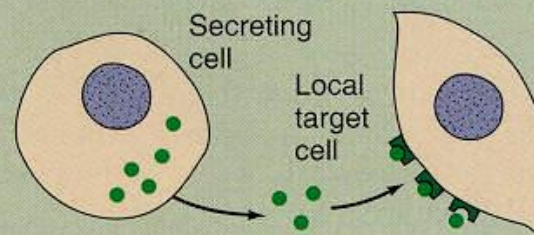
Způsob předání signálu – mezi buňkami

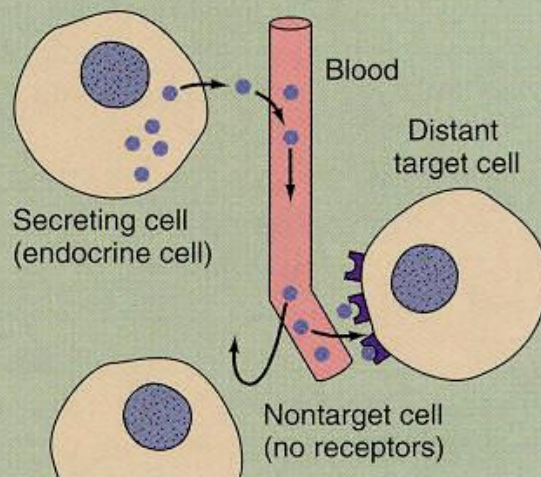
Transient direct linkup of cells

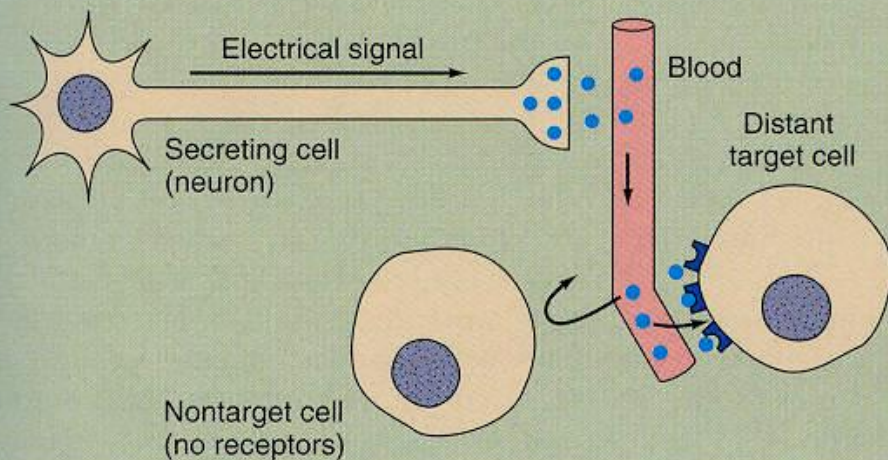
Paracrine secretion

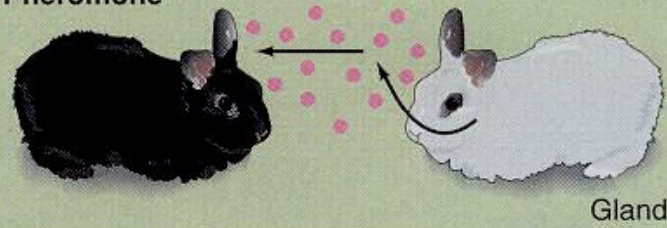
Hormonal secretion

Neurohormone secretion

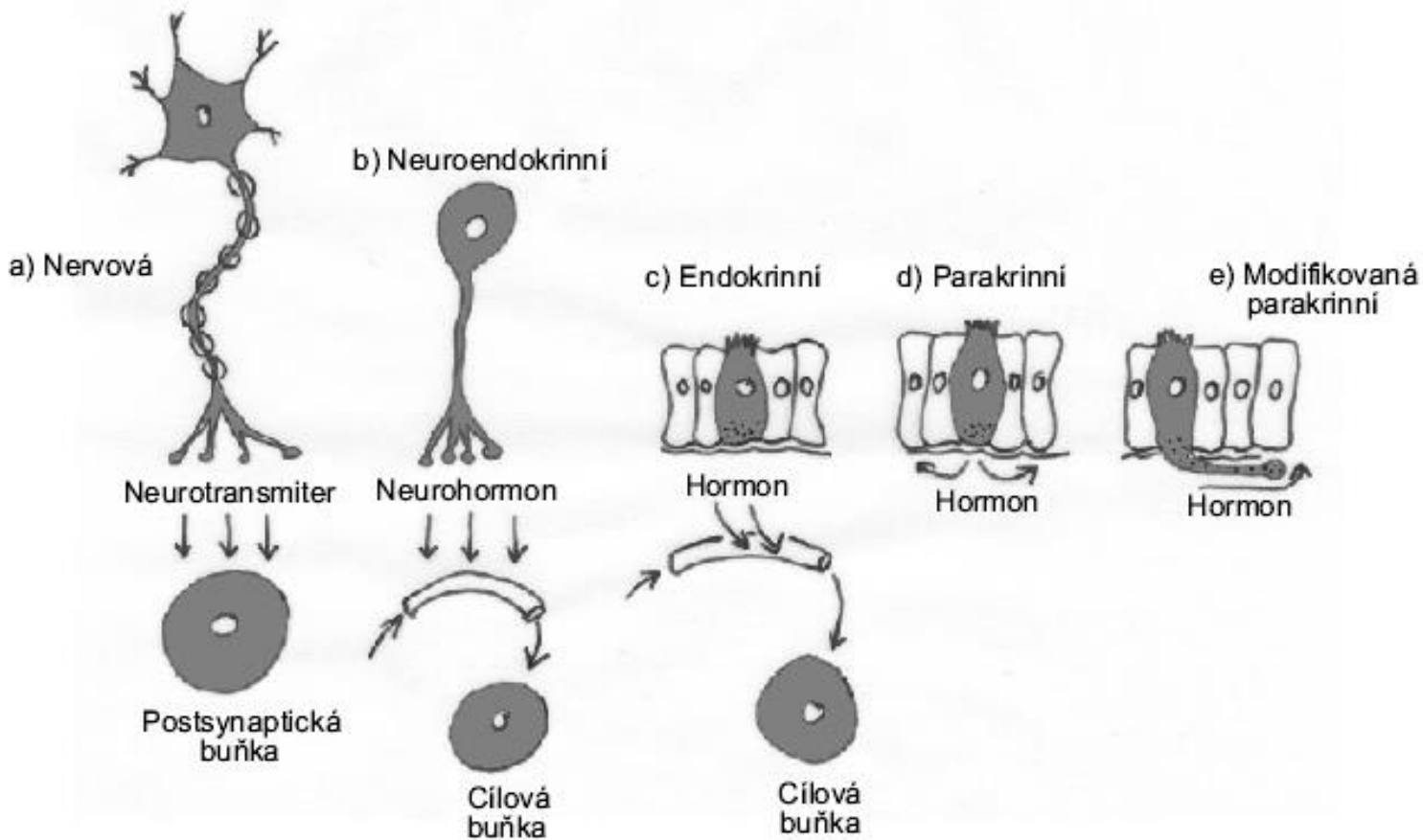

Pheromone

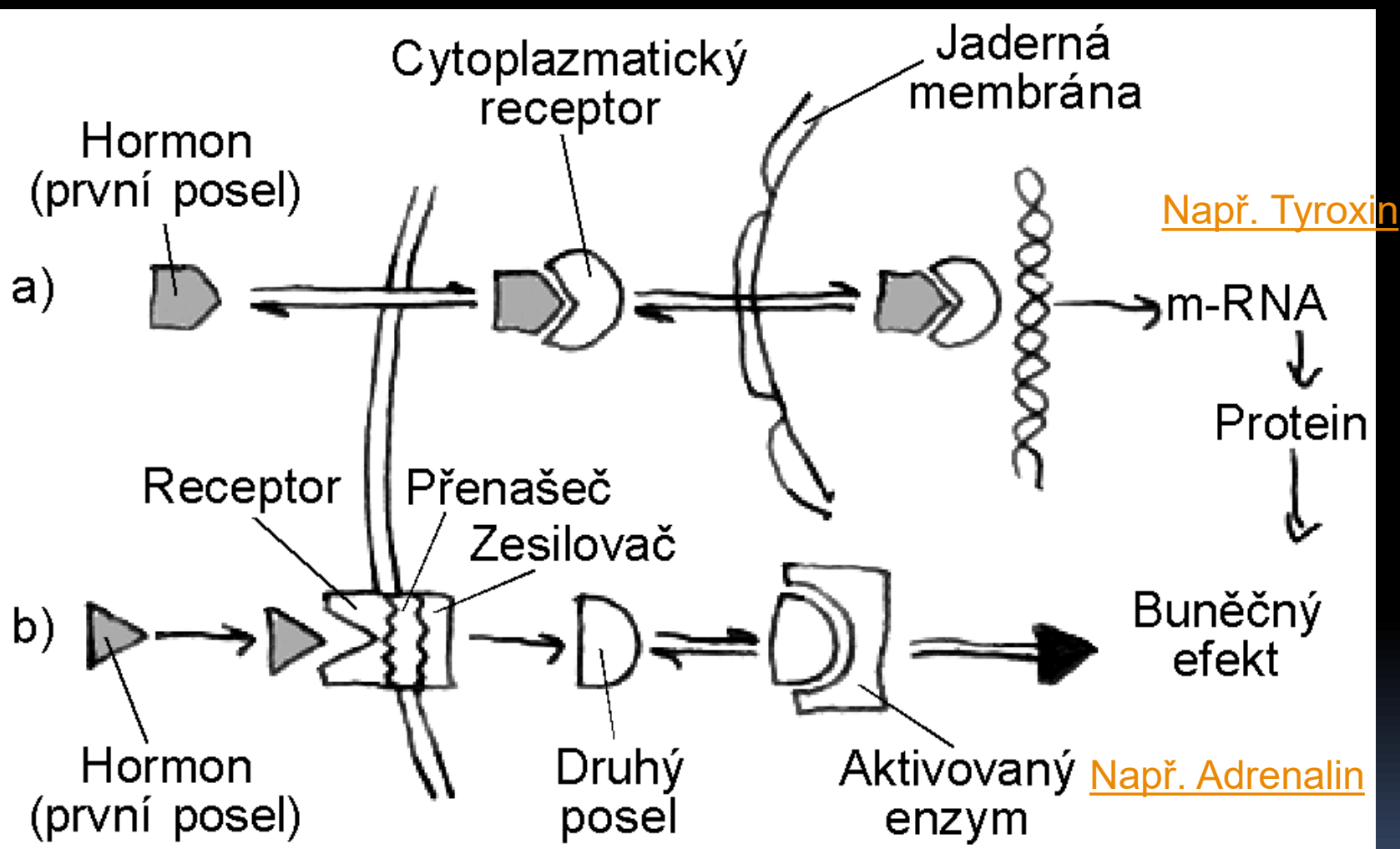

• Small molecules and ions • Paracrine • Neurotransmitter • Hormone • Neurohormone • Pheromone

Způsob předání signálu – mezi buňkami

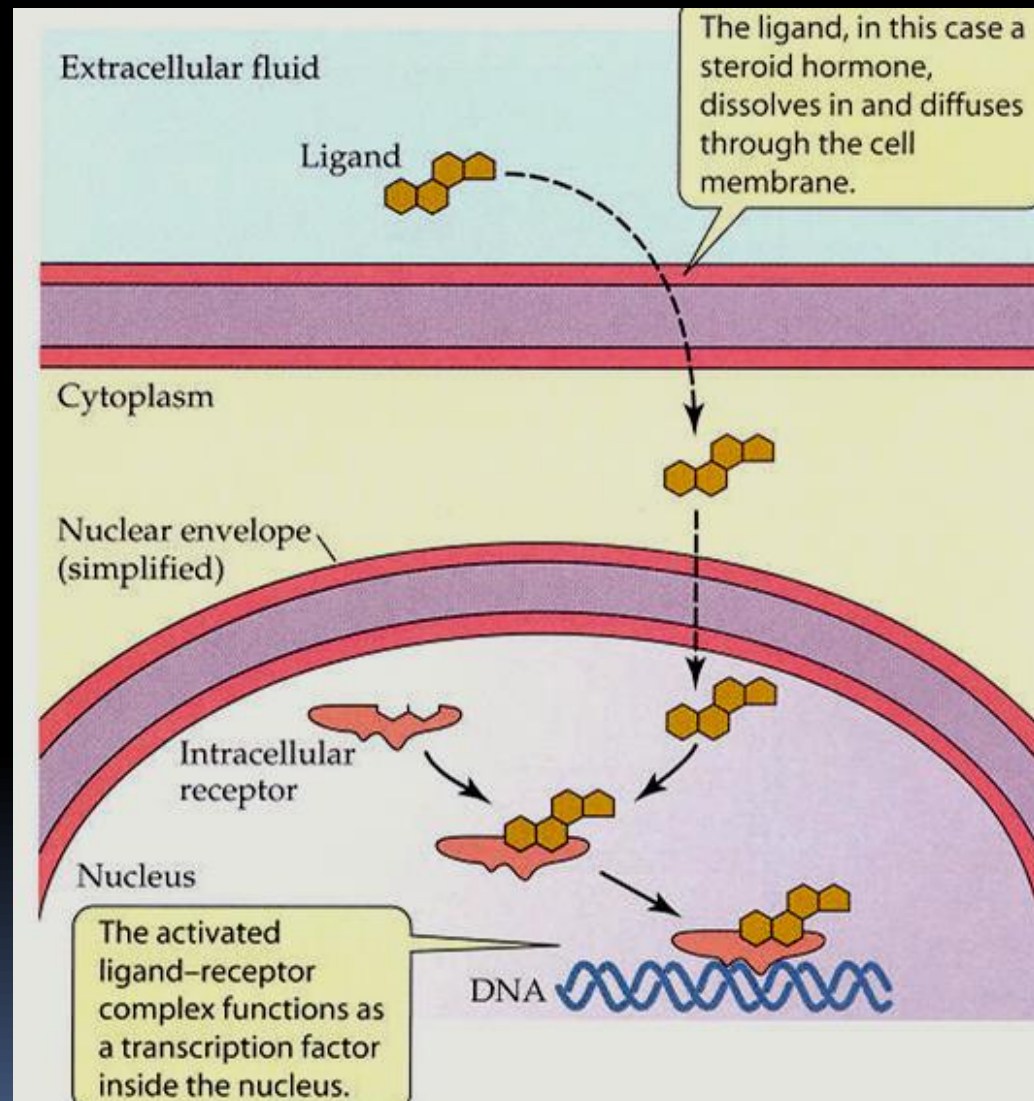

Způsob předání signálu – přes membránu

Způsob předání signálu – přes membránu

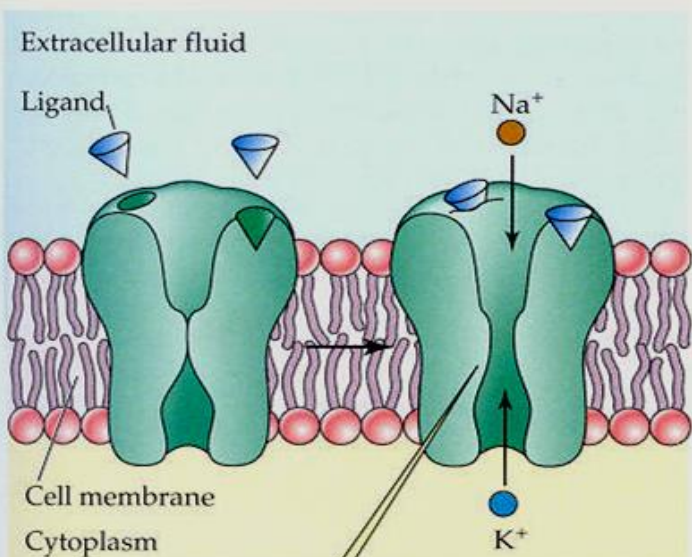
Varianta nepolární hormon

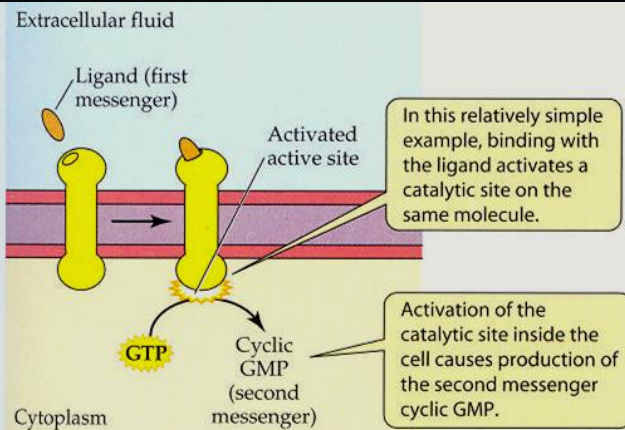
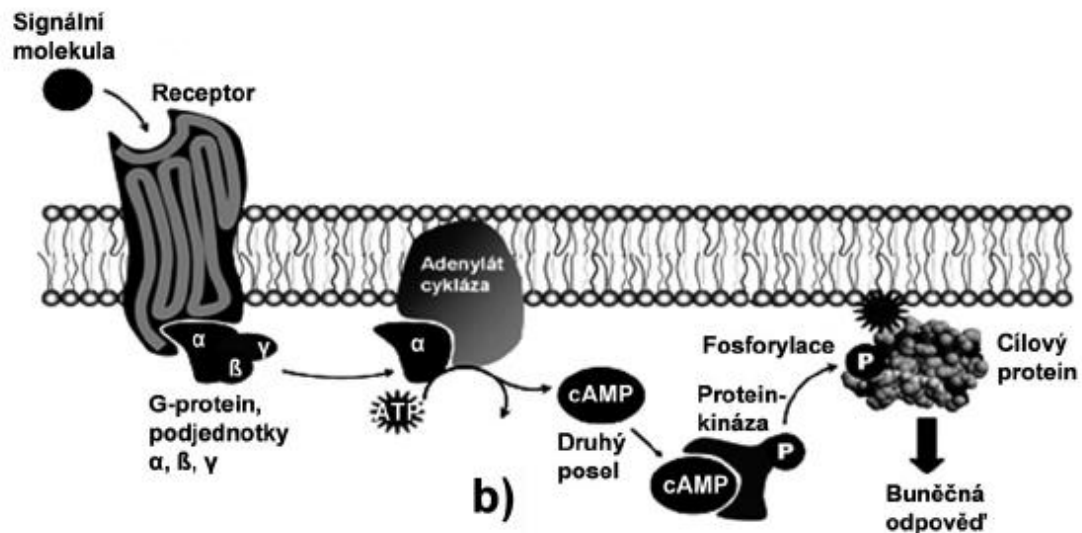
Nepolární hormon - účinek

Způsob předání signálu – přes membránu

Varianta polární hormon

In their typical mode of functioning, ligand-gated channels open to permit ions to pass through, thereby altering membrane electrical charge, when they bind to their ligands.

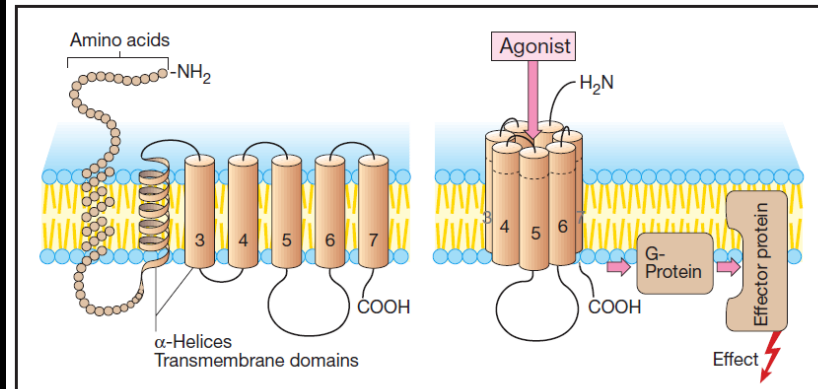

In this relatively simple example, binding with the ligand activates a catalytic site on the same molecule.

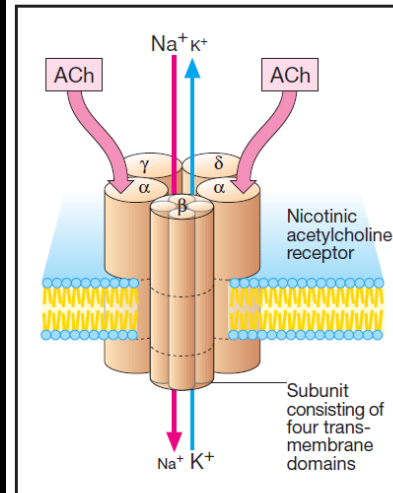
Activation of the catalytic site inside the cell causes production of the second messenger cyclic GMP.

Ještě jednou: 4 způsoby předání signálu přes membránu

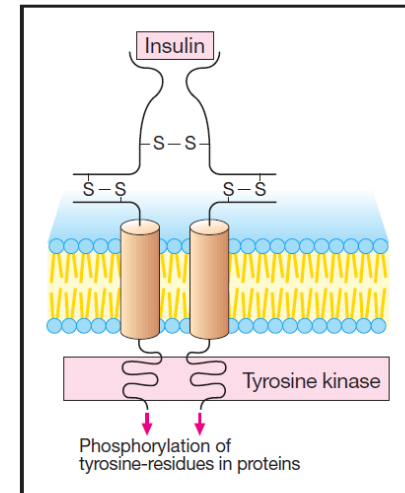
- A – GPCR (G protein coupled receptor)
- B – Ligandem řízený kanál
- C – Ligandem řízený enzym
- D – Proteosyntézu řídící receptor

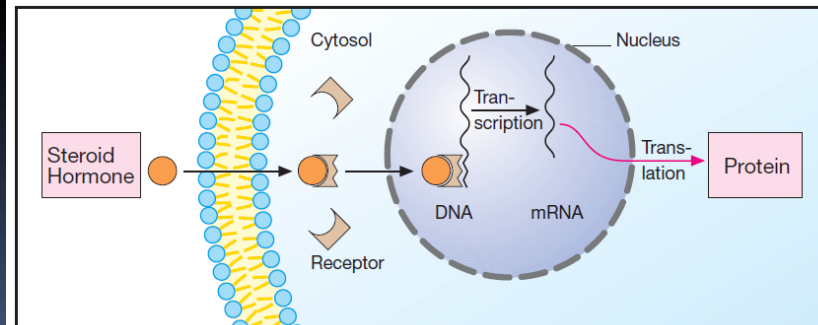
A. G-Protein-coupled receptor

B. Ligand-gated ion channel

C. Ligand-regulated enzyme

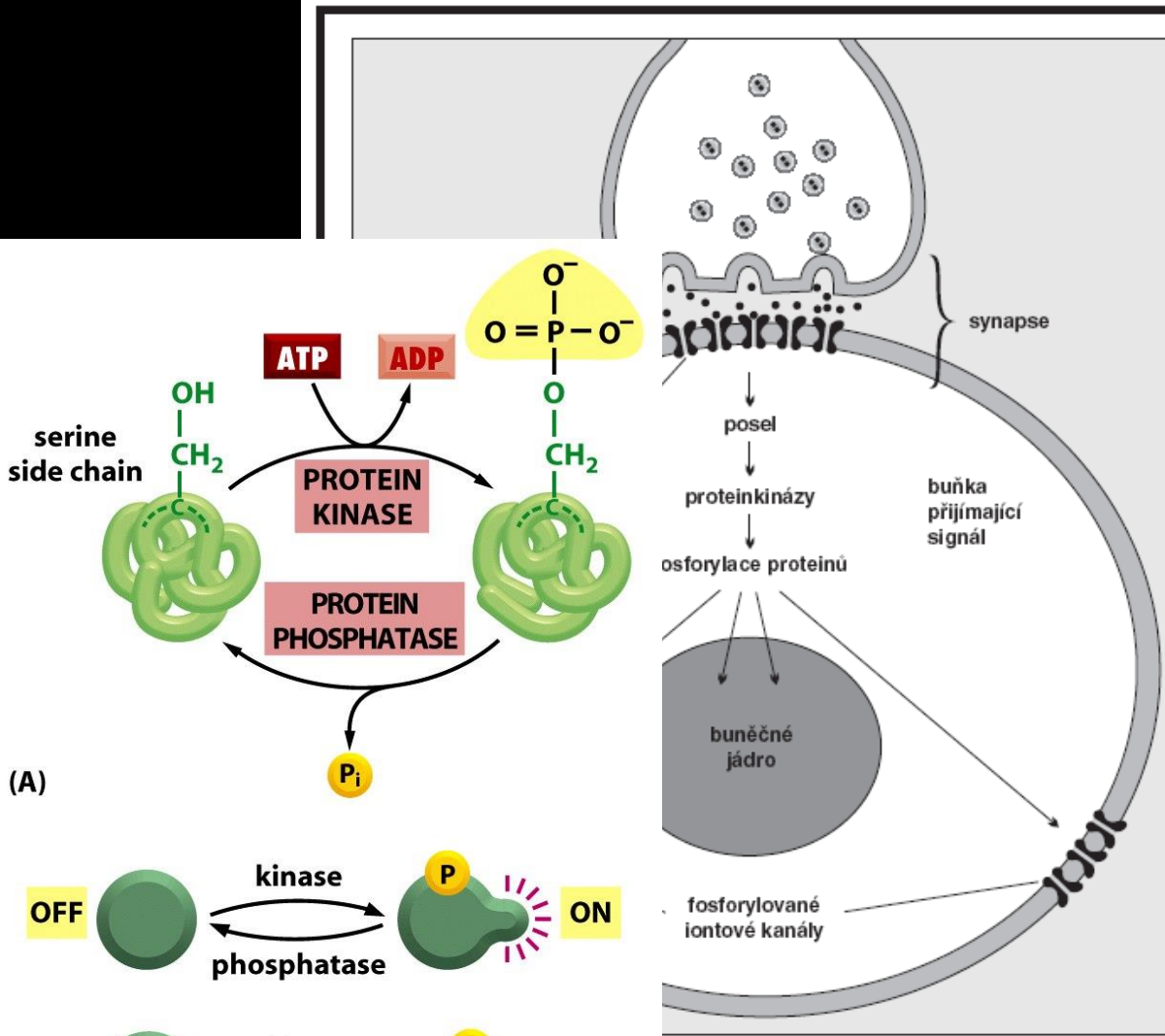

D. Protein synthesis-regulating receptor

Proteinkinázy – zprostředkují „nabití“, fosforilaci

Pomalý synaptický přenos a fosforylace bílkovin

nálů. Na četnosti a výkonnosti jednotlivých typů ion-

PRINCIP PROTEINOVÉ FOSFORYLACE

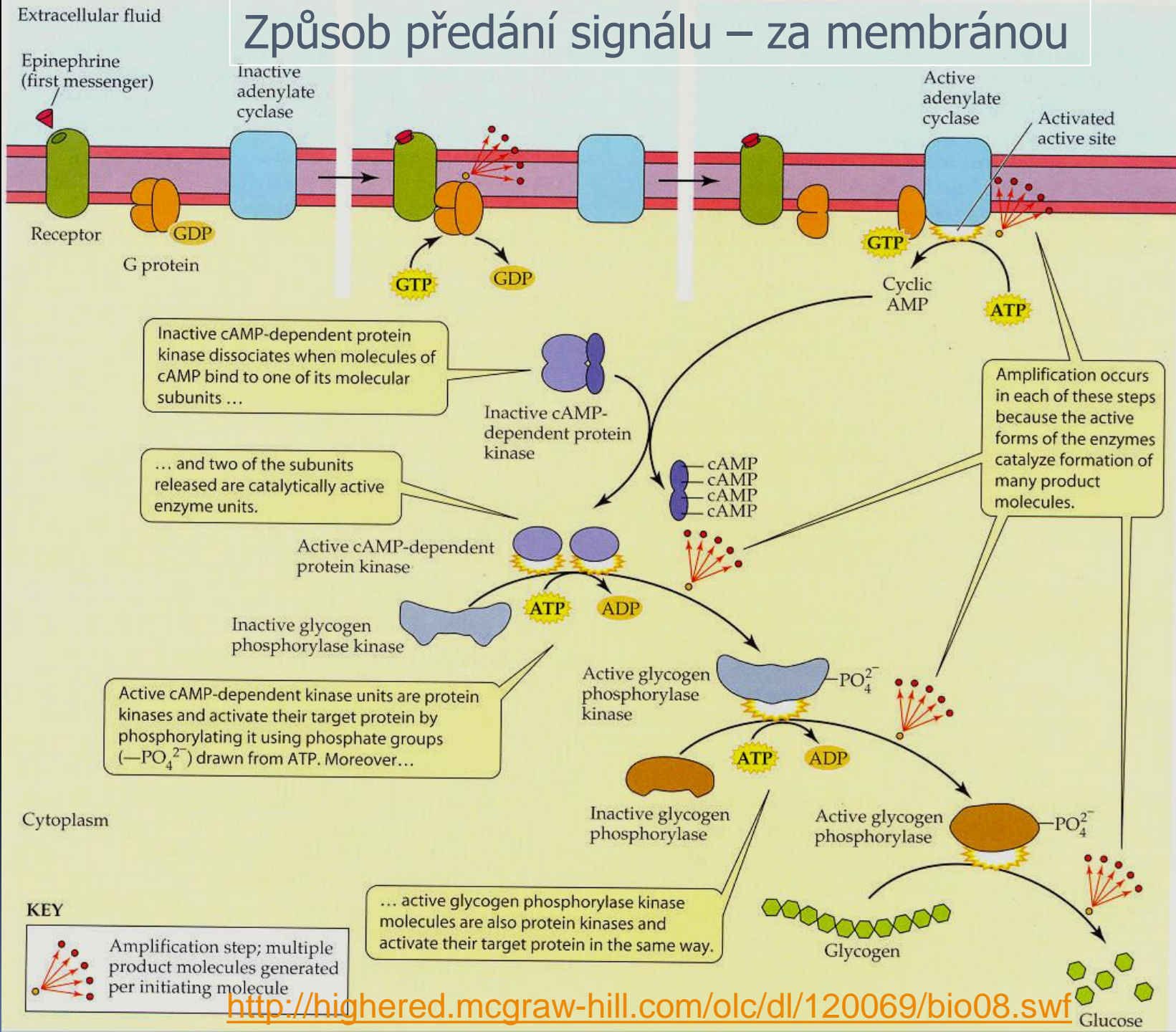
Fosfátová skupina, předaná např. adenosintrifosfátem nebo guanodintrifosfátem, je navázána na protein prostřednictvím enzymů proteinkináz, jejichž známe řadu. Proteinové šroubovice či „skládané lístky“ jsou tvořeny aminokyselinami, z nichž tři (serin, tyrozin, treonin) jsou pro fosforylaci významné. Mají volnou hydroxylovou skupinu OH, na niž se prostřednictvím proteinkinázy navazuje fosfát. Výrazný záporný náboj nesený touto fosfátovou skupinou pozmění elektrické pole v prostorovém uspořádání bílkovinného „klubíčka“ či „válečku“, a tím změni i strukturu a funkci proteinu. Jestliže jde o iontový kanál, může se na delší dobu částečně uzavřít nebo otevřít. Jde-li o enzym, zrychlí se nebo zpomalí ta biochemická reakce, kterou enzym katalyzuje.

„Cestou zpátky“ je defosforylace, o níž se starají enzymy fosfatázy (jsou-lii nablízku). O významu fosforylaci a defosforylaci bílkovin svědčí i to, že za obecný výzkum proteinkináz a proteinfosfatáz byla už udělena Nobelova cena r. 1992 Edwlnu G. Krebsovi a Edmundu H. Fisherovi (viz Vesmír 72, 13, 1993/1). F. V.

3. P. Greengard zjistil, že poté, co neuropřenašeč (dopamin) stimuluje receptor umístěný v membráně nervové buňky, vzroste v cytoplasmě této buňky koncentrace molekul druhého posla, např. cyklického adenosinmonofosfátu (cAMP). Jím aktivované proteinkinázy (klíčové proteiny fosforylace) pak modifikují nejrůznější proteiny, a fosforylované proteiny měni funkce buňky. Mimo jiné mají vliv na činnost iontových kanálů v buněčné membráně (rychlý přenos).

Figure 3-64 Molecular Biology of the Cell 5/e (© Garland Science 2008)

Způsob předání signálu – za membránou

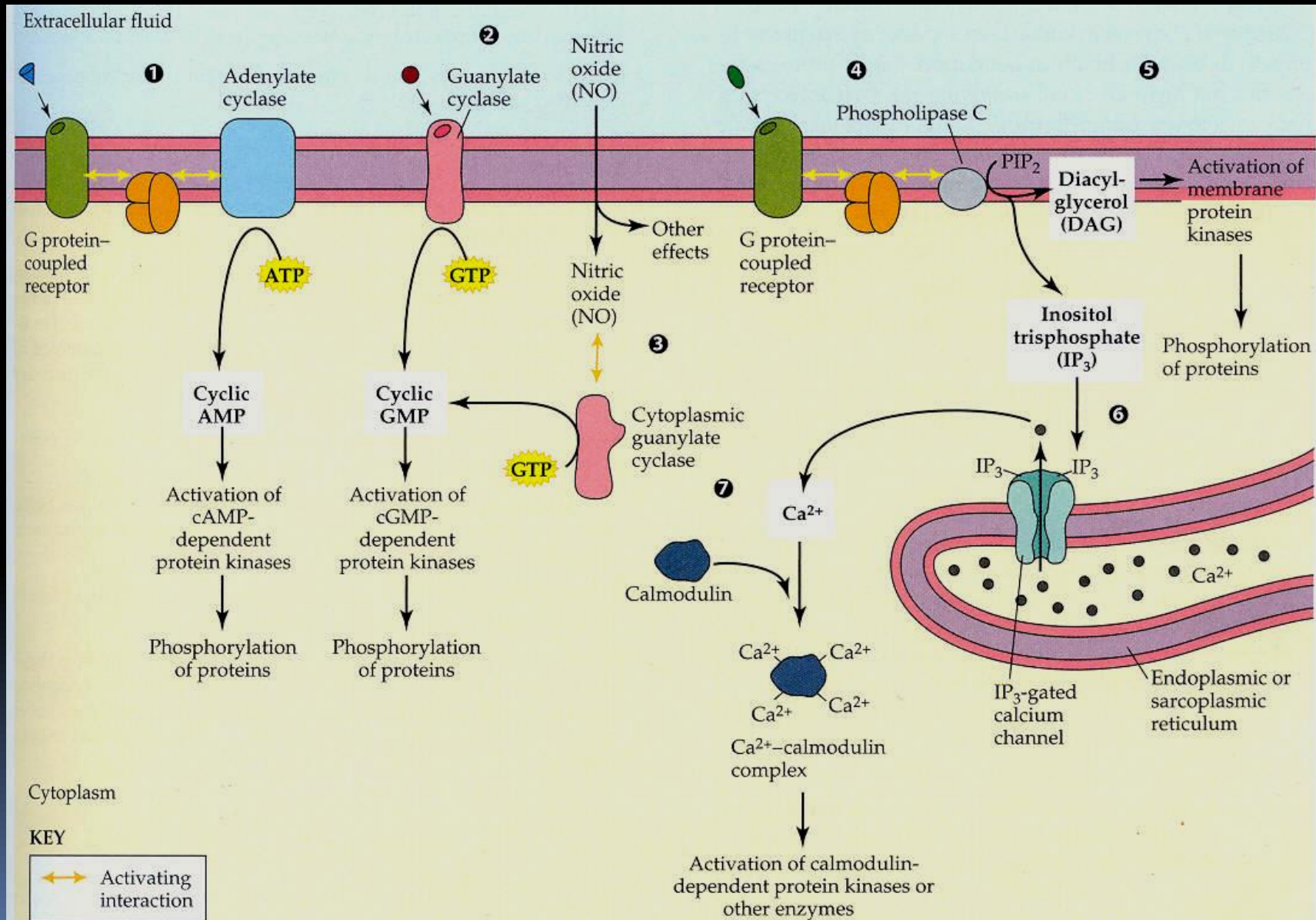

Proč tolik úrovní?

- Zesílení
- Propojení

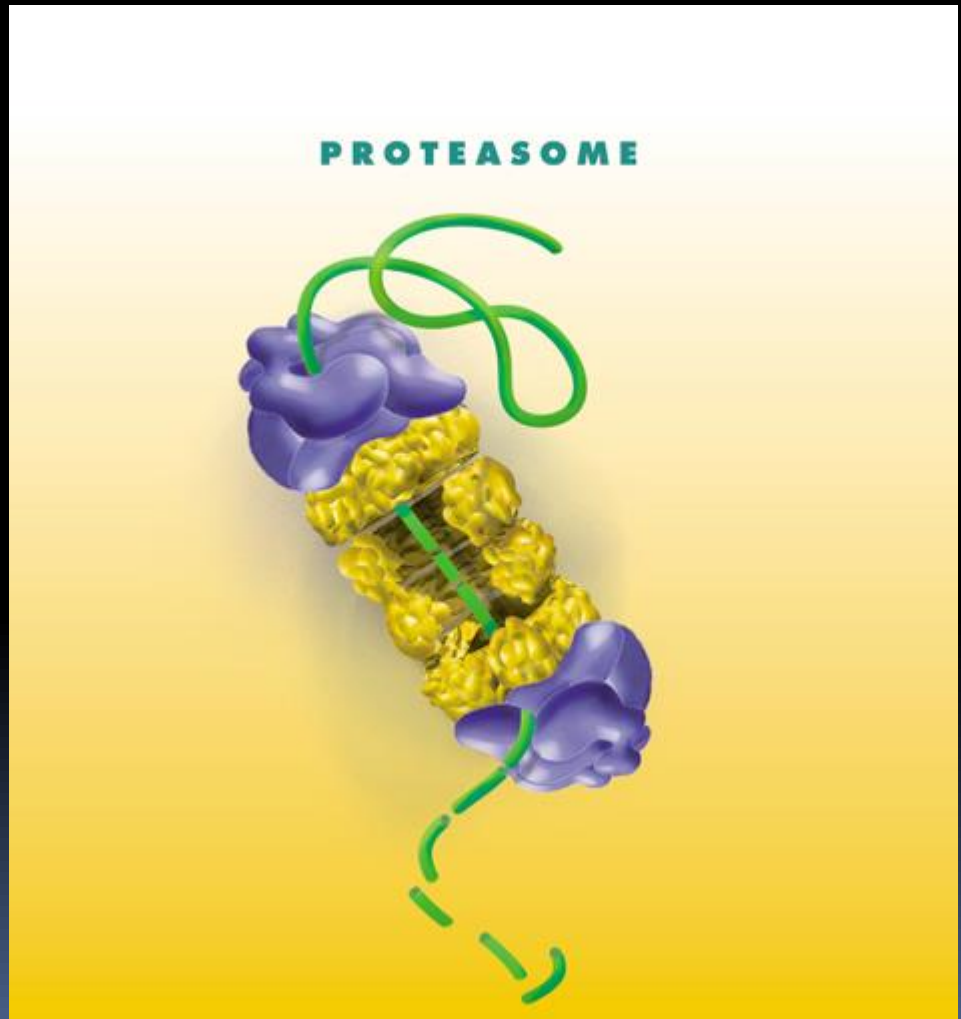
Družící poslové

Animace

Použité látky vlastní musí být degradovány stejně jako látky cizorodé

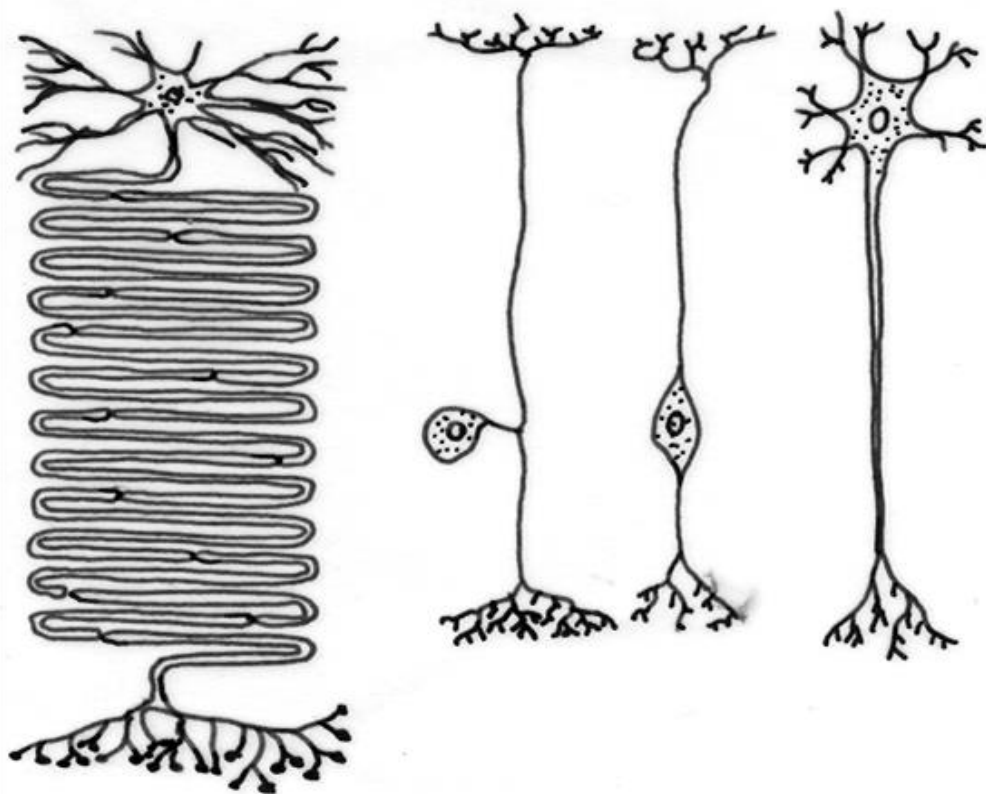
Proteazómy - úklid vlastních signálů – transkripčních faktorů a enzymů
Příprava volných AK

Obscná neurofyziologie - signály přenášené vzrušivými membránami

Řeč elektrických změn je typická, ale citlivost na chemické signály zůstává a je bohatě využita.

Základní stavební a funkční plán
nervového řízení.

Spolupráce s gliovými buňkami.

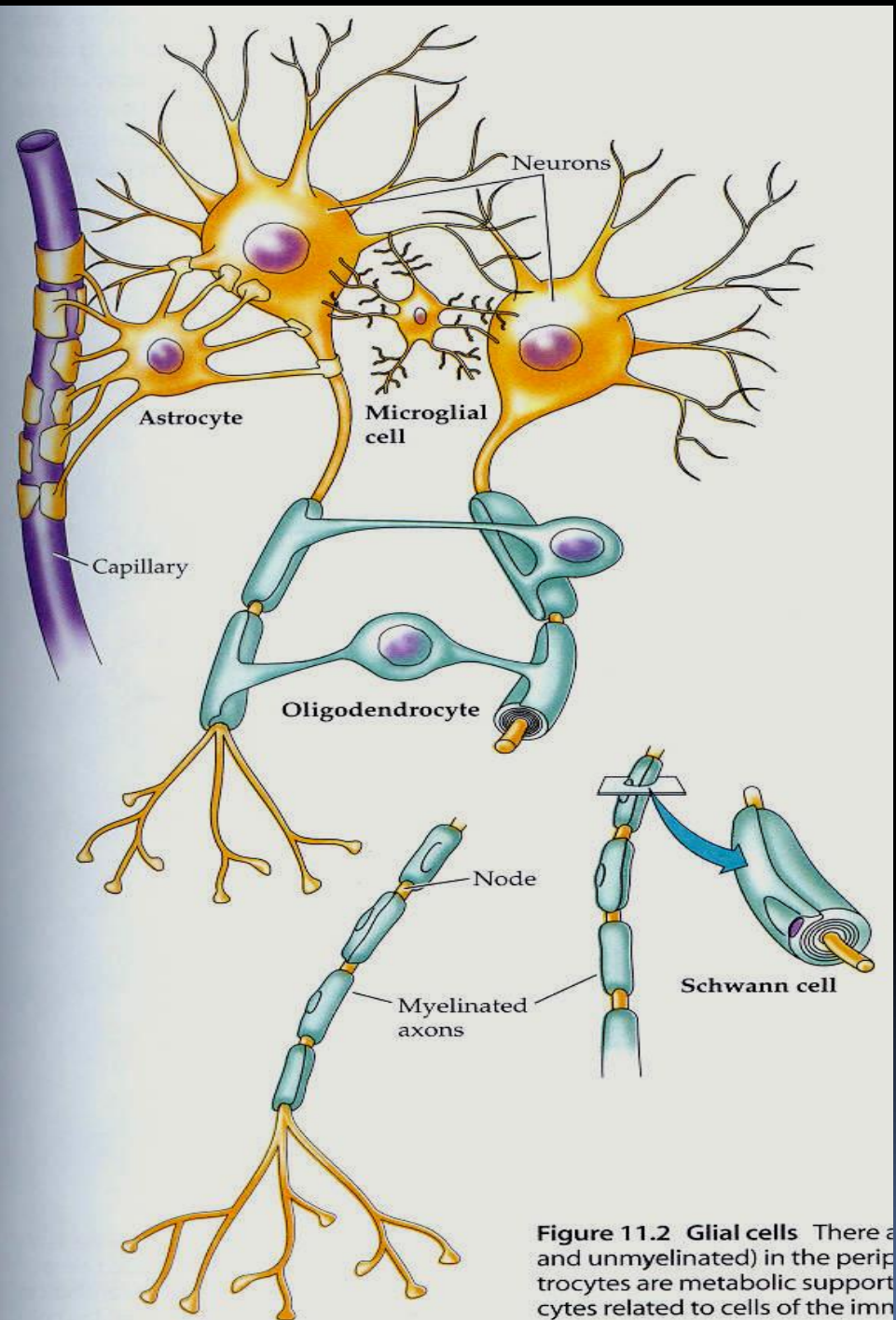
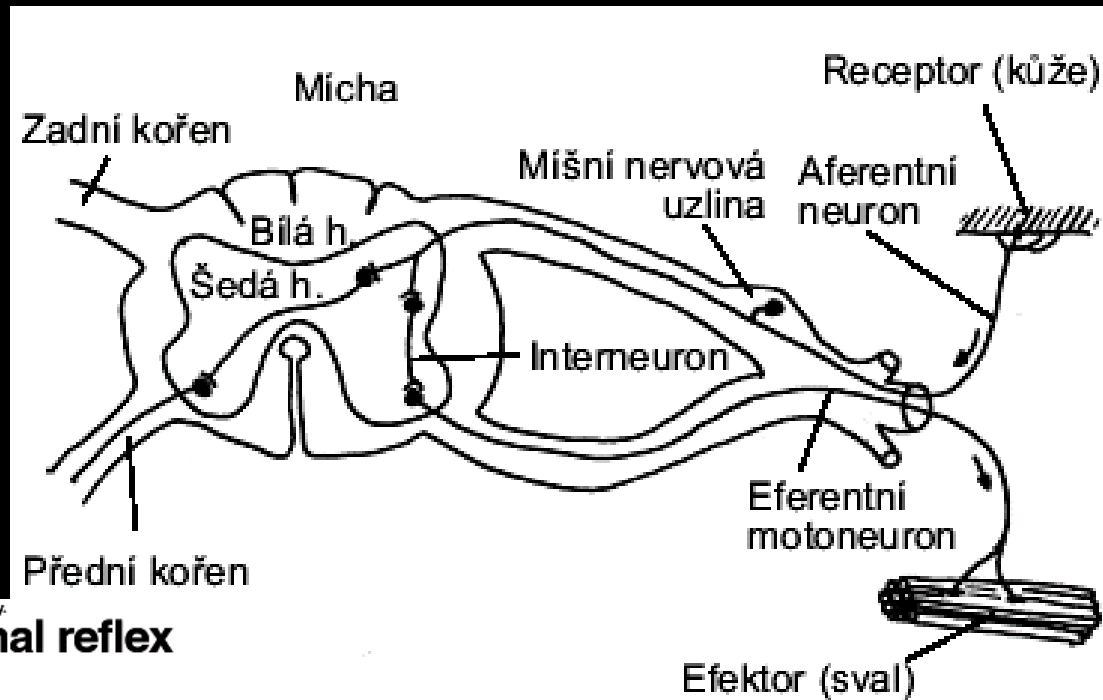

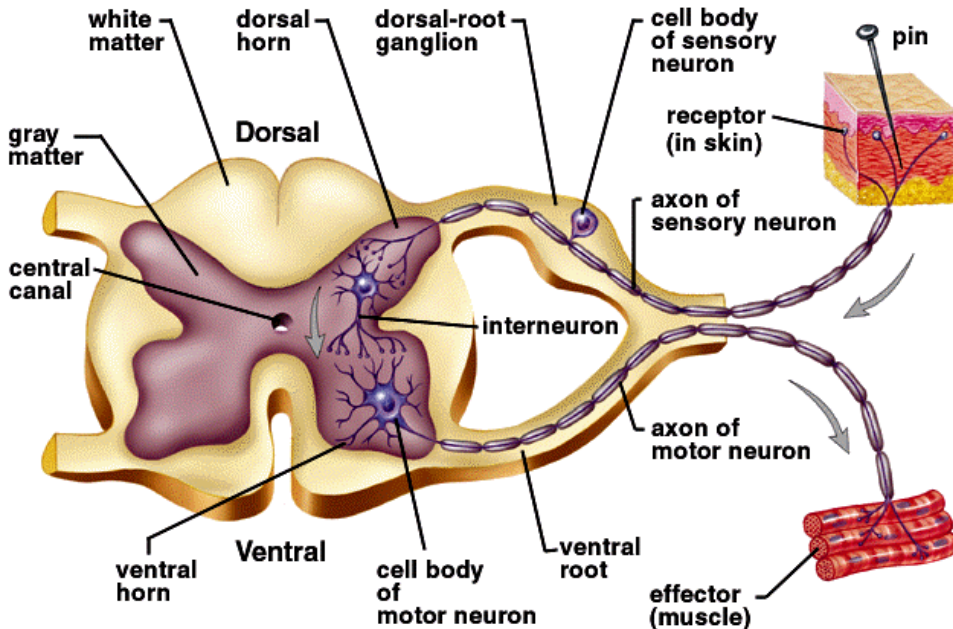
Figure 11.2 Glial cells There are myelinated and unmyelinated) in the periphery. Astrocytes are metabolic support cells related to cells of the immune system.

Základní stavební
a
funkční plán nervové soustavy.

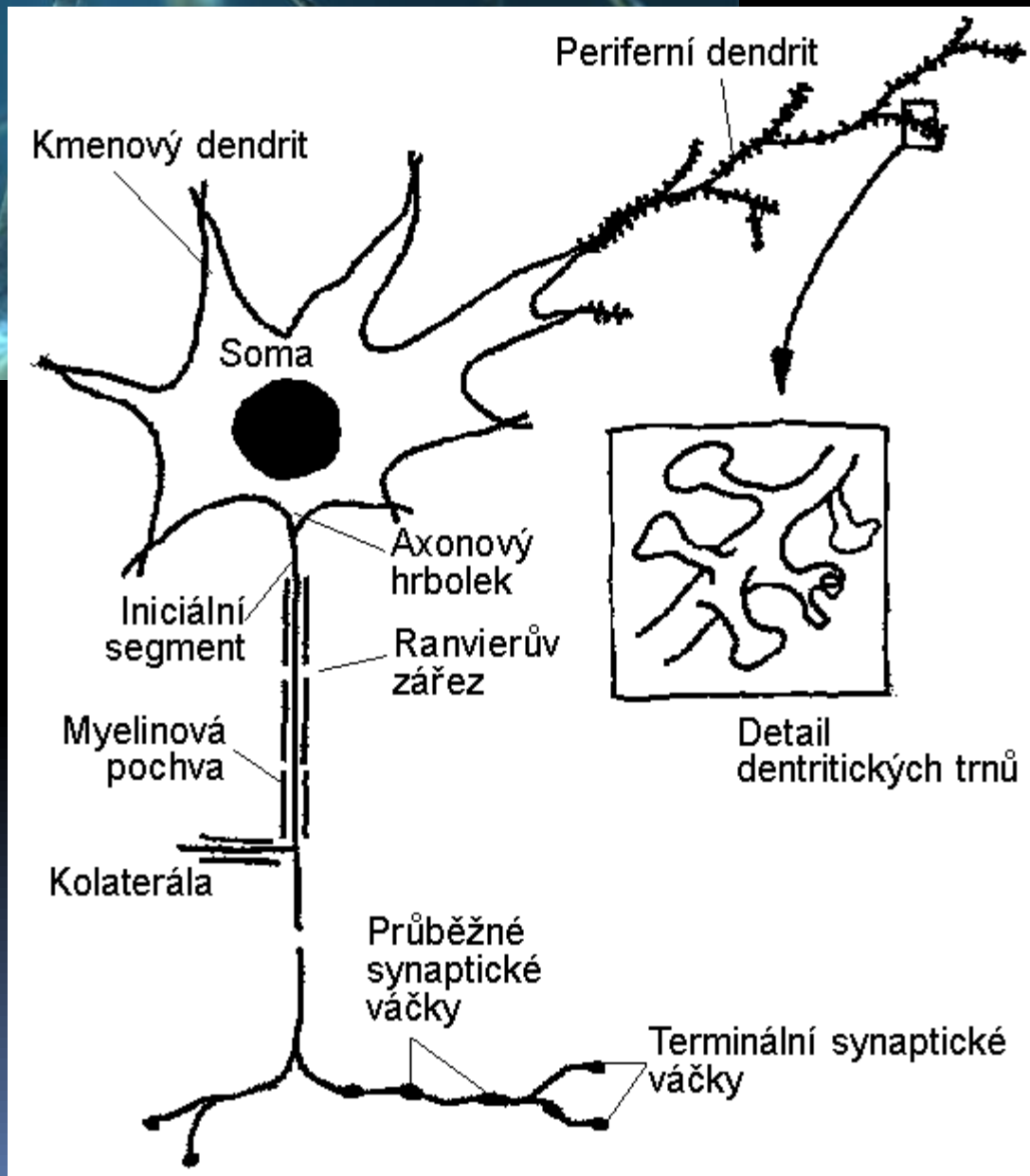
Copyright © The McGraw-Hill Companies, Inc. Permission required for reproduction or display.

A reflex arc showing the path of a spinal reflex

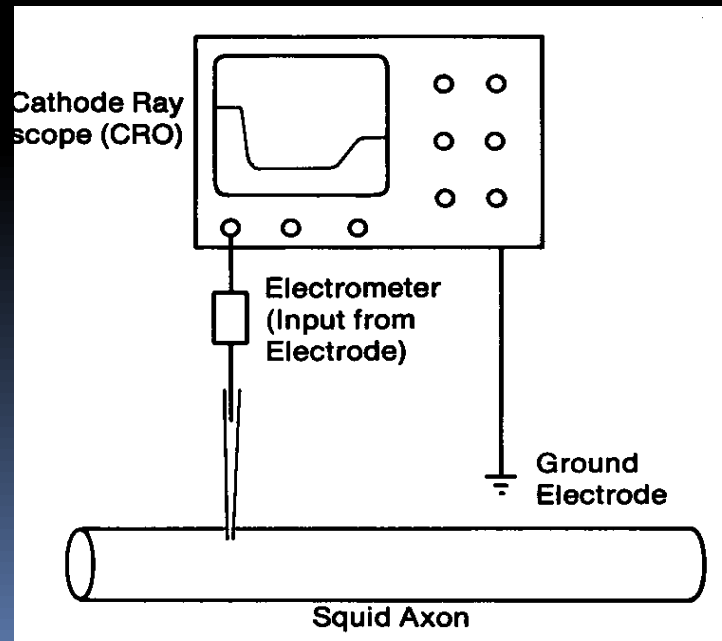

Neuron a jeho součásti

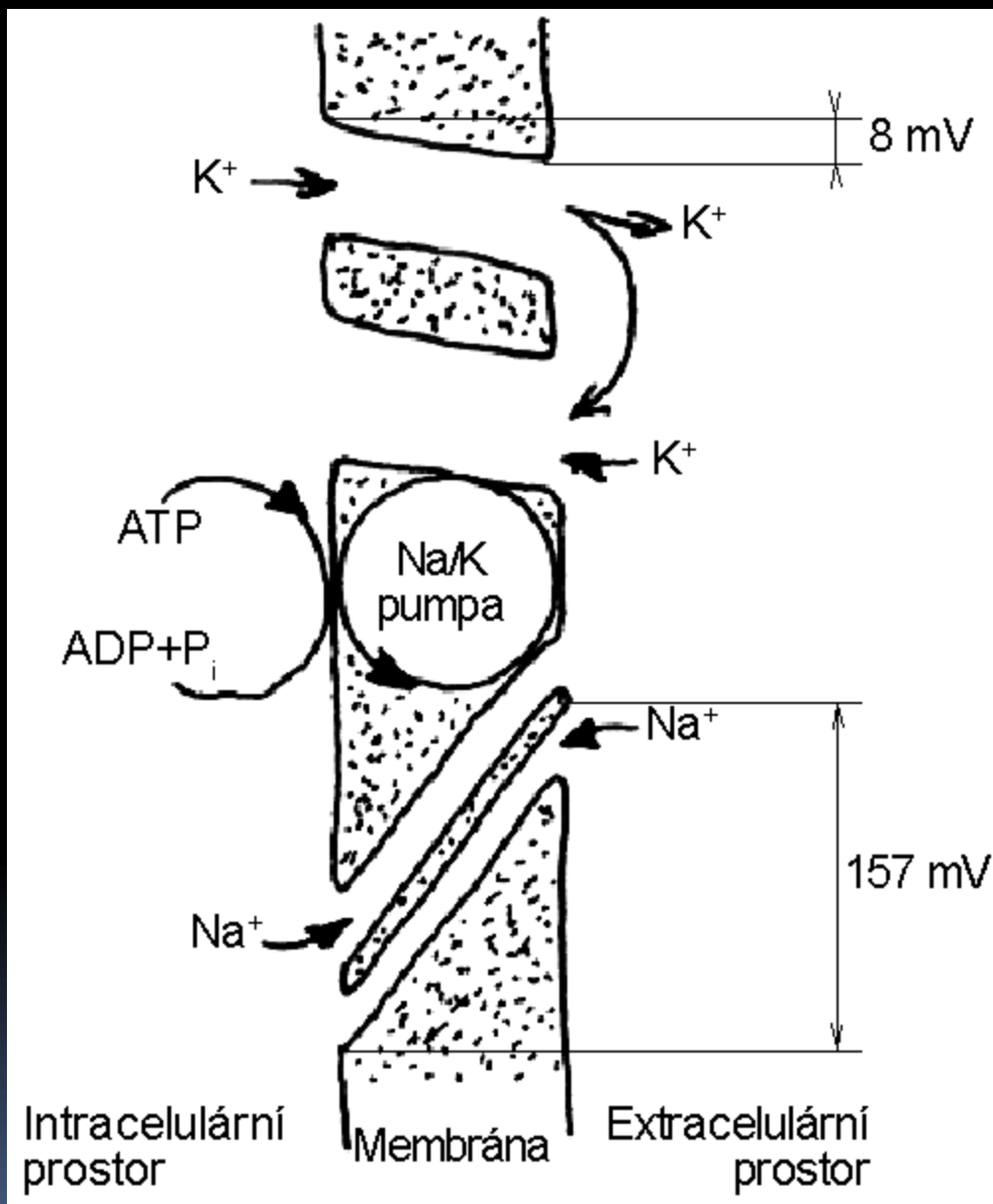

Nabitá membrána - Klidový potenciál

Iont	Koncentrace		Gradient Intra/Extra	Rovnovážný potenciál
	Intracelulární	Extracelulární		
Na ⁺	12 mmol/l	145 mmol/l	1:12	+67 mV
K ⁺	155 mmol/l	4 mmol/l	39:1	-98 mV
Cl ⁻	4 mmol/l	123 mmol/l	1:31	-90 mV
volný Ca ²⁺	10 ⁻⁴ mmol/l	1,5 mmol/l	1:15.000	+129 mV
fixní anionty	155 mmol/l			

Rozdílné postavení Na a K iontů

Na – daleko od rovnováhy

K – v rovnováze

K⁺:

KONCENTRACE

Na⁺:

NÁBOJ

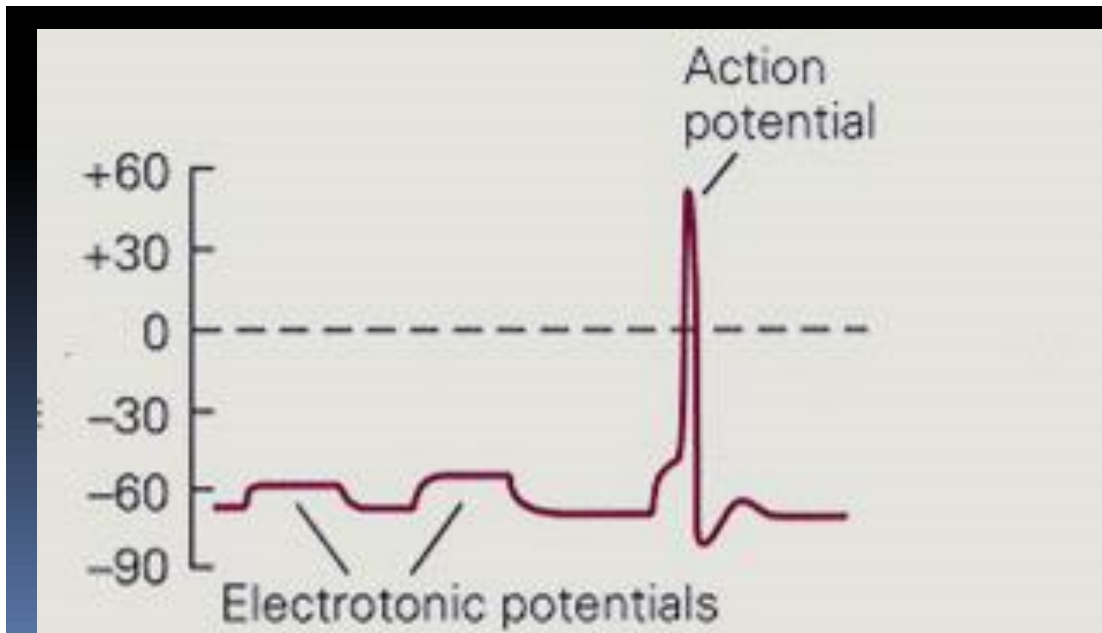
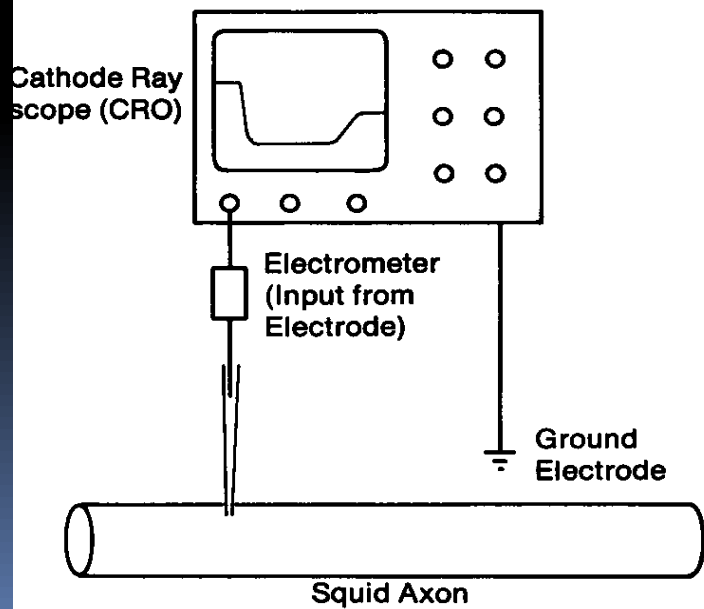
INTRA (-)

EXTRA (+)

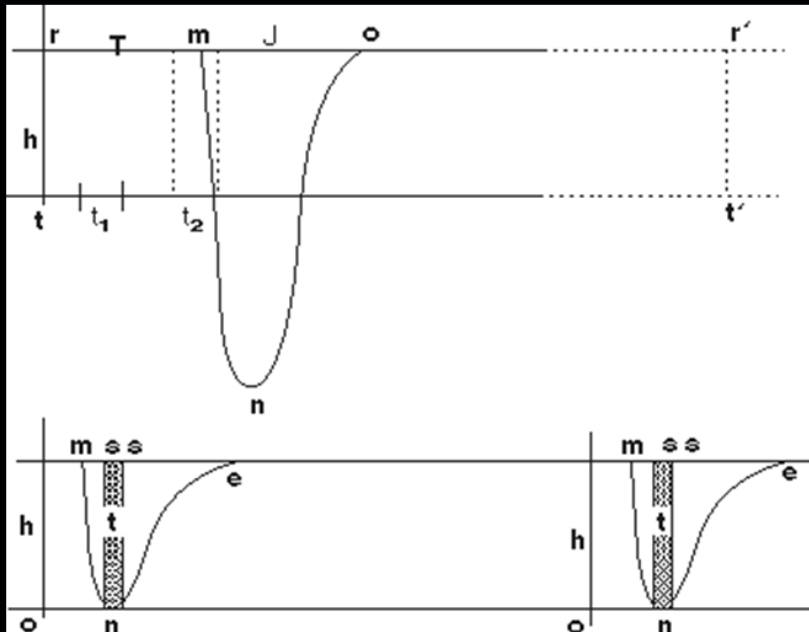
Koncentrace hlavních iontů na membráně.

Ion, který nejlépe prochází membránou určuje její celkové napětí (vnucuje svůj rovnovážný potenciál)

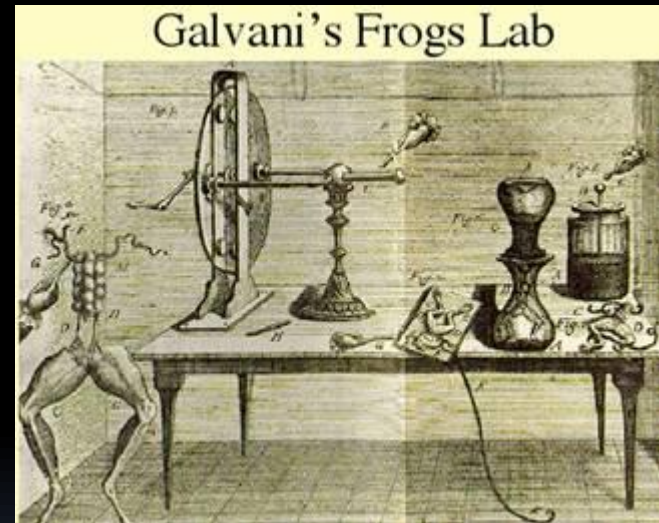
Ion	Koncentrace		Gradient Intra/Extra	Rovnovážný potenciál
	Intracelulární	Extracelulární		
Na ⁺	12 mmol/l	145 mmol/l	1:12	+67 mV
K ⁺	155 mmol/l	4 mmol/l	39:1	-98 mV
Cl ⁻	4 mmol/l	123 mmol/l	1:31	-90 mV
volný Ca ²⁺	10 ⁻⁴ mmol/l	1,5 mmol/l	1:15.000	+129 mV
fixní anionty	155 mmol/l			

Akční potenciál

Horní záznam odpovídá průběhu "nervového akčního proudu", tak jak jej Bernstein naměřil r. 1868 a publikoval r. 1871. Na spodním záznamu, který Bernstein publikoval v Elektrobiologii r. 1913, chybí překmit "akčního proudu" do kladných hodnot (průběhy jsou zaznamenány s opačnou polaritou, než na jakou jsme dnes zvyklí).

Akční potenciál (AP)

Bud' nevznikne vůbec,
nebo vzniká stále stejně velký.

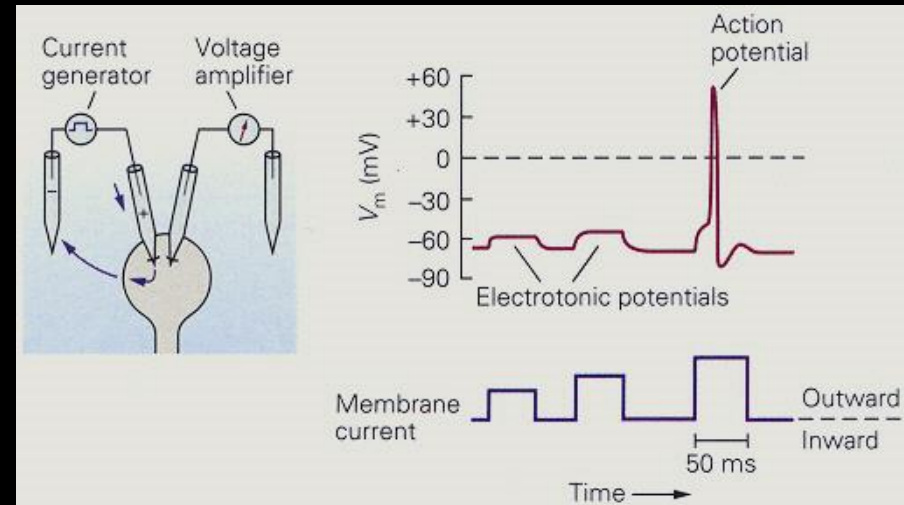
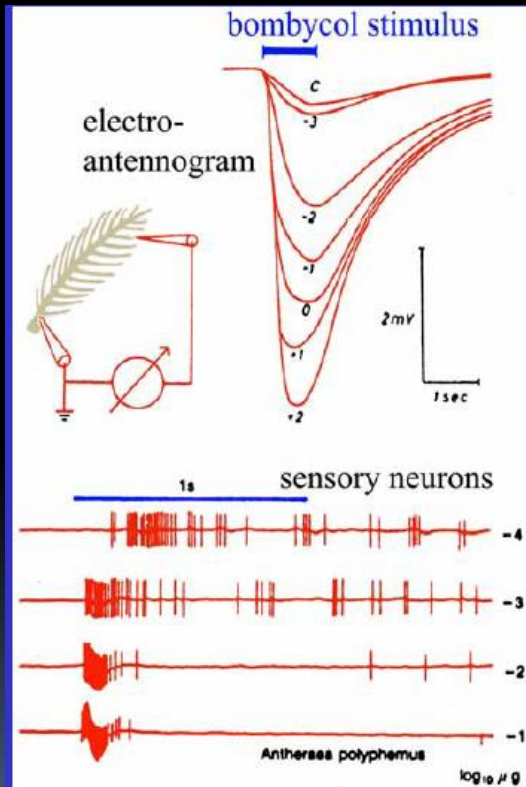

Figure 7-2C Depolarization.

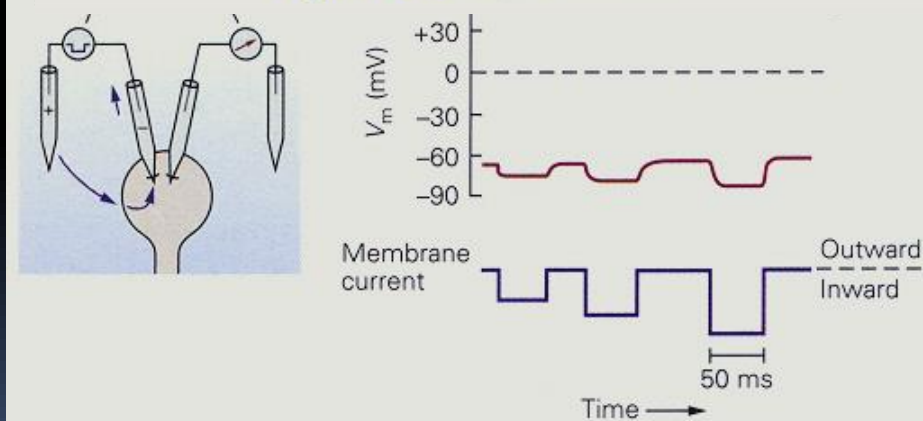
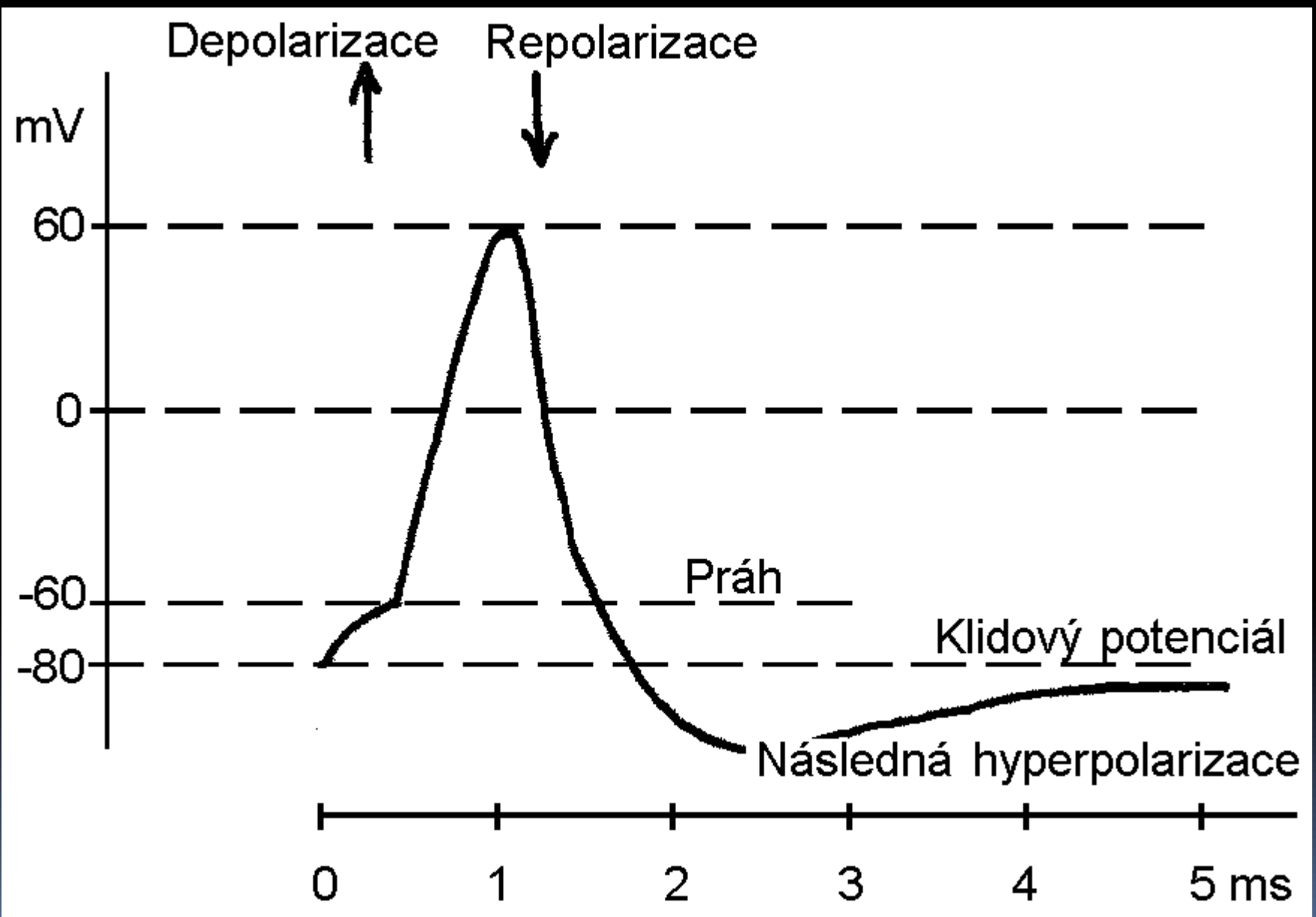

Figure 7-2D Hyperpolarization.

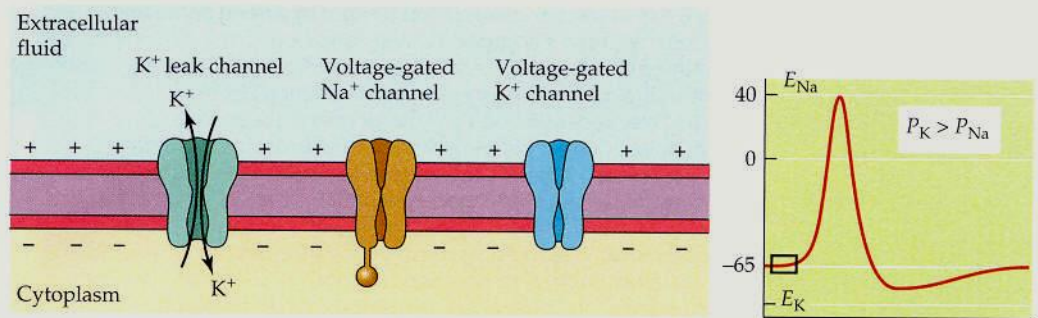
Informace, kterou AP přenáší, je zapsána do frekvence.

Časový záznam AP

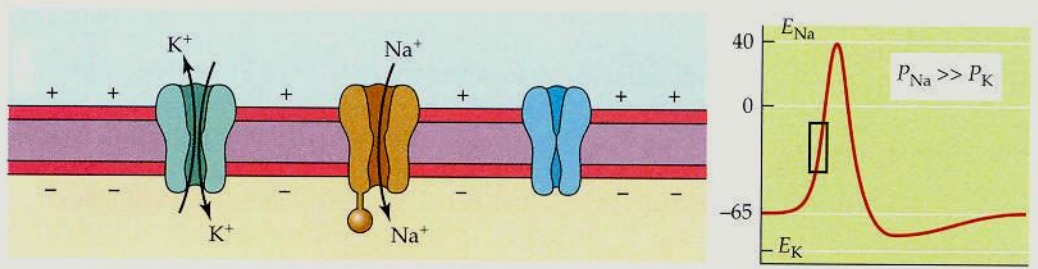

Mechanismus vzniku: Spolupráce kanálů při vzniku AP

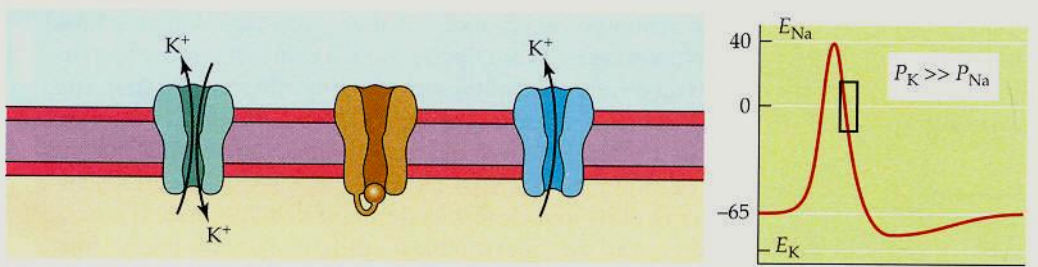
(a) Resting membrane potential

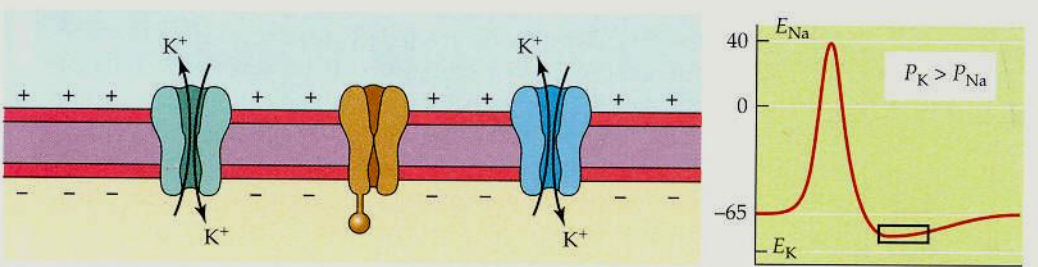
(b) Rising phase

(c) Falling phase

(d) Recovery

Na – daleko od rovnováhy
K – v rovnováze

K⁺:

KONCENTRACE

Na⁺:

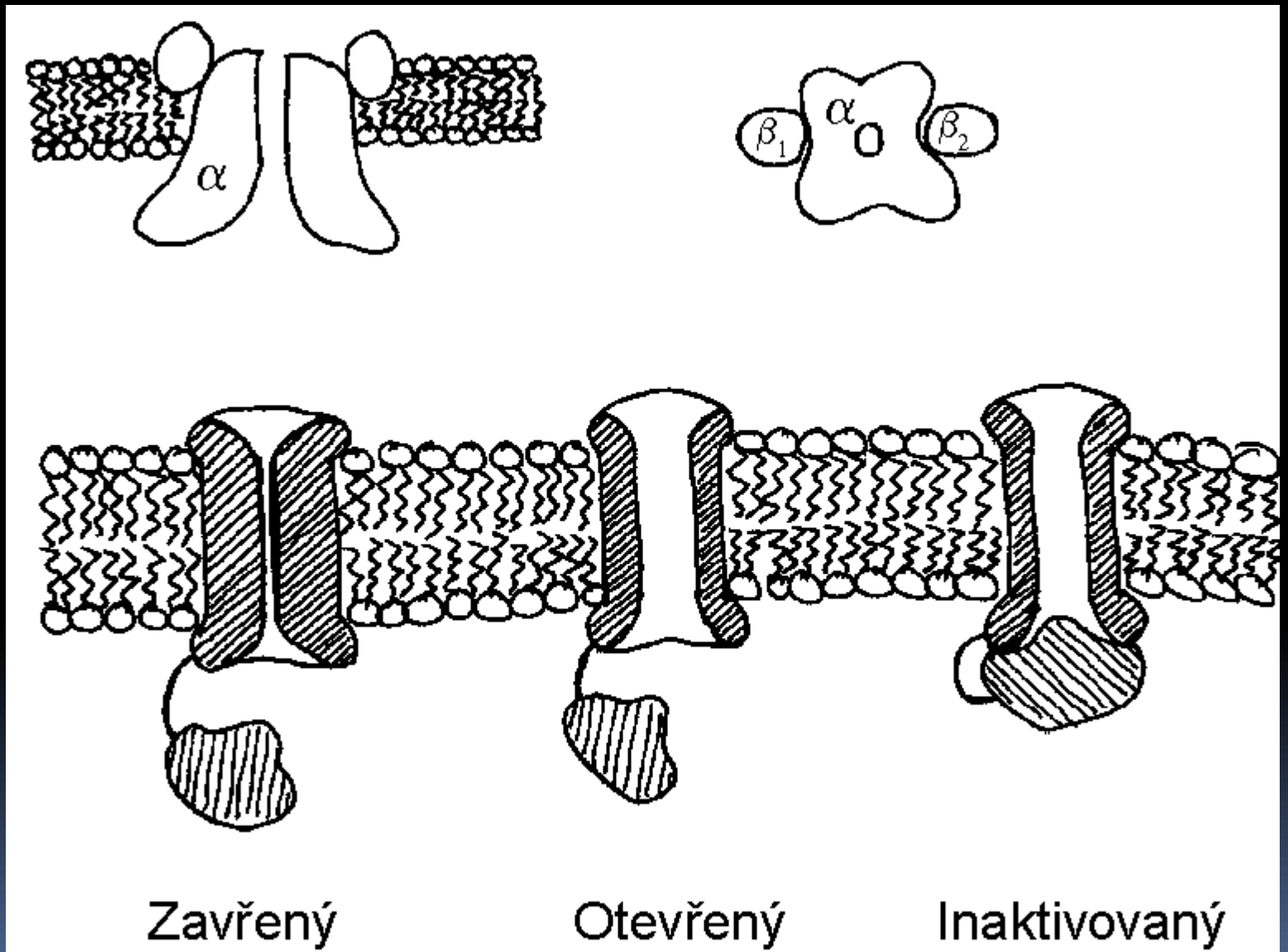
NÁBOJ

INTRA (-)

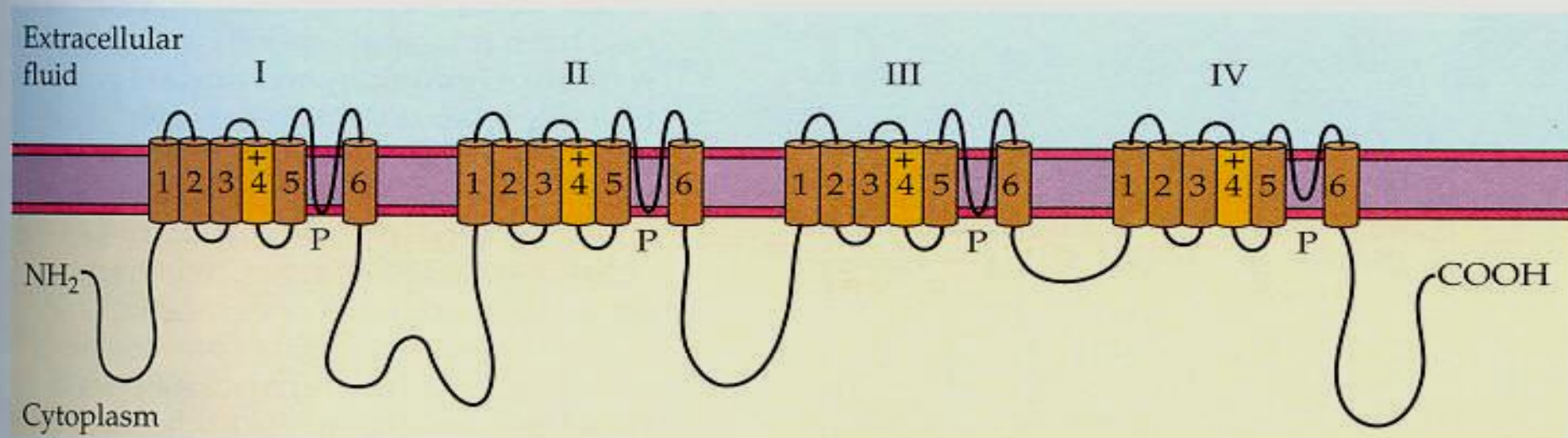
EXTRA (+)

Napětově řízený Na kanál – podmínka pro depolarizaci při vzniku AP

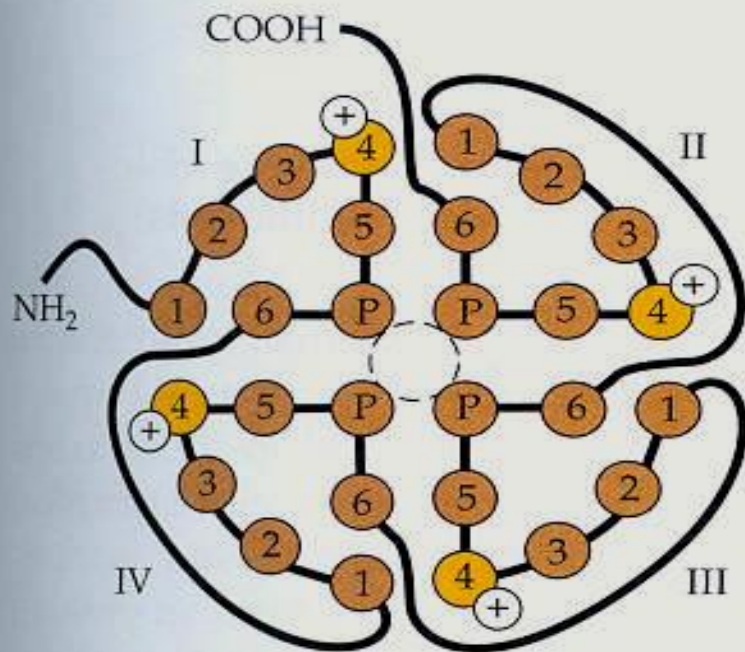
3 stavy

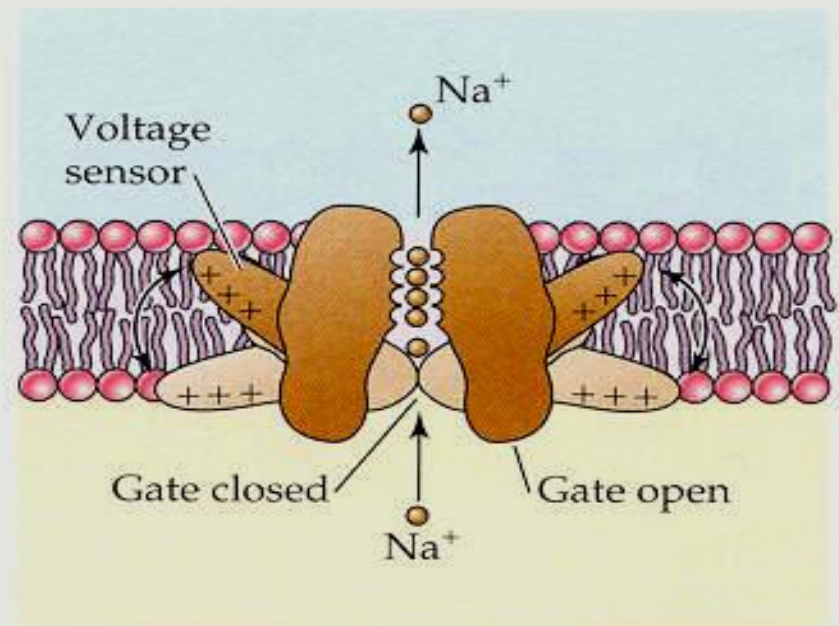
(a) Topology of voltage-gated Na^+ channels

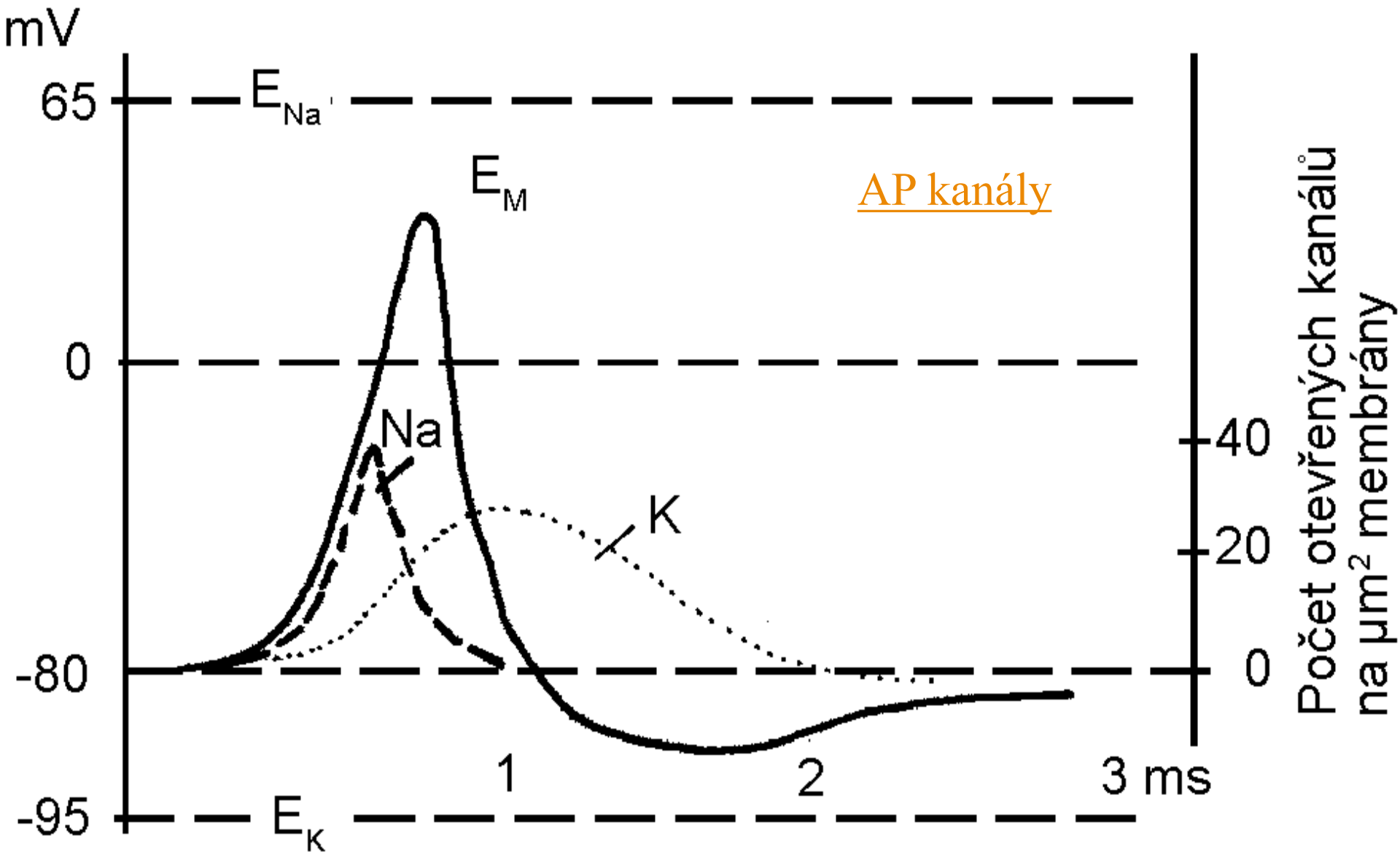
(b) Surface view of a Na^+ channel

(c) Voltage-dependent conformational change

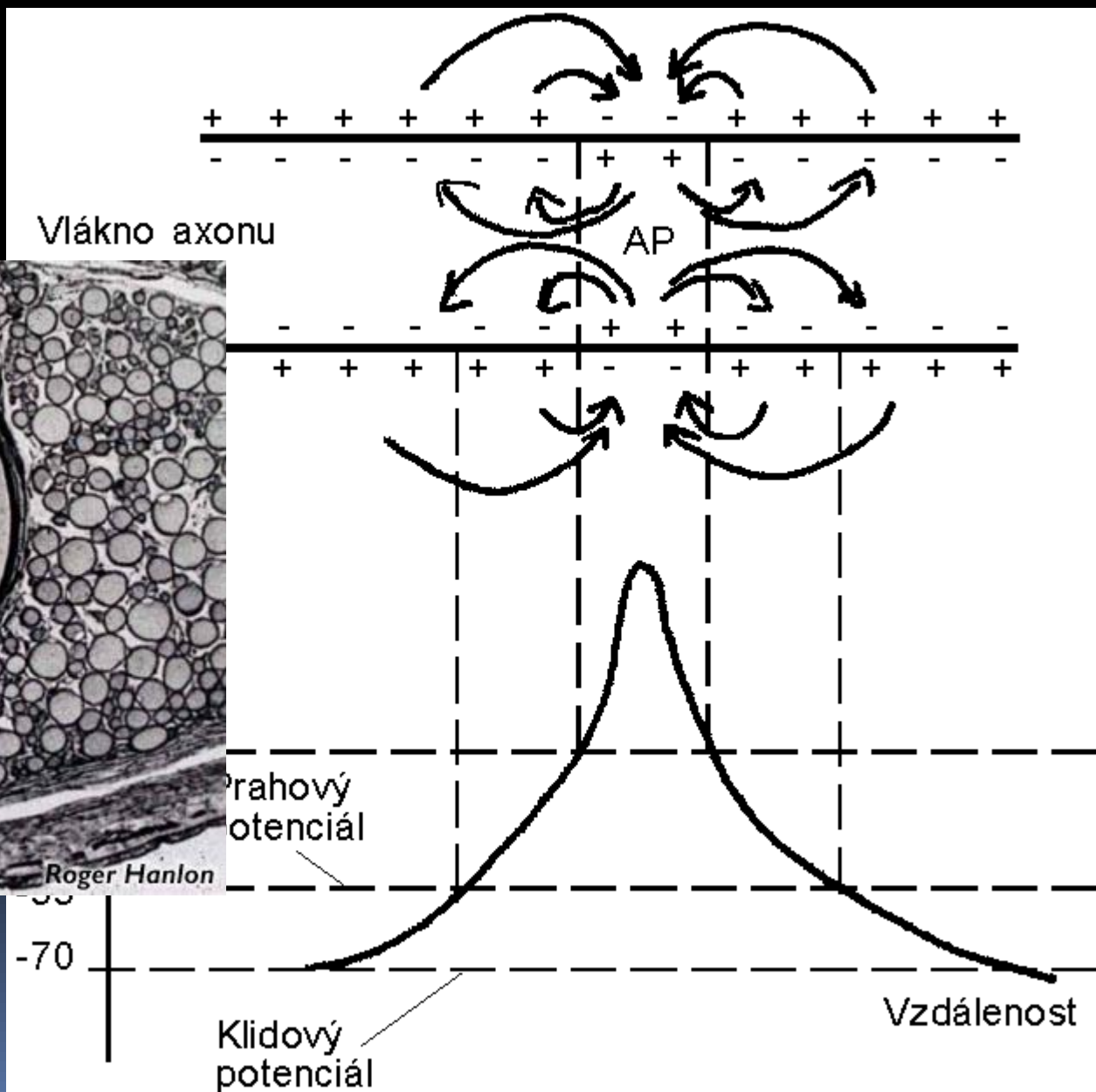
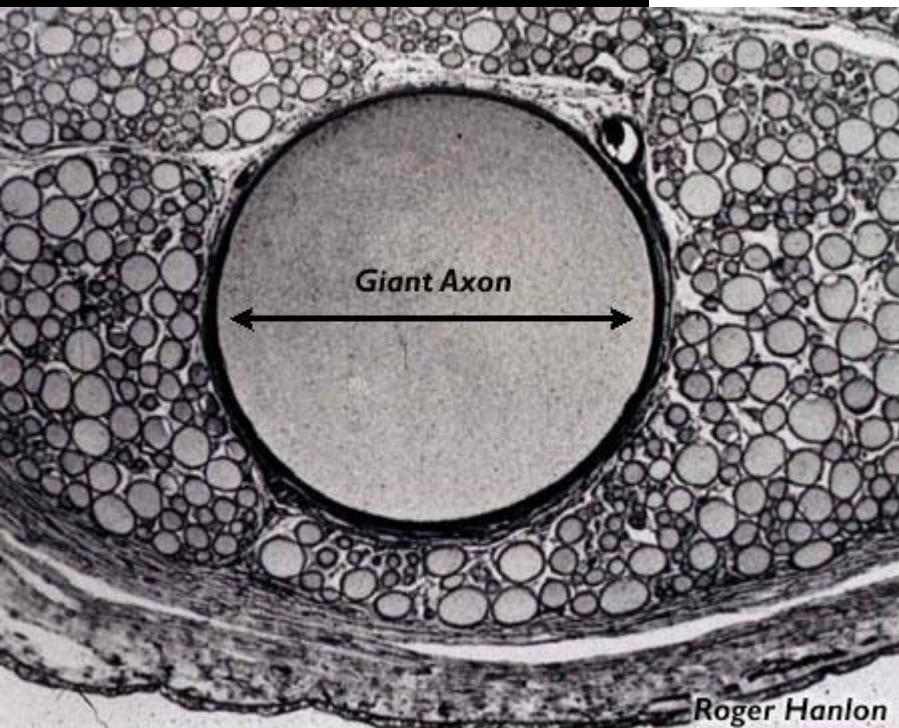

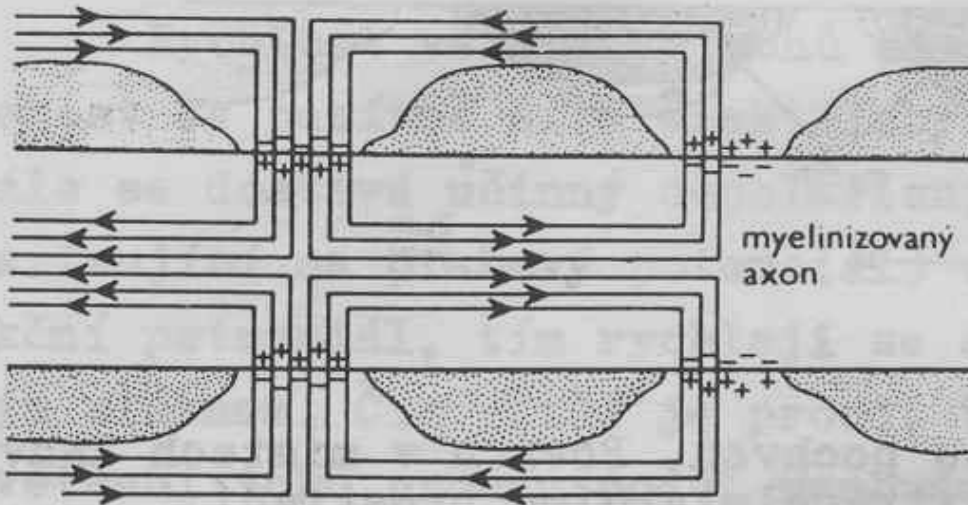
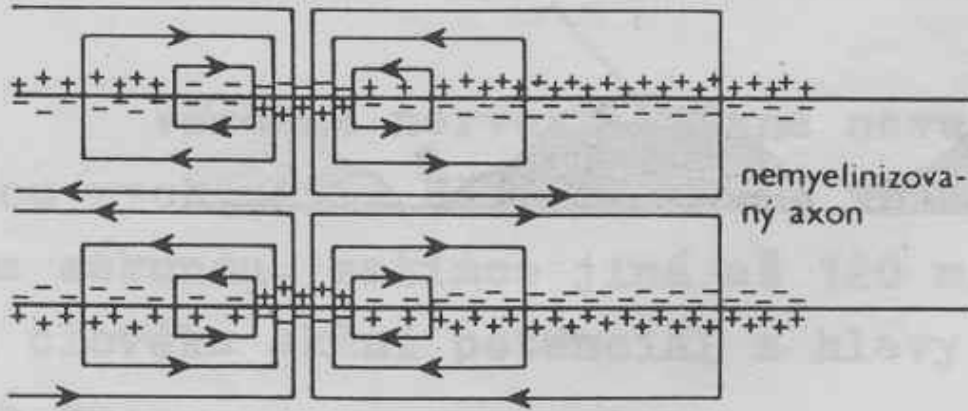
Převažující Na propustnost vystřídá K propustnost – propustnější má větší slovo a táhne membránu ke svému rovnovážnému napětí.

Šíření podél membrány.
Kromě příčného i podélný
tok iontů.

Záleží na průměru.

Šíření podél membrány.
Záleží také na myelinizaci.

Šíření AP1
Šíření AP2

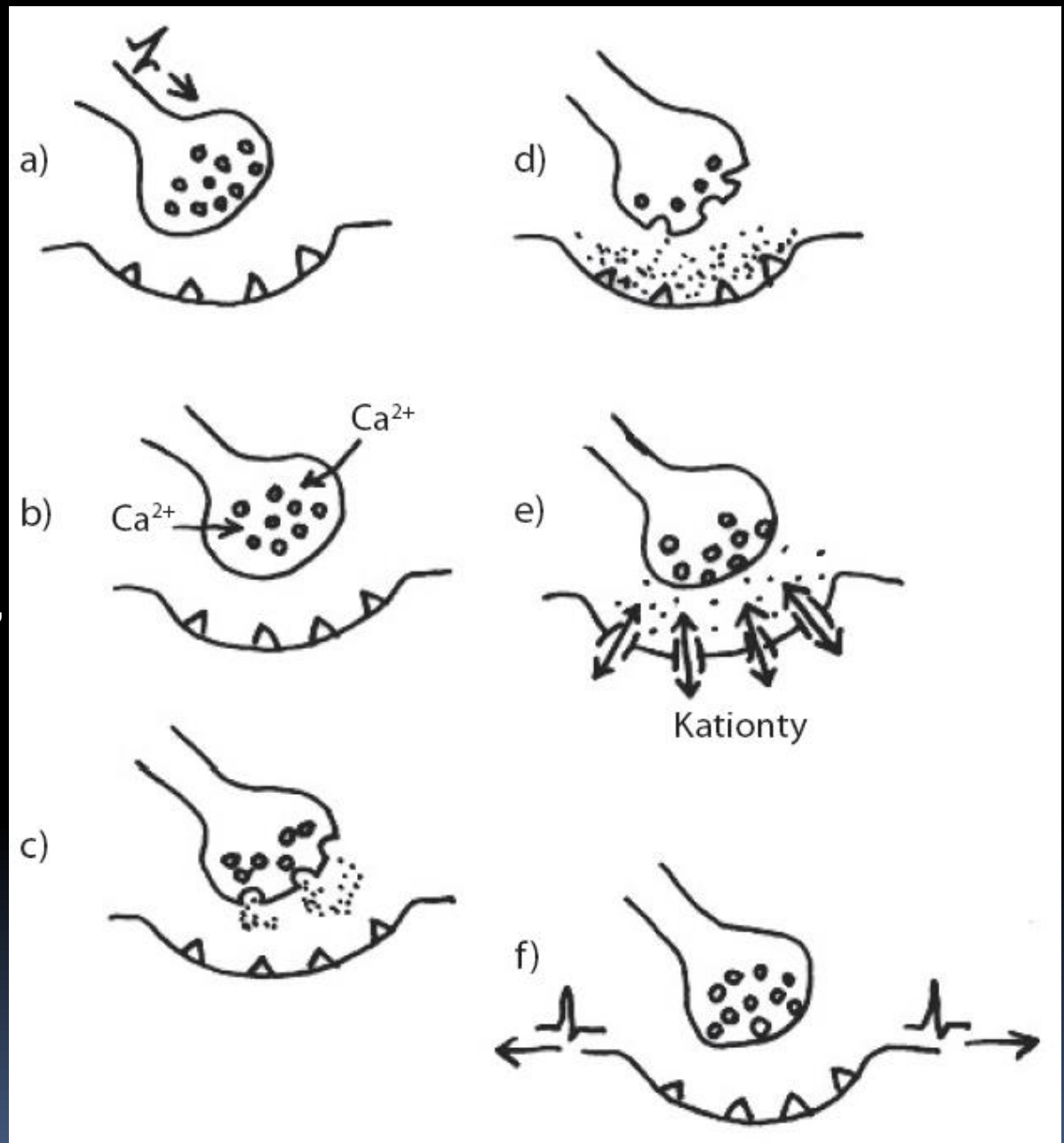
Obr. 17
Tok iontového proudu v průběhu akčního potenciálu v myelinizovaném a nemyelinizovaném axonu.

Synapse

Přerušení elektrického vedení po membráně.
Chemický prostředník

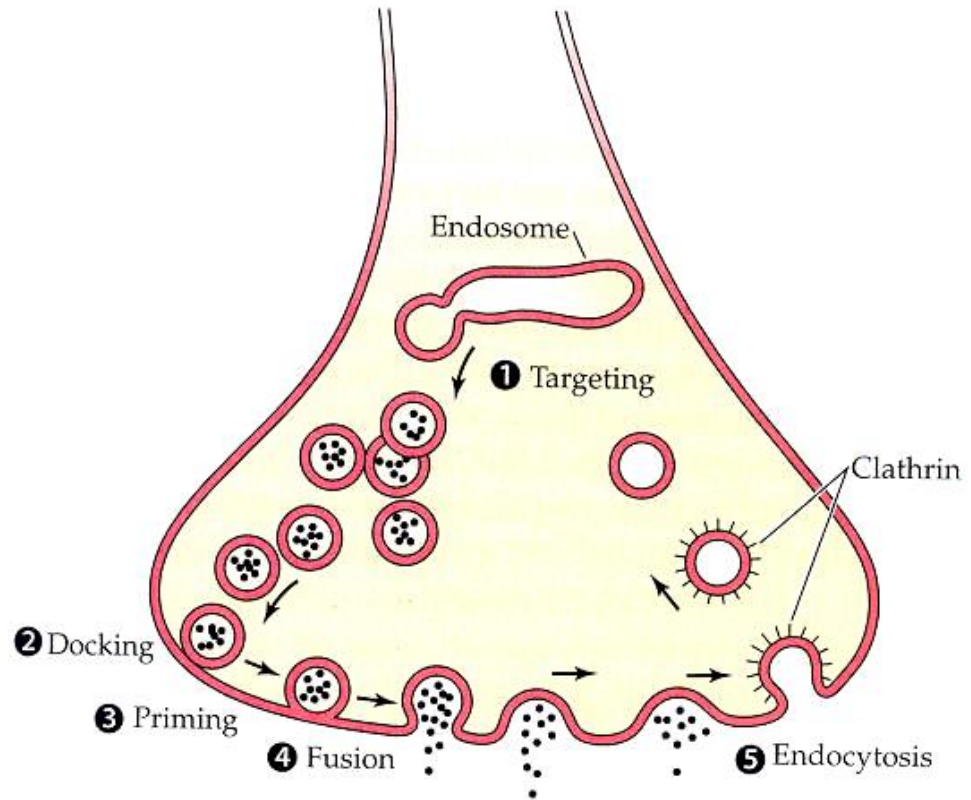
Proč?

Umožňuje plasticitu (paměť),
zpracování

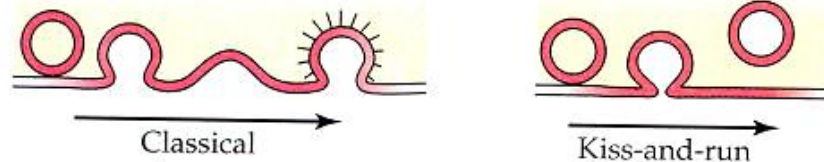

Chemický prostředník: Exocytóza mediátoru

(a) Overview of vesicle recycling

(b) Retrieval of the vesicular membrane

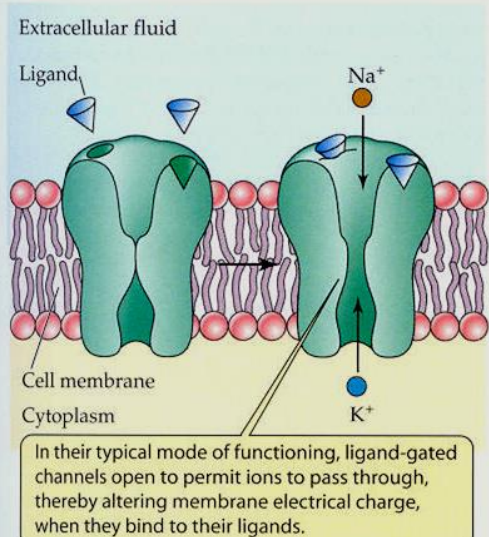

In the classical pathway, the vesicular membrane completely fuses with the presynaptic membrane, then is retrieved by endocytosis.

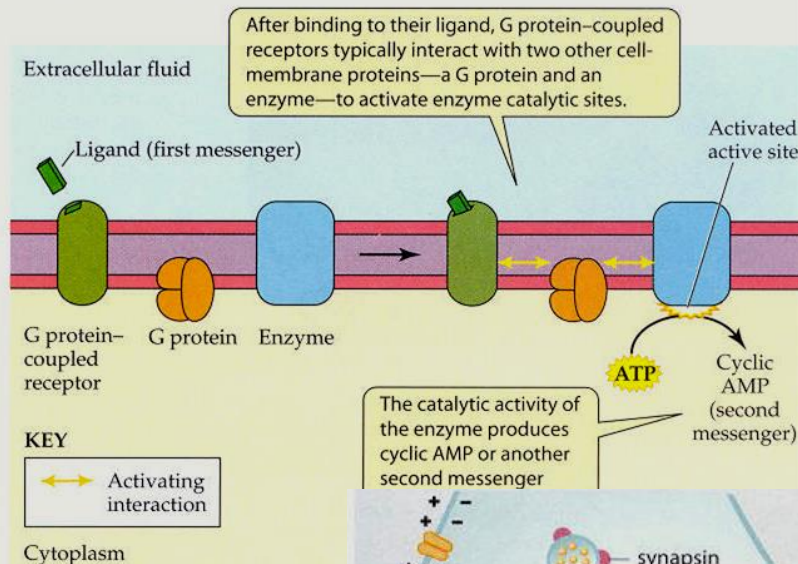
In the kiss-and-run pathway, synaptic vesicles fuse to the membrane only at a narrow fusion pore.

Receptor na postsynaptické straně je součástí kanálu – ionotropní signalizace nebo spojen s kanálem kaskádou signálů – metabotropní signalizace

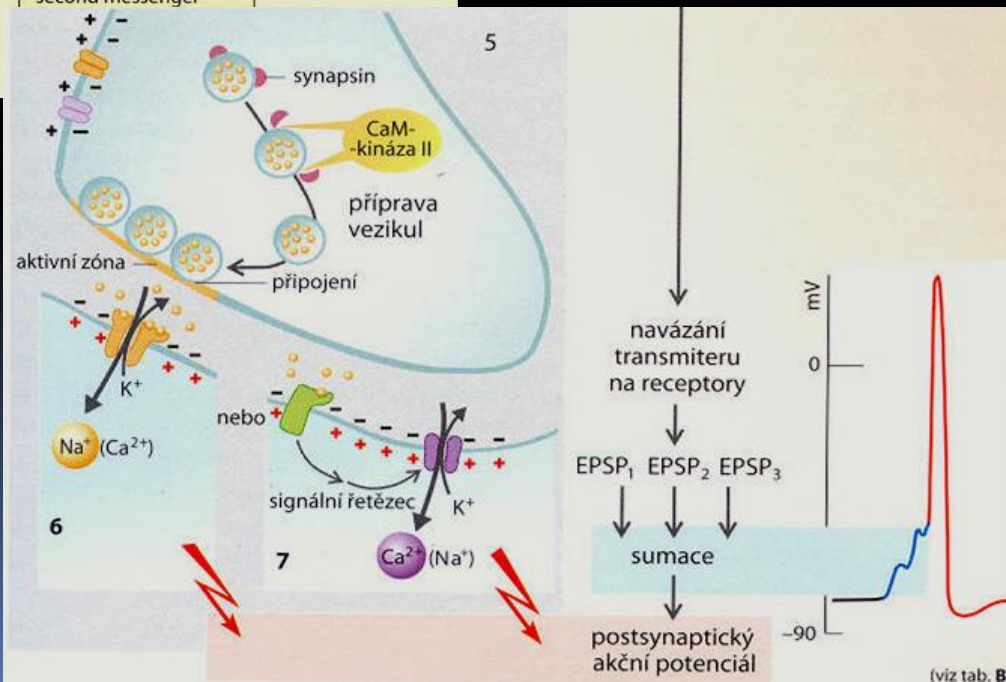
(a) Ligand-gated channel

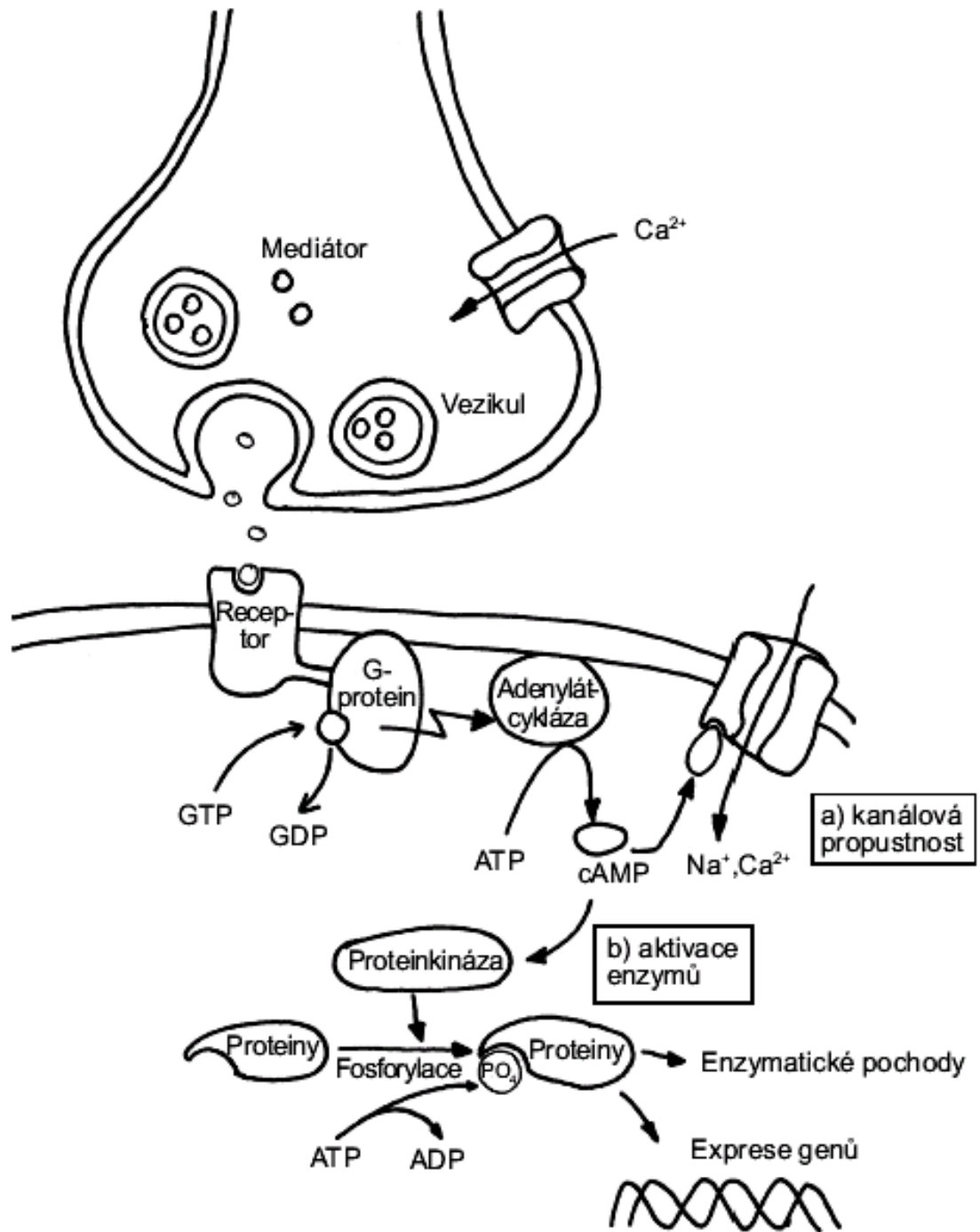
(b) G protein-coupled receptor and associated G protein system

Synapsin váže vesikuly k cytoskeletu

Metabotropní signál:
Intracelulární předání
signálu jde vyzkoušenou
cestou G proteinové
signalizace – univerzální
mechanismus

Látková signalizace na synapsi

Metabotropní:

Látková signalizace1

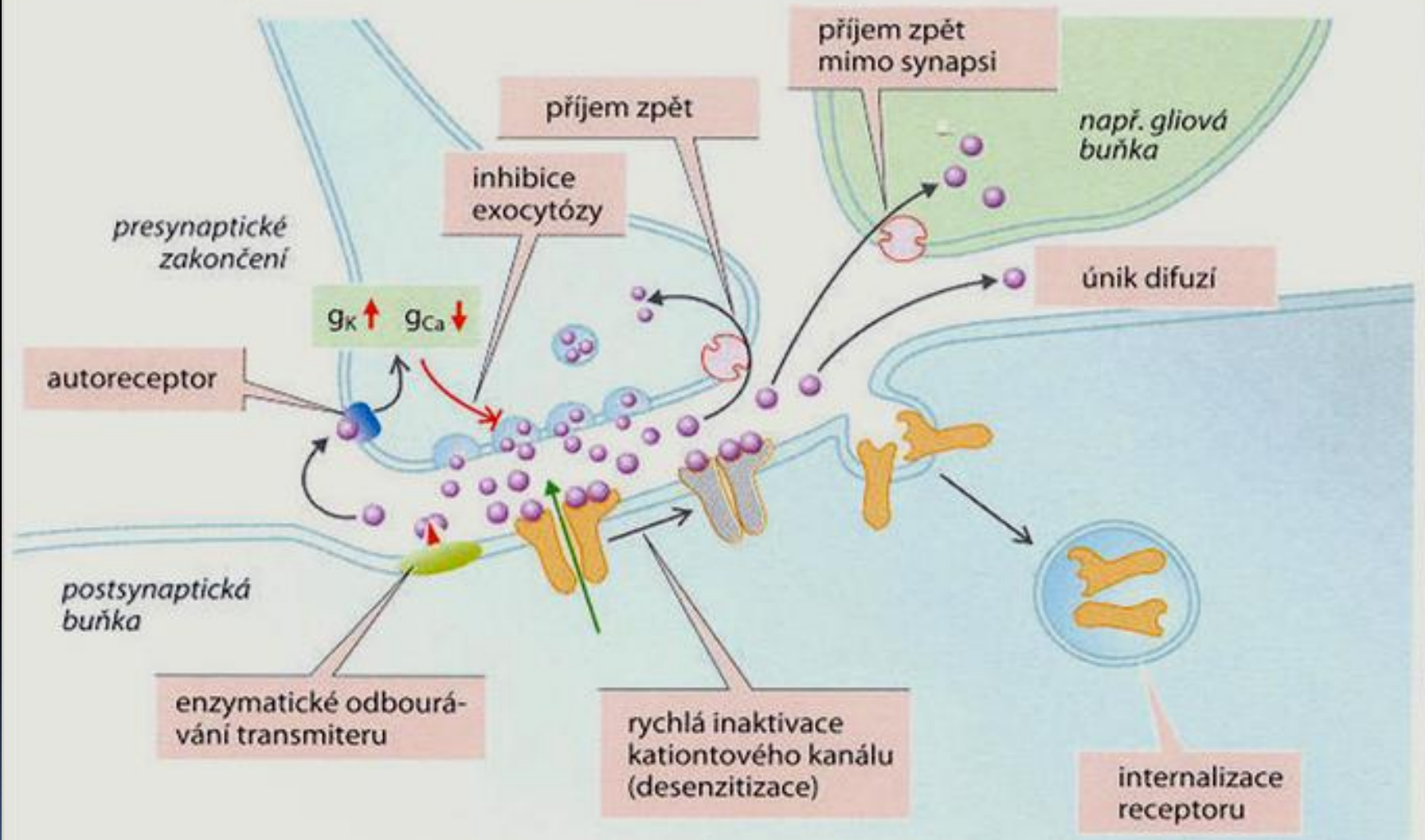
Látková signalizace2

Látková signalizace3

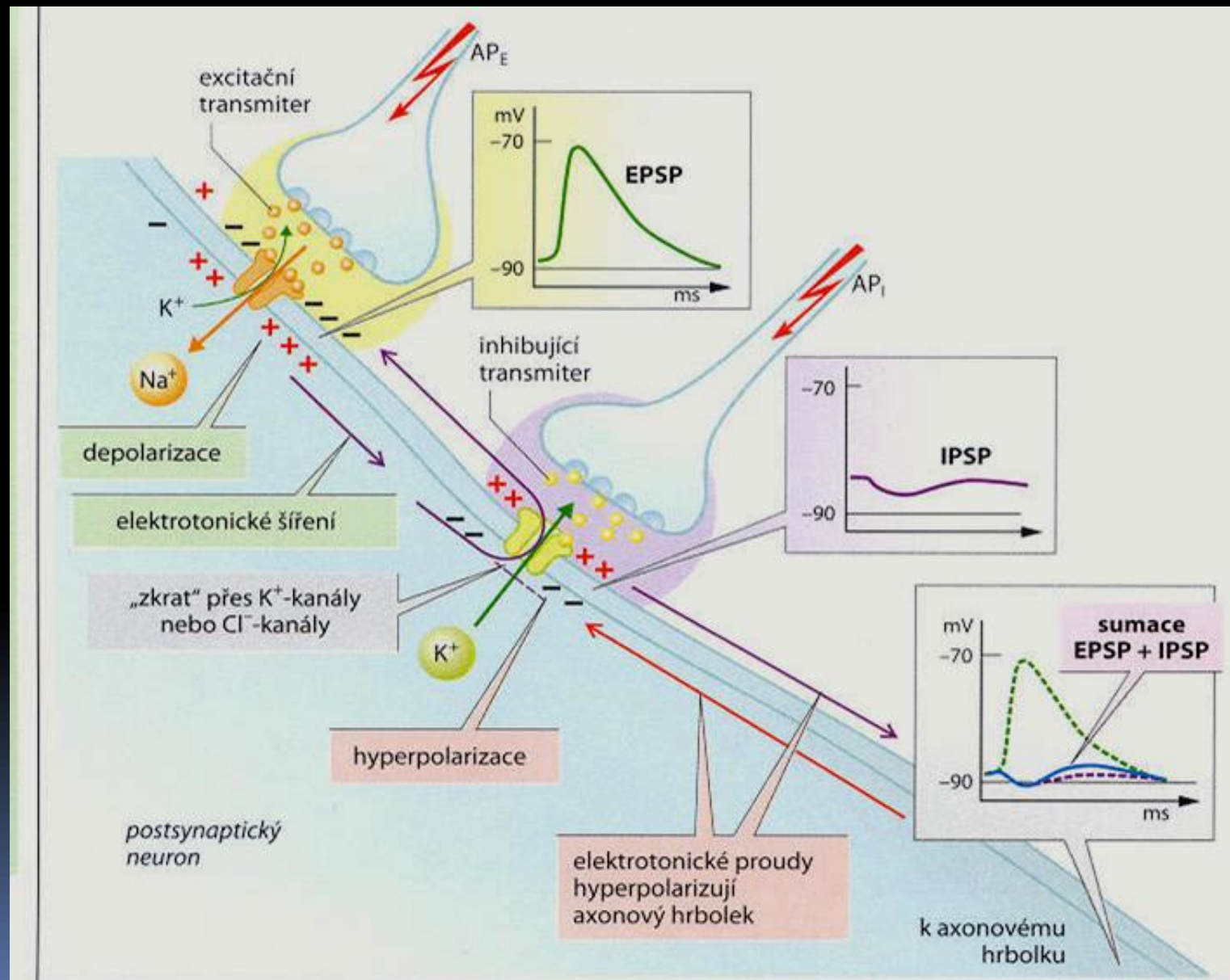
Ionotropní:

Nervosvalová ploténka

E. Ukončení působení transmiteru

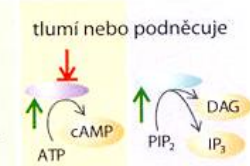
Nemusí být jen excitační, jsou i inhibiční transmitery.

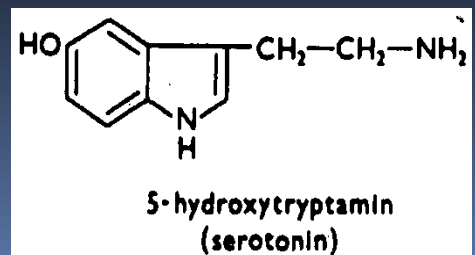
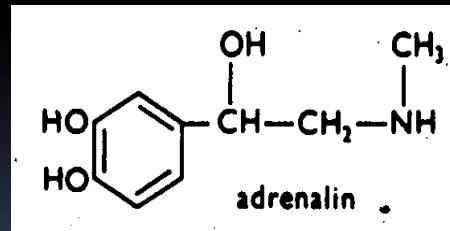
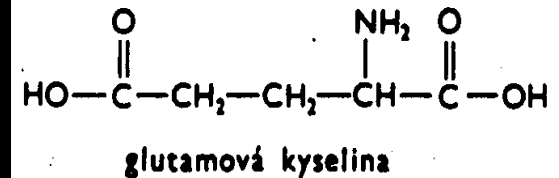
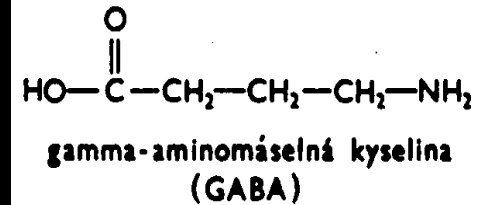
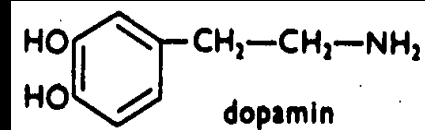
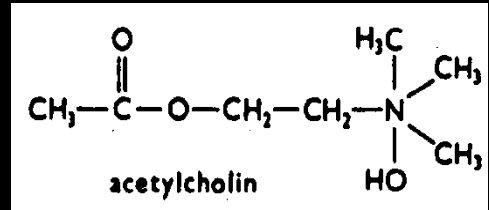
Mediátory - neurotransmittery

transmitter	typy receptorů	druh receptoru	vodivost pro ionty				druhý posel	
			Na ⁺	K ⁺	Ca ²⁺	Cl ⁻	cAMP	IP ₃ /DAG
acetylcholin	nikotinový muskarinový: M1, M2, M3	●	↑	↑	↑			↑
ADH (= vazopresin)	V1 V2	●					↑	↑
CCK (= cholecystokinin)	CCK _{A-B}	●						↑
dopamin	D1, D5 D2	●		↑	↓		↓	↑
GABA (= γ-aminomáselná kys.)	GABA _A , GABA _C GABA _B	●		↑	↓		↓	
glutamát (aspartát)	AMPA kainat NMDA m-GLU	●	↑	↑	↑		↓	↑
glycin	-	●					↑	
histamin	H ₁ H ₂	●					↑	↑
neurotenzin	-	●					↓	↑
noradrenalin, adrenalin	α ₁ (A-D) α ₂ (A-C) β ₁₋₃	●		↑	↓		↓	↑
NPY (= neuropeptid Y)	Y 1-2	●		↑	↓		↓	
opioidní peptidy	μ, δ, κ	●		↑	↓		↓	
oxytocin	-	●						↑
puriny	P ₁ : A ₁ A _{2a} P _{2X} P _{2Y}	●		↑	↓		↓	↑
serotonin (= 5-hydroxytryptamin)	5-HT ₁ 5-HT ₂ 5-HT ₃ 5-HT ₄₋₇	●		↑	↑		↓	↑
somatostatin (= SIH)	SRIF	●		↑	↓		↓	
tachykinin	NK 1-3	●						↑

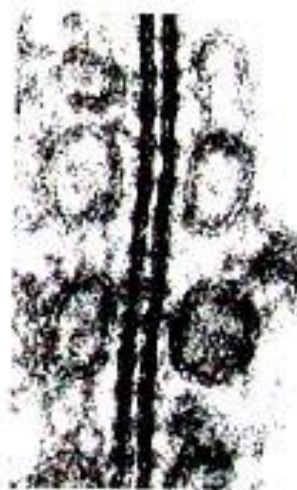
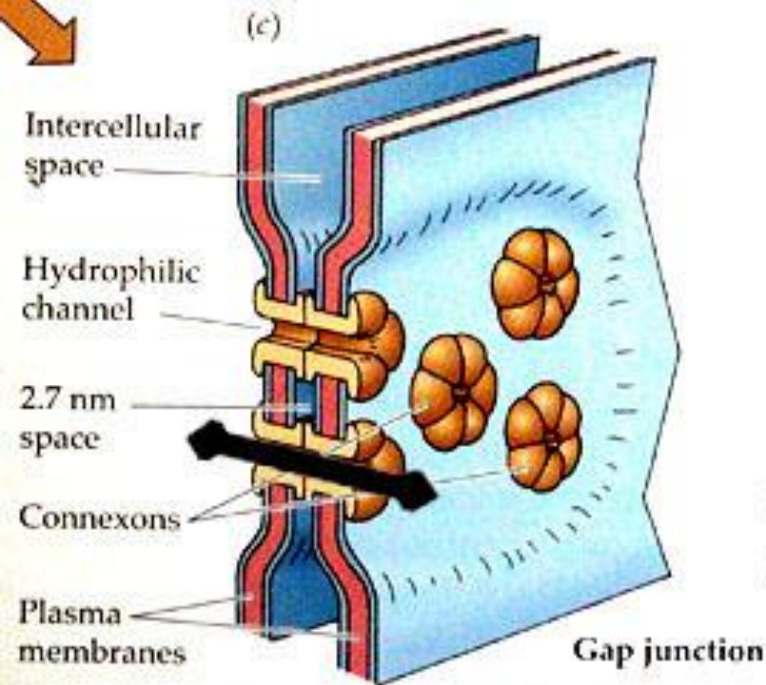
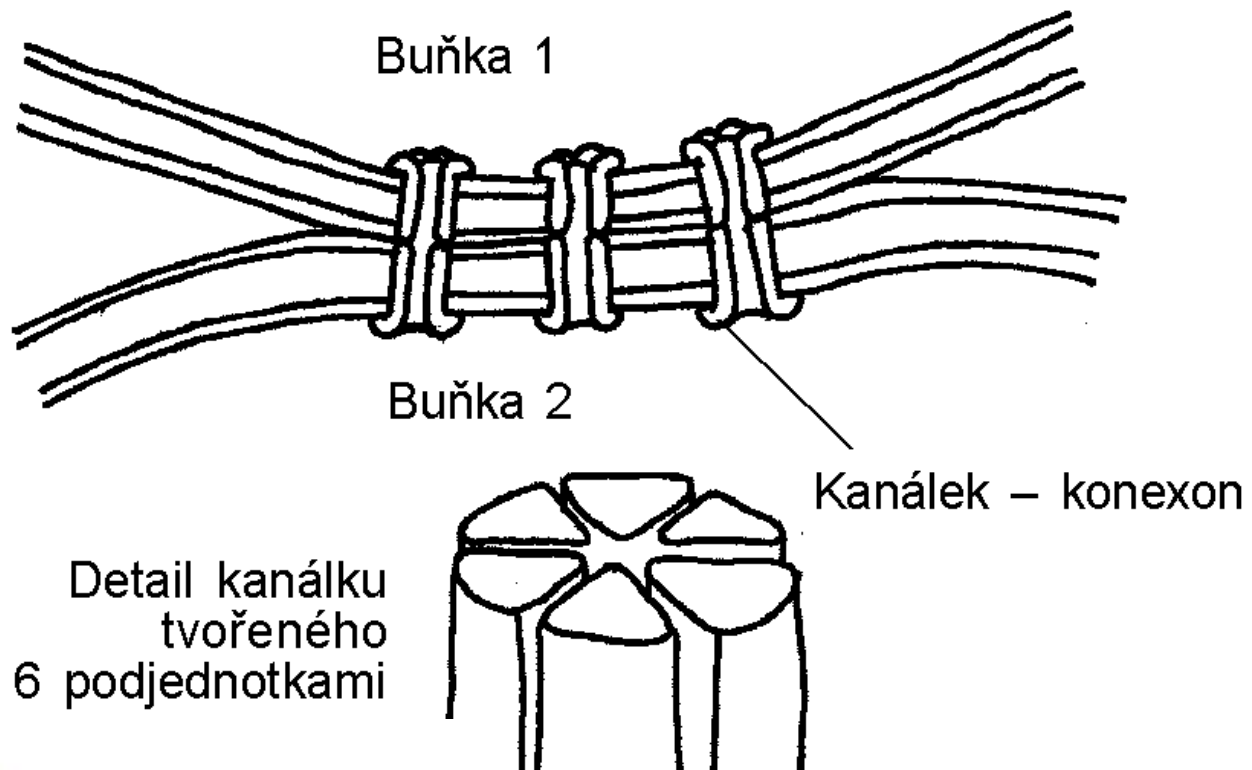
- aminokyseliny
- katecholaminy
- peptidy
- ostatní

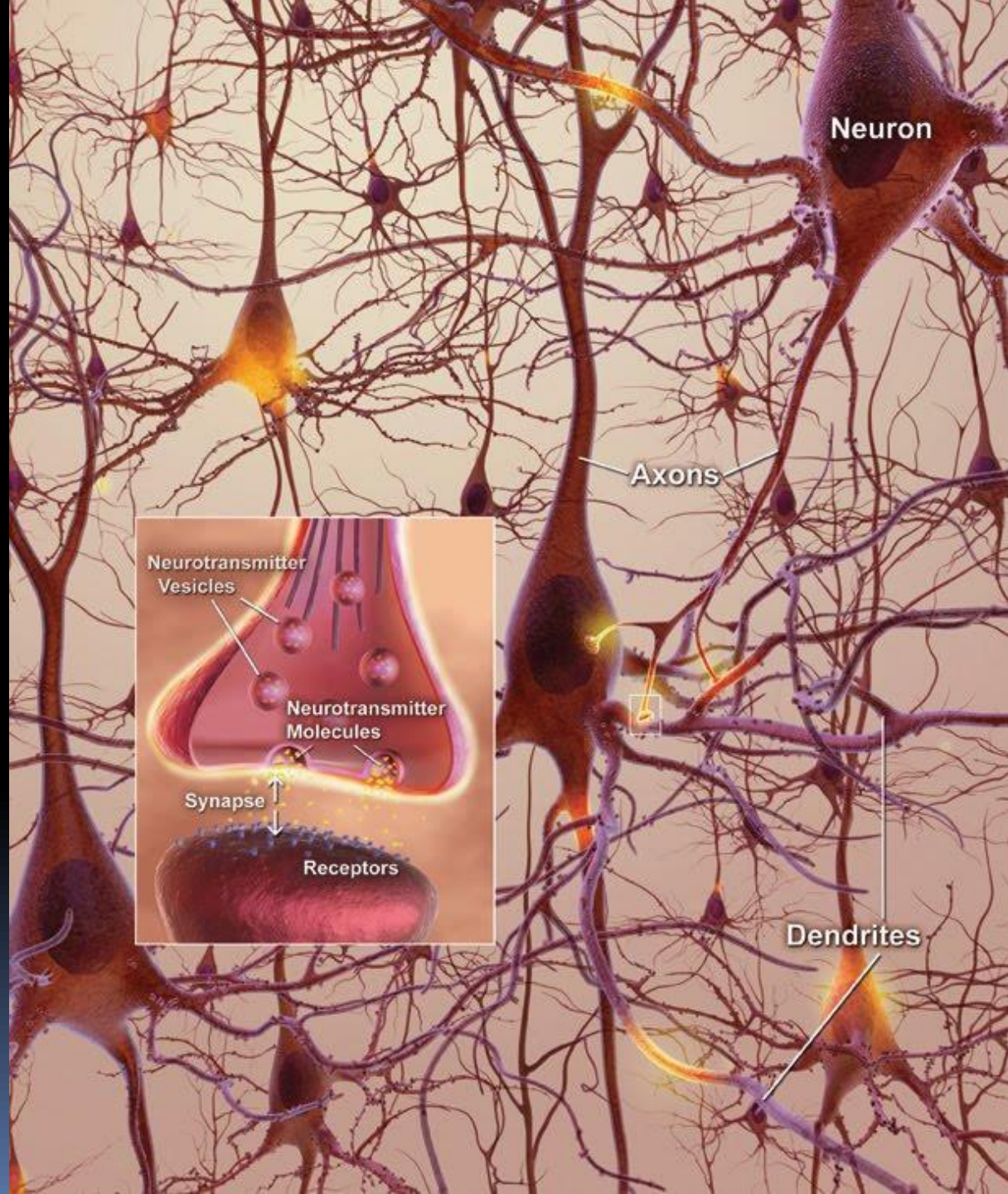
Tab. 2.7 a 2.8 Synaptický přenos III a IV

Vzácně i
elektrická synapse.

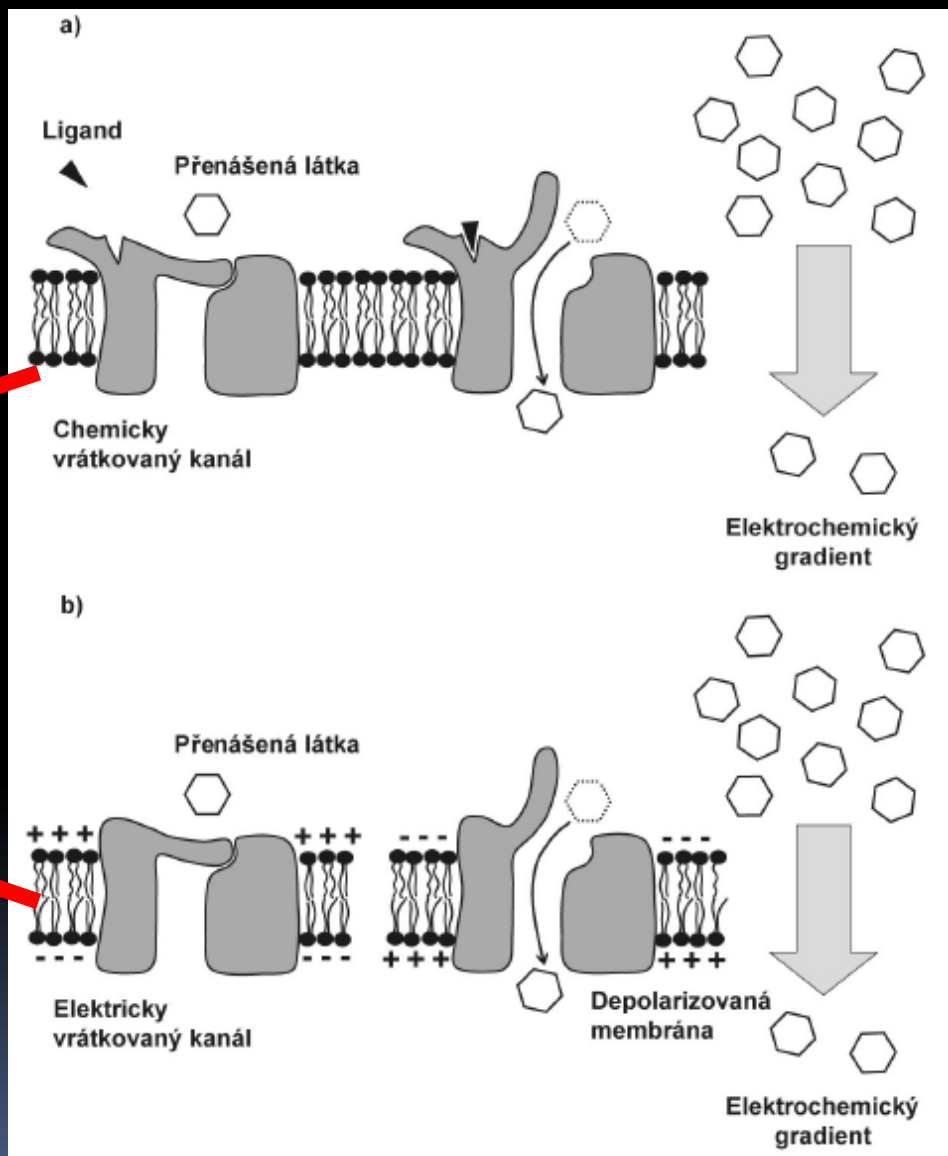
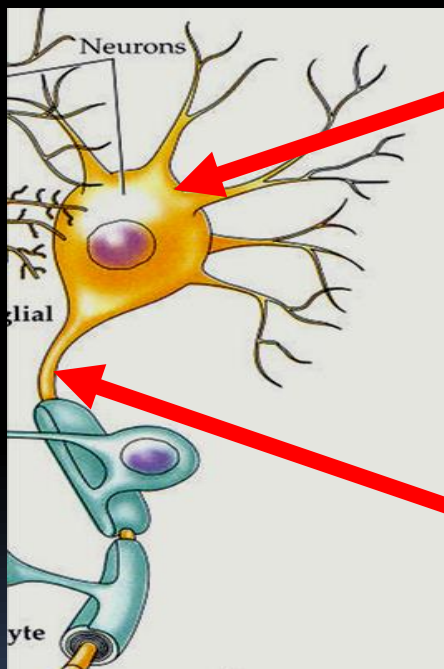

Jak spolu neurony komunikují.

Dva druhy kanálů – dva druhy kódování

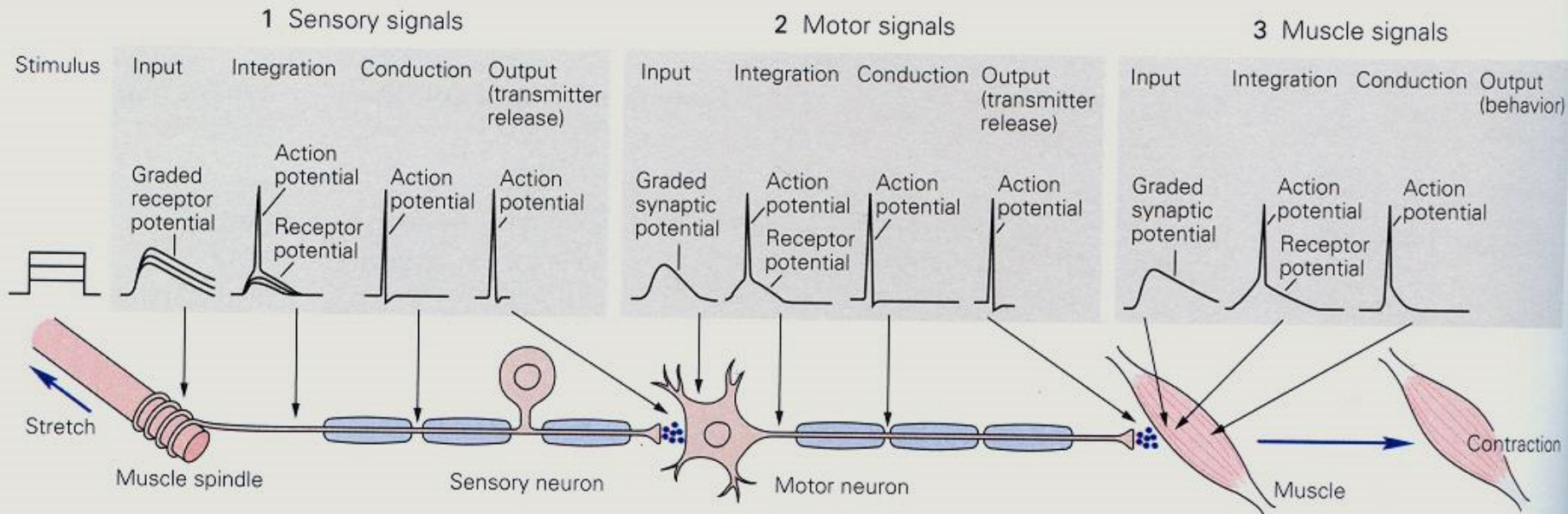
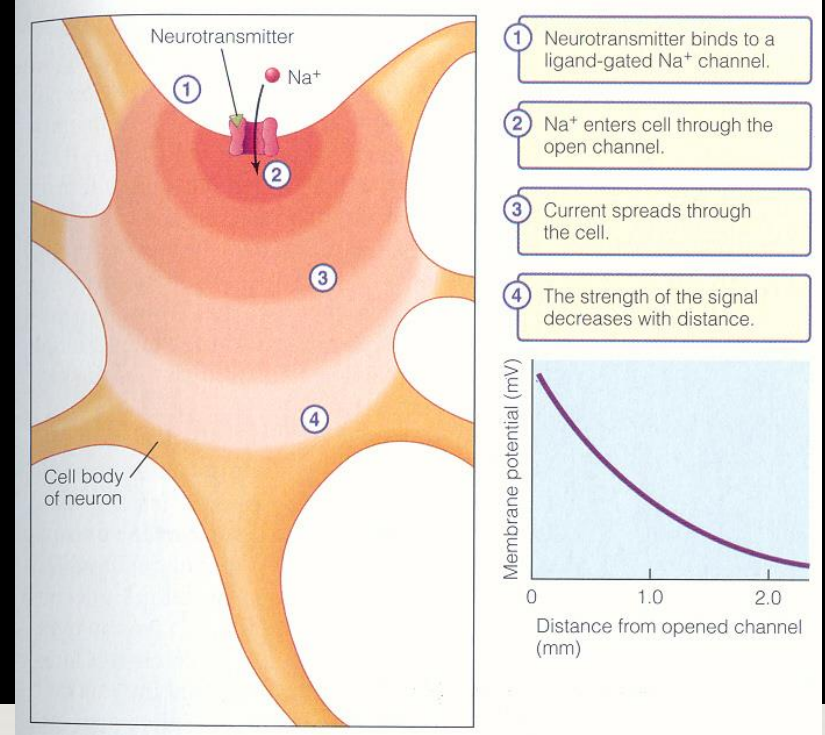
Elektricky a chemicky

Dva druhy kódování informace

Dálkové šíření – digitálně

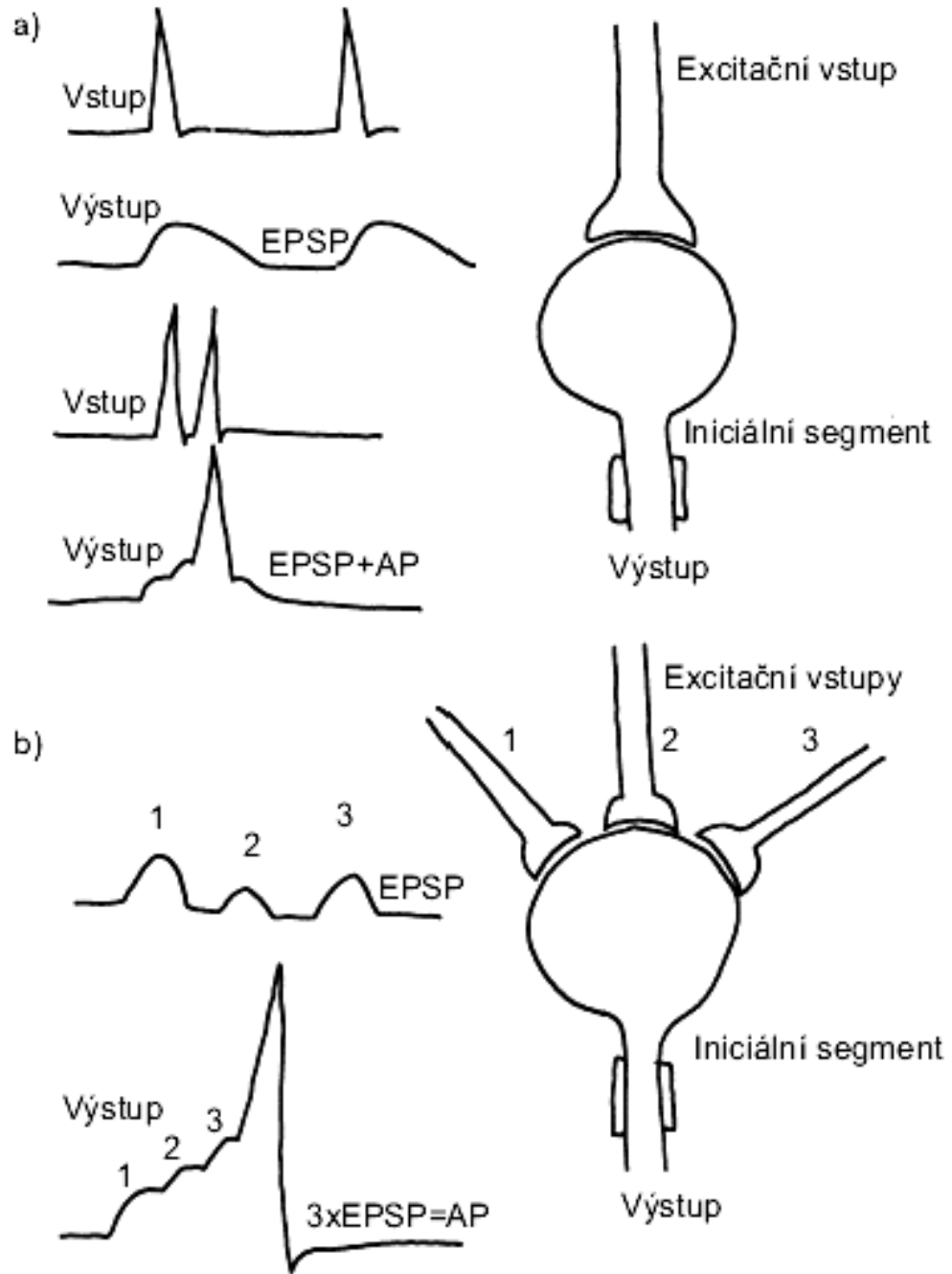
Zpracování - analogově

Smysl:

A) Zpracování: sčítání, syntéza, porovnávání signálů. Integrace vstupů.
Časová a prostorová sumace

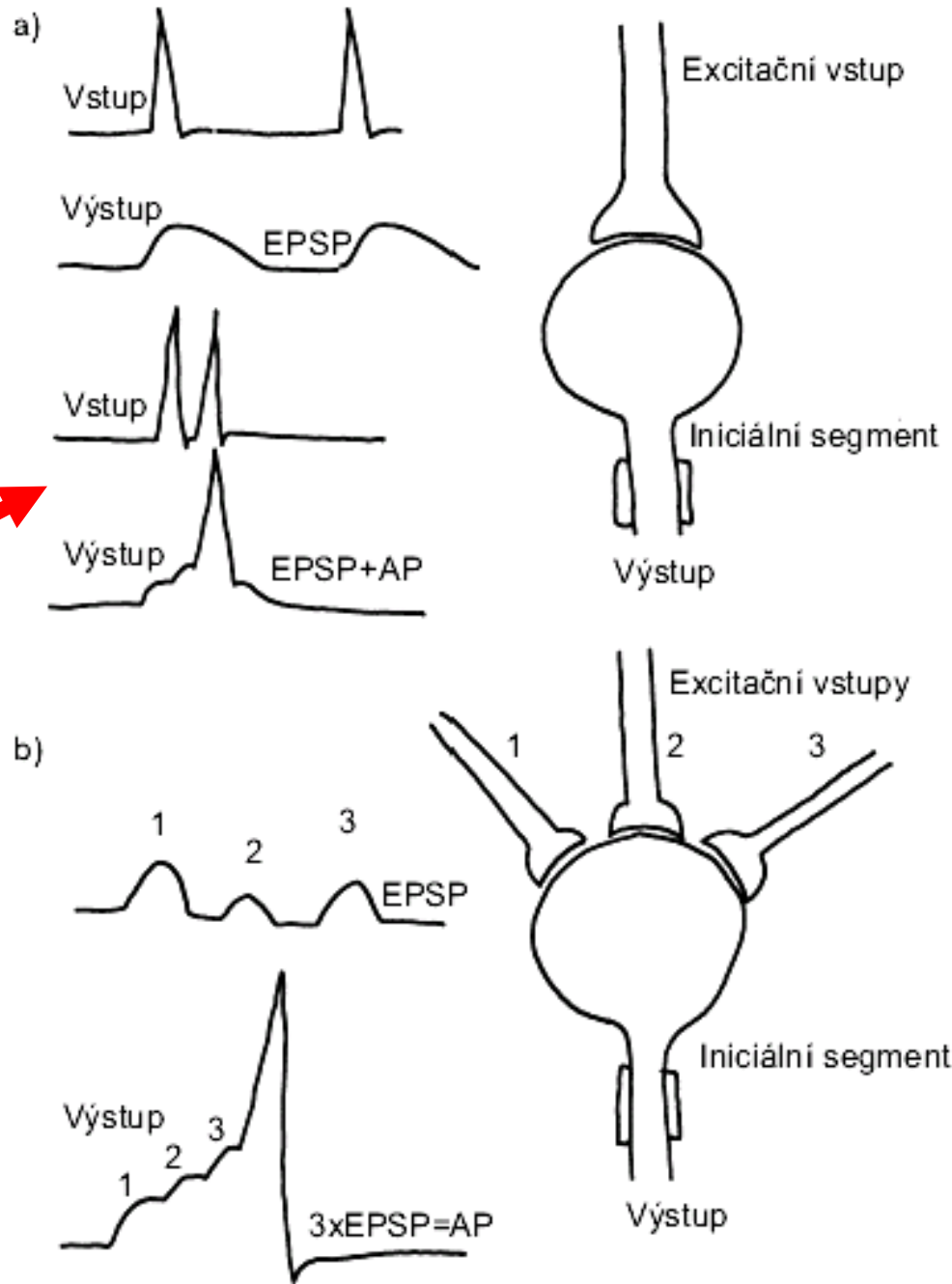
B) Plasticita NS – základ paměti

Smysl:

Zpracování - analogově

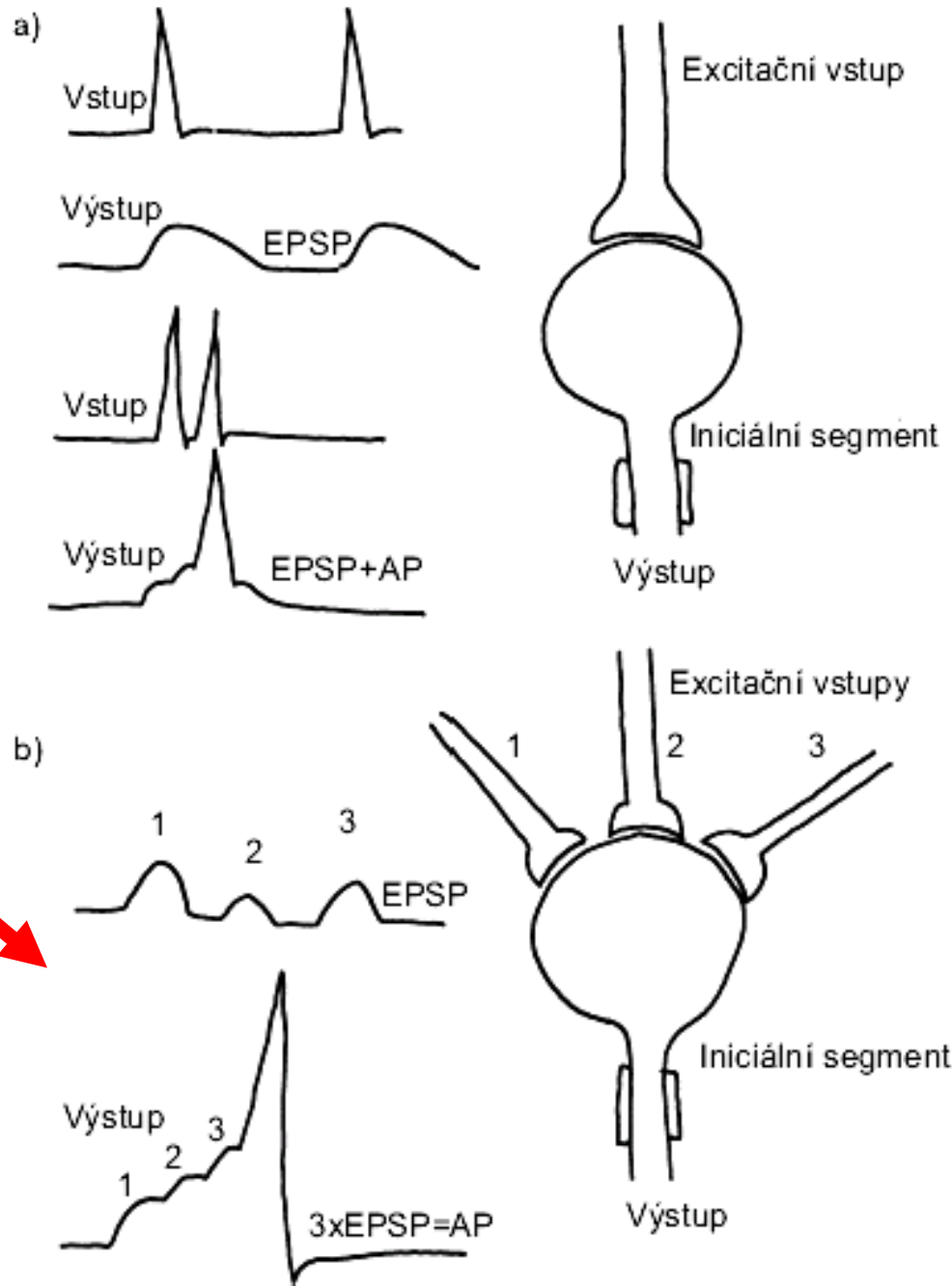
Časová sumace

Smysl:

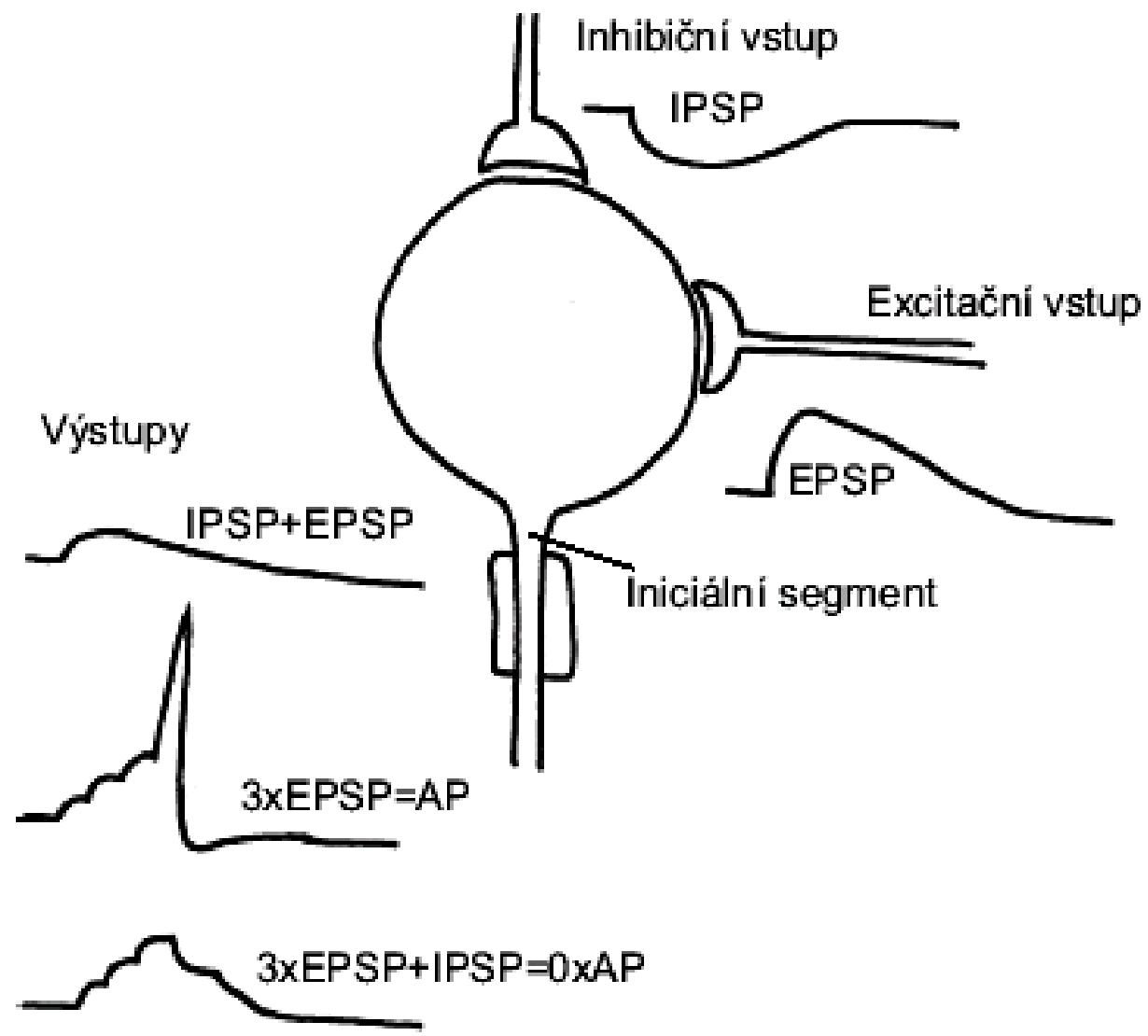
Zpracování - analogově

Časová sumace
Prostorová sumace

Některé synapse inhibiční
Některé excitační

Facilitace
Inhibice

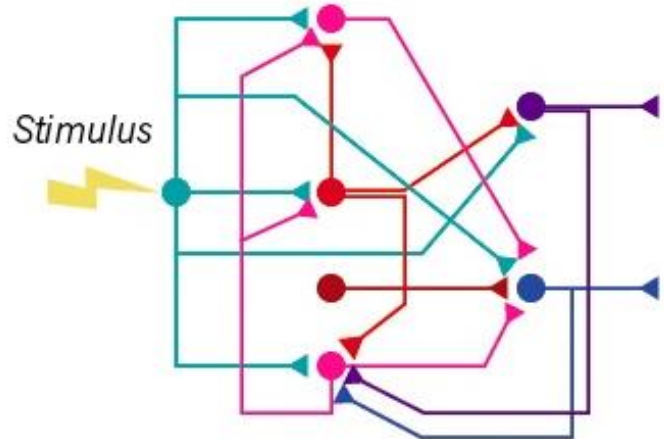
Jak spolu neurony komunikují.

Larva octomilky jako model.

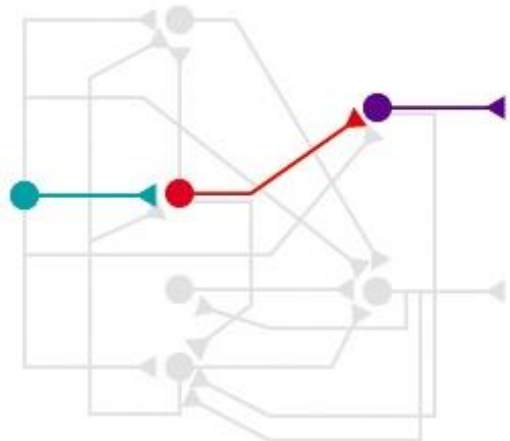
Aktivace různých drah pro různé typy chování.

Neurony integrují vstupy a výstup je výsledkem časové a prostorové souhry excitačních a inhibičních vstupů.

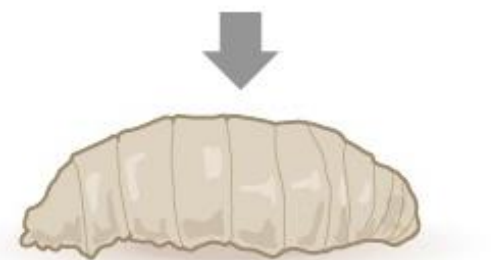
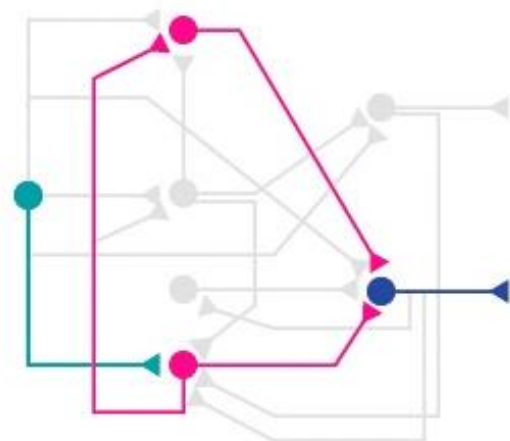
One neuron in a circuit is activated with a pulse of light. A signal passes through the network and the resulting behaviour is studied.

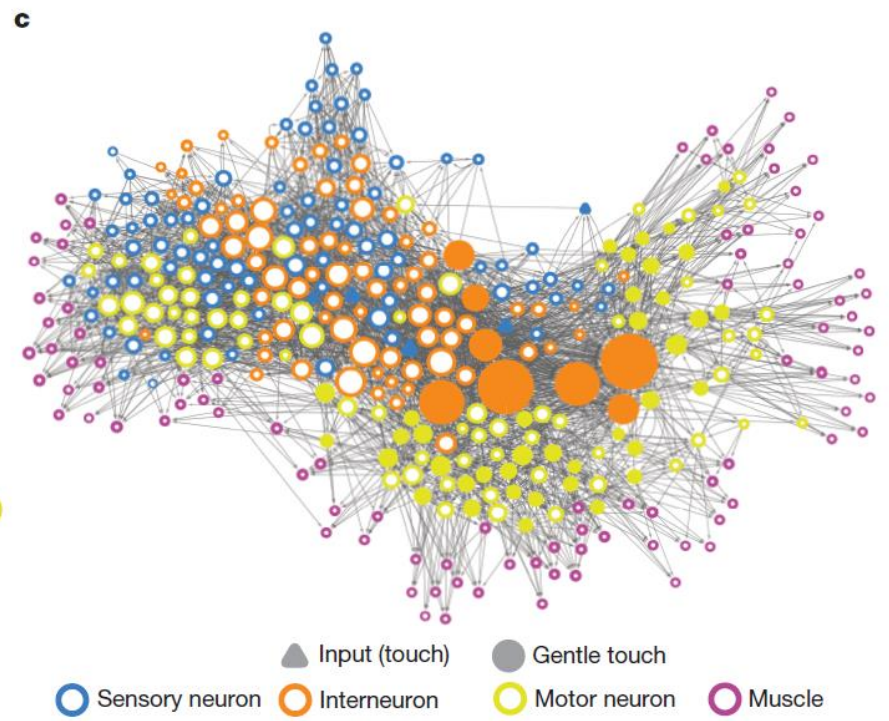
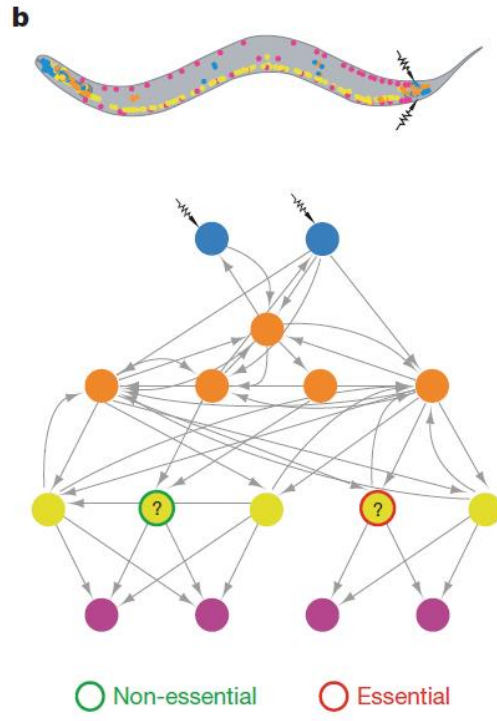
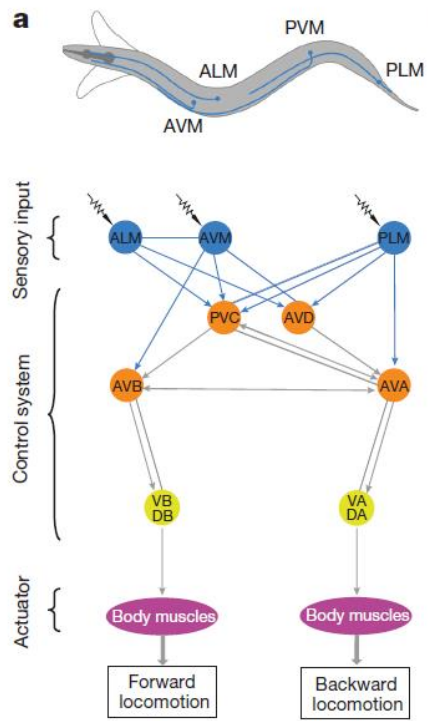

Behaviour 1: Turn head

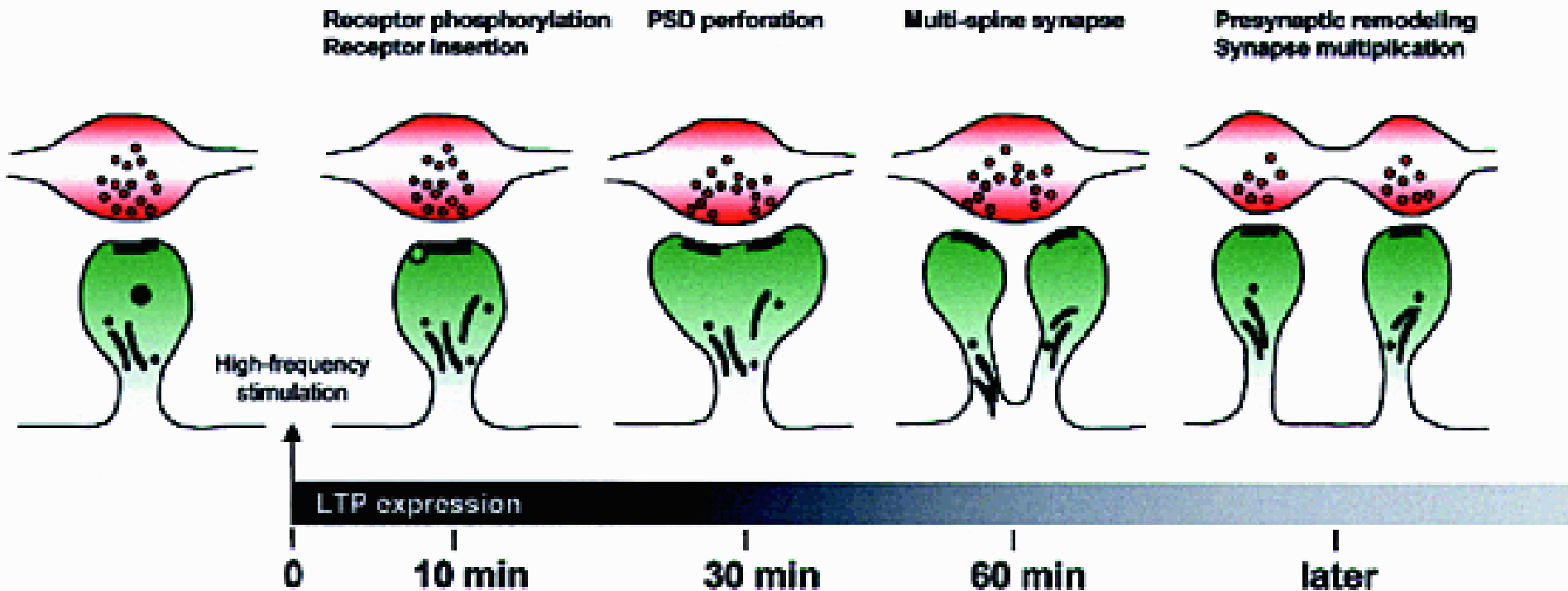

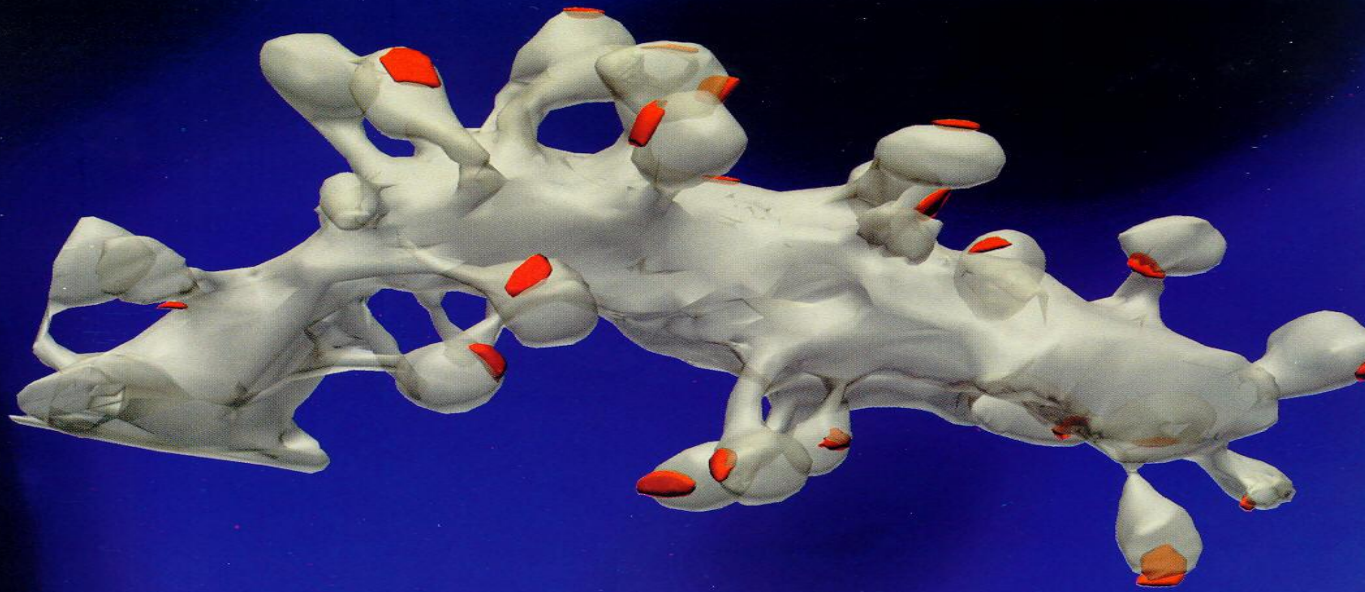
Behaviour 2: Retract head

Synaptická plasticita základem paměti. Rychlá – potenciace. Pomalá – přestavba

Přestavba dentritických trnů

Shrnutí

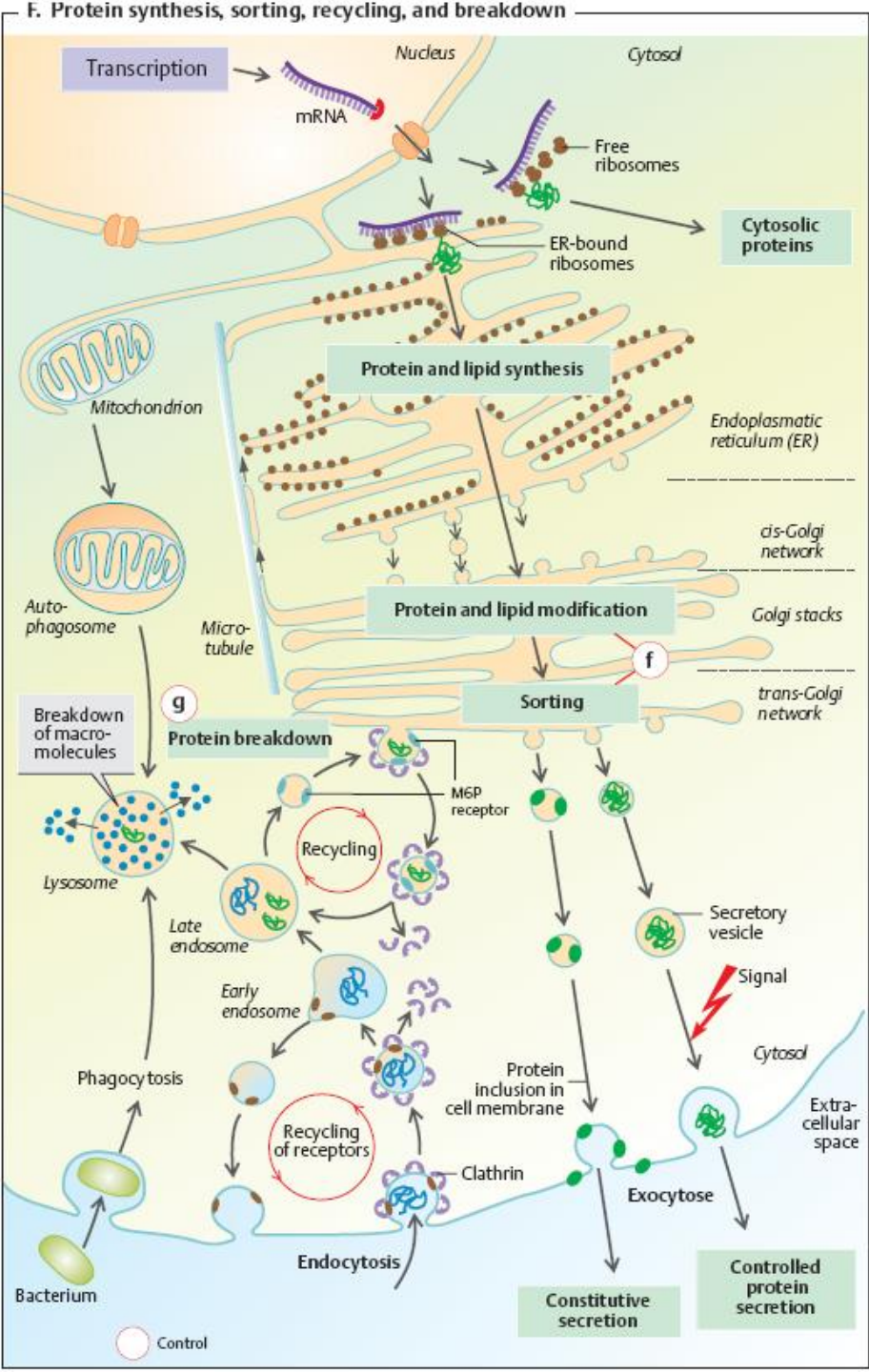
Látkové signály doprovázejí buňky po celý život a určují jejich funkci a osud.

Nervové buňky kromě látkových signálů používají i elektrické.

Akční potenciál je vhodnou řečí na dálkové digitální vysílání.

Místní potenciály umožňují zpracování signálu.

Synaptická spojení umožňují plasticitu a paměť

Život v buňce

Život v buňce – Animace komentovaná

Obecná fyziologie smyslů

Co se děje na membránách.

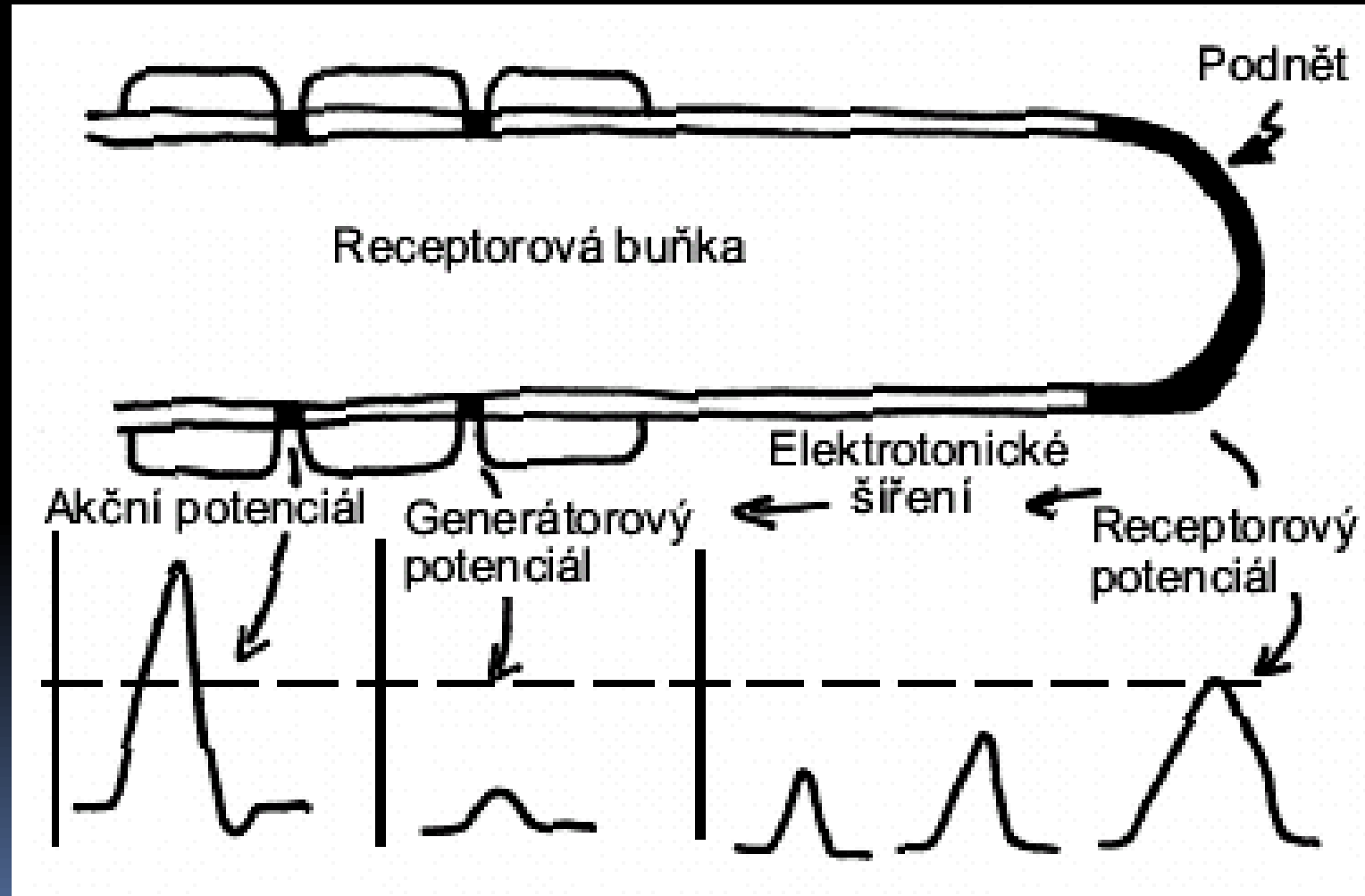
Receptorové buňky jsou brány,
kterými vstupují signály do NS

Exteroreceptory x interoreceptory

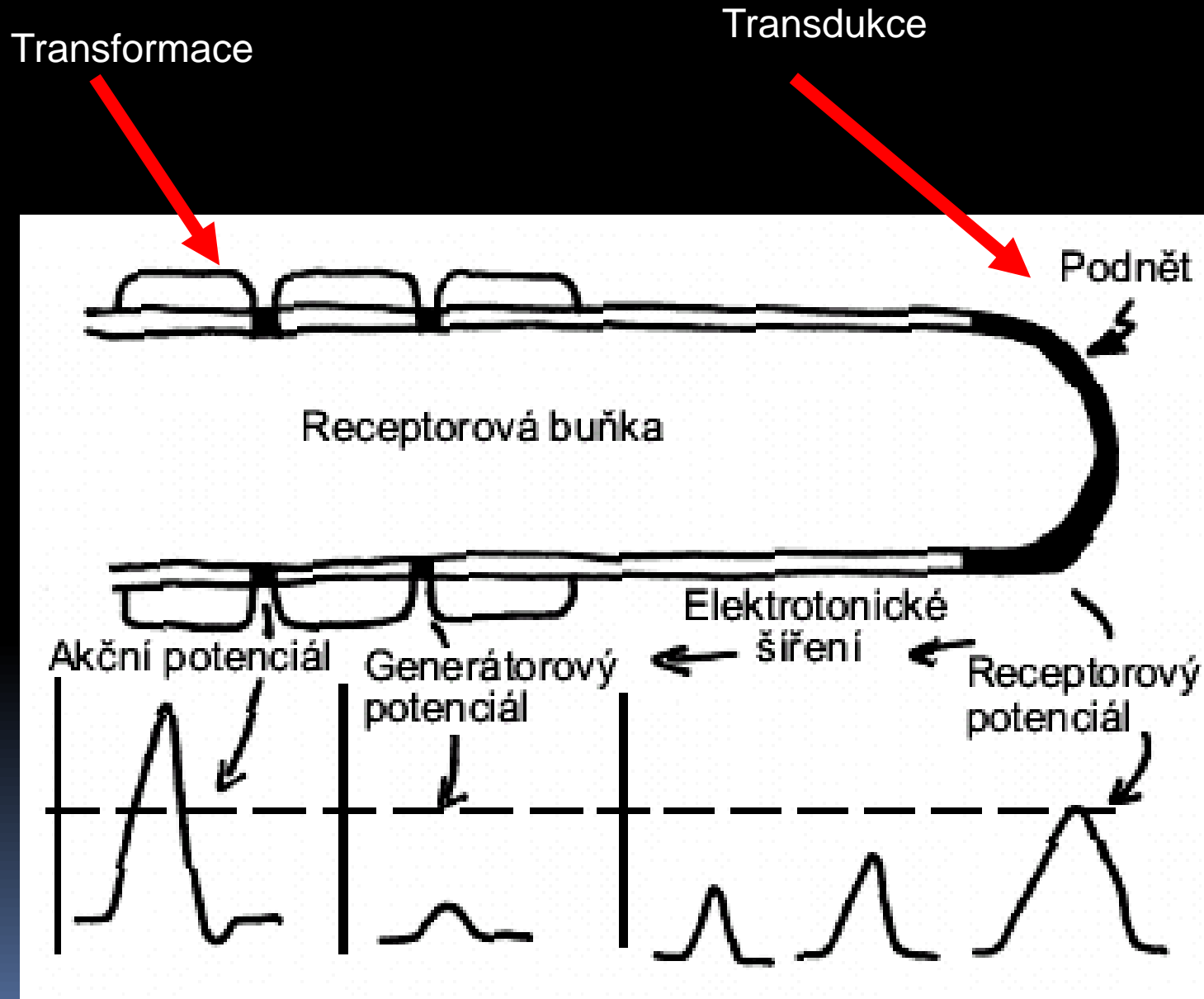

Svět smyslů – úloha mozku.

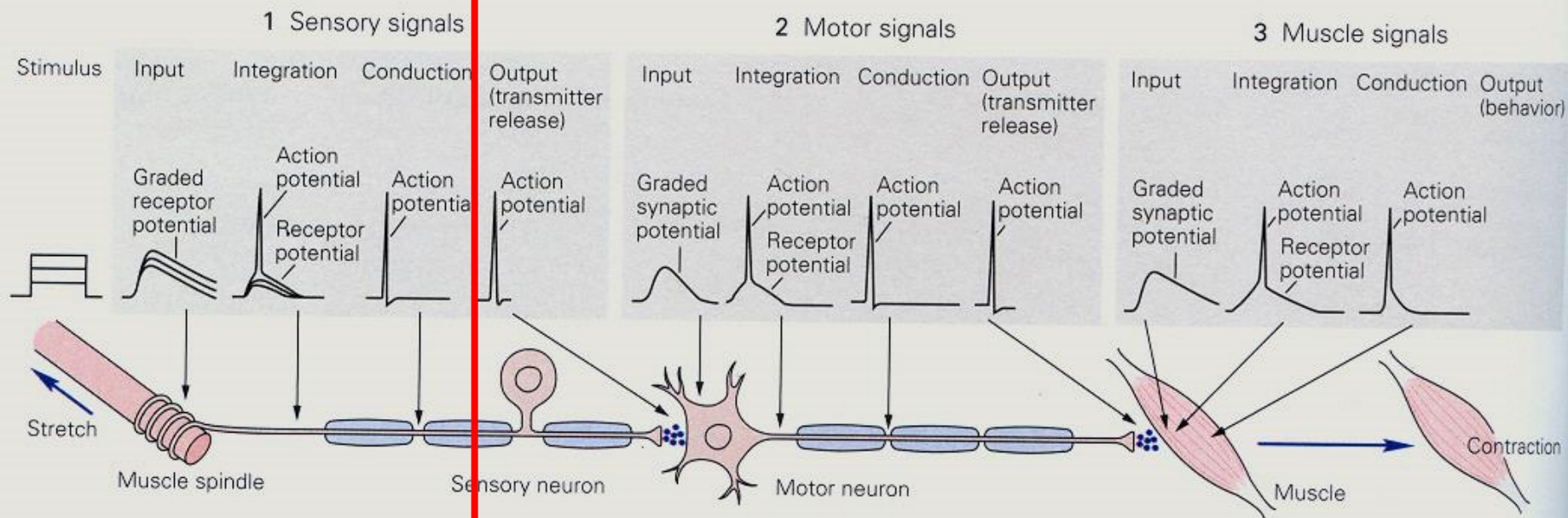
Paralelní dráhy specializované na určitou vlastnost (kvalitu – pohyb odděleně od tvaru).
V rámci dráhy ještě specializace na konkrétní hodnotu (výšku tónu, chuť) .

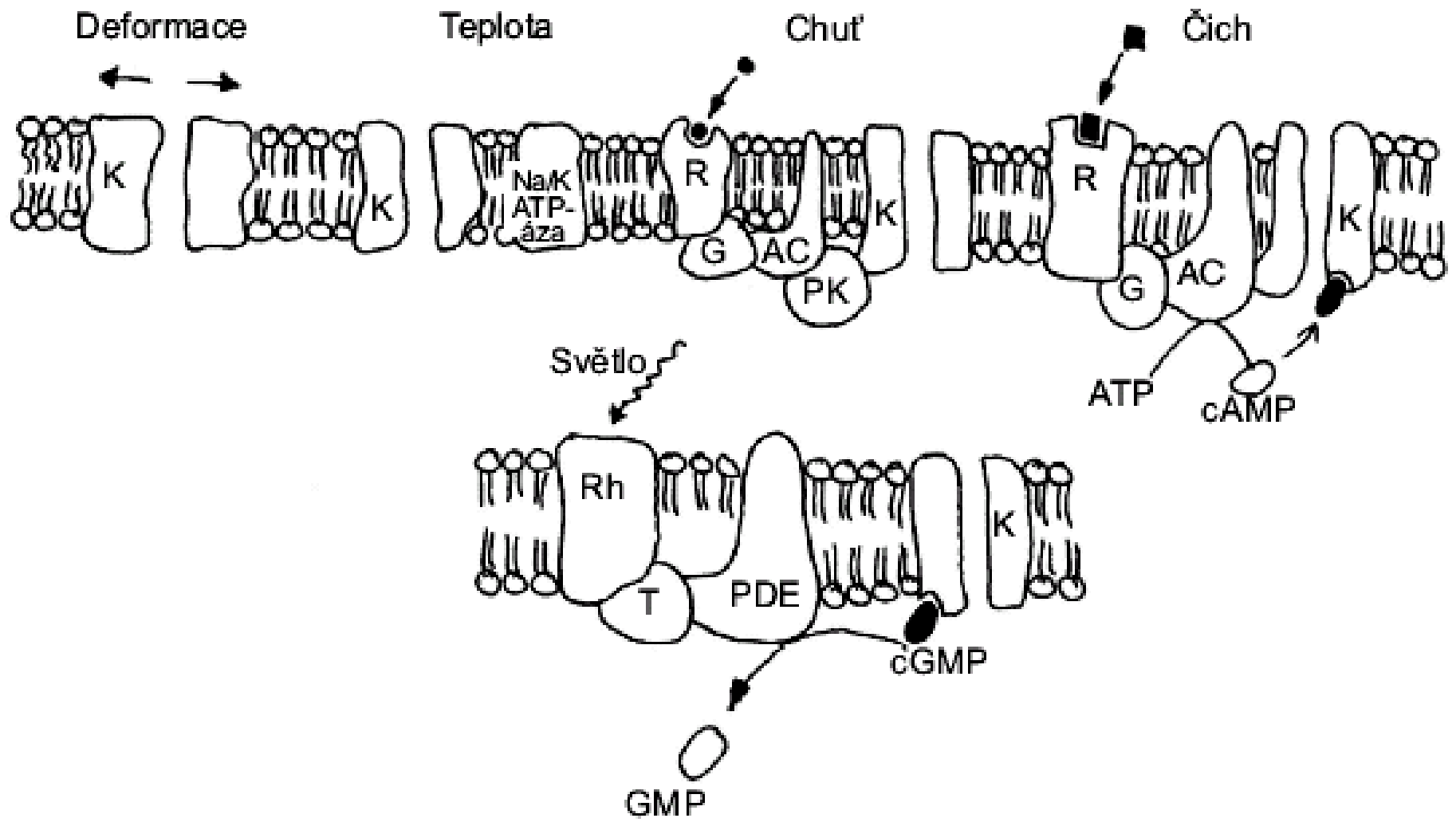
Receptorová buňka převádí energii podnětu na změnu iontové propustnosti.

Receptorová buňka převádí energii podnětu na změnu iontové propustnosti.

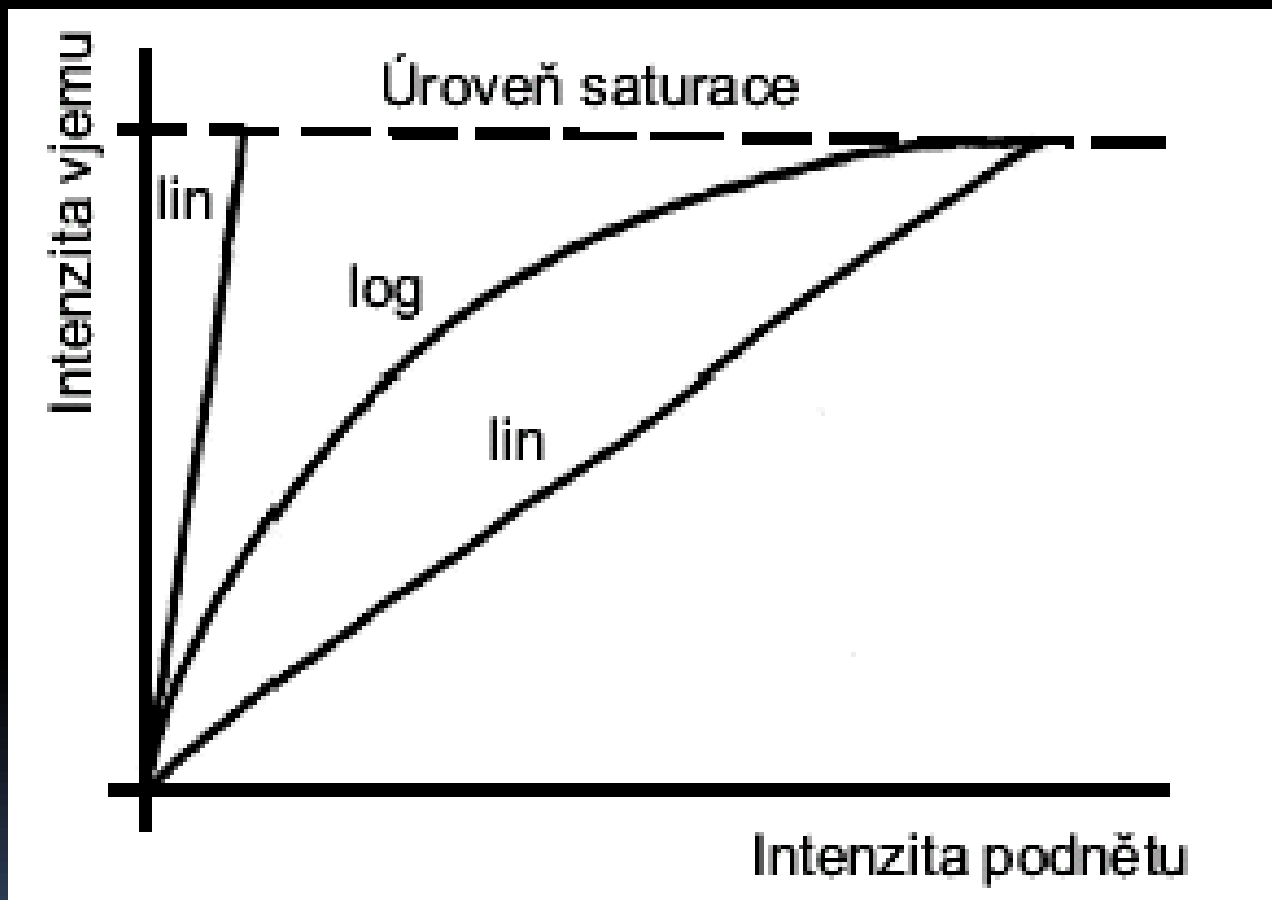
Vlastnosti membrány jsou klíčem pro transdukcii.

Intenzita podnětu a intenzita odpovědi.

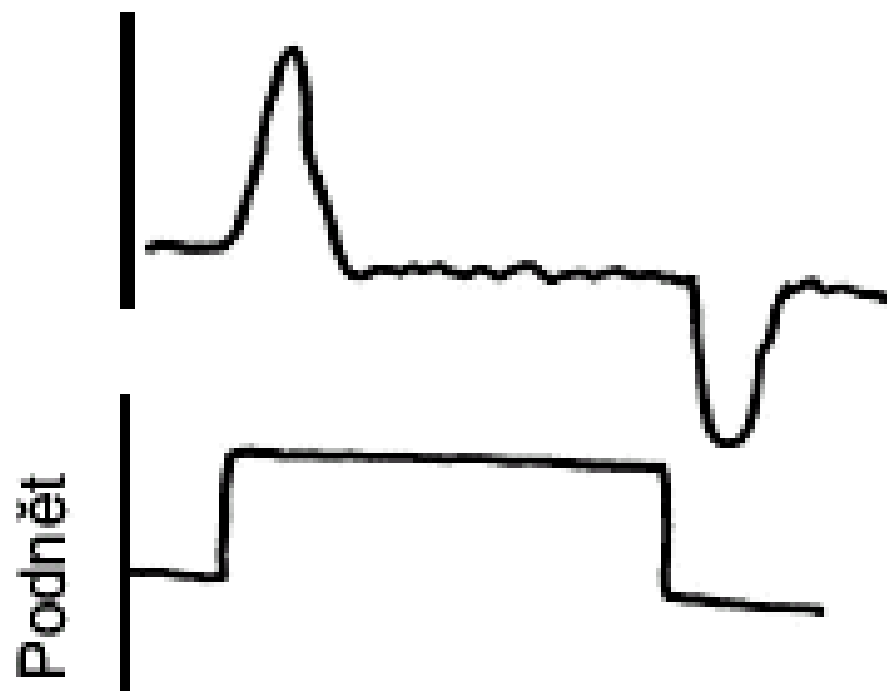
Weber-Fechnerův zákon

Smysl: kompromis mezi rozsahem a citlivostí. Rozliším 1 a 2g, ale ne 1000 a 1001g

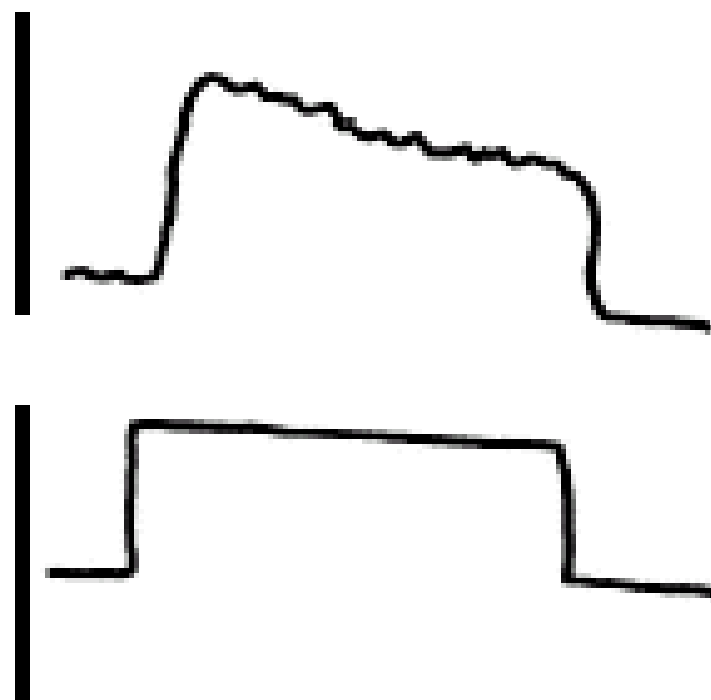

Trvání podnětu a trvání odpovědi.
Většina receptorů pracuje jako diferenční

Diferenční receptor

Proporcionální receptor

Laterální inhibice: vyšší rozlišovací schopnost zesílení kontrastů

